

politika

■ Erakundeak eta aurrekontuak «norabide berean» joan daitezzen eskatu du Otegi • 7

■ Balza: «Bake prozesua aspalditik ez atzera ez aurrera dago» • 8

gizartea

■ Sorrerako konpromisoa berretsi nahi du EHEk 20. urtemugan • 15

ekonomia

■ EAEko Auzitegi Nagusiaren epaiak euren aldekoak direla diote aldundiek

Auzitegiak Elkarteak gainera Zerga arauak osorik onetsi ditu, opor fiskalei dagokien artikulua salbu. Foru aldundiek eutsi egingo diete opor fiskalei Auzitegi Gorenak erabakia hartu arte. • 21

mundua

■ Pinocheten estradizioaren gainera epaia emango dute gaur Londresen • 28

kirola

Futbola

Javier de Pedro: «Egurra ematekotan, akaso, jokalariei eman behar zaigu, eta ez Kraussi» • 30

Pilota

Nafarroa Oinez-en aldeko jaialdiaekin hasiko da denboraldia Labriten • 37

Txetxeniako Gobernuak bitartekaritza lanak egin ditzan eskatu dio NATOri

Moskuren aldeko txetxeniarrak beren 'gobernua' osatu dute

■ GERRA frontea ez zen mugitu atzo Txetxenian. Bi indarrak hurrengo urratsetarako ari dira prestatzen. Saio diplomatikoak izan ziren ordea. Europako Batasunak artekaritza lana eskaini zuen, baina Moskuk inondik ere ez duela onartuko

erantzun zion. Hori ikusita, NATOren bitartekaritza eskatu du Txetxeniako Gobernuak. Bitartean, Moskuk gobernu antzeko bat osatu du bere aldeko txetxeniarrarekin, negoziazio baten itxurak egin eta auzia bere alde konpontzeko. • 24

Jose Saramago Bilbon

■ JOSE SARAMAGO Literaturako Nobel sariduna Bilbon izan zen atzo, Jon Alonsok euskaratu dion Lisboako setioaren historia liburuen aurkezpenarekin; idazlearen hitzetan, liburu horretan daude sekula idatzi dituen orriak onenak. Saramagok goraipatu

egin zuen Alonsoren itzulpen lana: Alonsok «kezken zerrenda interesgarria» igorri zion idazle portugaldarrari, eta, ondorioz, gaztelaniazko itzulpena ere berrikusi beharra piztu zaio Saramagori. Literaturako Nobel saridunaren bisita ikusmin handia sortu zuen.

• 38-39

Ekineko kideak talde berriaren aurkezpenarekin. ANDONI CANELLADA

«Herrigintzaren bidez nazio eraikuntza bultzatzeko» xedea du Ekinek

■ Ezker abertzalearen baitan kokatzen du bere burua erakunde berriak • 6

iritzia

gaurko...

...elkarriketa

Emilio Olabarria

• ESPAINIAKO AGINTE
JUDIZIALEKO KONTSEILU
NAGUSIKO BOKALA •

«Jarduera askok jaso dezakete hiru urteko zigorra»

Banda armatuari laguntza emateagatik ezarri daitekeen gutxieneko zigorra bost urtetik hirura jaisten duen aurreproiektua onartu du Kontseilu Nagusiak.

■ Zuk aurreproiektuaren aurka bozkatu duzu. Zergatik?

Gutxieneko zigor horrek handiegia izaten jarraitzen duelako, batetik. Europako beste herrialdeekin alderatzen badugu, aldea izugarria da. Gutxiengo zigor hori 15 egunetik urtebettera bitartekoa da oro har.

■ Ordea, arazo handiena delituaren tipifikazioa dela esan duzu.

Bai. Horixe da arazoa. Jarduera zenbait, kasuistikoki, banda armatuari emandako laguntza gisa kontsideratzen ditu aurreproiektuak. Eta jarduera horien atzetik espresio asaldatzaille bat aipatzen da: «...edo beste jokera baliokidea». Eta horrek tipo penala asko zabaltzen du. Edozer jarduera banda armatuari laguntza emateagatik zigortzen bada, Auzitegi Konstituzioanalak berriro jardueraren eta zigorraren arteko proportzionaltasun eza argudia dezake, HBko Mahai Nazioanalararen kasuan gertatu bezala.

■ Edozein jarduerari hiru urteko zigorra jarri dakiokela, alegia.

Tipo penala hain zabala izanda, jarduera askok jaso dezakete hiru urte edo gehiagoko zigorra.

Iban Arregi
DONOSTIA

...esaera

«Ahorako bidean sasirik ez»

...hizpideak

PSE-EE eta PPren arteko itunaren aurpegiak

■ PSE-EE eta PPren arteko ituna gauzatu berri da Donostiako Udalean. Akordioaren inguruan irudi borroka bat izan da bi protagonisten artean, bakoitzak helburu batzuk nabarmendu nahi zituelako. PPk saio bat egin du Donostiako akordioa beste udal batzuetara eramateko, batetik Gasteizen gobernarritasun arazoak dituelako eta, bestetik, abertzaleen kontrako estrategia gidatzen ari delako itxura saldu nahi duelako. PSE-EEK behartuta bezala agertu nahi izan du bere

burua, eskuinarekin hitzartzeak dakarren zama arindu nahian (ez da ahaztu behar ituna Gipuzkoan gertatu dela, PSE-EEren sektore irekienak biltzen diren lurraldean). Hori saihesteko, PSE-EE hiru ildo jotzen ari da: itunak tantaka egitea, EAJ eta EAren galerak exageratzea eta erdian kokatzen saiatzea. Baina benetako egoera bestelakoa da, alderdi sozialistak instituzioetako zentralitatea aspaldian galdu zuelako eta PPren itzaletik urrundu ezinik dabilelako.

Elhuyarren ekarpena

■ Arlo guztietan egin du aurrera euskarak azken mende laurdenean, eta zientziaren alorra ez da atzera geratu. Arrotza zitzaion zientzia euskarari duela 25 urte, eta gaur egun, gure hizkuntza normaltasunez erabiltzen da zientzia gaian. Elhuyarrek ez du bakarrik jardun. Aitzitik, erakunde eta pertsona ugariaren lanari esker egin da aurrera arlo honetan, baina Elhuyar Kultur Elkarteari —gaur 25. urteurrena ospatzen du— aitzindaritza aitortu behar zaio.

Opor fiskal «gehiegizkoak»

■ Euskal Autonomia Erkidegoko foru aldundiek ontzat jo dituzte EAEko Auzitegi Nagusiak Elkarteen gaineko Zergari buruz kaleratutako epaiak. Hiru erakunde arabera, epaiak «berretsi» egiten dute aldundien subirautasun fiskala. Opor fiskalen baliogabetzea jaitsiera «gehiegizkoa» izateak eragin du soilik. Aldundiek eutsi egingo diete neurri horiei Auzitegi Gorenak erabaki artean.

Saramago Bilboko setioan

■ Jose Saramago bi arrazoiengatik da aipagarri gaur. Batetik, lehen aldiz euskaraz irakur daitekeelako haren liburu bat: *Lisboako Setioaren Historia*, Jon Alonsok maisuki itzulia. Eta bestetik, itzulpen hori aurkeztera propio Bilbora etorri delako Nobel sari-dun portugaldarra.

Saramagok Alonsok egin itzulpena goraipatu du, euskarazko itzulpena irakurtzerik ez badu ere, jakin badakielako lan bikaina dela. Halako zoz-

roztasunez egin du lan Alonsok, ezen gaztelaniazko itzulpena ere egokitu beharra eragin baitu.

Nobela jaso zuenetik, Saramagok ez du lerro bakar bat idatzi, baina orain Gunter Grassen urtea dela aprobetxatuz, *La caverna* eleberria urtebete barru kaleratuko duela aurreratu du.

Setiatu egin zuten atzo Saramago. Jendetza handia bildu zen idazlea ikustera, eta txalo zaparraden artean agurtu zuten.

...pertsonaiak

ANTONIO JAUNARENA • Aizkolari nafarra Euskal Herriko Maila nagusiko Txapelketaren finalean izango da. Igan-dean jokatu da Donezteben, eguerdiko 12:30etatik aurrera. Hori izango da bere lehen finala.

JAVIER BALZA • Eusko Jaurlaritzako Herri-zaingo sailburuaren ustez, ETak behin betiko su-etena aldarrika dezan, prozesua «ez atzera ez aurrera» omen dago aspalditik.

AUGUSTO PINOCHET • Gaur erabakiko da Txileko diktadore ohia Espainiara estraditatu dute ala ez. Ronald Bartle epaile ingelesak emango du erabakia-
ren berri. Pinochet ez da aretoan izango osasun arazoak tarteko.

...datua

118.000 txetxeniarrak Ingu-xetiako Errepublikak Autonomoko bidea hartu dute azken egunetan, Errusiak jo duen eraso saihestu nahian.

...adierazpena

«Bakea lortzeko erabaki mingarriak hartzeko garaia iritsi da»

• **Ehud Barak**

Israelgo lehen ministroa

... seiko urrea

• EMILIO LOPEZ ADAN •

Gormutu geratzeko giroa...

hizkuntz-gatazka-
ren zurrumbiloan
gaudenean ez dela
maltotasunaren
garaia.

Egia, giroa ez da errebolaren alde. Definizio esentzialak ez dira modan, eta euskararen lehentasuna galtzaila atera da. Euskal Herriko espresio linguistiko eta kultural guztiak berdin zilegiak omen dira eta, oinarri multikultural horren barnean, aukera guztiak baliokide. Euskaradunak errealtate anitz

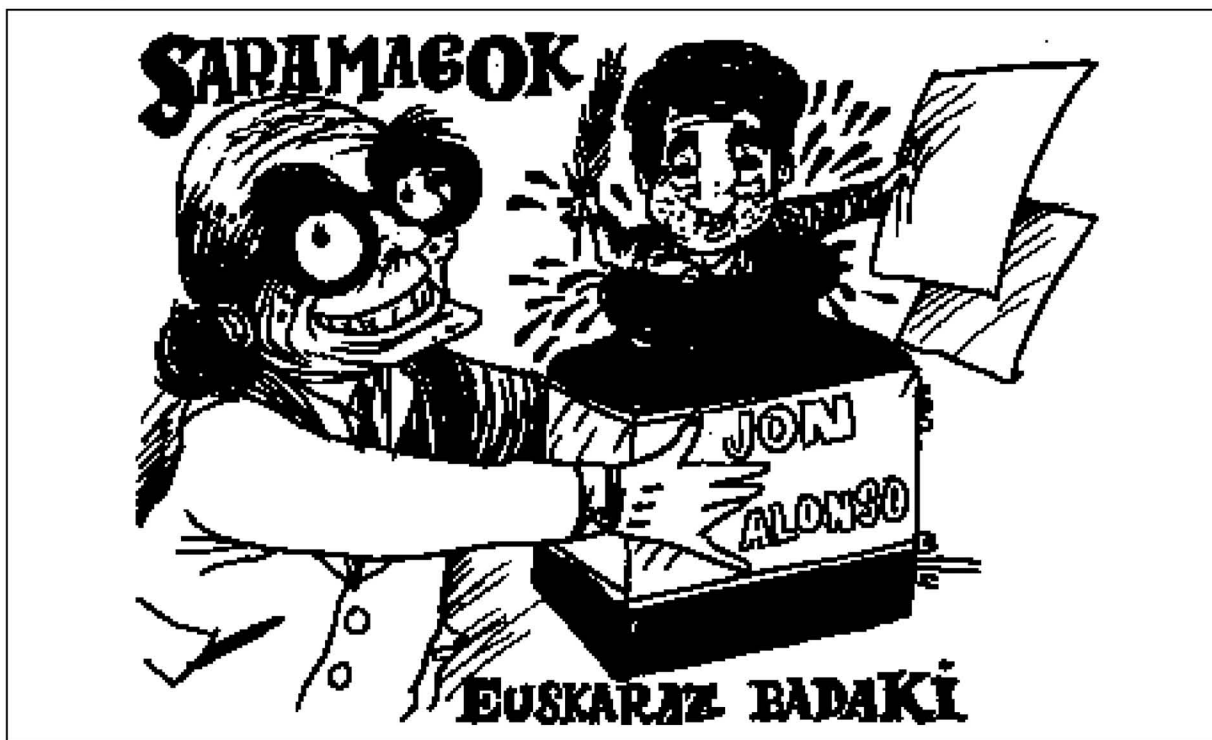

eta mestizatuaren atal bat baizik ez gara. Gainera, estatuak ez omen dira nagusien tresnak, baizik eta sentsibilitate desberdinen koexistentzia baketsua bermatzeko egiturak: horra demokrazia. Alderdi abertzaleetan, salbuespenak salbuespen, jokamolde horiek txertatu dira: euskararen inposatzeko denmendreneko borondatea ukatzen dute. Gehiago dena, eta Iparraldean nabarmen, politiko ba-

tzuek euskarari leku sobera ematea erradikal, desestrukturatzaile eta kaltegarritzat jotzen dute.

Bitartean, euskaradunak minoritatea gara gure herrian. Administrazioek ez gaituzte errespetatzen, eta erdaldun gehienek ez dituzte koexistentzia eta berdintasun linguistikoaren bideak onartu eta barnatu. Euskaradun anitzek bere nortasuna mendratzen dute politikan edo bizi publikoan aritzeko; demokrazian ere, gutxiengo herabe eta kolonizatu jarraitzen dugu. Horregatik, karrikan gormutu bizitzea ez badugu nahi, autoestima gehiagok eta oldar zerbaitek ez digute dolurik eginen, alderdi politikoetatik aparte erakutsi behar baditugu ere.

• MATTIN •

Antimilitarismoa 'versus' giza eskubideak

• IMANOL ÁLVAREZ •

[EHGAM-EKO KIDEA]

Lehengo astean Estrasburgoko Gorteak Erre-suma Batuari agirika egin diola zioen berria irakurri genuen egunkarietan. Lau lagun armadatik gay izateagatik bota zituztelako izan zen errieta.

Aldian-aldean heltzen zaizkigun mota honetako albisteek gure artean *militarismoa 'versus' giza eskubideak* eztabaida sortarazten dute behin eta berriro.

Zorionez, hegoaldeari dagokionez behintzat, estatu espainoleko ejertzitoan ez omen da gertatzen gay izateagatik norbait sartzan ez uztearena edota kanporatzearena (beste arazo bat litzateke barruan daudenei lasai bizitzen uzten ote dieten). Beraz, eztabaida maila teoriko hutsean geratzen da, gure baitan nahaspila askagaitz haundiegirik edo gehiegirik eragin gabe.

Alde batetik, argi daukagu gurea bezalako gay askapen talde batek izan behar duen jarrera antimilitarista. Besteak beste ez dugulako uste egitura jerarkizatu eta gogoetarako lekuri uzten ez duen batetik abiatuta, bilatzen dugun gizarte berdintzaile eta justua era litekeenik. Are gutxiago jerarkizazio horretan, antza, balorerik garrantzitsuenak matxismorik atabikoenarenak direnean. Izan ere, gauzak diren bezala direla, EHGAMek berak gay izatea intsumisioa izateko nahikoa arrazoia bazela zioen kanpaina egin zuen bere garaian, esan litekeen guztiaz gain, armadan *superarra* izatea baita oinarritzko

balore gisa bultzatzen dena eta, ondorioz, zerarik mespretxatu eta gutxietsiena *maritxua* suertatzen delarik.

Beste alde batetik, baina, argi daukagu, era berean, nahiagotasun sexualagatik gerta litekeen edozein diskriminazioren aurka egon beharko genukeela. Eta egon, bagaude. Orduan?

Horrelakoetan, planteatzen zaigun zalantza ia existentziala —lehenagoxe esan dudan moduan, zorionez, maila teorikoan baino ez bada ere— hauxe da: dikotomia honetan zein alde izan behar duen pisu gehien, antimilitaristak ala eskubideenak. Erantzun garbierik gabeko auzia, alajaina!

Gauzak ez omen direnez beltzak ala zuriak, behar izanez gero, erdiko bidea bilatzen ahalegindu beharko genukeela komentatu da maizen gurean. Esan nahi baita, lehengo eta behin, era zuhurrean bada ere, armadara ez sartze-ko/armadatik irteteko konbentzitzen saiatuko ginateke gugana laguntza eske etorritakoak, baina hala eta guztiz ere haiek soldadu izan nahi izaten segituko balute, kasu horretan ondorio guztiekin lagundu beharko genieke, azken batean eskubidea

baitauka edonork gura duen erakundean sartu ahal izateko, ustezko joera sexuala kontuan hartua izan barik.

Dena den, guk ageriko kontrasesan hau geure buruetan bueltak dabilela jarraituko genuke, zeren pentsatuko baikenuke agian munduan bi egunetik behin (eta hauxe izan da egun hauetako beste albisteak) *homosexual* izateagatik hiltzen duten pertsona hori armadetako ki-deek edo beren lagunek hiltzen dutela.

Euskal Herrian, alabaina, ez dugula holako eraso larriarik, edo ia, esango luke batek. Egia (berriro ere zorionez esan behar). Halere, armadan erabiltzen dituzten

agintekeria oinarritutako balore sexista eta heterosexista berberak oraindik nagusi dira gizartean ere, nahiz eta zorionez apurka-apurka aldatuz doazen. Hortaz, nik erne segituko nuke eta oraindino egiteke daukagun lan mardulari eutsiko nioke, gizarte honetan ahalik eta berdintasun handienean bizi ahal izateko eskubideak bermatuz, baina bestelako gizarte baten alde borrokatuz; kontraesan txikiak gailenduz aurrera eginez adoretzu.

„
Armadan erabiltzen
dituzten agintekeria
oinarritutako balore
sexista eta
heterosexista
berberak oraindik
nagusi dira
gizartean ere

... JOSU LARTATEGI

Elebitasunaz

Metrora sartu naiz, Moyua plaza-tik, balizko euskal etorkizun loretsuarekin ezkor xamar. Jesarlekuak ez dira erosoak: metalezko xafra soil bi. Giberela begiratu dut, hormara. Plaka bat dago, oroigarri elebiduna, hizkera aski jasoan «Lehendakari Txit Bikaina» bertan izan zela dioskuna. «Txit Bikaina» eta horrelakoak arrarotxoak

egin izan zaizkit beti, hizkuntza pedante bateko errejistro pedante baten itzulpen pedante eta irreal ematen baitit belarrira. Tira. Metrotik irteten, autoa hartu eta Leioan dagoen Arte merkatal zentrura joan naiz, erosketetan. Conforama izeneko pabilioian sartu naiz. Euskarazko hainbat errotulo dago. Gero, jakina, alfer-alferrik da euskaraz itauntzea, denbora galdu nahi ez baduzu, behintzat. Irteeran, honakoa dioen errotuloa dago: «Ezker zure bisitagatik». Zetaz, bai: eZker. Ikusi gura duenak jo beza Arteako Conforama enpresara eta begira biezioa irteteko ateari. Norbaitek hiztegiara jo du eta esker ikusi, eta ondoren Zasmatu. Non bizi gara, baina? Zelan liteke oraindik ere euskal hiritar askok «Eskerrik asko» esaten ez jakitea? erdarazko «gracias» euskaraz nola esaten den ez jakitea? Lotsagarria begitantzen zait. Errespetu falta itzela. Gainera, ze gutxiarekin konformatuko ginatekeen asko! Zerekin eta «eskerrik asko» esaten jakitearekin!

Noan harira, baina, itzulpenen gainean barik ustezko gure gizarte elebidunaren gainean egin nahi nuen berba eta. Gezur galanta elebitasunarena, ezta? Irakurtzen ari zaretenok ondo baino hobeto ulertzen nauzelakoan nago. Begiz argi eta belarriz listo ibiliz gero, ziur baietz. Eta justiziaren trantze txarretik pasa denak ere bai, ziur baietz; izan ere, justizian —gizartearen esparru jakin batzuetan bezala— filosofia elebidunarekin dena konpontzeko delako ustea ugari dabil. Indiar euskaldunei interpretari bat jarri eta kitto! Epaila kolonoei bost axola auzipetuak esaten duenaren erdia galtzen bada. Euskara hizkuntza ofiziala dela eta jendaurrean agertuz gero testu guztiak bietara eman behar direla? Kanpaidorreko usategiko eskribau-itzultzaile txintxoei eman eta kitto! Ziri ederra sartu digute elebitasun bisual eta birtual arraio horrekin! Mauka ederra, Euskal Herriko elebatar erdaltzaleentzat!

...kornerra

MIKEL ELORZA

Gerra santua

■ Kosovo eta Eki Timorkoaren ondoren nazioarteko gatazkek gure kontzientziari ezarritako ekuazio gehiago ez genuela ebatzi beharko uste genuen. Txetxenia, ordea, ate joka dator. Hobe esan, nahiago luke gure ateak jotzeko aukerarik balu, baina munduko mus partidaren karta banaketa ikusita, zail da NBEk edo EEBBek Moskuri enbido jotzea ere. Ekuazioak erraza zirudien, hala ere: Moskuk gerra-makineria abiatu du aurreko gerran galdutako Txetxenia (eta beste) berreskuratzeko. Bere buruarendako lastaira etiko bezala Moskuk bonbek eraitsitako eraikin eta auzoak zeuzkan, eta badoaz Jeltsinen mutikoak *terrorista islamistak* baktezera, orain arte lagun izandako Maskhadov eta beste ere bidenabar *hankapetuz*. Eta Txetxeniak erantzun: *gerra santua* aldarrikatu du. Akabo gure ekuazioaren erraza. Gerra santu guztiek bake madarikatua daukate lagun.

Gudarien etorbidea, z/g 20140 Andoain

zuzendariari@egunkaria.com

943 300 228

OHARRA: Ahalik eta iritzi gehienek izan dezaten tokia, ez da komeni makinazko 15 le-
rro baino luzeago idaztea gutun hauetan. Idatzi duenaren izena, telefonoa, helbidea
eta NAREN zenbakia agertu beharko dira. Laburtu behar izanez gero, zuzendaritzak
bere esku du horretarako eskubidea. Erdaraz iristen diren gutunak ez dira argitaratuko.

zuzendariari

Bikoizketez gehiago

Aditu dudanez, aurki gure zine-
saletan filmen bat edo beste eus-
karaz ikusi ahal izango dugu.
Horretarako egin den aukera, non-
bait, filmak bikoiztea da. Askotan
bezala, auzo hurbil eta inportante-
ek egiten dutenari begira, kasu
honetan ohitura tamalgarri bat
baldin bada ere.

Portugalen, adibidez, zine-sale-
tan atzerriko film guztiak jatorriz-
ko bertsioan ematen dira, azpitu-
luekin. Diruz merkeago ateratzen
zaielako egiten ote duten horrela,
edo bestelako erabakia ote den,
horixe ez dakit nik. Dena dela,
ondorioa ez da nonbait hain ezin
eramanezkoa ikusleentzat, eta
emanaldien kalitatea, berriz, esan
beharrrik ez dago, askoz ere hobea
da.

Gurean, aukera bat izan liteke
horixe, gauzak *beste era batera*
(inperioarekin lehiatu nahi izan
gabe, eta merkeago nik uste) egite-
ko, eta batez ere, *gure kultur maila*
jasoz. **Joxemari Agirre** •
HERNANI (GIPUZKOA)

Besterik merezi zuen Obabak

Besterik merezi zuen Obabak.
Kalea eskaini omen diote, eta
xafla dotoreak jarri hormetan.
Eta honela idatzi omen dute ber-
tan: «Obabako azunerik (sic)
urrunenak Albania zuen izena»;
eta beste hau: «bertako emeek
(sic) auzuneko ostatuaren goiko
bizitzan ikasten zituzten A B C eta
gainerako letra guztiak»; eta beste
hau: «Aspaldi, artean gazte eta
berde ginela, erretratu bat egitera

hotsegin ziguten eskola ttikian
genbiltzan gustioi (sic)»...

Nekeza bide zen letrak zuzen
aldatzea.

Asteasuko herrian omen daude
jarrita, nahi duen orok ikus
ditzan. **Imanol Zurutuza** •
BURUAGA (ARABA)

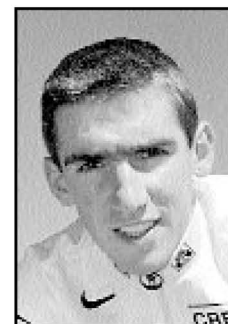
Itzaletik

«Erretzeko eguzki baten itzaletik,
erretzeko hormatu haize bateren
itzalera», Esan Ozenki Disketxe-
ko langile zein musikariok osa-
tzen dugun kolektibo musikalak
urte baten buruan jasandako
bigarren eraso dela eta, gure
kezka eta arbuioa azaldu nahi

dugu, Jimmy Arrabit King
Mafrundi taldeko bateria jolearen
atxiloketaren aurrean. Aurtengo
martxoan Polizia Espainolak
Gorka Lazkano, Kashbad taldeko
baxularia atxilotu bazuen, egun
epaiketaren zain Aranjuezko pre-
sondegian aurkitzen delarik,
orain Polizia Frantsesak izan du
Jimmyren atxilotzearen ardura,
dagoeneko Parisko kartzelan
preso dugularik.

Estatu Espainoleko zein Fran-
tseseko botereei errepresioa ez de-
la bidea berriz adierazi nahi diegu
ozenki, «zerbait zapaldua duenak
soilik senti baitezake kate estua-
ren herdoila!». **Fermin Muguruza**
Ugarte • (eta beste 26 sinatzaile
gehiago) IRUN (GIPUZKOA)

galdeiozu...

Unai Osa

• TXIRRINDULARIA •

**Dopinaren auziak mesede
edo kalte egin dio txirrindu-
laritzari? Zergatik izan da
kirol hori biktimarik bikti-
mena?**

Aitor Etxebarria [Santurtzi]

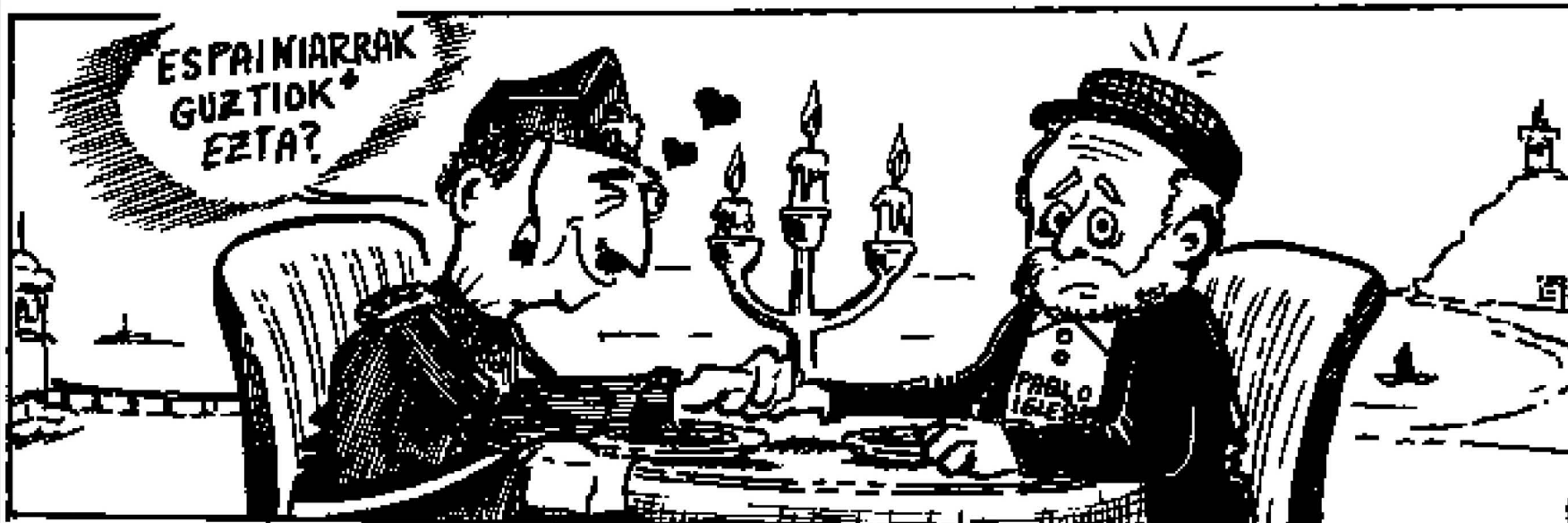
■ **KALTE HANDIA EGIN DIO
OSO.** Iazko tourra izan eta
gero, babesle etxeak txirrindu-
laritzaren inguruan jarraitu edo
ez zalantzan egon ziren. Talde
askoren jarraipena kolokan
egon da. Alde horretatik min
handia egin digu.

Bestalde, ez dakit zergatik
izan den txirrindularitza kalte-
tuena. Atletismoan norbaitek
positibo ematen badu, beste
inor ez dute zikintzen. Eta txi-
rrindularitzan, berriz, iaz *Festi-
na kasua* irten zen, eta kasu
horretatik abiatuta denok zikin-
du gintuzten. Ardi beltz bat
bilatu zuten, eta gero denak
beltzez margotu dituzte. Ez
dakit zergatik eman dioten
halako egurra txirrindularitzari.

Urriaren 12tik aurrera
Mikel

Bujanda • EUSKALERRIA
IRRATIKO ZUZENDARIA izango da
Galdeiozu ataleko gonbidatua.
Bidali zure galderak ordurako.

• MONTXO •

asteko

Euskal Departamenduaren aldeko manifestazioa ♦

Euskal departamenduaren aldeko manifestazioa egingen dute bihar Baionan. Azken asteotan babes itzela lortu du aldarrikapen horrek. *Ehunen deia*-k arrakasta izugarria izan du, sektore ugari azaldu

baitira Euskal departamenduaren alde. Abertzaleetasunetik harata-go doan eskaera dela argi utzi du Dirassarrek ondorengo lerrootan. Bestalde, Kanblongek «Frantzia jakobinoaren» muga aipau du.

Iparraldearen Deia

• PANPI DIRASSAR •

[ABERTZALEEN BATASUNEKO BOZERAMAILEA]

Iparraldearen historiari buruz, urriaren 9ko manifestaldi horren ondotik, gauza asko ez litazke gehiago aurretik agertzen diren bezalakoak agertu behar. Datorren larunbatean, milaka bilduko da jendea Baionako karriketan, aldarrikatzeko berrehun urte honetan eskatua dena: euskal departamendu baten eraikitzea. Ja, urtarilaren 30ean, sei mila lagun elgarretaratu ziren Abertzaleen Batasunak deiturik, galdetuz departamendu hori bai eta euskararentzat ofizialtasuna. Ikusiz elgarretaratze horren arrakasta, mugimendua beti azkartuz eta zabalduz joan da, sortaraziz departamenduaren aldeko sektoreetan manifestaldi batu baten ideia. Hala sortu zen *Ehunen Deia*. Geroztik, denetarik entzun dira gisa bereko dei batzuk. Herrika, kantonamenduka, ofizioka, alderdi ezberdinetako politikariak, auzapezak, zinegotziak, elkarte-buruak, sindikatu-etako militanteak, enpresak, gizartearen adar guzietan asko eta asko izan dira lehen-biziko ehun horiei juntatu direnak, dei bera beren gain hartuz. Mugimendu herrikoi bat hedatu da, gero eta azkar-rago, kontrakoak gero eta gutiago di-relarik, batzuetan arrazoinamendu oso txarrak plazaratuz.

Horra zergatik datorren larunbateko manifestaldiak behar duen izan behin ere Iparraldean egin den jendetsuena eta garrantzitsuena.

Argi ukan behar dugu ere urriaren 9ko elgarretaratze hori ez dela soilik abertzaleena. Jakin behar da *Ehunen Deia*k hastetik zimendu zabalak zauz-kela, hogoi bat elkarte eta erakunde bateraturik, desberdintasun guzien gainetik denek xede nagusi bera agertuz. Horiek hola, bixtan da abertzale batzuei halako bat egingen diotela manifestaldi batean parte hartzea frantses banderaren hiru kolorekilako gerrikoak jauntziko dituzten hautetsi batzuekin; edo ibiltzea Baionako karriketan, ez hain aspaldi oraino, abertzaleak *terrorixta* kondu ekartzen zituzten batzuekin.

Bainan norentzat ote da errazena — ez naiz sehur hain plazer haundi bat den denentzat abertzalekin elkarretaratze bat egitea—.

Ez da ahaztu behar euskal departamenduaren eskaera bozkatua duela Abertzaleen Batasunak bere biltzar nagusian eta egokia dela beraz gure parte

hartzea *Ehunen Deia* hortan. Eta gure parte hartzea, eragilea izan dena, behar dugu baieztatu, abertzaleek oste handian eta ohargarri moduan, jinez larunbateko manifestaldira, beren aldetik euskal departamendua berdin aldarrikatzen duten beste guzien aldean.

Abertzaleen Batasuneko militanteek bozkatua dute ere estatuto bat ardietsi behar dela euskararentzat. Ardatz hori ez bada ere hain bixtan ezarria euskal departamendua eskatzen denean, segur eskaera hori sartzen dela arrangur-etan, nola gisa berean garapen ekonomikoa, Hegoaldearekilako harremak, euskal eta kaskoin kultureri zor zaioten laguntza, *Ehunen Deia*k bere kondu hastetik hartu pondu premia-tsuak.

Pozgarri zaukuna bestalde, ikustea manifestaldiaren aldeko kanpaina nola eginga den elebitasunaren egiazko axola batekin, euskarari bere tokia emanez bide bazterretan, hor diren publizitate ohol haundi horietan, nola Iparraldean gehienik irakurtua den egunkarian, gehienik irakurtzen den astekarian, dei gehienak bi izkuntzetan zabalduz.

Larunbateko manifestaldian, Iparraldeko gizartea agertuko da errealki denaren idurikoa, gizarte plurala, euskal nortasunari atxikia, nortasun hori ez denek berdin azkar senditurik ere. Batzueri iduritzen orobat euskal departamendua beharrezkoa dela frantses estodoaren ereikidura bezala, beste batzuk, denen buru Iparraldearen geroa ikusten Hegoaldeari josia, bai-

Argi ukan behar dugu ere
urriaren 9ko
elgarretaratze hori
ez dela soilik
abertzaleena

nan denek galdetzen frantses gobernuari, demokraziaren izenean, onar dezan gehingo nasai batek nahi duena.

Ehunen Deia bilakatua da orai Iparraldearen deia.

Urriaren 9-a horren ondotik, gauzak ez dira aurretik diren hein berean uzten ahalko Euskal Herriaren Iparraldean.

Aldeko martxa

• RAMUNTZO KANBLONG •

[IPARRALDEKO EAJKO KIDEA]

Urriaren 2an, Baionan izan den prentsurrekoaren karietarat, ikusi dugu mobilizazio azkar bat, gizartearen sail gehienak hartzen dituen, ari dela muntatzen manifestaldiaren antolatzeko.

98ko azaro eta abenduan muntatu lehen multzoak egin du bide. Sarako Herriko Etxean bildu ziren orduan Departamenduaren aldeko bi elkarten buruak (Aniotz-behere, Delizagarai Hautetsientzat, eta Jacques Saint Martin Gizarte Zibilarentzat) eta abertzaleak (AB eta EAJ-PNV) laster juntatzen zelarik ELB laborari sindikata ere.

Hor asmatua izan zen, bai mugimenduaren idazkia, abenduko Departamenduaren aldeko Deklarazioa, bai mugimendu nola egituratu, bi Elkartek eta hauen buruak ezarriz aintzinean, eta Departamenduaren alderako Deia zabalduz erakunde politiko, sindikal guziei. Guziek ere parte hartzen zuten 99ko urtarilaren 30eko ABek aintzinagotik antolatua zuen manifestaldi ederrean, (6.000 manifestari bilduko zituenak). Hortik goiti gogota izan zen eta guhaurek ere hori aipatu ginuen, EGUNKARIAN, mugimendu hori behar zela zabaldu abertzaleen eta hautetsien mundutik urrunago. Denbora berean, egia erran, Herri Hautetsien arteko bozketak aintz emendatzen ziren, kasik Iparraldeko guziek parte hartzen zutela bozketa horietan.

Ehunen Deia deitu ekintzak, bigarren aintzinamendu haundi bat ekarriko dio mugimenduari. Eta urriaren 2an jakiten ginuen *Ehunen Deia* horiek aintz tokitan errepikatuak izan direla. Eta oraino zenbait lekutan, hala nola Donibane-Lohizunen ehunen goiti bazirela aintz sinatzaile (400). Jakiten gi-

Kontseiluko sozio-profesionalek, hau enpresa gidarien mundua baino kategoria zabalagoa, bere baitan baititu, sindikat buruak bai eta formakunza eta kultur erakunde-etako buruak ere, Garapen Kontseiluko talde horrek beraz, komertzialdegikoak bezala %84 heinean Departamenduaren alde agertzen zela.

Gainera, enpresa mundutik heldu zen beste berri on bat; partehartze ederra kanpaina baten finantzaketan. Horri esker bai kazetetako iragarkiak, bai afixak egiten ahalko zirelako.

Beraz, erran daitaie Iparraldeko gizartearen sail guziek erakutsi dutela Departamendu baten alderako ideari duten atxikimendua. Hau gauza berria da. Orain arte zenbait politika sail edo politika buru agertu izan dira ideia horren alde. Hori konfirmatu du *Sud Ouest*-ek egin inkestak.

Hor ageri da Iparraldeko biztanle guziek zer atxikimendua duten lurralde horrekin, senditzen dira lurralde hortako partaide.

Iduri luke beraz Ipar Euskal Herriko jendearen partehartzea irabazia dela. Demokraziaren arabera holako maioria bat ikusi eta, Estatuak behar luke aldeko erabakia hartu. Bainan hemen dugu koxka. Frantses Estatua, *Demokratikoa baino gehiago da Jakobinoa*. Parisek du manatzen, tokiko Demokraziaren gainetik. Hark du azken hitza emaiten eta, azken batean, bere nahia inposatzen. Ezezkoa emaiten badu, Pariseko Botereak, eta badirudi hala izanen dela, jendearen frustrazioa handia izanen da, 9ko manifestaldiaren ondotik.

Gauzak aintzinarazteko, Iparraldeko jendearen aldekotasun hori, bero bero, atxikitzen gain, behar litaie ere, Parisen, Euskal Herriaren aldeko indar bat muntatu. Ez bakarrik politikoen artean, baina bereziki, kazetari, idazle, intelektual, artista munduan. Berdin kirolarien artean. Gaurko media hoien artean Euskal Herriaren boza ere entzun erazteko Pariseko kakofonian. Korsikarrek erakusten digute bidea horretan.

Hau izanen da ororen gainetik, Iparraldeko jendearen iritzia termometroa. Hor ere erakutsiko du Iparraldeak zein den bere nahia. Beraz biziki garrantzitsua da, ahal bezenbat jende parte hartea. 10.000ko marka hori behar ginuke hautsi. Hori da gaur egun garrantzitsuena. Ikusiz, mugimenduaren muntatzaileen fedea eta lan manifestaldi arrakastatsua, historikoa erran du norbaitek, izan behar da urriaren 9ko manifestaldia.

Demokraziaren arabera
holako maioria bat
ikusi eta, Estatuak
behar luke aldeko
erabakia hartu

nuen ere gizarte sail guzietan bazirela partehartze handiak. Medikuen sailean, haste batean bakarrik jatorriz euskaldunak direnek sinatu badute ere, orain mediku guziek, edonundik jini-kakoek, berdin sinatzen zutela. Eta zer erran enpresa buru edo gidari mundaurentzat. Komerzialdegiak egin kontsultaren ondotik, hona nun Garapen

ERAKUNDE NAZIONALAK INDEPENDENTZIA ETA SOZIALISMOA DITU HELBURU «EUSKAL HERRIAREN IRAUPENA ETA ONGIZATEA BERMATZEKO»

«Herrigintzaren bidez nazio eraikuntza bultzatzeko» aurkeztu da Ekin antolakundea

■ Ezker abertzalearen baitan kokatzen du bere burua erakunde berriak, eta beste taldeekin «osagarri izatea» bilatuko du

■ Nazio eraikuntza «hil ala biziko erronka» izanik, herri eta auzoetan arituko da, «eraikitze lana herrietan errotu behar baita»

■ «Askatasun demokratikoen aldarrikapena» egingen dute eta «independentziaz bizitzeko konpromisoa» hartu dute

Aitziber Iartza / Gernika

EUSKAL HERRIAK bizi duen «egoera larria» ikusita, ezker abertzaleko arlo ezberdinetatik datozen hainbat kidek gogoeta egin eta Ekin antolakundea sortzea erabaki dute, ezker abertzalean dauden indarrak nazio eraikuntzara bideratu asmoz. «Independentzia eta sozialismoaren aldeko antolakundea da, Euskal Herriak bizirauteko eta baita herritarren ongizatea bermatzeko modu egokiena iruditzen zaigulako. Bide horretan ezker abertzalearen hautua eraikuntza nazionala da», azaldu zuen Juan Mari Mendizabalek.

Atzo agertu taldekideek autokritika egin zuten. «Urte askotan sakoneko akatsak izan dira, lurraldetasunari garrantzi gutxi eman baitzaio praktikan eta herrigintzan axolagabekeria izan baita», esan zuen Olatz Egigurenek. Kritikatik ondorioak atera ditu ezker abertzaleak, eta hala taldekideen arabera, «herri eraikuntzan buru belarri aritu ezean aukera galduko» litzatekeela diote. Ildo horretan «E egun magikorik» ez dagoela uste dute. «Urratsak ematen goazen heinean eta baldintzak sortzen goazen heinean fase berriak irekitzen joango gara eta helburu estrategikoetatik gero eta hurbilago egongo gara».

«Nazio eraikuntza hil ala biziko» gisa definitu ostean, herri eta auzoetan lan egin beharra azpimarratu dute. «Nazio eraikuntza bultzatzeko herrigintzak protagonismo handiagoa hartu behar du, «herrietan errotu behar baita eraikuntza lana». Ildo horretan euren lehentasuna herri eta auzoetako «dinamikak berpiztea» izango da. «Herri izaeran kontzientzia gutxitzen joan da eta hori sustatzea ezinbestekotzat dugu. Hizkuntzan, hezkuntzan, lan arloan eta abar dauden arazoak konpontzeko dinamikak lehentasunezkoak izanen dira», azaldu zuten.

ANDONI CANELLADA / GARA

Paco Aranburu, Olatz Egiguren, Juan Mari Mendizabal eta Jon Salaberria, Ekin aurkezteko atzo egin agerraldian.

«Gure herria hiltzorian dago eta hori irauli behar delako konbentzimendua dugu»

■ EKIN antolakundeko kideek berau sortzeko zein abiapuntu izan zuten azaldu zuten lehenik. Hala, Olatz Egigurenek azaldu zuenez, «azken urteetan ezker abertzaleko hainbat kidek Euskal Herriari buruz egin gogoeta du oinarritzat. Ondorio latza da nagusi herriaren argazkia egitean». Izan

ere, Egigurenek hainbat ondorio aipatu zituen: Lurraldearen zatiketa eta lurraldeen arteko urruntasuna, herri nortasunaren ukazioa, sistema kapitalistak edo neoliberalismoak eragin «kalte izugarria» eta egoera «antidemokratiko eta inposatuan bizitzea».

Egoera honen guz-

tiaren ondorioz, «gure herria ia desegina dago, hiltzorian dago, benetan egoera latza da Euskal Herrian bizi duguna. Herri izateko oinarriak —lurraldetasuna eta burujabetza— ukatuak ditugu eta herri izatearen ezaugarriak —hizkuntza eta kultura— ia ezabatuak», azaldu zuen Egigurenek.

Baina, horri aurre egin beharra ere argi azaldu zuen. «Egoera irauli beharrene konbentzimendua dugu. Euskal Herriak ez du ezer galtzeko eta bai etorkizun ezberdin bat irabazteko eta nahikoa aktiboko politiko eta sozial badago egoera iraultzeko, astintzeko. Hortara dator erakunde berria».

Mendizabalek esan zuenez, «ezker abertzaleak arnasa eman die halako dinamikei, baina bazterketa politiko eta instituzionalagatik ahulduta daude eta hori berpiztea da helburu. hats berria ematea dinamika horiei eta ezker abertzalearen indarra horretara bideratzea. Ildo horretan indar berriak lortu eta bide-

ratzeko gaitasuna badagoela uste dute ekimenaren bultzatzeileek.

Euskal Herriak «demokraziarako bidea zabaldu nahi duen honetan» Ekinek «presutasun osoa» azaldu du horren alde. Halaber «eraikuntza nazionala egunero garatu eta askatasun demokratikoak aldarrituko» ditue-

la adierazi zuten. Aldi berean gizarte mota berri baten alde «lan ideologikoan ekarpenak» egiteko konpromezua azaldu zuten, «ideia iraultzaileen alde».

Azkenik, Ekin antolakundearen jendaurreko aurkezpena azaroaren 6an Iruñean izanen dela azaldu zuten atzo.

Ezaugarriak

Erakunde berriaren izaera

■ Ekin erakundearen izaera azaltzeko, hainbat arlo azpimarratu zituen Olatz Egigurenek.

Sozialista • Gizarte eredu berri batean alde arituko da erakunde berria, sistema kapitalista gainditzeko justizia sozialean oinarrituta. «Euskal estatua burujabearen alde tinko ariko da, hori baita herritarren ongizatea eta herriaren biziraupena bermatzeko bidea».

Independentzia helburu • Euskaldun izaten jarraitu nahi dutela diote taldekideek, eta horretarako «baldintza minimoa» demokrazia dela. «Independentziaz bizitzeko konpromisoa» hartu dute.

Nazionala • Sorkuntza amaitu gabe dagoen arren, Euskal Herri osoko erakundea izango da.

Herri dinamikan sartua • «Dauden dinamikak sustatzea eta berriak sortzea» da helburua. Dinamiken «sakabanaketa» gainditu nahi dute, dinamikak nazio eraikuntzari atxikiz. «Subjektu protagonista berria aktibatzea» da helburua.

Ezker abertzalekoa • Ezker abertzalearen baitan kokatu dute erakundea, eta beste erakundeekin osagarria izan nahi du. «Erakunde horien lana ezinbestekotzat jotzen dugu. Baina herrigintzan era integralean aritu behar dela uste dugu».

Publikoa • Jendaurrea azaldu da eta azalduko da, baina ez du eztabaida politikoan hedabideen bidez parte hartuko. «Gure erreferentzia publikoa herrietan eta gizarte dinamiketan gauzatzea da helburua», azaldu zuten.

Erakundeak eta aurrekontuak «norabide berean» joan daitezela eskatu du Otegi

Eraikuntza nazionalaren alde egingo duten aurrekontuak nahi ditu EHk

Joseba Arruti / Bilbo

Euskal Herritarrok taldeak Hego Euskal Herriko erakundeetarako «modu globalean» negoziatu nahi ditu aurrekontuak. Arnaldo Otegi esan zuenez, Bizkaia eta Gipuzkoako aldundietako negoziazioak eta EAEko aurrekontuen onarpena lotuta ez dauden arren, «logikoa prozesu politikoaren alde egiten dugunon arabera erakundeak eta aurrekontuak izatea litza-teke».

ARNALDO OTEGI atzo esan zuenez, Euskal Herritarrok taldeak (EH) babestuko duen aurrekontu orok funtzio banatzailea, egituratzailea eta eraikuntza nazionalaren aldekoa izan beharko du. Horrez gain, bira soziala bermatzea ere beharrezkoa da Otegiaren iritziz. EHko buruzagiak EAEko aurrekontuen inguruko eztabaida eta Bizkaia eta Gipuzkoako aldundietan gobernuak osatzeko egiten ari diren negoziazioak izan zituen hizpide. Bere aburuz, «ulertu egin behar da herri honek aurrera egiteko eta abian dagoen prozesu politikoan sakontzeko aliantza bat osatu baldin badu, horren arabera erakundeak eta aurrekontuak beharko ditugula».

Arnaldo Otegi aurrekontuek duten garrantzia azpimarratu zuen, «ia hiru milioi biztanlerentzako sei bilioi pezeta gestionatu behar baititugu» eta, horregatik, horien inguruko eztabaida prozesuan eragile sozial guztiek parte hartzea ezinbesteko

Arnaldo Otegi agertu zen atzo komunikabideen aurrean EHren ikuspuntua azaltzeko.

kotzat jo zuen. «Aurrekontuen eztabaida sozializatu egin nahi dugu, bakoitzak bere iritzia eta ekarpenak eskain ditzan».

Gehiengo sozialaren esanetara

EHren iritziz, Hego Euskal Herriko erakunde ezberdinetako aurrekontuek «gehiengo sozialaren esanetara» egon behar dute, eta hori lortzeko zenbait baldintza beharrezko direla gogorarazi zituen Xanti Kiroga EHko nafar parlamentarioak. Bere iritziz, «aurrekontuek funtzio banatzailea izan beharko dute, Euskal Herrian ondasun nahikoa dagoen arren, gaizki banatuta dagoelako». Bestalde, Euskal Herria egituratzeko ere balio beharko dute, «eskual-

Aurrekontuak

■ ■ ■ «Gure babesa jasoko duen aurrekontu orok gehiengo sozialak dituen beharrak aintzat hartu beharko ditu»

de eta lurraldeen arteko desorekei aurre egiteko, eta beti ingurugiroa errespetatuz».

Ezker abertzaleko ordezkariak politika fiskal aurrerakoiaren aldeko apustua egin eta ekonomiako sektore estrategikoak bultzatu behar

direla nabarmendu zuen. Gainera, euskal ekonomiak dituen ezaugarriak erreparatu behar zaiela adierazi zuen Kirogak, hala nola, enpresa txiki eta ertainei, eta baita ekonomia sozialak duten garrantziari ere.

EHren ustez, «aurrekontuek etxebizitza premiari, enplegu eskasari eta antzeko arazoei erantzun beharko diete», eta eraikuntza nazionalaren aldeko apustu sendoa egin beharko dute gainera, «euskara, kultura eta hezkuntza sendotzeko baliagarriak izan beharko baitute».

Trebiñori buruzko batzordeburua EAJkoa izan dadin laguntzeko prest agertu da EH

■ Herriar guztientzat benetako demokrazia lortzea da horren helburua

Erredakzioa / Gasteiz

ARABAKO Batzar Nagusietako Euskal Herritarrok batzarkide taldea prest azaldu da EAJko hautagaiaren aldeko botoa emateko, Trebiñori buruzko batzordeburua hautatzeko orduan. Erabakia azaltzeko orduan, elkarriketaren bidearen eta Lizarra-Garaziko Akordioaren sinatzearekin irekitako bidearen alde lan egiteko eta Euskal Herriko herritar guztientzat benetako demokrazia lortzeko asmoz egingo duela zehaztu du EH batzarkide taldeak prentsa ohar baten bidez. Trebiñoko biztanleen borondatea ez errespetatzeko PPK erakutsitako jarrera gainditzeko konpromisoa berretsi zuen atzo EHk.

«Trebiñori buruzko batzordearen protagonis-tak Lizarra-Garaziko indarrek izan behar dugu, bermea garelako trebiñarren borondatea errespetatua izan dadin», adierazi du EHk.

Bestalde, Gaztela-Leongo lehendakaritza sailburuak, EAJri begira, gogorarazi nahi izan zuen Trebiño erkidego horretako «parte» dela, Burgosen egon eta estatutueta horrela jasotzen delako.

«Madrilen jokabidea da kezkarriena»

■ SU-ETENA izan zuen hizpide atzo Arnaldo Otegi. ETak inolako ekintzarik burutu gabe urte eta erdi daramala gogoratu eta gero, «su-etena aldarrikatu ez duen bakararra Madrilen gobernu» dela adierazi zuen, eta bere iritziz, «hori da kezkarriena». Haren esanetan, «eus-

kal gizarteak aukera historikoa du aurrean, eta bere buruan konfiantza izan behar du dituen helburuak lortu ahal izateko».

PSOEko buruzagiek herenegun Bilbon egindako jardunaldi batzuetan in-mobilismoaren alde egin zuten apustuari dagokionez, «jokabi-

de horrek gauzak argi uzten» dituela adierazi zuen Otegi, eta euskal gizarteak batzuen eta besteen jokabidea kontuan hartu beharko duela esan zion. Bere ustez, «gero eta argiago dago Lizarra-Garaziren inguruan bildutako alderdi politikoek eta bestelako eragile

sozialek abian jarritako prozesu politikoan sakondu eta herri honek duen gatazkari irtenbide demokratiko bat eman nahi diotela; eta beste batzuek, aldiz, egun osoan Estatu-tua eta Konstituzioa aipatu besterik ez dutela egiten, beste ezer eskaintzeko kapazak ez direlako»

G L ET N (HE N ND)
GI-131, GI-2132 ET GI-3 1
E E I EEN TEK I EGU UTZE
ZI KUL H ETZEK IEKTU
(G K 2-13/1)

1 k Urr r n k G uz k k l z k r
f z l n, l 2 z k a, r r a urr n
kus r r l G L ET N (HE N ND)
GI-131, GI-2132 ET GI-3 1 E E I EEN
TEK I EGU UTZE ZI KUL
H ETZEK IEKTU (2-13/1) t
n h t z h r t u h r r k n s u n t s k u k
n s u n t s k u h r n z r r n z h t z
t n k t u r r

n s t , l k u r r a

G u z k k P r u l m i
G r t E r r o z a

Balza sailburuak dio «bake prozesua aspalditik ez atzera ez aurrera» dagoela

Hiltzea «oso erraza» dela ohartarazi du Jaime Mayor Oreja Barne ministroak

Agentziak / Gasteiz

Xabier Balza Herrizaingo sailburuak adierazi du ETak behin betiko su-etena aldarrika dezan prozesua «ez atzera ez aurrera» dagoela «aspalditik». Mayor Orejak, berriz, esan du «zalantza asko» daudela ETak zer egingo ote duen.

ETA-K su-etena behin betiko aldarrika dezan urratsik «ez da aspaldi egin». Hala adierazi zuen atzo Balzak Gasteizko Legebiltzarreko korridoreetan.

Adierazpenekin bezperan Joseba Egibar buruzagi jeltzaleak egin zituen deklarazioarekin bat zetorrela argi utzi zuen Herrizaingo sailburuak. Egibarrek bake prozesua «teknikoki etena» dagoela esan zuen SER irratian.

«Hasieran hauteskundeak zeudelako [ekaineko udal hauteskundeak], gero ez dakigu zergatik, kontua da geldione bat dagoela eta denborak aurrera egin ahala txarragoa dela», adierazi zuen Balzak.

Gobernuaren eta ETaren artean harremana amaitu izana deitoratu zuen Balzak, eta ondorioztatu zuen une txarraren gogoeta ETak ere egingo duela. «Hausnarketa politikoa egitean, ikusten dugu une politiko txarrean gaudela, eta ETak ere gauza bera pentsa dezake. Nik uste dut Egibarren gogoeta hori

DAVID AGUILAR / EFE

Xabier Balza Herrizaingo sailburua PPko Carlos Urkijorekin hitz egiten, atzo, Eusko Legebiltzarrean.

dela, ez da espekulazio bat, zentzuzko kontu bat baizik», adierazi zuen.

Aurrera egiteko Balzak ezinbestekotzat jo du eztabaida foroak eratzea, bake prozesuei ez baitaie «airean eusten». Hori dela eta, dei egin zien alderdiei «une funtsezko hau» gainditu ahal izateko. «Dei egin behar zaie agintari politiko guztiei aurrera egiteko, konpromisoak hartzeko eta ika-mika antzuak baztertzeko. Izan ere, su-etena aldarrikatu zenetik duela urtebete luze hori besterik ez da izan», adierazi zuen.

Jaime Mayor Oreja Barne

ministroak, bestalde, esan zuen ETaren egoera ez dela «ona», eta ohartarazi zuen berriro atentatuak egin ditza-keela. «Hor daude, eta hiltzea oso erraza da, atentatuak egitea bezala», adierazi zuen Radio Españan.

Barne ministroak aitortu zuen «zalantza asko» dagoela ETak zer egingo ote du. «ETak ez du oraindik hartu bere erabaki handia. Ekaina porrota izan zen fronte nazionalistak ETA ordezkatu behar zuelako», esan zuen.

Abertzaleen artean krisia sumatzen du Barne ministroak. «ETak su-etena aldarri-

katu zuen kinka larrian zegoelako, eta Lizarrako Ituna ere krisian dago ekaineko emaitzengatik», ziurtatu zuen.

Inazio Oliveri EAKo kide eta hezkuntza sailburuak, berriz, «jarrera positiboagoa» eskatu dio Gobernuari bake prozesuari dagokionez.

ETBn egindako elkarrizketa batean, Oliverik esan zuen ez duela uste ETak berriro armak hartuko dituenik, eta Egibarren adierazpenak «kezagarriak» iruditu zaizkiola deklaratu zuen. «Ez dut uste Egibarrek arrazoirik duenik esan zuena adierazteko», esan zuen.

«Gerrara etorritako indar armatuek alde egin ezean, bakea ezinezkoa da», EHk dioenez

■ Astelartean 'Alde Hemendik' lelopean egingo den manifestaziorako deialdia egin dute

Eider Goenaga / Donostia

EH-K asteartean urriaren 12ko manifestazio nazionalerako deialdia egin zuen atzo Donostian. Manifestazioa 12:30etan irtengo da Intxaurrondoko Garbera zentro komertzialetik, *Euskal prozesu demokratikoaren alde*. Alde Hemendik lelopean, eta Sagasti Ederren emango zaio amaiera.

Euskal Herriak duen «okupazio poliziala» salatu zuen EHk prentsaurrekoan, eta horren kontra gogor ekiteko beharra nabarmendu zuen. Josetxo Ibaizeta Donostiako EHko kideak esan zuenez, lan egin behar da «garai bateko *Que se vayan, se vayan* (Alde hemendik) kanpaina hura berreskuratzeko». «Izan ere, Euskal Herria gerra egiteko etorri ziren indar armatu okupatzaileek alde egin ezean, herri honetan bakea lortzea ezinezkoa izango da», adierazi zuen.

Manifestazioan parte hartzeko deia egin zien «prozesu demokratikoaren alde daudenei, indar polizial zein militarrek alde egin dezaten nahi dutenei, Euskal Herriari hitza ematea eta errespetatua izan dadila nahi dutenei, bakearen alde daudenei, torturaren aurka daudenei eta euskal demokrazia defendatzen duten guztiei». Larunbatean hiriburuetan egingo diren mobilizazioetan parte hartzea ere deitu zuen atzo EHk.

Euskal Herriak pairatzen duen okupazioaren adibidetzat Donostia jo zuen EHk, indar armatuen «kontzentrazio handia» ematen baita. Azken aldian Intxaurrondoko Herrikoan eta Añorgan izan diren sabotajeak indar armatu horien erantzunkizuna dela adierazi zuen: «Ekintzok inpunitate osoz egiten dira, horien egileak eta ikertzaileak pertsona bera baitira».

Egia, Justizia eta Oroitzapena taldeak ere manifestazioan parte hartzeko deia egin zuen.

MONIKA DEL VALLE

Jose Antonio Agirreri buruzko liburua kalean.

Lehen Eusko Jaurlaritza osatu zeneko hirurogeita hirugarren urtemuga betetzen zela eta omenaldia egin zitzaion atzo, Bilbon, Jose Antonio Agirre Lekube EAEko lehen lehendakariari. Hasteko, Jean Claude Larrondek hari buruz idatzitako liburuaren aurkezpena egin zuen Carlton hotelean eta, ostean, Iñaki Agirre lehendakari izandakoaren semeak hitzaldi bat eman zuen, *Jose Antonio Agirre eta Europaren eraikuntza* izenburupean. Ondoren, Mari Karmen Garmendia Kultura sailburuak Agirreren omenezko monolitoa inauguratu zuen Plaza Eliptikoan.

Elorza: «PSE-EE eta PPren arteko akordioak ez du ezer lotsagarririk ezkututzen»

Atzo aurkeztu zuten gobernu programa Odon Elorzak eta Maria San Gilek

Axun Erzibengoa / Donostia

Odon Elorza Donostiako PSE-EEko alkateak, Ramon Etxezarreta alderdi horretako zinegotziak, eta Maria San Gil PP zinegotziak atzo sinatu eta aurkeztu zuten gobernu programaren zirriborroa. Pozik agertu ziren Donostian gobernatzeko akordioa lortu dutelako, eta akordio horrek ez duela ezer lotsagarririk ezkututzen adierazi zuen Elorzak. Atzo eginiko bozera-maileen batzordean gainontzeko alderdiei helarazi zieten programa.

DONOSTIAKO Udalean ikusmin handia sortu zuen PSE-EE eta PPk eginiko gobernu programaren sinadurak. Aretoa komunikabidez beteta zegoela sartu ziren Odon Elorza eta Maria San Gil. Haiekin batera eseri zen Ramon Etxezarreta PSE-EEko zinegotzia.

Programa sinatu ondoren, Odon Elorzak hartu zuen hitza. Alkate baten eginbeharra Udaleko gobernagarritasuna bermatzea dela azaldu zuen, bermerik gabe tentsioa eta sumindura etengabeakoa bairirake Elorzaren ustez.

Donostiako alkateak, EAJ eta EAK izan duten jarreragatik pena agertu zuen. Alkatearen irudiko alderdi horiek beren buruan utzi dute kanpoan: «Pena dut EAJ-EA alderdiek Donostian gobernatu nahi ez izatea. Beraiek

Ramon Etxezarreta, Odon Elorza alkatea eta Maria San Gil, atzoko sinatze ekitaldian.

utzi dute beren burua kanpoan, EHrekin batera».

Hala ere, bere eskua luzatu zien Elorzak hiriko gai nagusienetan adostasuna lortzea espero duela esanez. «Frontistak ezik», gainontzek guztiak beharrezkoak direla azaldu zuen.

Halaber, PPri akordioa lortu duelako gustura agertu zuen Elorza. «Gure gobernu gestioatzeko gobernu izango da». Konfiantza pixkat emateko eskatu zuen alkateak. Programa foro publiko batean eztabaidatu asmoa dela azaldu zuen alkateak, eta udaletxean ere gai hori aztertze osoko bilkura

monografikoa izango dela azaldu zuen.

Azkenik adierazi zuen: «Akordioak ez du ezer lotsagarririk ezkutatzeko. Ez gara frontistak. Ez dugu izan beste aukerarik beste gobernu bat osatzeko. Gustatu edo ez».

PP gustura

Ondoren Mari San Gilek hitz egin zuen. Duela egun gutxi batzuk erditu zen arren, atzo udaletxean egotea garrantzitsua zela azaldu zuen PPkoak. «Une garrantzitsua da, bereziki donostiarrentzat». PSE-EEK eta PPk gehiengo

soziala ordezkatzeko dutela oroitarazi zuen San Gilek. Elorzak egin bezala, PPkoak ere nabarmendu zuen ez dagoela frontismorik, eta guztientzako gobernatzeko asmoa dutela.

PPk beti gobernatzeko borondatea izan duela esan zuen San Gilek, eta horregatik gustura agertu zen.

Ramon Etxezarretak «elkarbizitzaren bidean urratsa bat gehiago» izan dela azaldu zuen.

Prentsaurrekoaren ostean bozera-maileen batzordea bildu zen, eta bertan eman zieten gainontzeko alderdiei gobernu programa.

programa

1999-2003rako
Gobernu programa

■ PSE-EEK eta PPk 80 orri baino gehiagoko programa osatu dute. Bost atal nagusietan banatuta dago, eta hauek ditu ardatz nagusiak:

Gobernagarritasun ituna

• Azken hauteskundeetako emaitzak ikusirik, eskuzabal jokatu eta gobernagarritasunaren izenean akordioa lortu ahal izan dutela azaltzen dute, eta akordio erabat legitimoa dela.

Hiriaren modernizazio prozesua

• Hirian aldaketa sakonak gertatzen ari direla diote, eta datozen lau urteak Donostiaren eraldaketa finkatzeko garrantzitsuak izango direla.

XXI. mendea eta hiriaren apustuak

• Hiriaren inguruan pentsatzeko erabili behar da 2000 urtea. Plan estrategiko bat eratzeari beharrezkotzat jotzen dute garapen ekonomiko eta soziala bultzatzeko.

Lehentasanak

• Diagnostiko baten ostean zenbait lehentasan finkatzen dira, hala nola, garapen ekonomikoa eta enpleguen sorrera sustatzea, lurra erostea babes ofizialeko etxeak egiteko, edo zerbitzu sozialetarako aurrekontuak handitzea.

Jarduera programak

• Arloz arloko gaiak jorratzen dituzte, 22 azpisailetan: enplegua, etxebizitza, emakumea, euskara, garraio publikoa eta beste zenbait gai.

«Beste herri batzuetan frontismorako gonbita egiten ari dira», dio EA-EAJk

A.E. / Donostia

EA eta EAJko ordezkariak haserre agertu ziren atzo Donostiako Udalean gertatutakoagatik. Hauteskundeak igaro zirenetik 100 egun igaro direla azaldu zuen Enrike Arana EAKo kideak, eta egin dutena argi eta garbi ikusten zela. «Badirudi mota bateko gobernu serieko lehenengoa eratu dela gaur», azaldu zuen Koro Garmendia EAKo kideak. Donostian gertatu dena ikusita «beste udalerrri batzuetan frontismora joateko gonbitea» egiten ari direla iritzi dio Aranak.

Odon Elorzak behin eta berriz adostasuna aupatzen duela esan zuen Garmendiak, baina horretarako lan asko egin behar dela azaldu zuen, eta egiten diren ekarpenak onartu behar direla.

Gai nagusietan PP eta PSE-EEren adostasuna baino harantzago joan beharko dela esan zuen Garmendiak, baina horretarako erabakietan parte hartzeko aukera uztea beharrezkoa jo zuen. «Ezin da nahastu adostasuna, jada hartuta dauden erabakiei atxikimendua ematearekin, hori txeki zuriak eskatzea da».

EAJ eta EA proposamenak aztertze prest daudela azaldu zuen, «adostasun edo desadostasunari beldurrik izan gabe».

Enrike Aranaren iritziz akordioa «berandu eta gaizki» iritsi da. Orain arte esandako zenbait gauza ez direla bete azaldu zuen zenbait adibide jarritz. Esaterako Kirol zinegotzia izango zena orain ez da horrela eta Gazteria eta Tolerantziakoa izango da. Parvisako ardura egokitu zaionak bere postua ezingo duela bete ere esan zuen, ez dagoelako Administrazio Kontseiluan.

«Falange berria» osatu izana egotzi die EHk PSE eta PPri

Joseba Arruti / Bilbo

EUSKAL HERRITARROK taldeak gogor kritikatu zuen atzo PSE-EEK eta PPk Donostiako Udalean hitzartu duten gobernu akordioa. Arnaldo Otegi esan zuenez, «bi alderdi horiek Falange berri bat sortu dute akordio horrekin, Euskal Herriari hitza ukatzea baita lotzen dituen». Bere ustez, «PSE-EEri zaila egingo zaio sozialistak diren hainbat eta hainbat errepublikanorik duela gutxi Espainiako Kongresuan Francoren estatu kolpea kondenatu nahi izan ez dutenekin itu-

nak egiten dituela azaldu ahal izatea».

EHko buruarentzat, «PSE-EE eta PP lotu dituen Euskal Herrian abian jarritako prozesu politikoaren aurrean duten jarrera itxia da». Horren aurrean, alderdi abertzaleek, oztopoen gainetik, martxan jarritako biderei ekin behar diotela eta horretan sakondu behar dutela iritzen dio EHk. Otegi ustez, «euskal gizarteak jakingo du bereizten nortzuk ari garen irtenbide demokratiko baten alde eta nortzuk batzen diren herriari hitza kentzeko».

EAJ instituzioetan oposiziora pasa dadin lan egingo duela iragarri du PSE-EEK

Alderdi horrek hartutako bidea aldatzeko modu bakarra dela dio Egigurenek

Axun Erzibengoa / Donostia

Alderdi abertzaleek alde batetik eta PPK bestetik dinamika frontistak bul-tzatzen dituztela azaldu zuen atzo Jesus Egiguren PSE-EEko buruak. Alderdi horrek ez duela horrela-korik nahi azaldu zuen. EAJk norabide «erradika-la» hartu duela esan oste-an, erantsi zuen alderdi horren jarrera aldatzeko modua oposiziora pasa-raztea dela, eta legegintzaldian horretarako lan egingo duela iragarri zuen.

BATZAR NAGUSIETAKO PSE-EEko bozeramaile eta kideak idazkari instituziona-lekin elkartu ziren atzo, lanak eta ekimenak koordi-natzeko asmoz. Bileran oste-an, Jesus Egiguren Harre-man Politiko eta Institutuziona-letarako idazkariak iragarri zuen PSE-EEK oposizio gogor eta arduratsua egiteko asmoa duela.

Egoera politikoa aztertze-an, EAJren «noraiez erradika-la» aipatu zuen Egigurenek. EAJk jarrera aldatu duela azaldu zuen, eta hori EAJren batzarrerako ponentzietan ere ikus daitekeela esan. «Lehenago legegintzaldietan instituzioetan neutraltasu-nez jokatu arren, oraingoan independentziaz hitz egiten duten ponentziak, lehenda-kariak, Herrizaingo sailbu-ruak eginak dira. Kargu insti-

PABLO S. QUIZA

Jesus Egiguren, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako batzar nagusietako bozeramaileekin, atzoko prentsaurrekoan.

tuzionalek bat egin dute dinamika erradikal horre-kin». EAJk jarrera aldatzeko asmorik ez duela uste du PSE-EEK, eta horregatik opo-sizio lana areagotzea eta koordinatzea erabaki dutela azaldu zuen Egigurenek. «Gure ustez, EAJ oposiziora pasatzea izango da modu bakarra alderdi horrek bere politika alda dezan». EAJk gogoeta egin behar du, Egigu-renen iritziz, baina «herriak hitz egin beharko du eta, agian, gogoeta hori oposizio-tik egin beharko du EAJk. Ildo horretan lan egingo dugu instituzio guztietan». Hori lor-tzeko bidean EAJren politika

kritikatu asmo dutela esan zuen gai politiko eta soziale-tan, eta euren ekimenak aur-keztuko dituztela.

Dinamika frontistak

EAJk gehiengoa duen tokie-tan gobernatzeko ezintasuna erakutsi duela esan zuen Egi-gurenek, eta adibide gisa Gipuzkoa eta Bizkaiko batzar nagusiak aipatu. PSE-EEre-kin itunak egiteari uko eginez dinamika frontista elikatzen duela erantsi zuen.

Baina, EAJz gain, PPK ere dinamika hori bilatzen duela azaldu zuen, «PSE-EErekin itun orokorrak dituelako

itxura emanez». PSE-EEren politika ez dela hori azaldu zuen Egigurenek: «Gobernu askotarikoak nahiko genituz-ke gehiengoa dugun tokietan, baita abertzaleek gehiengoa lortu duten tokietan».

Horri lotuta, adierazi zuen PPK eta PSE-EEK Donostian eginiko akordioa unean une-koa dela eta ezin dela gainon-tzeko tokietara hedatu. Beste zenbait herritan ere negozia-tzen ari direla onartu arren, azpimarratu zuen PSE-EEK beti EAJ eta EARA jo duela lehenik, «baina alderdi horie-tako zuzendaritzek agindua eman diete beren zinegotziei gurekin itunik ez egiteko».

‘Egin’ eta beste enpresen porrota edo ordainketa etendura agintzeko eskatu du fiskalak

■ Itxi zirenetik egoera ekonomikoak txarrera egin duela eta zorrak ordaintzeko era bakarra hori dela dio

Agentziak / Madril

ENTZUTEGI NAZIONALE-KO fiskalak *Egin* egunka-riaren eta irratia-riaren eta Orain, Erigane, Ardatza eta Hernani Inprimategia enpresen porrot tekniko-a edo ordainketa etendura deklaratzeko eskatu dio Baltasar Garzon epaileari. Fiskalak Garzonek berak ezarritako administratzaile judizialaren txostenean oinarritu du aipatutako eskaera, atzo Europa Press agentziak zabaldu zuenez.

Izan ere, txosten ekono-miko-finantzarioak dio en-presok itxi aurreko egoera «kritikoa» zela, baina itxi ondotik egoerak «nabar-men» egin duela txarrera. Garzonek txostena egitea eskatu zion administra-tzaile judizialari, *Egin* ire-kitzeko baimena txosten horren baitan jarritz. Txos-tenak proiektuaren «bide-garritasuna» ziurtatu be-har zuen, enpresak ireki-tzeko baimena emateko.

Hori baztertzeaz gain, fiskalak porrota edo or-dainketa etendura dekla-ratzeko eskatu dio Garzo-ni. Hori baita, Entzute-gi Nazionaleko fiskalaren us-tez, enpresen zorrak or-dainduak izateko era ba-karra.

Tito recibe un flechazo.

Tito se lanza a la pista.

Tito la invita a una copa.

T m n s u c u n
T t l l v l c h e s u e s c n u c
c n u n s c s m s
f r t u n m n t , l h n n s
n r s v c r l c h .

Tito come perdices.

Entre todos podemos hacerlo. Previniendo los accidentes de circulación y evitando las consecuencias de un siniestro. Lo único que nos separa es poner un poco de nuestra parte. Enseñamos los unos a los otros y sobre todo, ponemos en práctica lo que aprendimos. El resultado. Vivir. ¿La parte que poco?

www.dgt.es

100 AÑOS DELA EDUCACIÓN VIAL

Ens t m n uc c n v l .
Dirección General de Tráfico

EAK, Eusko Abertzale Ekintzak eta Berdeek biharko manifestaldira deitu dute

Gobernuaren interes politikoak herritarren nahiaren gainetik ez daudela dio EAK

Hur Gorostiaga / Baiona

Eusko Alkartasuna, Eusko Abertzale Ekintza eta Iparraldeko Berdeak alderdiek bihar Baionan egingen den Euskal Departamenduaren aldeko manifestaldian parte hartzeko dei zabala egin dute. EAK «herritarren nahia» errespetatu behar dela aldarrikatu zuen atzo, prentsa ohar baten bitartez. EAEk, bestalde, Frantziako Estatuaren «itxikeria» salatu du.

EUSKO ALKARTASUNAKO zuzendaritzak bihar arratsaldeko hiruretan Baionan egingen den Euskal Departamenduaren aldeko manifestazioarekin bat egiten duela adierazi zuen atzo. EA Iparralde Ehunen Deia osatu duten antolatzaileen artean egonik, alderdiak bere osotasunean «Estatu frantsesaren baitan ere autogobernurako eskubidea» aldarrikatzeko mobilizapenera deitu du.

«Ipar Euskal Herriko probintziendako oinarritzako eskakizuna da Iparraldearen arazoei aurre egiteko gutienera tresna izan dadin Euskal Departamendua, bai eta bere interes ekonomik, sozial eta kulturalen defendatzeko», adierazi du Eusko Alkartasunak.

«Frantziako Gobernuaren interes politikoak Ipar Euskal Herriko herritarren nahiaren gainetik ez» direla egon behar adierazi du EAK

Bihar Euskal Departamenduaren aldeko manifestaldian parte hartzeko deialdia egiten duen afixa.

eta zuzendaritzako zenbait kide Baionan izanen direla iragarri du.

Eusko Abertzale Ekintzak ere bere sustengua adierazi dio «Ipar Euskal Herriko gizartearen gehiengo zabala» aldarrikatuko duen manifestaldiari. «Eskera honen aurrean Frantziako Estatuaren itxikeria nabarmenago geratzen da Euskal Departamendua ukatzeko orduan. Nahiz departamendua bezalako egitura bat Estatuaren barrukoa izan, Europan egun lekuri ez duen jakobinismo autoritario baten isla da Parisen errekonozimendu ukapena, hiz-

kuntzen eurokarta ez sinatzeko jarrera antidemokratiko berbera», azaldu du EAE alderdiak.

Iparraldeko Berdeek ere, antolatzaile gisa, mobilizapen garrantzitsuaren beharra azpimarratu dute. «Euskal Herriak anitz luke irabazteko Euskal Departamendu batekin. Administrazioaren hurbilpenaz gain, dinamika berria ekarriko lioke ekonomia, euskal kultura eta gas-koina hobeki defendituko lituzke eta ingurugiroan ere hondarkinen kudeantza plangintza berezi bat sor liteke», adierazi dute Iparraldeko Berdeek.

Iparraldeko Sud-PTT postako sindikatuak ere bat egin du manifestaziorako deialdiarekin, bere kide guztiak manifestaldian parte hartzera deiturik. Deialdirako atxikimenduen zerrenda luzearekin bat egin dute halaber, Avenir du Canton Amikuzeko elkarteak, Hiriburuko Uhai-na elkarteak, Angeluko Abertzaleek, Herrikoa kapital arriskurako Iparraldeko sozietateak eta Biharko Hendai talde abertzaleak.

Manifestaldia Lauga areto aitzinean hasiko da arratsaldeko 15:00etan, eta Baionako San Andres plazan bukatuko da, festa giroan.

Arabako EAJk bat egin du EH, EA eta IU-EBk gaur Foru Aldundian presoan alde antolatutako kontzentrazioarekin

■ Jose Maria Generabarrena ABBko lehendakaria han izango da, beste alderdietako buruzagi politikoekin

Erredakzioa / Gasteiz

EAJ-KO Araba Buru Batzar-
rak atzo jakinarazi zuenez, bat egiten du gaur Arabako Foru Aldundian aurrean euskal presoek Euskal Herri-
ratzearen alde egingo den kontzentrazioarekin. EHk, EAK eta IU-EBk egindako deialdiari, beraz, EAJrena batu behar zaio. Kontzentrazioa gaur eguerdian izango da *Euskal Presoak Euskal Herrira!* lelopean, eta han izango dira Lizarra-Garaziko

lau alderdietako Arabako buruzagiak. EAJk iragarri zuenez, besteak beste, Araba Buru Batzarreko lehendakari Jose Maria Generabarrena ere han izango da.

Amnistiaren Aldeko Batzordeek, berriz, atzo hedabideetara igorritako prentsa ohar batean, kontzentrazioarekin bat egiten dutela adierazi zuen. AABak «gustura» azaldu ziren Arabako Batzar Nagusietako EAJk, EHk, EAK eta IU-EBk egindako deialdiarekin, eta lau tal-

deak «zoriondu». AABen iritziz, «gizarteak bere hitza errespetatua izan dadin hartutako erabakia agerian uzten du».

Gainerako erakundeei bide beretik jarraitzeko deia egin ostean, PPren jarrera kritikatu zuen. «EAJ, EH, EA eta IU-EBren borondatea, Ramon Rabanera ahaldun nagusiaren, PPren, PSEren eta UAre jarrera mutuekin kontrajartzen da», adierazi zuen. Bestalde, PPri gogorarazi zioten presoek auziak euren

alderdi barruan ere zatiketak eragin dituela jada, eta Pilar Maso Ordiziako zinegotziaren kasua oroitarazi zuten.

Legebiltzarrean Senideen kontzentrazioa

Senideek ere kontzentrazioa antolatu dute 10:00etan Gasteizen, baina kasu honetan Eusko Legebiltzarrean. Izan ere, Legebiltzarreko saioan presoek Euskal Herriatzea eskatzen duen akordioa berretsiko dute gaur.

laburrean

■ Hirugarren goz ostu dute Gasteizko Udaleko EHren bulegotik Euskal Herriratzearen aldeko bandera hil honetan

GASTEIZKO EHri hiru aldiz ostu diote urrian udaletxeko bulegotik *Euskal Presoak Euskal Herrira* dioen bandera. EHk dio bulegoa egunero giltzaz itxita egoten dela gaueko 22:00etatik aurrera, baina hala ere zazpi egunetan hiru aldiz ostu dietela. «EHk jakin ahal izan duenez, alkateak udaletxeko langileak erabili ditu gure bulegoan gauez sartu eta bandera hartzeko, ondoren gure taldearen aurrean aurpegia eman gabe», adierazi zuen EHk hedabideetara igorri prentsa ohar batean. Berriz gerta ez dadin neurriak hartu eta alkateari banderak itzultzeko eskatuz gutun bat igorriko diotela iragarri dute.

■ Portugaleteko BBVko kutxazain automatikoari eraso diote

PORTUGALETEKO Gregorio Urkiano kaleko BBVko egoitza kanpoan dagoen kutxazain automatikoaren kontrako sabotajea egin zuten herenegun hainbat lagunek. Ertzaintzak jakinarazitakoaren arabera, eraso gaueko 11:05ean gertatu zen, eta kalte arinak eragin zituen egoitzaren atean eta kutxazainean. Bertaratu ziren ertzainek itzali zuten sutea, autoetan dituzten suitzalgailuekin. Ez zen suizaila deitzeko beharrik izan.

■ Javier Sanz Carramiña PSN-UPNren hautagaia aukeratu dute senadore autonomiko

PSN-K eta UPNk aurretik lortutako akordioari esker, PSNko Javier Sanz Carramiña aukeratu zuen atzo Nafarroako Parlamentuak senadore autonomiko posturako. Carramiña 32 boz lortu zituen. Aldiz, IU-EBko Miguel Izuk 6 besterik ez zituen izan, bere alderdiarenak, eta EA-EAJren hirurak. EHko parlamentarioak Legebiltzarrerara agertu baziren ere, ez zuten bozkatu. EHren irudiko «zentzuz kontrakoa da» Espainiako Senatura zein Parlamentura hautagai nafarrak bidaltzea. EHren aburuz, «bi erakunde horiek ez dute nafarren borondatea libreki esaten uzten».

Inkomunikatuta espetxeratu dituzte Noainen atxilotutako bi gazteak

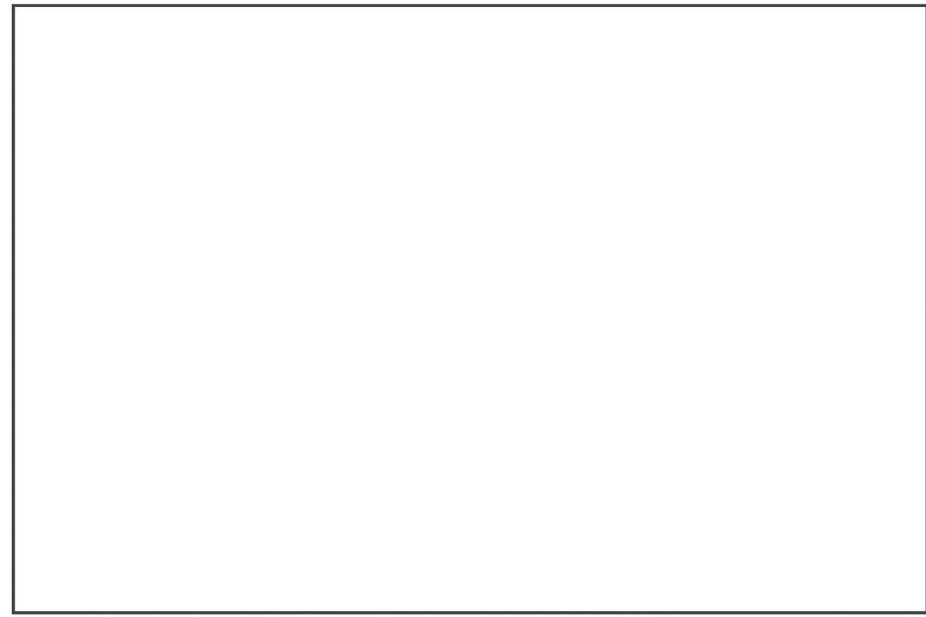
«Terrorismoa eta hilketa saioa» leporatu die Entzutege Nazionaleko epaileak

Irene Arrizurieta / Iruñea

Noaingo UPNko zinegotzi baten aurka lehergailua jartzea leporatuta asteartean Guardia Zibilak atxilotutako bi gazteak kartzelatu ditu Entzutege Nazionaleko epaile Teresa Palaciosek. Bi gazteak Valdemoroko espetxean daude, «terrorismoa eta hilketa saioa» egiteaz akusatuta. Biak «torturak eta tratu txarrak» salatu dituzte.

TERESA PALACIOS Espainiako Entzutege Nazionaleko epaileak, «terrorismoa eta hilketa saioa» leporatuta, Madrilgo Valdemoroko espetxean kartzelatu ditu Noaingo Jon Erro Espinal eta Miguel Angel Llamas, 18 urteko gazteak. Bi mutilak joan den asteartean Noainen udal biltzar berezia egin ari zenean atxilotu zituen Guardia Zibilak, azken asteotan Nafarroan UPNko zinegotzien aurka gertatutako erasoekin zerikusia dutelakoan. Bata, herriko industrialdean beharrean zegoela harrapatu zuten, eta bestea, berriz, etxean, gaztearen sotoa maitu eta presoan aldeko pankartak atzeman eta gero.

Jakina denez, Jose Maria Marco UPNko zinegotziaren etxeko atean bi bonbonaz eta petardo osatutako lehergailuak eztanda egin zuen iragan astelehenean. Hori dela eta, herriko giroa gaiztotu

Guardia Zibila iragan asteartean Noaingo gazteetako bat atxilotzen.

ISAKI VERGARA

egin da, eta Julian Arranz alderdi erregionalistako alkatuek udal biltzar berezira deitu zuen astearterako. Bertan, Marcok eta Julian Arranz Sanchez alderdi bereko kideak zinegotzi postua utzi zuten, «arrazoi pertsonalak» argudiatuz.

Torturak eta tratu txarrak

Bi gazteak atxilotu zituzten gau berean eraman zituzten Madrilera, eta atzo goizean epailearen aurrean deklaratu arte inkomunikatuta egon dira Guardia Zibilaren egoitzan.

Amnistia-aren Aldeko Batzordeetatik adierazi dutenez, Errori eta Llamasi ez zaie «konfiantzako abokatu baten laguntza izaten utzi». Era

berean, bi gazteak epaileari Guardia Zibilak leporatu dien delitua jazo zenean eurak ez zeudela bertan argudiatuko luketen lekukoak eta gertarak badihurtela aipatu arren, Palaciosek ez ditu bi nafarren esanak aintzat hartu, eta Valdemoroko espetxean kartzelaratu ditu.

Noaingo bi espetxeratuak egon diren egunotan «torturak eta tratu txarrak» jasan izana salatu zuten atzo, baina Amnistia-aren Aldeko Batzordeen arabera, «torturak epaitzea ez zela bere egitekoa» erantzun omen zien epaileak.

Ildo beretik, EHk prentsa ohar baten bidez kartzelaratzeak gaitzetsi ditu, eta gaineratu du oraingoan ere «argi geratu dela zein den biktima eta borreroa».

Jon Bienzobas, Argi Perurena eta Patxi Segurola preso sartu ditu epaileak

■ Mirentxu Gimón gaur pasako da Laurence Levert Parisko epailearen aitzinetik

Hur Gorostiaga / Baiona

LAURENCE LEVERT epaileak Jon Bienzobas, Argi Perurena eta Patxi Segurola euskal herritarren presondegitza agindu zuen atzo, Yolanda Molina abokatua bertan zelarik epailearekin izan zuten agerraldiaren ondoren. Hirurek irailaren 28ko Britainiako lapurretarekin zerikusirik izatea ukatu dute.

Argi Perurena Fresneseko presondegitza itzuli eta bakar- turik ezarri dutela salatu zuen Yolanda Molina aboka-

tuak atzo EGUNKARIAri egindako adierazpenetan. Bakarturik egoteak pertsona ororekiko kontaktua debekatua izatea dakar. Presoen familiarrek behin eta berriz salatu izan dituzte Fresneseko bizi-baldintzak. Segurola La Santera eta Bienzobas Fleuryra eraman zituzten. Azken hori euskal preso bakarra da presondegitiko bere dibisioan.

Mirentxu Gimón, urriaren 4an atxilotu zuten hendaia- rra, gaur pasako da Laurence Levert epailearen aitzinetik.

Polizia iturrien arabera, Jimmy Arrabit operazio berean atxilotutakoarekin zerikusia izatea leporatzen diote. Hain zuzen ere, Arrabitekin elkartasuna agertu dute Esan Ozenki disketxeko 19 kide eta musika taldek, «errepresioa bidea ez» dela azpimarraturik. Martxoan Kashbad taldeko Gorka Lazkano atxilotu eta egundaino preso dela oroitarazi dute. «Zerbait zapaldua duenak soilik sendi dezake kate hestuen herdoila» adierazi dute Esan Ozenkikoek.

Estatutuarekin eta EHrekin haustea «atzerapauso bat» litzatekeela dio Ibarretxek

Agentziak / Gasteiz

JUAN JOSE IBARRETXE EAEko lehendakariak atzo adierazi zuenez, «atzerapauso bat» litzateke EHrekin eginiko akordioa puskatzea eta Estatutuarekin apurtzea. «Hogei urteotan edo azken hamar hilabeteetan eginiko bidea apurtzeko tentazioa gaingitu behar dugu. Izan ere, badakigu atzean zer utzi dugun, eta niri, lehendakari naizen aldetik, ez zitzaidan askorik gustatzen», gaineratu zuen. Bestalde, urteotan eginiko kaltea onartu behar dela adierazi zuen EAEko lehendakariak, «ez dadin errepika iraganean gertatutakoa».

ENATEL'99

ENE GI EN, U EN ET
TELEK MUNIK ZI EN LEHEN
LEHI KET INTEG L

E E GL L EN FIGU
ZE ITZU U LIK EN
H NIKUNTZ N, ET H EN
E OIN K STUEN U EZ ENE N

L h k t r k n t r z n r n s t r u r t z u k

EN TEL
I EI S IKET

En r e , U r t e l i k m a n k z n
H r n k u n t z n n l n t r z u k
K n n n u r u z k s n u
k t t n u r k z n u

N Z r l k K n r s u
EU K I I L E I S N F

H z l i k s t r s z l z u k t s
z k n k u n t z n k l k r n t z n
z k t n z n k E n r s E l k r k
t k x k u l r n n n d h d z r k n

z r n t l z l

Eusk It I

IDENDROLA

EVE

INTE N C I N L
E I L

IL K
N Z I
E K U S T Z K

IL - T I L 2 5 - F x 2 2 2 2
m t c // w w w . f r n c l . s • m l l f r n c l . s

HERRIZAINGO SAILBURUAREN ARABERA, «MUZIN EGIN ZITZAION ERANTZUKIZUNARI»

Balzaren ustez, Jaizkibelen laguntza faltak ekarri du alardean gertatua

■ Ertzaintzak Hondarribiko alardean izan zuen jarrera argitu du Balzak Parlamentuan

■ Konpainiak egin behar zuenaren berri eman izan balu «zerbait egin ahal izango zela» esan du

■ PPK izan ezik, gainerako alderdiek batzorde berezia sor dadin eskatu dute

Luis Karlos Garcia / Gasteiz

JAVIER BALZA Herrizaingo sailburuaren arabera, Hondarribiko Alardean gertatutakoak saihesteko neurriren bat har zitekeen Jaizkibel konpainiak Ertzaintzarekin elkarlanean jokatu izan balu. Kontseilariak kritikatu zuen konpainia mistoko arduradunek egin asmo zutenaren berri Polizia Autonomikoari ez eman izana, eta adierazi zuen, harreman hori egon zelako eragotzi zirela istiluak Irungo Alardean. «Hondarribian muzin egin zaio erantzukizunari», esan zuen Eusko Legebiltzarrean IUK hala eskatuta egindako agerraldian.

Balzak bi ordu egin zituen atzo batzorde parlamentarioaren aurrean Hondarribiko aurtengo alardean gertatutakoa azaltzen. Bideoaz baliatu zen iragan irailaren 8an Ertzaintzaren operatiboa egokia izan zela erakusteko asmoz. Hori bai, bideoan Jaizkibelgo lagun bultzakadak eta presoak baino ez ziren ikusi, eta apenas Ertzaintzaren indarrezko jarrerarik.

Kontseilariak berretsi egin zituen orain arteko arrazoiak. Ertzaintzak kargarik ez zuela egin esan zuen, eta erantsi zuen soil-soilik «beharrezko hiru kasutan neurriko indarra erabili beharrean» egon zela. Gainera, bederatzi ertzain zaurituta

EDURNE KOCH

Joan den irailaren 8an Hondarribiko alardean izan ziren istiluak.

gertatu zirela nabarmendu zuen, eta Jaizkibel konpainia lagundu zuten zenbaitzuk zitu horren erantzule.

Halaber, erru guztiak Ertzaintzari ez botatzeko eskatu zuen: «Gertatzen ari denaz kontzientzia txarra baldin badago, mesedez, errua ez bota Poliziari».

EH, IU-EB eta PSE-EE oso kritiko

Balzaren esanak entzun ondoren, bi jarrera nabarmen-

du ziren. Alde batetik, EHk, PSE-EEK eta IU-EBk kritika dezente agertu zituzten. EAJk, PPK eta UAk, bestalde ez zuten arazorik ikusi Hondarribian gertatutakoetan.

«Ertzain lerroa soberan zegoen, eta beharrezko izanez gero, emakumeen partehartzea bermatzeko eta alarde tradizionalekoek eraso zezaten saihesteko behar zuen», esan zuen Javier Madrazo IU-EBkoak. Era berean, «ekintza neutroa ez egitea» leporatu zion, eta oro har, adierazi

zuen ordena publikoak ezin duela sekula oinarritzeko eskubide bat zapaldu.

Gemma Zabaleta sozialistak esan zion Ertzaintzaren ekintzak ez zuela balio auziaren egoera hobetzeko. Halaber, erantzukizuna bere gain hartzeko eskatu zion Justizia Auzitegiak neurritz kanpoko-tzat hartuz gero.

Bestetik, talde politiko gehienek batzorde berezia sortu beharra azpimarratu zuten. PPK, ordea, «axolagabekeria» dela esan zuen.

Ikertu egingo da ertzain batzuek irain matxistak erabili zituztenez

■ HITZORDUA jarrita dago Irungo komisaldegian Ertzaintza, Herrizaingo Saila eta Jaizkibel konpainiako ordezkariak bildu eta Hondarribiko istiluetan gertatutakoari buruzko ikerketari hasiera emateko. Horrela, IU-EBk eta EHk atzo salatuaren ildotik, «ertzain batzuen jokaera matxista» izan ote zen argituko dute. «Inongo problemarik ez da ikertzeko ertzainen batek

zuek diozuen bezala jokatu zuen», esan zuen Balzak. Izan ere, talde ezkerzaleen kritikak larriak izan ziren. Jone Goirizelaia EHkoak «Ertzaintzaren jokabide matxistak» eteteko deia egin zuen. Javier Madrazo IU-EBkoak ere gogor hitz egin zuen: «Irainak, mehatxuak, kolpeak izan ziren: denetarik!». Jaizkibelek berak bere garaian egindako salaketak ziren.

«Lege iruzur nabarmena egin da», salatu dute EH eta IU-EB taldeek

■ JONE GOIRIZELAIA EHko elehunaren esanetan, «lege iruzur nabarmena» gertatu zen Hondarribian: «Alardea pribatizatuz ordena publiko arazo bilakatu zen, horrelako ezer ez bazen ere; horrela, Ertzaintzak auzian esku hartu zuen bi aldeetako bati babesa emanetz». Javier Madrazok berak ere berretsi egin zuen lege iruzurraz parlamentario abertzaleak esandakoa.

Balzak ukatu egin zuen arazoa Ertzaintzak eragin zuela. «Ertzaintzak ez du sortu ordena publiko arazo bat; hori esatea ez da zuzena, gizartearen intolerantziak eragin baitu, ez beste inork», azpimarratu zuen. Agerraldia amaitu zuen bi talde politikoei esanez zalantzarik ez daukala alardea debekatzeak «are arazo handiagoa» sortuko lukeela.

Bilboko aterpean izandako ustezko bortxaketa kasu bat ari dira ikertzen

■ Ustez hiru gizonen emakume bat bortxatu zuten iragan larunbatean

Efe / Bilbo

BILBOKO Elejabarri udal aterpetxean iragan larunbatean ustez gertatu zen bortxaketa bat ikertzen ari da Bilboko Udaltzaingoa, Udaleko iturriek atzo jakinerazi zuten.

Salaketa aurkeztu duen biktimaren arabera, gertakariak larunbata goizaldeko 03:00ak aldera izan ziren: hiru gizonen leihobatetik sartu ziren aterpetxean eta labana batez baliatuz biktimaren logelako atea indarrez zabaldu zuten.

Emakumeak kontatu zuenez, erasotzaileek logelako ondoko terraza batera eramane zuten eta sustantzia toxiko bat edanarazi ostean, bortxatu egin zuten.

Hurrengo astelehenean, emakumeak gertakariaren berri eman zion udal aterpetxeko zuzendaritzari. Berarekin ordu batzuetako elkarrizketa izan ostean, Bilboko Ongizate Sailak emakumeak salaketa aurkez zezan lortu zuen.

Ikerketa zaila

Iturri berberak jakinarazi zuten, ikerketa zaila gertatzen ari da ustezko erasotzaileen ezaugarriak ematerakoan emakumea kontraesanetan erortzen delako.

Astelehenean bertan, Udaltzaingoa biktimak emandako ezaugarriekin bat zetorren gizon bat atxilotu zuten Elejabarri aterpetxean. Emakumeak, ordea, ustezko erasotzaileei buruzko testigantza aldatu egin zuen, eta gizonaren kontrako bestelako frogarik ez zenez, azkenean aske utzi behar izan zuten.

Udaltzaingoa eraso gertatu zenean aterpetxean zeuden lagun guztiei hartu die deklarazioa. Baina beren testigantzak ez dira lagungarriak izan ikerkuntzan aurrera egiteko.

Udaleko gizarte zerbitzuak emakume erasotua zaintzen duten bitartean, aterpetxeak pentsio pribatuetan eman die ostatu emakumei.

Sorrerako konpromisoa berretsi nahi du EHEk 20. urtemugan

«Euskadi Euskal Herri» bihurtzen segi nahi dutela diote

Arantxa Iraola / Donostia

Atzo EHE Euskal Herrian Euskaraz taldeko kideek erakundearen 20. urteurrena ospatzeko atondu duten ekitaldi sorta

aurkeztu zuten. Ekimen horiek guztiak bultzatzearekin bat, euskararen alde lanean jarraitzeko konpromisoa berretsi-ko dutela esan zuten, oraindik zeregin frango dagoela baitiote.

ATZO, Jagoba Zulueta eta Koldo Rodriguez EHEko kideak mintzatu ziren hedabideen aurrean, beren erakundearen 20. urteurrenaren berri emateko. Urtemuga biribila izaki, garrantzi handia eman nahi diotela azaldu zuen Zuluetak. «Batetik, balantzea egiteko unea da», adierazi zuen. «Orain hobeto gaudela esaten da», esan zuen, baina baieztapen horren gainean hamaika zalantza dituztela Euskal Herrian Euskaraz-en. «Hori aztertu egin beharko litzateke», azaldu zuen. Esaterako hamarkada hauetan euskarazko komunikabideen alde lan handia egin dela esan zuen, baina erdara hutsean ari direnak ere nabarmen ugaritu direla, eta horrek guztiak oraindik zeregin handia dagoela argi uzten duela. Esaterako, ildo berean, haurren hezkuntzan indarrean dauden hizkuntz ereduak kritikatu zituen. «Ezin da onartu», azaldu zuen, «hainbat gazte eta haurri euskara ukatzea».

Hala ere, atzo urteotan milaka euskaltzalek egin duten lana txalotu egin nahi izan zuten EHEko kideek. «Lan handia egin da», esan zuen Zuluetak, eta etorkizunean egingo diren ekimenean euskaltzale ororekin lanean jarduteko prest daudela. «Euskaltzale guztiekin lan egiteko borondatea dugu», esan zuen, «gure era-

JAGOBA ZULUETA
■■■ "Guretzat euskararik gabeko Euskal Herriak ez dago. Orain dela 20 urte hori esan genuen eta horretan jarraitzen dugu"

kundea euskararen alde lan egiteko tresna baita».

Horregatik, orain duela 20 urte erakundearen hasia izan zen konpromisoa berretsi nahi duela esan zuen. «Guretzat euskararik gabeko Euskal Herriak ez dago», azaldu zuen, «orain dela 20 urte hori esan genuen eta horretan jarraitzen dugu». Borrokaren emaitza hitz bitan azaldu zuen: «Euskadi Euskal Herri bihurtu nahi dugu».

Hiru ekimen nagusi

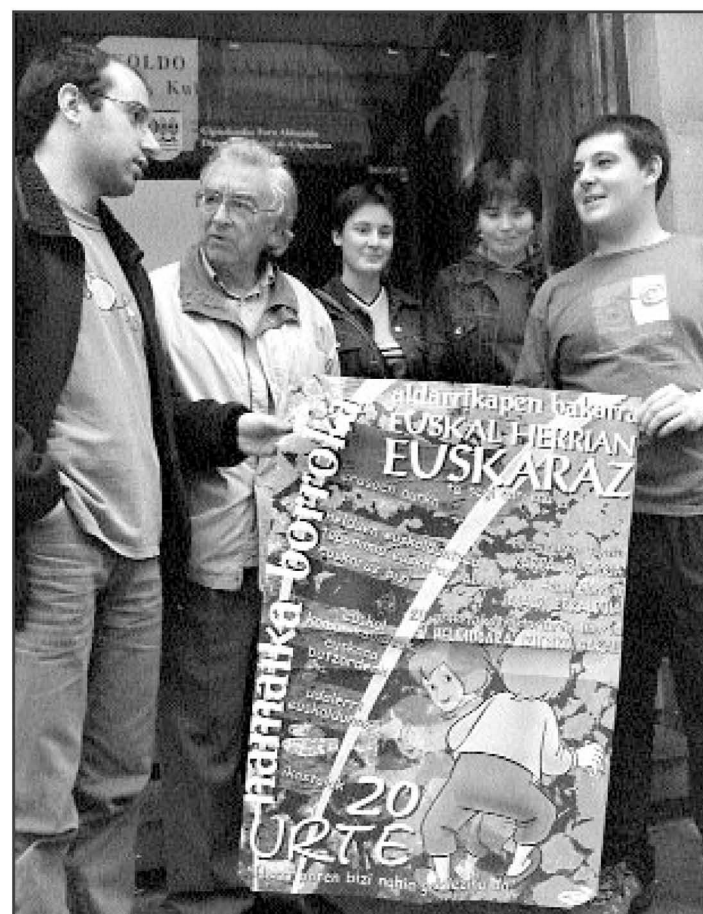
Urteurrena ospatzeko aipatu konpromisoa berrestez gain, datozen hilabeteetarako hainbat ekimen antolatu dituzte hitzikur baten gerizpean: *Hogei urte, hamaika borroka, aldarrikapen bakarra: Euskal Herrian euskaraz.*

Batetik, herriz herri ibiliko den erakusketa ibiltari bat atondu dute: «euskararen

tunela». Karpa handi bat da, labirinto itxurakoa, eta lau zatitan banatu dute. Batean euskal zibilizazioaren berri eman dute, bestean hizkuntzak Euskal Herrian jasan duen errepresioaren berri, hirugarrenean euskalgintzak urteetan egin duen lana erakutsi dute eta laugarrenean etorkizuneko erronkei egin diete leku. Erakusketa hori urriaren 12an inauguratuko da, Villabonan, eta martxoaren amaiera arte herriz herri ibiliko dute. Karpa, erakusketaren egoitza izateaz gain, euskaltzaleen topaleku bihurtu nahi dute, eta afa-riak, kontzertuak zein ume-entzako emanaldiak egingo dituzte bertan.

Abenduaren 4an, berriz, Elorrioren urteurrena ospatzeko ekimen nagusia egingo dute. Batetik, ekitaldi politiko bat egingo dute, eta jarraian, kontzertu erraldoi bat. Ildo berean, abenduaren hasierarako liburu bat kale-ratu nahi dute. «Txalaparta argitaletxeak argiratutako du», azaldu zuen atzo Koldo Rodriguezek, «eta 20 urteotan euskalgintzak egin duen lanaren berri emango du».

Ekitaldi eta ekimen horiek guztiek soinu banda berezkoa izango dute, 20. urteurrena dela-eta bi kantutxo egin baitira, bata Ene Bada taldeak eginga eta bestea Etsaiak taldeak sortua.

GARI GARAIALDE

Bat egin zuten atzo egungo EHEko kideek eta Txillardegik, sortzaileak.

«Brotxarekin ateratzen ginen kalera»

JOSE LUIS Alvarez Enparantza Txillardegik atzoko aurkezpen ekitaldian izan zen. EHEren sorreran lan handia egingo dako euskaltzale nekaezina izaki, bertan egon nahi izan zuen. Ez zen aurkezpenean egun erakundearen bozeramaile diren euskaltzale gazteen ondoan eseri, ordea. «Ni entzule moduan etorri naiz», esan zuen. Prentsaurrekoaren oste-

an ahotan izan zituena, hala ere, duela 20 urteko hainbat kontu. Memoria eskaseko gizona dela esan zuen. Oroitzapen zenbait egin ziren leku, ordea. «Lesakan egindako bileren batean sortu zen EHE», azaldu zuen, «haren ondoren herriz guztietan taldeak sortu ziren».

«Borroka talde bat zen», azaldu zuen. Hasiera-hasieratik praktikotasunari te-

oriak egiteari baino garrantzi handiagoa ematen ziotela azaldu zuen. «Brotxarekin ateratzen ginen kalera», esan zuen, eta erdaraz idatzirik ikusten zuten testu oro estaltzea izaten zutela jomuga nagusi. Jarrera horrek ekarri zizkien arazok ere gogora ekarri zituen atzo hausnarraren Txillardegik, behin baino gehiagotan atxilotu baitziztuzten.

Duela bi hamarkada urratutako bide hartan sinesmen sendoa duela argi utzi zuen atzo, hala ere, euskaltzale historikoak. Izan ere, diktadura osteko trantsizio urteak ziren haiek. «Eta guztiek zioten oso aber-tzaleak zirela». EHE sortuz, abertzale-tasunak eta euskaltzale-tasunak bide berean joan behar dutela aldarrikatzen ahalagindu ziren.

Izatezko bikoteentzat errolda egitea ez du onartu Iruñeko Udalbatzarrak

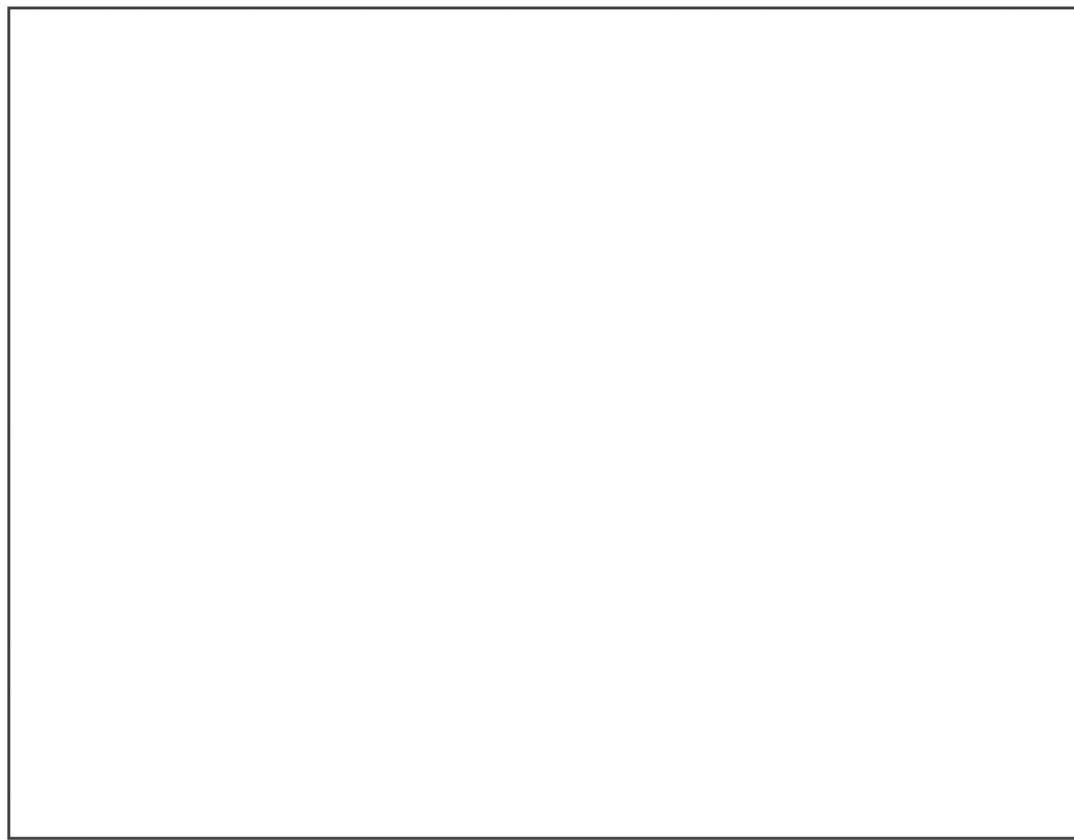
UPNko bozeramailearen ustez, horrelakoek ez dute «inolako interesik»

Alberto Barandiaran/Iruñea

Iruñeko Udalak ezetza eman zion atzo izatezko bikoteendako errolda osatzeari, UPNren kontrako botoekin eta CDNkoen abstentzioekin. Gai nontzeko taldeek deitoratu zuten udalak behin berriro errefusatu izana egun hamar bikotetik batek aukeratzen duen elkarketa mota laguntzea, eta bikote hauek gizarteak aspalditik onartu zituela nabarmendu zuten.

IU taldeak aurkeztuta eztabaidatu zen atzoko udalbatzarren izatezko bikoteendako udal errolda sortzeko proposamena, eta batzordeetan hitz egindakoarengatik gaia azkenean atera zitekeela uste bazen ere, CDNren jarrerak azkenean atzera bota zuen. Jose Antonio Astrain taldeko kideak argudiatu zuen arazoa bazegoela gaiarekin, baina legedia jartzzen zutela aurretik, eta horregatik abstentzioa emango zutela.

UPNko taldekoek ezezkoa emango zutela jakina zen. Inmaculada Kutz taldeko bozeramaileak esan zuenez, horrelako erroldak ez dute inolako interesik, «ez direlako baliagarriak», eta sortuz gero proposatzaileak legegile bihurtuko lirarteke bere uste-tan. Nolanahi ere, UPNko kideak dei egin zien botere legegileei gai honi buruz arautu dezaten.

JOXE LACALLE

Hamar bikotetik batek aukeratzen du gaur ezkondu gabe elkarrekin bizitzea.

Udala gizartearen atzetik

Oposizioko gainontzeko kideek kritikatu egin zuten UPNkoen jarrera, eta kasu honetan Udala gizarteak eskutatakoaren atzean doala nabarmendu zuten. Patxi Zabaleta EHko zinegotziak aipatu zuen udalek hartu behar izan dutela botere legegileek egin nahi izan ez duten ardura, eta Gasteizko kasua azpimarratu zuen. Halaber, baliagarritasunari buruz kontra egin nahi izan zion UPNko bozeramaileari.

«Horrelako erroldak balioa badute, bai, batez ere bikotearen alde ahulenarentzat. Esate baterako, aspaldi honetan gero eta gehiago diren Kubatik etorritako neska-mutilentzat, esate baterako hogeita hamar urtez bikote izan ondoren batere esku-biderik ez dutela konturatu direnentzat». Zabaletak esan zuen, gainera, erroldarekin ez dela inongo legerik haus-ten, «hutsunea baitago».

Roberto Jimenez PSNko bozeramaileak aipatu zuen hamar bikotetik batek, hor nonbait, aukeratzen duela

bide hau, eta haientzat, eskubideak eta obligazioak erreklamatzeko orduan, garrantzitsua izan daitekeela errolda legala. «Orain arte horrelakorik ez bada egin, izan da UPN-PPren taldeak ez duelako egin nahi izan».

Lidia Biurrunek (IU-EB), azkenik, kritikatu zuen UPNkoen jarrera, eta nahiz eta soluziobidea molde legala onartzea den, errolda, «gutxi izanik ere, nahikoa» izango litzatekeela esan zuen. «PPk oinarri moral okerrenatik ez besterengatik eman dio ezetza proposamenari».

Borondate Zentroaren topaketak eginen dira bihar Miarritzen

■ Zentroko kide diren elkarrekin eta publikoak elkar ezagutzea da xedea

Iñaki Etxeleku / Baiona

FRANTZIA osoan 74 Borondate Zentro badira eta Iparraldekoa hauetarik bat da. Hirurogei bat elkarrekin biltzen ditu arlo ezberdinetakoak, hala nola kultur arlokoak, erakus-kuntzakoak, osagarrikoak, gizartekoak eta kirolekoak.

Zentroaren helburua, borondatezko lanaren promozioa egitea da. Ordaintzerik ez den jendeen aurkitzera laguntzen ditu elkarrekin, jakinez eskainiak diren lanek ez dietela sol-datadun lanpostuei konkurrentziarik egin behar.

Zentroari esker, borondatedunek gustuko duten elkarrekin aurki dezakete eta elkarrekin behar duten laguntzaile. Bien arteko harremanaren hobetzea ere laguntzen ahal du, formakuntza bat proposatuz borondatezko laguntzaileari.

Iparraldeko Borondate Zentroak, iragan iraileko Ondareen Egunean parte hartu du Baionako Herriko Etxea lagunduz. Itsasuko (Lapurdi) Errobiko Festibala ere lagundu du antolakuntzan, eta datozen egunean, Giza Eskubideen Egunean baita ere Janari Bankoaren Bilketan eta beste ekitaldi batzuetan bere eskualdia ekarriko du.

Elgar hobeto ezagutu

Larunbat honetako Topaketekbi helburu dituzte Zentroarentzat, «elkarrekin ezberdinei elgar hobekiago ezagutzeko parada ematea eta borondatedun laguntzaile berri batzuen aurkitzea». Eguna Miarritzeko Herriko Etxeak eskaini Kasinon iraganen da. Goizeko bederatzitan hasiz, Zentroaren eta kide diren elkarrekin aurkezpen bat egiten da. Eguerditan, elkarrekin arteko topaketa izanen da baita ere laguntzaileena elkarrekin ezberdinekin. Arratsaldean, publikoari idekiko da eguna Zentroaren aurkezpen batekin.

Mondragon Unibertsitateak hasi du ikasturtea ofizialki

■ Unibertsitateak euskal gizarte berriaren sorreran duen garrantzia azpimarratu zuen ekitaldian Ibarretxetxek

Agentziak / Arrasate

MONDRAGON UNIBERTSITATEAK (MU) atzo arratsaldean zabaldu zuen ofizialki 1999-2000 ikasturtea. Ekitaldi ofizialean izan ziren unibertsitateko arduradun eta agintari ugari. MUko arduradunenez gain, han ziren, besteak beste, Juan Jose Ibarretxe Jaurilaritzako lehendakaria, Inaxio Oliveri Hezkuntza sailburua, Roman Sudupe Gipuzkoako ahaladun nagusia, Pello Salaburu EHuko errektore

JUAN HERRERO / EFE

Inaxio Oliveri eta Juan Jose Ibarretxe, atzoko ekitaldian.

torea eta Xabier Zubizarreta Arrasateko alkatea.

Ekitaldian Ibarretxe lehendakariak Mondragon Unibertsitateak bere bizitza laburrean egindako jarduna ekarri zuen gogora, eta euskal gizarte berria eraikitzeke prozesuan elkarlanean aritzeko deia egin zien bertako arduradunei. «Helburu hori lortzeko formazioa ezinbestekoa baita», esan zuen.

Mondragon unibertsitateak hirugarren ikasturtea du orain hasi duen hau.

EH: «Demokrazia ez da oraindik Nafarroan irakaskuntzara iritsi»

Hezkuntza Sailaren politikak jendeak eskatzen duenarekin zerikusirik ez duela uste du

Alberto Barandiaran / Iruñea

Nafarroako Gobernuaren hezkuntza politikak ez du zerikusirik gizarteak eskatzen duenarekin, eta aurrerantzean ere tentsioak sortuko ditu, Euskal Herritarrok taldeak ikasturte hasi berri honetan gertatu diren arazoen balorazioa egitean salatu zuenez. «Sailburu berria, baina politika bera» dagoela esan zuen Juan Mari Beloki irakaskuntza arduradunak.

JESUS LAGUNA Hezkuntza kontseilariak bere departamentuaren asmo nagusiak Parlamentuan azaldu biharamunean agertu zituen EHk euskarazko irakaskuntzaren arazoen balorazioa, eta politika ez dela aldatu nabarmendu nahi izan zuen. «Euskarari oztopoak jarri, gaztelaniazko irakaskuntzari erreztasunak eman eta belaunaldi berriak euskaldunak ez izatea du helburu», Juan Mari Belokik esan zuenez.

Belokik aletu zituen banan-banan prentsan hainbestetan agertutako aferak, Mendillorritik hasita. Euskarazko lerroen eskaera %98,3koa izan arren, gaztelaniazko haurtzaindegia soilik jartzea erabaki zuen azkenean udalak, UPN eta PSN-ren botoekin, eta «erabaki politikoa» izan zela nabarmendu zuen EHko kideak. «Mendillorri da Iruñeko etorkizuna, hor jaiotzen dira haur gehien eta hor daude ezkontide berriak; gune estrategikoa beraz, eta UPNk erabaki du aizkora sartu eta euskara desagertaraztea». Halaber, Iturraman egin behar zen haurtzaindegia

JOXE LACALLE

Aurkene Ortiz, Juan Mari Beloki eta Fernando Barrena, atzoko agerraldian.

hain zuzen Mendillorrira eramatea ez dela soluzioa esan zuen Belokik.

Ermitagañako haurrei, edo Berriozar, Zizur Nagusian, Parte Zaharrean eta Arrotxapean euskarazko ereduak bi-

koizteko jartzen diren arazok; Lanbide Heziketan euskaraz ikasteko jartzen diren oztopoak, eta legalizatu gabe dauden ikastoletako en ia 500 ikasleen kasuak, horiek guztiak diskriminazio nabariak

dira EHren ustetan. «Sailburu berria jarri dute bai, baina betiko politika egiten ari da, gazteak euskaldundu ez daitezen eginga dagoena. Demokrazia ez da iritsi Nafarroara irakaskuntzara».

proposamenak

Proposamenak urrats guztietan

EHk haur eskolatik Unibertsitaterainoko irakaskuntzan egin nahi dituen proposamenen berri eman zuen atzo, urratsez urrats.

0-3 urte• Hezkuntza Sailak bere ardura eskuratu behar duela uste du taldeak, Gizarte Ongizateetik aterata. Dohainik eta publiko gainera.

Derrigorrezko Hezkuntza• Euskarazko eskaintza auzo eta herri guztietan bermatu behar da, eta ratioen tratamendua goitik behera aldatu beharra dago, EHren ustetan. Horretarako, azpitik malgutasuna —hau da, nahiz eta 20 haur eduki ez, ziurtatzea euskaraz ikasi nahi duten haur guz-

tiek ikasi ahal izango dutela— eta goitik zorroztasuna, alegia sekula ez gairiditu, gela bakoitzeko 25 haurren kopurua.

Heziketa Zikloan• Ikasleen eskakizunak egoki zaindu behar dira, eta ikasketak zabaldu, espezialitate berriak eta sortuz. Euskararen normalizazioa bultzatu behar da alor honetan EHren esanetan.

NUP• Euskara Normalizatzeko Plana behingoz finkatu behar da, eta OPUSeko unibertsitatearekiko menpekotasuna gairiditzeko politika berria egin behar da: titulazio berriak; zientzia, teknologia eta kultura irakaskuntza sustatzeko plan berria; ikerkuntza beka sistema berria...

Haurrek elikadura ohitura egokiak ikasiko dituzte farmazeutikoen kanpaina bati esker

Umeek koipe eta proteina gehiegi eta fruta, arrain eta barazki gutxiegi jaten dituzte

Gorane Agirre / Bilbo

BIZKAIA eta Nafarroako hamar eta hamabi urte bitarteko lau mila haur inguruk elikadura ohitura egokiak ikasiko dituzte herrialde bi horietako Farmazeutiko Elkarteek ikastetxeetan hasiko duten elikadura heziketa kanpainari esker.

Hamabostean behin farmazeutikoak ikastetxeetara joango dira Lehenengo Hezkuntzako bosgarren eta seigarren mailako ikasleei elikadurari buruzko klasea emateko asmoz. Kanpaina 1999-2000 ikasturteko lehenengo hiruhilabete honetan egingo da, eta bertan, 60 bat farmazeutikok hartuko dute parte herrialde bakoitzean.

Haurrek eskolan elikadura ohitura egokiak eskuratzea du helburu kanpainak. Era berean, elikagaiei buruzko ezagutza areagotu eta tokian tokiko natur baliabideak baloratzeko irakatsi nahi diete, eta baita beren sukaldaritza ondarea babesten ere.

Farmazeutiko Elkarteetako arduradunen ustez, haurren elikadura «ez da egokia»: koipeki eta animalietatik etorriko proteina gehiegi kontsumitzen dituztelako, eta, ostera, arrain, fruta, barazki eta zereal gutxiegi jaten dituztelako. Elkarteko kideen arabera, «pizzak, hamburgerak eta saltxitak jatea ez dago gaizki, bai, ordea, hori besterik jaten ez bada».

EUSK
IRAKASLEA
IZ TEKO
GLOTOLOGIAKTIK
IK ST

1 r u
l z n m t k
z k n u n
urr r n 15

N F K

22 2 13

ESTE N n
E UTSEN
H IZ TZE

U I K , (l run 1)
U Z T U E N E u v 12 t n
L ITZEN rr ts l 5 t n

ESTE N n S n
t T l s z r rz l

Er s z zu
urt t n
nt r sk

J. Bengoa

ul rr k rku k, 2
M mul mus k z nlr

Eustakio Arrojeria

• 'ELHUYAR' ALDIZKARIKO ZUZENDARIA •

■■■ Elhuyar Kultur Elkartek aurten 25 urte betetzen ditu, eta hori ospatzeko ekitaldi bat egingo du gaur arratsaldeko 19:00etan Donostiako Kursaal jauregian. ■■■ Historian izandako gorabeheraz, egungo egoeraz eta etorkizuneko erronkez aritu da hizketan EGUNKARIA Eustakio Arrojeria *Elhuyar* aldizkariako zuzendariarekin.

■■■ Zientzia eta teknologiaren arloan euskara normaltasunez erabiltzen lagundu du elkarteak.

«Zientzia arloan euskara normaltasunez erabiltzen lagundu dugu»

■ **Nolako balantzea egiten duzue Elhuyar sortu zenetik igarotako 25 urte hauetaz?**

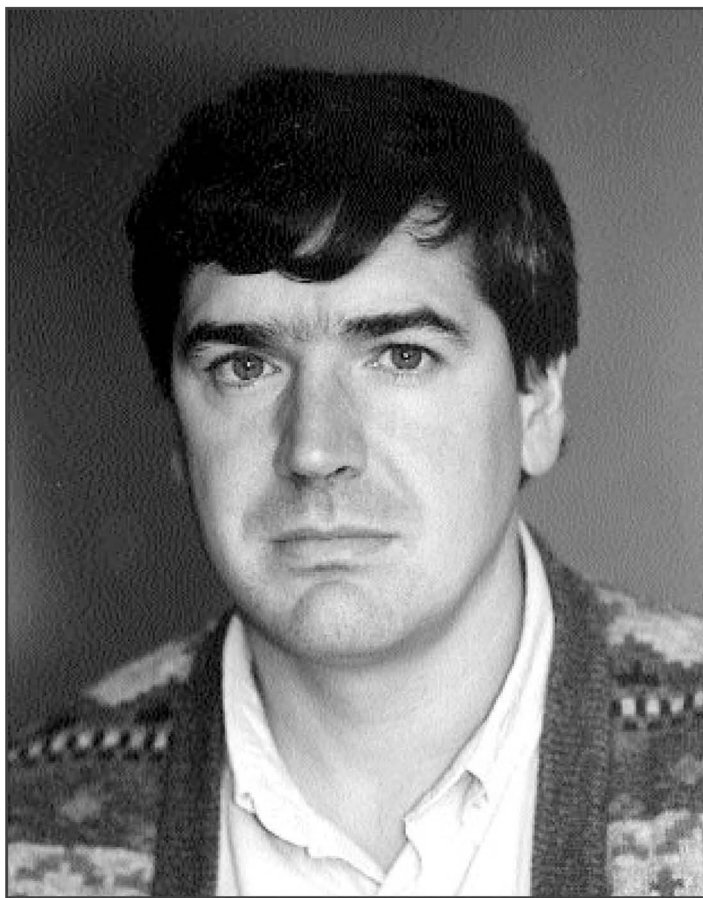
Uste dut zientzia eta teknologiaren munduan aurre-
rapen handiak izan direla. Azken bolada honetan espe-
zializatuak ez diren komuni-
kabideetan zientzia arloko
gaiak hartzen ari diren oihar-
tzuna horren lekuko da. Guri
dagokigunez, lan handia egin
behar izan dugu zientziaren
dibulgazioa egiten, eta egin-
behar hori euskal hedabidee-
tan beharrezkoa dela ikusa-
razten. Iruditzen zait horren
emaitza dela azken boladan
aldizkaria indartua egotea,
batez ere kolaboratzaileei
dagokienez, eta baita ingu-
ruan ditugun baliabideen
aldetik ere: alderdi ekonomi-
koan, informazio iturrietan...
Azken boladan izan dira urte
batzuk mortu samarrak, non
ia bazirudien zientziak inola-
ko garrantzirik ez zuela, edo
oso adituentzat soilik zuela.

■ **Zientzia eta teknologia-
ren mundua euskaldun-
tzen ere berebiziko lana
egin du Elhuyarrek, ezta?**

Bai, esan behar da uniber-
tsitateetan lan handia egin
dutela euskara eta zientzia-
ren alorrean, baina hori
gizarteratzeko eta zabaltzeko
guk egin dugun lana pisu
handikoa izan da. Uste dut
horretan egin dugun ahalegi-
naren ondorioa ere badela
gaur egun normalizazio
horren barruan euskara ez
dagoela oso atzera, gainera-
ko hizkuntzen mailan dagoe-
la.

■ **Zein izan dira une zail eta
gozoenak?**

Unerik zailenak hasieran
izan ziren, asko kosta bai-
tzen sinestea proiektu horre-

ARTXIBOKOA

tan, eta jendeak horri lagun-
tza ematea. Tartean urte

asko izan dira
gazi-gozoekin,
baina une hone-
tan une gozoak
bizi ditugu, eta
gainerako komu-
nikabideekiko
lankidetzak asko
ugaritu dira: tele-
bistan programak
egin ditugu, irra-
tiekin lankidetz-
a areagotu dugu,
EGUNKARIA- rekin
ere lankidetz-
a harreman bat
badugu. Horrek
guztiak dezente
hedatzen ari gare-
la adierazten du.

■ **Dibulgazioaz
gain bestelako**

**lanak ere egingo zenituz-
ten, ezta?**

Egungo egoera

«Azken boladan
izan dira urte
batzuk mortu
samarrak, non ia
baitzirudien
zientziak inolako
garrantzirik ez
zuela, edo oso
adituentzat soilik
zuela. Orain une
gozoak bizi
ditugu»

talpen hori. Horrez gain,
Elhuyarrek bestelako lan
batzuk egin ditu: une hone-
tan enpresetan sartuta gaude
buru-belarri horiek euskal-
duntzeko, gure betiko hebu-
ruaren barruan sartzen baita
zientzia eta teknika arloan
euskara normaltzea, eta
enpresa mundua horren
barrua dago.

■ **Zein dira Elhuyarren
egungo egoera eta etorki-
zuneko erronkak?**

Esan dezakegu pattalaldi
bat igaro ondoren gora egiten
hasi garela orain. Horrela,
guk lan egin ahal izateko
gure batzuk aurkitu ditugu:
komunikazio arloan jarrai-
tzea, bai gure proiektua
hobetzen, eta baita gainerako
komunikabideekin lankide-
tzak ugarituz; bestalde,
enpresa mundua euskaldun-
tzeko esparru zabala dago;
eta beste esparru bat da ira-
kaskuntza eta hezkuntza.
Arlo horretan formazio alde-
tik-eta materiala prestatzen
ari gara lanean.

■ **Zer ekarri dio Elhuyarrek
25 urte hauetan euskara-
ri eta euskal kulturari?**

Hizkuntza guztiek behar
duten normaltasunean bul-
tzada eman dio Elhuyarrek
euskarari. Zientzia eta tekno-
logia asko kanpoan egiten da,
baina baita hemen ere, eta
gero eta gehiago kontsumi-
tzen dugu. Uste dut alor
horretan euskara normalta-
sunez erabiltzen lagundu
dugula. Gure aportazio nagi-
sia hor jarriko nuke, nahiz
eta euskalgintzaren beste
arlo batzuetan ere lanean ari-
tu garen, eta hor ere zer edo
zer aportatu dugun.

Iñaki Petxarroman
DONOSTIA

Euskararen ofizialtasuna Euskal Herri osoan aldarrikatuko du AEKegunak

■ *'Euskaraz jantzi hadi
eta haugi!' lelopean
egingo da Saran
hilaren 24an*

Gorane Agirre / Bilbo

EUSKARAREN ofizialtasu-
na Euskal Herri osoan eta
plangintza nazionalaren
premia aldarrikatuko du
aurtengo AEKegunak
hilaren 24an Saran. Horrela jakinarazi zuten
Alfabetatze Euskalduntze
Koordinakundeko ardura-
dunek (AEK) atzo.

Aldi berean, administra-
zio guztiek AEK irakas-
kuntza erakunde gisa eza-
gutzea aldarrikatuko dute
AEKegunaren XI. aldiaren
karietara. Halaber, euskal
departamendua Ipar Eus-
kal Herrian euskarak
dituen behar gorrieti erant-
zuteko gutxieneko egitura
dela nabarmenduko dute.

Euskaltzaleen festa izan
nahi duen AEKeguna *Eus-
karaz jantzi hadi eta hau-
gi!* lelopean egingo dute
hilaren 24an Sara udale-
rrian, Lapurdin.

Euskara ikasteko gogoa sustatzea

Joxe Leon Otaño XI. AEKe-
gunaren arduradunak
azaldu zuenez, «*Euskaraz
jantzi hadi* leloaren bidez,
Euskal Herriko biztanleei
egun horren bidez euskara
ikas dezaten gogoa eta be-
harra sustatu nahi dugu.
Ostera, *eta haugi* erranez,
gurekin batera euskararen
egoera zail honi aurre egi-
tea dugu helburu».

Aurten Lapurdin ospa-
tuko denez gero, AEKegu-
naren «aldarrikapena
indar biziz plazaratuko»
dute. Leon Otañok adiera-
zi zuenez, «Ipar Euskal
Herrian karteletako lagunak
bezain larru gorrian ibiliko
da gure hizkuntza. Legez
kanpoko da oraindik eta
Frantziako Gobernuak
Eurokartaren izenpetzeari
uko egin dio. Halaber,
AEK-k udalerri anitzen
laguntza jasotzen badu
ere, ez du oraindik ezagu-
penik lortu bestelako
administrazioetatik». «Hiz-
kuntz politika bat mar-
txan emateko edota Anto-
lakuntza Eskemako hiz-
kuntz neurriak bidera-
tzeko eskas dugu oraindik
egitura politikoa», esan
zuen.

BOB EDM

2.000 ikasle karrikan

Baiona inguruko lizeo-
tako 2.000 ikasle karri-
karatu ziren atzo, Fran-
tzia osoan ikasle mug-
menduak egindako
deiari erantzunik. Baio-
nako karriketan lehen-
dabizi, eta Baionako
geltokiko trenbidean
trenak blokeaturik,
ondoren, gaur egun
eskas den irakaslekoa
eta klaseetan dagoen
masifikazioa salatu
zituzten euskal ikasle-
ek. Donibane-Garazin
70 bat ikasle bildu
ziren ere eskakizun
horiekin bat eginez.
Pauen 8.000 ikasle
espero bazituzten ere,
700 inguru besterik ez
ziren izan Biarnoko
hiriburuan.

**Hiru pertsona
atxilotu dituzte
Baztanen duela
bost urteko hilketa
batekin zerikusia
dutelakoan**

■ Gartzaiingo Jose
Maiora Apezetxearen
heriotzarekin lotzen
ditu Guardia Zibilak
atzemandakoak

Efe / Elizondo

HIRU lagun atxilotu zituen Guardia Zibilak atzo Baztango bailaran (Nafarroa), duela bost urte gertatu zen eraiketa batekin zerikusia izan dezaketelakoan. Hilketak Gartzango herrian izan zen, 1994ko maiatzaren 29an. Gaueko 21:00ak aldera tiro eman zioten buruan Jose Maiora Apezetxeri, 34 urteko gartzaindarrari, mendian buelta bat ematen ari zenean. Gizona momentuan hil zen, eta Maria Nieves Dagerre emazteak, harekin baitzihoan, bizkarrean eta aurpegian zauriak izan zituen. Haiekien batera seme bat ere bazen hilketak gertatu zenean.

Emakumeak orduan adierazitakoaren arabera, sastraken artean ezkutatuta zegoen norbaitek egin zien tiro eskopetarekin.

Hilketa izan eta berehala Guardia Zibilak hiru pertsona atxilotu zituen, baina guztiak aske geratu ziren berehala. Iruñeko Entzutegi Probintzialak kasua artxibatu zuen ondoren, proba faltagatik, baina Guardia Zibilak ikertzen segitu zuen, eta atzo hiru pertsona atxilotu zituen.

Atxilotutako en izenik ez du eman Guardia Zibilak, baina jakinarazi du hirurak Gartzain herrikoak direla. Guztiak ere Guardia Zibilaren egoitzara eramán zituzten atzo.

Elias: «Epaileak euskalduna behar du epaiketa normaltasunez garatzeko»

Etenaldi eta tentsio uneak izan dira intsumiso baten aurka euskaraz egin epaiketan

Gorane Agirre / **Bilbo**

«Euskaraz egindako epaiketa bat normaltasunez garatzeko epaileak hala-beharrez euskalduna izan behar du», nabarmendu zuen Jaime Elias abokatuak atzo. Adierazpenok etenaldi eta tentsio unez bateriko epaiketaren ostean egin zituen abokatu euskaldunak.

ANA IRATXETA Bizkaiko Entzutegi Probintzialeko lehendakaria epaile buru izanik epaitu zuten Roberto Uriarte intsumisoa atzo goizean. Intsumiso baten ohiko epaiketa izan behar zuena albiste bihurtu zen itzulpen bidez egiteak normaltasunez jardutea eragotzi zuelako.

Jaime Elias abokatuak bere defentsari ekin bezain pronto, Iratxetak itzultzaileak bere lana egin ahal izateko etenaldiak egiteko eskatuzion, Entzutegiko Gobernu Aretoak horrelakoetan hiru minutuoro etenaldia egitea ebatzia zuela gogoraraziz.

Ebazpen horrek defentsa eskubidea eta ahozketasun printzipio urratzen zituela erantzun ostean, lege bakar batek ere horretaz ezer jaso-tzen ez duela nabarmendu zuen Eliasek.

Hori horrela zela baieztatu ostean, itzultzaileari ahal zuen moduan bere lanari ekiteko eskatu zion Iratxetak. Honek, berriz, abokatuak esandako guztia itzuli ezin zuela erantzun zion.

Egoera horrek bere bezero-aren defentsa eta hizkuntz eskubideak urratzen zituela gogorarazi zuen Jaime Elias-ek. Hori horrela, itzultzaileak bere lana egiteaz gain, grabaketa sistemaz ere baliatzea erabaki zuen Iratxetako.

Grabaketa sistema abian jartzeko etenaren ostean, epaiketak aurrera segitu zuen, itzultzaileak den-dena itzuli ezin izan bazuen ere.

Epaiketaren ostean, Elia-

sek izandako irregulartasunak salatu zituen. Hala nola, «itzulpena egiteko etenaldiak inposatu nahi izatea, ahozko-tasun eta bertokotasun printzipioak urratu izana, edota defendatsa eta hizkuntza eskubi-deak bermatu ez izana».

Roberto Uriarte epaituak, berriz, diskriminatua sentitu zela adierazi zuen epaiketan. Egoera «lotsagarritzat» jo ostean, «arazoa itzultzaileen izan ezik, euskara ez dakitenena» dela azpimarratu zuen.

«Botere judizial koloniala»

Abokatu Euskaldunen Sindi-

katuak prentsa ohar baten bidez salatu zuen sindikatu-ko kideak jasandako «bereizkeria». Horrela, «justizia administrazio espainiar kolonizatzaileaz» nazkatuta dardela adierazi zuen sindikatuak, eta lana «duintasunez» egiten uzteko eskatu zioten.

AESk adierazi zuenez, «ikusiak ikusita, botere judizial kolonial honetatik ezin dugu ezer espero». Eta horregatik, beharrezkotzat jo du justizia administrazio propio baten inguruan hausnartzen hastea. Halaber, EHEk larunbaterako deitutako kontzentrazioa txalotu egiten duela azaldu du Abokatu Euskaldunen Sindikatuak.

IK ST K

ZKEN L Z K

[illegible]

Lantarongo General Quimica enpresak ez du zigorrik jasoko

Jaurlaritzak ontzat jo du udako isurketa toxikoan izan zuen jarrera

Erredakzioa / Gasteiz

Eusko Jaurlaritzak ez du zigor neurrik hartuko Lantarongo General Quimica enpresaren aurka, uda hasieran han izan zen isurketa toxikoa dela eta. Ezbeharra

giza akats batek eragin zuela azpimaratu zuen atzo Josu Jon Imaz industria sailburak, eta enpresak behar bezala jokatu zuela istripuaren ostean. Imazen arabera, osasunarentzat arriskurik batere ez zuen sortu isurketa hark.

JOSEBA OLAIDE

Lantarongo General Quimica enpresa.

JOSU JON IMAZ Eusko Jaurlaritzako Industria sailburuak agerraldia egin zuen atzo Eusko Legebiltzarrean, joan den uztailaren 5ean Lantarongo General Quimica enpresan izan zen isurketari buruzko azalpenak emateko. Orduko hartan, 11 kilo sufre dioxido isuri ziren airera eta alarma eragin zuen inguruetan, batez ere Burgosko Miranda de Ebron (Lantaron-dik bost kilometrora dago).

Imazek emandako azalpenen arabera, hezetasun kontrolean egindako giza akats

batek eragin zuen ezbeharra, eta aireztatze sistematik barrena isuri zen sufre dioxidoa.

Gai kimiko hori toxikoa den arren, istripuak ez zuen arriskurik eragin, airearekin nahastearekin bat desegin baitzen atmosferan. «Arrisku-tsua izango zen baldin eta isurketa gela hermetiko, itxi eta txiki batean gertatu izan balitz, baina kasu honetan ez zen osasunarentzat inolako arriskurik eragin», azpimarratu zuen Imazek atzo.

Sailburuak onartu zuen,

hala ere, enpresak istripuaren berri oso modu laburrean eman zuela eta, hein handi batean, horrek sortu zuela alarma herritarren artean. Hala eta guztiz ere Jaurlaritzako ordezkariak azpimaratu zuen lantegiko zuzendari-tzak behar bezala aktibatu zuela larrialdi plana eta horrelakoetarako aurreikusitako moduan jardun zutela.

Imazek emandako azalpenak ontzat jo zituzten atzo alderdi politikoetako ordezkariak, eta ez zen kontrako jarrerarik izan.

Barakaldoko lindano gordetegia egiteko obrak nork egingo dituen erabaki dute jada

■ Lanak hil honen amaieran hasiko dira eta 33 hilabeteko iraupena izango dute

Agentziak / Bilbo

IHOBEk —ingurugiroaren kudeaketarako erakunde publikoa— Barakaldoko lindano gordetegia egiteko obrak esleitu ditu. Hautatutako aukerak 3.950 milioiren trukean egingo du lana (158 milioi libera).

Hiru enpresaren arteko aldi baterako batasuna da obrak egiteko baimena lortu

duena, elkarlanean ariko baitira Bycam S.A, Moyua S.A eta Viuda de Sainz enpresak. IHOBEko informazio iturriek aditzera eman dutenez seguru askien hilabete honen bigarren hamabostaldian hasiko dira lanak eta 33 hilabeteko iraupena izango dute.

Gordetegia Argalario mendian magalean egingo dute, eta bertan Barakaldoko zein inguruko hainbat udalerrie-

tako zabortegetako lur kutsatuak sartuko dituzte. Ingurugiroaren babeserako oso garrantzitsua da gordetegi hori lehenbailehen eraikitzea. Europako Batasunak, esaterako, datorren urtearen amaierarako bukatuta egon behar duela dio. IHOBEko informazio iturriek, hala ere, hori ezinezkotzat dute-nez luzapen bat lortu nahi dute.

laburrean

■ Emakume bat hil da Galdakaon kamioi batek harrapatuta

F.C. 28 urteko emakumea hil egin zen atzo Galdakaon (Bizkaia) kamioi batek harrapatu ondoren. Istripua arratsaldeko 14:00ak aldera gertatu zen N-634 errepidean, Donostiarako bidean zihoan kamioi batek Plazakoetxe inguruan emakumea jo zuenean. Ordubete beranduago antzeko gertaera bat jazo zen Asteitxan (Gipuzkoa). Herrian bertan, GI-631 errepidean, auto batek J.U.U. 11 urteko neskato azpeitiarra harrapatu zuen, eta larri zaurituta utzi zuen. Ondorioz, Donostiako Arantzazu Amaren Ospitalera eraman zuten umea. Bestalde, atzo goizean 15 autok talka egin zuten Bilbon, A-8 autobidean, eta bide bat itxi behar izan zuten, Kantabriako bidean. Ondorioz, auto ilara handiak sortu ziren.

■ Gizon bat hil da Galdakaon, San Eloy ospitaleko leiho batetik erorita

BARAKALDOKO 82 urteko J.O.G. izeneko gizonezkoa hil egin zen, San Eloy ospitaleko leiho batetik erori ondoren. Ezbeharra eguerdian gertatu zen, eta erori ondoren gizona momentuan hil zen. Ondoren, Basurtuko tanatoriora eraman zuten autopsia egitera, eta Ertzaintza ezbeharren arrazoiak ikertzen hasi zen, alegia, nahita bota zuen bere burua ala istripu baten ondorioz erori zen.

■ Iak deituta, desobedientzia eguna egin dute ehunka ikaslek Hego Euskal Herriko ikastetxeetan

IKASLE ABERTZALEEK deituta, desobedientzia eguna egin zuten atzo ehunka ikaslek Hego Euskal Herriko hainbat ikastetxetan. Besteak beste, Hego Euskal Herrian dagoen «irakaskuntza arrotz eta kolonizatzailea» salatzeke egin zituen ekintzak IAK ondoko lekuetan: Altsasun, Iruñean, Barañainen eta Zizurren (horiek guztiak Nafarroan); Bilbon, Sopelan, Getxon eta Barakaldon (Bizkaian); Oarsolean, Tolosan, Beasainen, Hernanin eta Bergaran (Gipuzkoan); eta Gasteizko lau ikastetxetan, Araban.

Arabako Foru Aldundia beti izan da Eibar-Gasteiz egitearen alde, Herrilan diputatuak dioenez

■ Antonio Aguilarren arabera, gai horretan ez dute inoiz jarrera aldatu

Erredakzioa / Donostia

ANTONIO AGUILAR Arabako Foru Aldundiko Herrilan eta Hirigintza diputatuak atzo gezurtatu egin zuen, hainbat komunikabideetan agertu denez, Eibar-Gasteiz autobidearen proiektuaren inguruan jarrera aldatu duenik. «Inoiz ez dugu jarrera aldatu, eta lehen momentutik apustua egin dugu azpiegitura hori egitearen alde», azaldu du Aguilarrek komunikabide honetara bidalitako prentsa oharrean.

Aguilarrek azaldu zuenez, gai honen inguruan gertatu diren «interpretazio okerrak» jatorria izan daiteke Madrilgo Sustapen ministro Rafael Arias Salgadorekin Gasteizen egindako bilaren ondoren Madrilgo ordezkariak adierazitakoa. Arias Salgadok azaldu zuenez, Madrilgo Gobernua- rentzat errepide hori ez da lehentasunezkoa, eta beraz finantzatzen ez du lagunduko.

Madrilgo jarrera ezagututa ere, alde

Aguilarrek esan duenez, komunikabide askok interpretatu zuten Arabako Foru Aldundiak ez zuela lehentasunezko zat jotzen azpiegitura. «Madrilen ezezkoea ezagutu ondoren ere, gure sailak publikoki agertu zuen bere nahia proiektua finantzatzen lagun zezaten Eusko Jaurlaritzak, Arabako Foru Aldundiak, Europako Diru Fondoek eta baita kapital pribatuak ere».

Eibar-Gasteiz autobidea 45 kilometroko proiektua da, eta dagoeneko egiten ari da Gipuzkoako aldean —Bergara eta Soraluez artean, hain justu—. A-1 autobidearen zati handiena Gipuzkoan badago ere, 14 kilometro Arabako lurraldean egongo liriteke, proiektuaren arabera. Arabako Foru Aldundiak joan den astean ekin zion Arabako lurraldeari dagokion zatia- ren baldintzak lantzeari, eta proiektuari bultzada bat ematearen alde agertu zen.

Kontzertu Ekonomikoa

Elkarte-zergari buruzko epaiak

OPOR FISKALEN AURKAKO EPAIA ESPAINIAKO AUZITEGI GORENEAN ERREKURRITUKO DUTE EAEKO ERAKUNDEEK

EAEko Auzitegi Nagusiaren epaiak euren aldekoak direla ziurtatu dute aldundiek

■ Auzitegiak Elkartearen gaineko Zerga arauak osorik onetsi ditu, opor fiskalei dagokien artikulua izan ezik

■ Enpresen zergaren oinarri ezargarriaren %99ko jaitsiera «gehiegizkoa» delako baliorik gabe geratu dira opor fiskalak

■ Auzitegi Nagusiak baliogabetu arren, foru aldundiek eutsi egingo diete opor fiskalei Auzitegi Gorenak erabaki artean

Joseba Aiertza / Bilbo

EUSKAL Autonomia Erkidegoko foru aldundiek ontzat jo dituzte EAEko Auzitegi Nagusiak Elkartearen gaineko Zergari buruz herenegun kalera-tutako epaiak. Epai horiek «aldundien subiranotasun fiskala berretsi» egiten dutela azpimarratu dute Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru erakundeek.

Auzitegiak bi epai kaleratu zituen asteazkenean, aldundiek 1996. urtean onartutako Elkarte Zergari buruz. Epai horiek Espainiako Estatuak eta Errioxako enpresariak aurkeztutako errekurtsoen ondorioak izan dira.

Lehenengo epaian, Auzitegiak atzera bota ditu Estatuaren errekurtsio guztiak. Bigarren epaiak ere ez ditu aintzat hartzen enpresari errioxarren errekurtsioak, bat izan ezik: opor fiskalen aurkakoa, berau baliorik gabe utzi baitu.

Nolanahi ere, Auzitegiak zehaztu egin du baliogabetze hori. Opor fiskalek %99, %75, %50 eta %25 jaisten dute enpresa onuradunen zergaren oinarri ezargarria lau urtetan. Auzitegiak lehenengo urteko %99ko jaitsiera «gehiegizkotzat» jo du, eta horregatik soilik utzi du araua baliorik gabe.

Aldundiek opor fiskalei eutsiko diete

Eusko Jaurlaritzak eta Aldundiak «larrizat» jo dute opor fiskalen aurkako epaia. Josu Jon Imaz Jaurlaritzaren bozeramalearen hitzetan, epai hori «enpresa eta enplegu sorreraren aurkakoa» da. Nolanahi ere, Aldundiek eta Jaurlaritzak errekurtsioa aurkeztuko dute Justizia Auzitegi Gorenean, eta honek epaitu arte Aldundiek eutsi egingo diete opor fiskalei.

Jaurlaritzak eta Aldundiek

JUAN HERRERO / EFE

Josu Jon Imaz Eusko Jaurlaritzako bozeramailea eta Roman Sodupe Gipuzkoako ahalzun nagusia.

azpimarratu dutenez, berriz, epaiak ontzat hartu dituzte Elkartearen gaineko Zerga arauen gainontzeko puntu guztiak.

Javier Urizarbarrena Ogasun aldundi bizkaitarraren hitzetan, «Elkarte zerga arauen %99 onik atera da epai hauekin, eta hori oso garrantzitsua da guretzat,

Auzitegiak gure berezitasun fiskala eta zergak arautzeko ahalmena sostengatu egin baitu».

Antzeko iritzia agertu dute Arabako nahiz Gipuzkoako Aldundietatik. Antton Market Ogasun aldundi gipuzkoarren ustez, «epai hauekin arau fiskalak garaile atera dira Espainiako Gobernuak eta

Errioxako enpresariaren eraso-etatik».

Arabako Aldunditik jakinarazi dutenez, berriz, EAEko Auzitegi nagusiak azken asteetan ebazitako sei epaie-tatik bost Kontzertu Ekonomikoaren aldekoak izan dira, eta bakar bat, opor fiskalei buruzko azkena, aurkakoa izan da.

Europako Hitzarmena egokitu

J.A. / Bilbo

BIZKAIKO Ogasun ahalzun Javier Urizarbarrena herrialde honetako Batzar Nagusietan azaldu zen atzo, bere sailaren egitasmoen berri emateko. Agerpen horretan, Urizarbarrenak Europako Batasunaren Hitzarmenari «eranskin bat» jartzea proposatu zuen. Eranskin horrek «EAEko arau fiskalak Estatuaren Legeen parean» jarriko lituzke, edo behintzat «Kontzertu Ekonomikoaren oinarrian dauden eskubide historikoak aintzat hartuko lituzke, Espainiako Konstituzioak egiten duen bezala». Eskakizun hori aurrera

ateratzeko, Europako gobernuaren arteko bilera egitea proposatu dio aldundi bizkaitarrak Espainiako Estatuari. Bestalde, Urizarbarrenak aurreratu duenez, Kontzertu Ekonomikoa egokitze 2001. urtean Estatuarekin hasiko diren negoziazioetan EAEko erakundeek

zeharkako zergak -Balio Erantsiaren gaineko Zerga (BEZ) eta zerga bereziak-arautu eta kudeatzeko eskumena eskatuko dute.

«Beti eduki dugu-na eta Konstituzioak berak onartzen dituguna berreskuratu egin nahi dugu», adierazi du aldundi bizkaitarrak.

erreakzioak

Rodrigo Rato •

Espainiako Gobernu-ko lehendakariordea

«Harreman egonkorragoak»

► «Opor fiskalak baliogabetzeko epaia baliagarria izango da erakundearen arteko harremanak egonkorragoak izan daitezten, auzitegiek behartu egiten baitute presio fiskala lurralde osoan berdina izatera».

Jose Guillermo Zubia

• Confabask

«Epaiek segurtasun gabezia sortzen dute»

► «Epaiek babestu egiten dute aldundien arautze ahalmena, baina segurtasun gabezia juridikoa sortzen dute, arau bat ontzat hartzen duen auzitegi berak 48 ordura arau berbera legez kanpoko-tzat jotzen baitu».

Pedro Sanz •

Errioxako lehendakaria

«Justiziak arrazoia eman dio daukanari»

► «Justiziak arrazoia eman dio daukanari. Opor fiskalak neurritz kanpokoak dira eta merkatu batasuna hautsi egiten dute. Euskal fiskalitatearen arazoa konpontzeko hartutako bidea egokia da».

Sergio Martinez •

Errioxako Enpresariak

«Justizia egin da»

► «Epaiekin justizia egin da eta gauzak bere onera itzuli dira. Errioxarrek eta enpresariak harro egoteko arrazoia dute, EAEko opor fiskalekin sortutako bidegabekeriaren aurka auzitegiaren egindako lanagatik».

Iberdrolaren kontratua eskuratzeaz ziur azaldu da Babcockeko presidentea

Urte bukaeran eskaera kartera garrantzitsua izango dutela iragarri du Madrilen

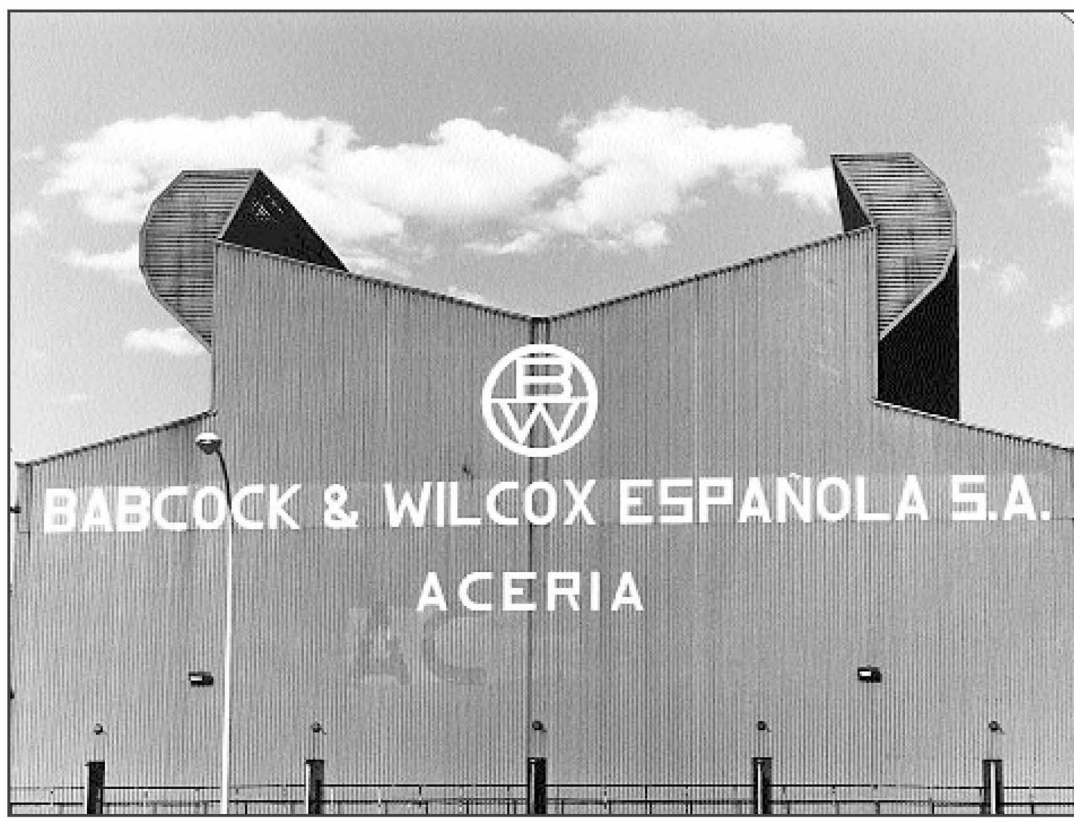
Agentziak / Madril

Babcock Wilcoxeke langileek azaldutako kezkek erantzuna izan zuten atzo Madrilgo Kongresuan enpresako presidente Eduardo Gorostizaren ahotik. Urte bukaeran eskaera kartera garrantzitsua izango dutela eta Iberdrolaren ziklo konbinatuko zentraletako galdarak egiteko kontratua eskuratuko dutela ziurtat jo du Gorostizak.

ESPAÑIAKO Kongresuko Industria Batzordean izan zen atzo Babcock Wilcoxeke presidente Eduardo Gorostiza. Ondasun ekipoen euskal enpresak Iberdrolak aurreikusita dauzkan ziklo konbinatuko zentralak eraikitze lanetan kontratuak lortuko dituela ziurtat jo zuen Gorostizak. Haren aburuz, Babcockek eskaintza «erakargarria» egin du galdarak egiteko.

«Babcock ez da ziklo konbinatuko zentralen negoziotik kanpo gelditu» adierazi zuen presidentea, nahiz eta Endesa eta Gas Naturalen lehen bi proiektuak ABBren esku gelditu. ABBren mesedetan galdutako kontratu horiek turbinak egiteko direla gogoratu zuen Gorostizak, «oraindik galdarak gelditzen» direla zehaztuz.

«Ziur nago enpresa pribatu hauek kontuan izango dutela gure esperientzia eta kudeaketa ahalmena», azaldu zuen enpresako presidentea. Ziklo konbinatuko zentral hauetako batentzat galdarak egitea Babcockentzat 5.000 milioi pezetako diru sarrera da.

Babcock Wilcox pribatizazio prozesuan dago, eta oraingo bi bazkide posibleak McDermott eta Steinmuller dira.

Ziklo konbinatuen teknologian lider ezin dela izan azpimarratu zuen Gorostizak: «Turbinetako hiru edo lau teknologo daudela eta bezeroak ilaran zain, guk, turbinagileekin konbinazioan lan egiten duten beste galdaraegile guztiek bezala, atzetik joan behar dugu».

Babcockeko presidentea pozik azaldu zen enpresak Petronorrentzat bi kondentsadore handi egiteko Repsolekin lortutako kontratuarekin.

Eskaera kartera

Une honetan Babcock Wilcoxeke 32.000 milioi pezetako eskaera kartera bizia duela azaldu zuen Gorostizak, iaz zenbatutako 25.000 milioi pezetekin alderatuta. «Gau-

zak ez badira gehiegi okertzen urte bukaeran eskaera kartera garrantzitsua izan dezakegu», adierazi zuen.

SEPI onartutako 41.000 milioi pezetako kapital zabalitzeaz, Europako Batzordeak zabalitutako espedienteaz haratago begiratu nahi izan zuen Gorostizak, eta enpresaren fondo propioak 20.000 milioi handiarazi dituela nabarmendu zuen, «urte honetarako eta hurrengorako ezegonkortasun finantzarioa ezabatuz».

Pribatizazioaren saltsa gazi-geza

Babcocken pribatizazioa soilik akziodunari (SEPIri) dago kiola zehaztu zuen Gorostizak. Kvaernerek egoera zaila jasaten zuela garaiz kontura-

tu eta prozesuari berriz ekitea onuragarria izan dela adierazi zuen. «Babcocken etorkizuna ezin da ulertu ez bada galdaren sektorean proiektzioa duen nazioarteko bazkide teknologiko batekin, eta bi bazkide posibleek, McDermott eta Steinmullerrek, ongi asko betetzen dute baldintza hori», esan zuen Gorostizak.

Langileen mobilizazioa gaur

Babcockeko langileek, euren aldetik, manifestazioa egingo dute gaur Galindoko lantegitik Sestaoraino. Pribatizazioa, besteak beste, enpleguak eta marka mantentzea jasoko duen plan industrial bat oinarritzat harturik egiteko eskatuko dute.

Daewook inbertsio planak atzeratuta dituela aitortu du Jaurilaritzak

■ Langileak eta enpresako ordezkariak gaur bilduko dira

F.I. / Gasteiz

DAEWOO-k inbertsio planak atzeratuta dituela adierazi zuen atzo Josu Jon Imaz Jaurilaritzako Industria sailburuak. Izan ere, produkzioa bigarren lerroa funtzionamenduan izan behar luke, eta 400 lanpostu sortuta; hala ere, ez du horrelakorik egin, eta Jaurilaritzak ez dio diru laguntza gehiagorik emango hitzartutakoa betetzen ez badu.

Imazek, Daewooko egoeraren berri emateko Gasteizko Legebiltzarrean egindako agerraldian, esan zuen espero duela Koreako enpresak hitza betetzea. Hala egingo balu bakarrik lagunduko lioke Jaurilaritzak inbertsioan Ekimen programaren bidez.

Lanpostuen kalitateari buruz ere hitz egin zuen Industria sailburuak. Esan zuenez, orain hiru urte ez zioten horri erreparatu, garrantzitsuena inbertsioa erakartzea zelako; hitzarmena orain egin beharko balitz, ordea, lanpostuen kalitatea exijituko luketela ziurtatu zuen.

Langileen ordezkariak, bestalde, gaur negoziatuko dute enpresarekin lan baldintzak. Akordioa lortuko balute, uztailaren 19an hasi zuten greba bertan behera geldituko litzaiteke. Litekeena da akordioa egitea, enpresak jakinarazi baitu soldadak %8 igoko dituela. Langileek, hala ere, ez dute itxaropenik izan nahi, atzo esan zuten bezala.

Burtsa

• J.B. ANDUEZA •

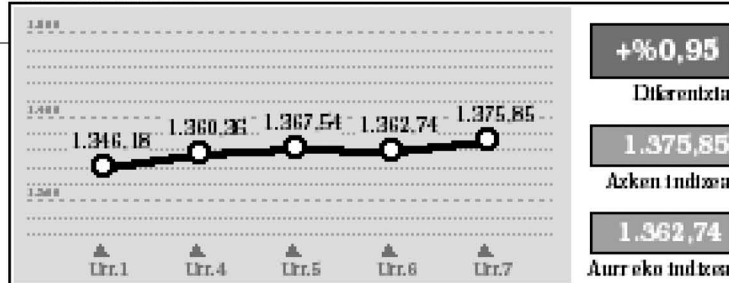
'No news, good news'

Europako eta Ingalaterrako banku zentralak interes tasa bere horretan utzi zuten; zaharrak berri on, beraz. Arituek (salerosketan jarduten dutenek) igoerak espero zituzten; adituek (salerosketak aztertzen dituztenek), berriz, ez. Oraingo honetan adituek asmatu zuten.

Bilbon goiza girotu zuena Telefonica izan zen, MCInren

fusioak lagunduta. 12:00etatik aurrera, Ingalaterrako berriak jakin zirenean gorako martxa hasi zen, eta 14:00etan finkatu joera hori EBZk ez zuela ezer egiten jakin zenean. Dow Jonesen galerak ere jasan zituen Ibe-xak, eta 16:00etatik aurrera %1eko mailara iritsi zen igoera berriak sendotu eta 9.700eko maila berdinduz.

Bilboko indizea

Dibisen merkatua

	1 Euro
Pezeta	163,386
Libera	6,55
Dolarra (USA)	1,0729
Libra Esterlina	0,6490
100 Yen (Japonia)	1,1548

Beste indizeak

	Indizea	%
New York (Dow Jones)	10.573,78	+0,13
Tokio (Nikkei)	18.136,55	+0,13
Madril (IBEX 35)	9.624,70	+0,23
Paris (CAC 40)	4.742,26	+0,00
Londres (FTSE 100)	6.200,40	+0,13
Frankfurt (DAX XETRA)	5.419,31	+0,23
Milan (Milan)	23.089	+0,18

■ DATA bera ispilutxoa izan lezake Iberia hegazkin konpainiak bere Saltzeko Eskaintza Publikoa (SEP) aireratzeko: azaroaren 20 (an) arriban!

■ FASA RENAULT bere akzioak burtsatik kanporatzeko EEPa (Eroste-ko Eskaintza Publikoa) egitea aztertzen ari da.

ELAk eta LABek etengabeko prestakuntza bermatzeko neurriak eskatu dizkiote Madrili

Espainiako Gobernuak aurten ere ez du aurrekontuetan sartu Hobetuzen dirua

Erredakzioa / Donostia

Hobetuzek, Etengabeko prestakuntzarako Euskal Autonomia Erkidegoko Fundazioak, jaso beharreko dirua aurten ere ez da ageri Espainiako Gobernuak aurkeztu dituen aurrekontu proiektuetan. Ondorioz, Hobetuzen finantziakzioa finkatu gabe dagoela salatu zuten atzo ELA eta LAB sindikatuek, eta horrek noraez handia eragiten diola EAEko etengabeko prestakuntzaren alorrari. Nolanahi ere, Hobetuz «erabat sendotuta» dagoela azpimarratu zuten.

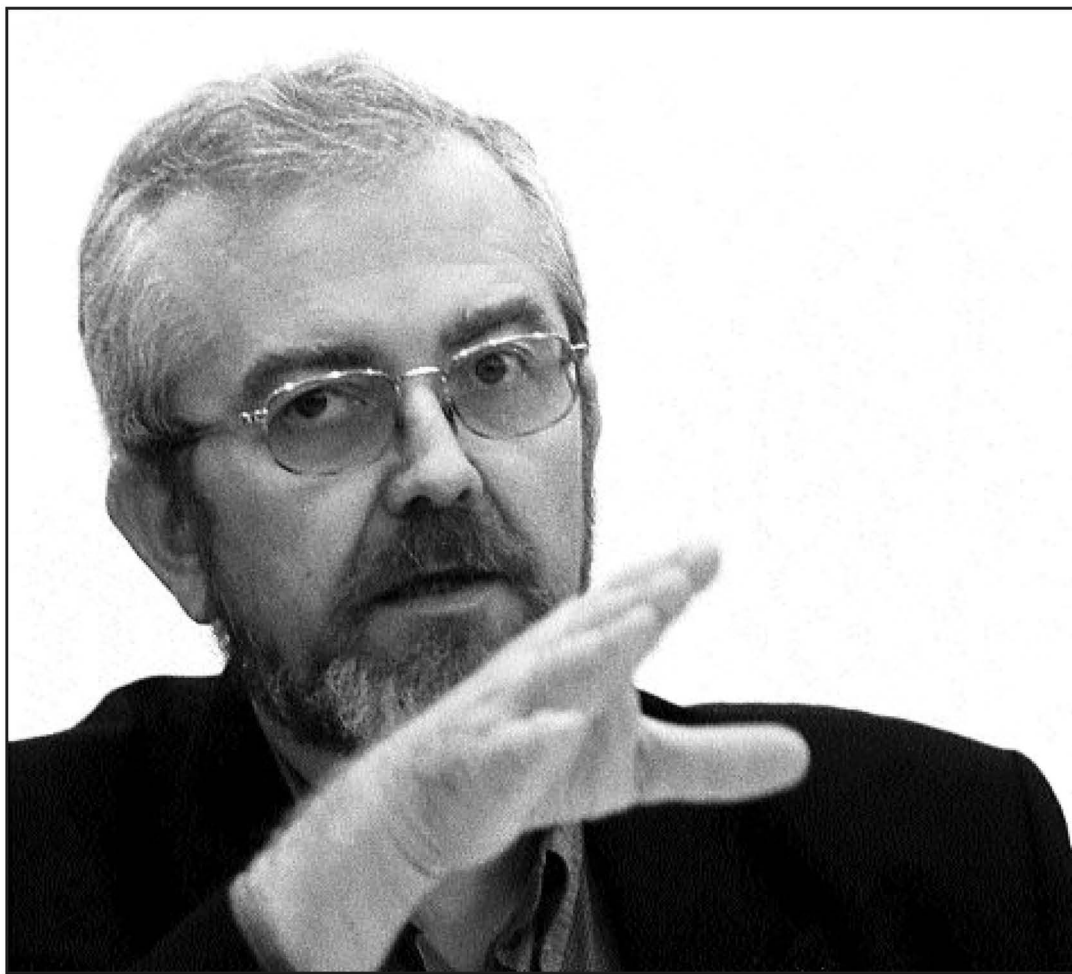
URTERO-URTERO arazo bera izaten dela eta hori salatzear aspertuta daudela adierazi zuten atzo ELA eta LAB sindikatuetak buruzagiek prentsaurrekoan. Ildo horretatik, etengabeko prestakuntzaren alorrerako behin betiko konponbide bat eskatu zioten Espainiako Gobernuari.

Eusko Jaurlaritzak, Espainiako Gobernuak eta EAEko eragile ekonomikoek 1996ko irailaren 27an sinatu zuten etengabeko prestakuntzarako akordioa, eta Hobetuz Fundazioa martxan jarri zuten. Ondorioz, Hobetuzen esku geratu zen alor horretako ekimena, baina fundazioaren finantziakzioa Madrilen menpe.

EAEko enpresek kuota bat ordaintzen dute etengabeko prestakuntzarako, baina diru hori Gizarte Segurantzako Espainiako kutxara joaten da. Gero, Madrilen badago hiru aldeko batzorde bat -CCOO eta UGT sindikatuek, Espainiako patronalak eta Gobernuak osatua- eta hark erabakitzen du diru hori nola banatu.

ELA eta LABen arabera, batzorde horren jarrera Hobetuzen aurkakoa da. Sindikatuek salatu zuten, aurten 5.000 milioi pezeta jaso behar zituen EAEko prestakuntza planak, baina batzordeak 1.600 milioi pezetan laga zuen laguntza hori. Azkenean, Gobernuak lege dekretu baten bidez eman behar izan dio Hobetuzi 1996ko akordioaren arabera zegokion dirua.

Hala ere, ELA eta LABen iduriko erabat salagarria da

ELA sindikatuko German Kortabarria Hobetuzen ibilbidearen berri eman zuen.

Prestakuntza planak

■■■ Sindikatuen arabera, Hobetuz erabat sendotuta dago, eta horren erakusgarri dira datuak. 1996an 276 prestakuntza plan zituen Hobetuz fundazioak, eta 27.000 langilek parte hartu zuten; aurten 200.000 langile izan dira 752 planetan

egoera, «behin-behinekotasunean murgilduta» baitago etengabeko prestakuntzaren finantziakzioa, eta horrek «noraeza» sortzen baitu alorrean. Halaber, PPko Gobernuak «txantaje politiko» egi-

teko erabiltzen duela arazoa uste dute, eta bere nahierara erabiltzen duela alor estrategiko horren finantziakzioa.

Konponbide egokiena etengabeko prestakuntzaren eskumena Jaurlaritzaren

esku uztea dela adierazi zuten ELA eta LABek: «Espainiako Gobernuak hainbeste aldarrikatzen duen estatutuak hala eskatzen du». Besterik ezean, alorraren finantziakzioa finkatu eta bermatzeko galdegin zioten Madrili.

Nolanahi ere, Hobetuzek izan duen bilakaerarekin pozik agertu ziren sindikatu biak. Sortu zen urtean, 1996an, 276 prestakuntza plan eraman zituen aurrera fundazioak, eta 26.812 langilek parte hartu zuten. Aurten, ordea, 752 izan dira planak eta 200.000 langilek parte hartu dute.

laburrean

■ Edison Foroak 500 aditu bilduko ditu Bilbon argindarrak eztabaidatzeko

ARGINDAR industriaren alorreko 500 bat aditu bilduko dira Bilbon Edison Europar Foroaren hirugarren ekitaldian, sektorearen egoerari buruz hitz egiteko. Iberdrola enpresak bultzaturik, topaketa hauek hilaren 14 eta 15ean izango dira Bilboko Erakustazokan. Aldi berean, hilaren 13tik 16ra bitartean Enatel Azoka izango da, energia, ur eta telekomunikazio alorretara zuzendutakoa. Azoka hau Iberdrolak, Euskaltelek, EEEK eta Erakustazokak antolatu dute.

■ Langile bat hil da Landabenen izandako lan istripuan

LANGILE bat hil zen atzo eguerdian Iruñeko Landaben industrialdean izandako lan istripuan. Ezbeharra Chatarras Iruña izeneko enpresan gertatu zen, langilea makina baten gainean erori zenean. Bertara azalduko sorospen zerbitzuek ezin izan zuten langilearen bizitza salbatu, eta gorpua Nafarroako Ospitaleko Institutu Anatomikora eraman zuten. Polizia Nazionala istripuaren arrazoiak ikertzen ari da.

■ Mendiguren Zarrua enpresak Hijos de Valenciaga erosi du

BIZKAIKO Mendiguren Zarrua enpresak Gipuzkoako Hijos de Valenciaga sozietatea erosi du. Bi enpresa hauek autogintza eta etxeko elektrotresna sektoreetarako osagarriak egiten dituzte. Bien artean 5.000 milioi pezeta inguruko fakturazioa espero dute aurten, eta Berriz nahiz Eibarko lantegietan 240 langile edukiko dituzte.

USU ILGU L

IGKI

U l s k i k u r k, f i k n l r n 2 n -36 Er m u r t 5-25 k u r r (T x r m u n t z) l k n r u S u s - r n 1 l k t u n t l r n r z j h l u r t s l u z - k r k k . E r r o r z l u J L n z m t t L u s u l k r k k k t z k k n u r r n r z n r t u z n E s n t U l k E r n t z u l n z t r t u h l z n

k r h n n r r s n t n u r r k r k u s k - t n r t z n h t n m r u n k z r r k h u G u z k l k r f z l n r t r t u t h r m u n t k u r r z n t u t h r r t n K r r z E l k d t e t k u l r k k z n k t j h r l k n n l n m n u r k s t l r n t k u r z t z k l r k

Usur 1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 2.0 2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9 3.0 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5 3.6 3.7 3.8 3.9 4.0 4.1 4.2 4.3 4.4 4.5 4.6 4.7 4.8 4.9 5.0 5.1 5.2 5.3 5.4 5.5 5.6 5.7 5.8 5.9 6.0 6.1 6.2 6.3 6.4 6.5 6.6 6.7 6.8 6.9 7.0 7.1 7.2 7.3 7.4 7.5 7.6 7.7 7.8 7.9 8.0 8.1 8.2 8.3 8.4 8.5 8.6 8.7 8.8 8.9 9.0 9.1 9.2 9.3 9.4 9.5 9.6 9.7 9.8 9.9 10.0

L CHIMENE

ltz r k

snl 1 n

Tl. 337 - USU IL

EUROPAKO LEGEBILTZARRAK SALATU EGIN DU ERRUSIAKO ARMADAK KAUKASOKO ERREPUBLIKARI ERASO EGITEA

NATOren bitartekaritza eskatu du Txetxeniako Gobernuak

■ Txetxeniako gatazkan bitartekaririk behar ez duela erantzun die Moskuk Europako Batasuneko ordezkariei

■ Errusiako tropak Terek ibaiaren iparraldean geratu dira oraingoz eta txetxeniarrak, berriz, hegoaldean babestu dira

■ Moskuren aldeko txetxeniarrak beren gobernuak eratu dute, eta horiekin negoziatzeko prest dago Putin lehen ministroa

Erredakzioa / Donostia

ASLAN MASKHADOV Txetxeniako presidentek NATOren bitartekaritza eskatu zion atzo George Robertson alintza militarreko idazkari berriari. Maskhadoven arabera, NATOk laguntza eman beharko luke gerrari irtenbide politikoa emateko, «txetxeniarrak ez baitugu Errusia desegin nahi edo iraultzarik esportatu nahi; gainera, era guztietako terrorismoak gaitzesten ditugu». Beste eskutitz batean, Txetxeniako presidentek goi bilera bat egitea proposatu zien Kaukasoko agintari guztiei, halakorik egin ezean, «gerraren suak denak erre ditzakeelako».

Maskhadovek Txetxeniako gerran NATO nahastu nahi izan aurretik, Errusiako Gobernuak nahiko garbi utzi zuen afera horretan ez duela atzerriko inoren esku hartzerik onartuko. Europako Batzordeko Atzerri Arazoetako komisario Chris Patten buru zuen ordezkari bat saiatu zen atzo bere bitartekaritza eskaintzen, baina hitz nahiko zakarrez errefusatu zuten eskaintza agintari errusiarrek. «Errusiak ez du bitartekaririk behar», adierazi zuen Vladimir Rajmanin bozeramaileak.

NATALIA MEDVEDEVA / AP

Txervlionnaia herriko emakume txetxeniarr bat, errusiarren eraso batean hildako senidearen gorpua estaltzen.

«Ulertezina da zentroaren eta [Errusiako] federazioaren arteko bitartekaritza lana egin nahi izatea», gaineratu zuen Jevgeni Gusarov ministroak. Hitz goxoagoak erabili zituen Igor Ivanov Atzerri ministroak EBko ordezkartzarekin bildu zenean.

Europako Batasuneko ordezkariak, berriz, ziurtatu zuten ez zutela bitartekaritza eskaini. Pattenek

Kosovo eta Txetxeniaren kasuak erabat desberdindu zituen, eta Errusiaren lurraldearen osotasuna errespetatzen zutela azpimarratu. «Adiskideak gara eta kezkatuta gaude. Ulertzen dugu Errusia arduratua egotea terrorismoarekin; Errusiaren lurraldearen osotasunaren alde gaude, baina ondorio humanitarioek kezkatzen gaituzte», azaldu zuen

Pattenek. Komisario britainiarrak oroitarazi zion Errusiari Europako Kontseiluko kide dela eta, hortaz, «askatasun zibilak errespetatu behar dituela».

Diplomatikoek baino harantzago jo zuen, ordea, Europako Legebiltzarrak. Gehiengo zabalez, eurodiputatuak Errusiaren eskuhartzea «gogor» salatu zuten, batik bat herritarren aurka

indarra «neurri gabe» erabiltzen ari delako.

Txetxeniako «gobernu» berria

Gerra frontearen eguna nahiko lasaia izan zen, gudukari txetxeniarr gehienek Terek ibaiaren hegoaldera alde egin baitute. «Lur zabalean gurdik blindatuen aurka egitea guztiz barregarria da», azaldu zuen Mamudi Saidaiev jeneralak erretiratzea azaltzeko.

Alta, Reuters berri agentziak ziurtatu zuen obus errusiar batek errefuxiatuz betetako autobusa jo zuela eta 11 lagun hil zituela. Txetxeniako Gobernuak, berriz, zabaldu zuen errusiarrek jaurtiriko bonba batek Elis-tanyi herriko eskola txikitu zuela eta 50 lagun hil zituela.

Moskun, bestetik, bere burua aurkeztu zuen Txetxeniako «erbesteko Gobernuak». Exekutibo horretako burua Malik Saidullaev negozio gizona da. Gatazka hasi zenean, Errusiako Gobernuak uko egin zion legitimitatea Maskhadovi — 1997ko hauteskundearen garailea — eta bere gustuko agintari txetxeniarrak bilatu ditu. Errusiarren menpe dago Txetxeniako iparraldea, eta horien esku geratzen bada, lurraldea erdibituko da.

Laguntza humanitarioa onartu du Moskuk

■ IHESLARIEN gaian jarrera aldatu zuen atzo Errusiako Gobernuak, eta onartu egin zuen Europako Batasunak Txetxeniako errefuxiatuentzat eskaini zion laguntza humanitaria. Orain arte, Moskuk zioen bazuela bitarteko nahikorik borroketatik ihesi zebiltzanak

aterpetzeko, baina errealitateak erakutsi du ez dela halakorik. Auslan Rauxev Inguxetiako Errepublikako Autonomoko presidentek sarritan salatu du 5.000 errefuxiatu soilik laguntzeko moduan zeudela eta atzo jada 118.000 ziren.

Halaber, Auxev ek eskatu zuen iheslari

txetxeniarrak Errusiako beste leku batzuetara igarotzen uzteko. Ihes egindako emakume, haur eta edadetuen egoera benetan penagarria zela ikusita, horretarako mugak irekitzeko baimena eman zuen atzo Valentina Matvienko Errusiako lehen ministroak.

Nazio Batuen bigarren laguntza konboia atzo heldu zen Inguxetiara. Inguruko errepubliketan zerealak erosi dituzte Nazio Batuek eta hilabetez 5.000 laguni janaria emateko erabiliko dituzte. 4.000 koltxo eta manta ere bidali dituzte konboi horretan.

EUSKO JULEIZ
G I E N V 30Kultur S i k ruz
I un ut k unk r

Erresuma Batuko trenbide garraioen segurtasuna zorrotz aztertuko da

60tik gora hildako daudela diote agintariek, baina ehun lagunen berririk ez dute

Agentziak / Londres

◀ **Gobernu britainiarrak hitzeman zuen atzo behar liratekeen inbertsioak oro egingo direla trenbide garraioetako segurtasuna hobetze-**

ko. Garraioetako ministroak Lord Cullen epailearen esku ezarri zuen Paddingtongo istripuaren arrazoiak argitzeko ikerketa administratiboa. Ezbeharretik bi egunen buruan, biktimen behin betiko kopururik ez zite-

keen eman, eta haien identifikazioa oso zaila zen, gorpuak erabat kiskalita utzi baitzituen istripuaren ostean hazitako suteak. Arratsaldearen amaierarako 33 hilotz atera zituzten burdina artetik.

ERRESUMA BATUKO trenbide sarearen segurtasuna hoberenera ekartzeko, miliar bat libra eraldi beharko den arren, Tony Blairren gobernuak ziurtatu du inbertsio horiek egingo direla. Lehen ministro britainiarraren gabinetek azaldu du, halaber, Erresuma Batuko trenbide sarea osatzen duten enpresa pribatuekin zorrotz jokatzeko prest dela.

Paddingtongo geltokitik hurbil erreskate lanek jarraitu zutelarik, Garraioetako ministroak jakiterat eman zuen atzo ikerketa administratiboa eman zuela, eta Lord Cullen eskoziar epailearen esku jarri zuela betebeharrak.

Istripuaren arrazoiak argitzeko helburua izango duen ikerketa administratiboa honez gain, John Prescottek iragarri zuen ere Erresuma Batuko trenbide sarearen segurtasuna ikertuko dela, eta David Daviesen lana izango da hori. Royal Academy of Engineering erakundeko presidentea da Davies, eta bere ikerketa lanaren emaitzak abenduaren amaierako aurkeztuko ditu. Gus Macdonald Garraioetako Estatu-idazkariak ziurtatu zuen gobernuak

DAVE THOMSON / AP

Paddingtongo istripuan hildakoen senideak ezbeharra gertatu zen lekuan, atzo.

Daviesen azterketa txosteneko aholkuei zehazki jarraituko diela.

Sute itzelak denak erraustu zituen

Iragan asteartean gertatutako istripu larriaren behin betiko balantzerik ez zen ematen ahal atzo iluntzean.

Ordurako, 33 hildako ziren bi trenen burdinen artetik atzerik, baina horietatik bakar bat ere ez zitekeen identifikatu. Erreskate egileen arabera, gutxienez beste horrenbeste lagun hil dira ezbeharrean, baina ez zuten horien gorpurik atzemateko itxaropenik, zeren eta bi trenen arteko talka egitearen ostean, sute itzel

bat piztu baitzen eta horrek 1.000 gradutik gorako tenperatura eragin baitzuen. Biktimen balantze zehatz bat emateko beste neke bat zen ere agintariek ez zeukatela ehun bat jenderen berririk. Horien desagertzearen berri eman zuten senitartekoek, baina ez da erabat ziurra elkar jo zuten bi trenetan zihozazela.

FLNC historikoak arbuio egin die Jospinen baldintzei

■ *Erakunde armatuaren iritziz, Parisek Korsikako abertzaleen adiskidetasun prozesua hondatu nahi du*

Allande Sokarros / Baiona

◀ **FLNC HISTORIKOAK** ez du onartzen indarkeria klandestinoaren gelditzea konponbide politiko baten bultzatzen hasteko aurrebaldintza bat izan dadin, Lionel Jospin Frantziako lehen ministroak iritzi zion bezala, Korsikan, iragan irailaren 6 eta 7an egin zuen bisitaldi denboran.

Erakunde armatuak jarraera hau azaldu zuen, asteazken gauean Aiacciuko eskualdeko etxe zahar batean egin zuen prentsaurreko batean. FLNC historikoko hamar bat kide armatu ager-

tu ziren kazetarien aurrean, eta euren erakundearen gain hartu zituzten Prupriako jendarmeriaren aurka eta EDFko bulego baten kontra Aiacciun gertatutako atentatuak.

Hortaz, FLNC historikoko eledunak ziurtatu zuen «halabeharrez, ondo aukeratutako ekintzetan jarraituko» dutela aurrerantzean ere. Talde klandestinoaren iritziz, «Korsikak, gaur egun, desjabetze prozesu bat nozitzen du Frantziako zuzenbide-estatuaren izenean, eta hori gertatzen da mugimendu nazionalistak berradiskidetze bide bati eusten dion unean ber-

tan». Izan ere, FLNCren ustez, «berradiskitze bide hori apurtu nahi du Parisek». Klandestinoek berretsi zuten, halaber, «Estatu terrorismoaren» salaketa.

Desjabetzearen aurkako ekintza

FLNC historikoak azalpenak ekarri zituen, bestalde, Porti Vechjun iragan irailaren 18an gertatutako ekintza bati buruz, zeinetan komando batek atentatuz desegin zuen britainiar bikote batek erositako baserria.

«Korsikak, bere historian

zehar, atzeritarrei harrera egin die, eta horretan jarraituko du», adierazi zuen bozeramaileak, «baina inoiz onartuko ez duguna da, ordea, Korsikatik kanpokoek erabaki dezaten korsikarrak euren lurraz desjabetzea», gaineratu zuen.

Pujolek Maragalli zazpi puntuko aldea aterako omen diola dio CISen azken inkestak

■ *Inkestatuen %37k artean ez dakite CiUri ala PSCri emango dioten botoa*

Europa Press / Bartzelona

◀ CIS institutuaren inkesta betetzen bada, Jordi Pujol Generalitateko presidentek kargu horretan beste lau urtez jarraitu ahal izango du. Atzo jakinarazitako sondaketa baten arabera, hilaren 17an izango diren hauteskunde autonomikoetan Pujolen CiU koalizio nazionalistak botoen %38,6 eskuratuko omen ditu. Hala, 57 edo 59 aulkierdietsiko omen ditu. Gaur egun 60 ditu.

Bigarren alderdia Pasqual Maragallenen PSC sozialista izango omen da, botoen %31,7rekin. Horri esker, gaur egungo 34 diputatu ordez 45 edo 47 izango omen ditu.

Hirugarren posturako lehian PP nagusituko omen da: %11,7 eta 14-15 diputatu (17 orain). ERCK oraingo 13 aulkierdietsiko die edo bi galdu. IC-Els Verds, lauzpabost diputatu izango omen ditu (11 orain), baina kontuan hartu behar da Bartzelonan izan ezik PSCrekin koalizioan doala.

Zalantza asko

Nolanahi ere, CISen inkestaren datu esanguratsuenak da hautesleen erdiek ez dakitela nori eman botoa: %37 zalantzan daude Pujoli ala Maragalli botoa eman; %10ek ez dakite CiUren ala ERCren alde egin; eta %7,3k CiUren edo PPren artean aukeratu behar dute.

Sondaketaren emaitzak egiaztatzen badira, garaiak beste alderdi baten laguntza beharko du Generalitatea gobernatzeko. CiU-PSC eta CiU-ERC batasunak dira hautatue-nak, aurreko legealdian Pujolek PPren sustengua izan arren.

Haguek euroaren kontrako borroka berretsi du 'tory'-en kongresuan

Lider kontserbadoreak «Blairren zurikeria» kritikatu du libra esterlina ez defendatzeagatik

Erredakzioa / Donostia

Ingalaterrako Alderdi Kontserbadoreko buru William Haguek EBren kontrako ohiko erretorika erabili zuen atzo 'tory'-en kongresuaren bukaeran. Haguek «hipokrita» deitu zion lehen ministro Tony Blairri «hitza jan» eta libra ez defendatzeagatik. Margaret Thatcher lehen ministro ohia Hagueren ondoan izan da Blackpool-en, alderdiaren barruan euroaren alde daudenen kontra sustengu morala emateko.

BRUSELA eta euroa izan ziren kontserbadoreen urteroko kongresuaren azken egunean Haguek garatutako hitzaldiaren ardatzak. Kontserbadoreen liderrak britainiar askoren gogo eta erraitaraino heldu nahi izan zuen Europako Batasuna (EB) kritikatzuz. Libraren defendatzaile sutsuena agertu nahi izan zuen Haguek, bi jomuga zituela: lehena, agerikoa, Tony Blair lehen ministroaren jarrera libra esterlinarekiko zorrotz kritikatzeko. Bigarrena, izkutuagokoa, partiduaren barruan bertan euroa saihesezinezko errealitateztat jotzen duten sektoreei, Michael Heseltine eta Ken-

OWEN HUMPHREYS / EPA

Margaret Thatcher lehen ministro ohia eta William Hague kontserbadoreen burua Blackpooleko kongresuan.

neth Clarke ministro ohiak kasu, gutxiengoak direla gogoraztea.

«Laboristen gezur handia»

Erasorik zorrotzena Tony Blairren kontra egin zuen Haguek. *Tory*-en liderrak «laboristen gezur handia»

salatu zuen Blairren alderdiak 1997ko hauteskundetan EBren arloan Thatcher-en ildoari segituko ziola iradoki baitzuen.

Haguek Blairren jokaera kritikatu zuen libra «agindu bezala» ez babesteagatik: «Tony Blairrek *The Sun* egunkarian idatzi zuenean 'nire libreak maitasuna' eta

hunkitu egiten zela 10 libra-ko txanponetan Erreginaren burua ikustean, egia esaten ari zen?», galdetu zien bildutakoei. Politikari kontserbadoreak libraren defentsa egin zuen eta «nazioaren aldeko borroka» aldarrikatu zuen. Haguek Margaret Thatcherren sustengua izan zuen beti.

Disraelik burua jasoko balu...

Jose Mari Pastor

gertu zen. Hurrengo hamarkadan Margaret Thatcher heldu zen boterera, eta neoliberalismo gordinari lotu zitzaion *welfare state*-a suntsitzeko. *Maggie in zen*, Disraeli, *out*, *old-fashioned*.

Egungo Alderdi Kontserbadoreak haratago joan nahi du. William Haguek Blackpool-en iragarritako *Common Sense Revolution* delakoa zentzuduna da ize- nez, baita izanaz ere, eskuin muturraren logikari hurbiltzen baitzaio ia. Haguek bi urte barru egingo

diren hauteskundeetarako programaren oinarriak azaldu ditu. Laboristen arabera, Thatcher bera jorrazten ausartu ez zen agenda garatu du kontserbadoreen liderrak txosten horretan: zerga jaitziera, murrizketa gehiago osasun zerbitzu publikoetan, kartzela zigor handiagoak eta, asaldagarriena, *eskola libreen sistema*, ikastetxe publikoak lekuan lekuko agente publikoaren kontroletik atera eta eskolako arduradun eta gurasoen esku geratzeko.

Kanpo politikari buruzko

proposamena ere ezin demagogikoagoa izan da: Haguek libra desagertuko ez dela prometu du. Horrela bere egin du EBtik irteteko eskatzen duten euroeszeptiko gogorrenen leloa: *Britain out*. Txorakeria, mundu guztiak bai baitaki, *The City* lehena-lehena, horrek hondamendi ekonomikoa eragingo lukeela.

Alderdi Kontserbadorearen kongresuak populismo merkea egiteko besterako ez du balio izan. *Tory*-ak jota daude eta Hagueren lidergo eskasak ez dirudi 2001eko bozeten aurreratzeko balioko duenik. Kontserbadoreek itxaron beharko dute oraindik Downing Street-era itzultzeko. *The Guardian* egunkariak zorrotz azaldu du egoera: «*Tory*-ek ez dute estrategiarik; denbora baidzik ez dute alde».

laburrean

S E R B I A

■ Batasunerako urrats bat eman dute oposizioko alderdiek

SERBIAKO oposizioko 21 alderdik zenbait aurrerapausu eman dituzte Slobodan Milosevic presidenteari eskakizun bateratuak egin ahal izateko. Bigarren aldiz bildu ziren atzo hauteskunde aurreratu batzurenzako baldintzak zeintzuk izan behar duten erabakitzeko. Oposizioa ez da fio eta uste du hauteskundeak oraingo legearekin egingo balira iruzur handia egongo litzatekeela Milosevicen alde.

K O S O V O

■ Serbiarren espioi izatea aurpegiratu dio UÇK-k Surroi lider moderatuari

UÇK Kosovoren Askapenerako Armadak «serbiarren espioi» izatea leporatu die Veton Surroi lider moderatuari eta Baton Haxhiu-ri. Salaketak «gu biok hiltzeko gonbidapena» direla esan zuen *Koha Ditore* egunkariko zuzendari Surroik. Mendebaldean begi onez ikusten dute Surroi, independentista izan arren, azken hilabeteetan Kosovoko serbiarren «errepresio faxista» salatu duelako.

■ Serbiar eta ijitoen aurkako atentatu gehiago

EMAKUME ijito bat hil zen herenegun gauean Djakovican, bere etxearen aurkako bonba bat bota zutelako. Prizrenen, berriz, gizon ijito bati labanez eraso egin zioten. Stimlje-ko serbiar batzuren etxean eroritako lehergailuak ez zuen eztanda egin. Suva Rekan, aldiz, balaz hildako albaniar baten gorpua azaldu da.

A L E M A N I A

■ SS nazietako ofizial ohi bat preso hartu dute

STUTTGART hiriko fiskaltzaren aginduz SS nazietako ofizial izandako gizon ezko bat espetxeratu zuten atzo. Ofizial ohiaren izenik ez dute eman, baina 81 urte dituela eta kazetari izan zela zabaldu dute. II Mundu Gerran Leitmeritz herrian (gaur egungo Errepublik Txekiarra) zazpi preso judu fusilatu izana aurpegiratzen diote, baina berak ukatu egin du.

JENERALA EPAITZEKO ESKUMENA NORK DUEN HAGAKO JUSTIZIA AUZITEGIAK ERABAKITZEA NAHI DU TXILEK

Diktadore ohiaren estradizioari bai edo ez esango dio epaileak gaur

■ Augusto Pinocheten aurkako epaiketa joan den astean egin zen Londresko Bow Streeteko epaitegian

■ Akusazioak eta defentsak, halaber, gaur bertan jakinarazi beharko dute epaia errekurrituko duten edo ez

■ Espainiako Gobernuak Fiskaltza britainiarrari apelatzeko agindu dio, Abel Matutesek adierazi duenez

Agurtzane Ormaetxea / Donostia

GAUR argituko du Ronald Bartle epaileak Augusto Pinochet Txileko diktadore ohia Espainiara estraditatzeari onartzen duen edo ez. Londresko Bow Streeteko epaitegian azalduko du zergatik onesten duen estradizioa, edo zein arrazoi aintzat hartuta baztertzeko duen. Pinochet ez da aretoan egongo, osasun arazoak tarteko, hara ez agertzeko baimena eman ziolako epaileak asteazkenean.

Pinocheten aurkako epaiketa joan den astean egin zen Bow Streeteko epaitegian. Akusazioak eta defentsak han azaldu zituzten estradizioaren alde eta aurka dituzten argudioak.

Bai akusazioak baita defentsak ere gaur bertan azaldu beharko dute epaia errekurrituko duten edo ez. Ondoren, defentsak 15 eguneko epea du *habeas corpus*-a aurkezteko—akusatua eskubideak argitzeko—Londresko Gorte Gorenean, baldin eta Bartlek estradizioari bide egiten badio.

Estradizioari ezetza esaten badio, akusazioak jada jakinarazi du apelazioa aurkeztuko duela. Baina akusazioak apelatzeko asmorik ez balu, Erresuma Batuko Barne ministro Jack Strawk du hitza. Horri dagokio Pinochet Erresuma Batuan epai litekeen edo ez aztertzea. Horrenbestez, Poliziari eta Fiskaltzari eskatuko die diktadore ohiaren aurkako argudioak aurkezteko.

Erresuma Batuko kontserbadoreen artean babes handia du Pinochetek. Margaret Thatcher lehen ministro kontserbadore ohiak diktadore ohiaren alde hitz egin zuen mitin batean herenegun Blackpoolen (Ingalaterra). «Preso politiko» zela esan zuen, eta Espainiak hura ezin duela epaitu gaineratu.

Espainiako Gobernuan haserrea piztu dute Thatcherren hitzek. «Gehiegizkoak» zirela esan zuen atzerri ministro Abel Matutesek. Adierazpen horiekin Erresuma Batuko sistema judiziala zalantzan jarri zuela adierazi zuen Atzerri ministroak, «orain arteko erabakiak Justizia britainiarrak hartu baititu».

Polemika

Azken egunetan Espainian sortu den polemikaz ere mintzatu zen Matutes. Atzerri ministroak ukatu egin zuen Madril-eko Fiskaltza britainiarrari eskatu ziola Bartlen epaia ez errekurritzeko. «Baltasar Garzon magistratuak bere garaian emandako instrukzioak berretsi zituen Gobernuak, eta berrespen hori jaso zuen herenegun Fiskaltzak», azpimarratu zuen.

Thatcher

■ ■ ■ Lehen ministro britainiarrak esandakoak «gehiegizkoak» zirela esan zuen atzo Matutesek

Espainiak tribunalean erabakiak errespetatzen dituela esan zuen jarraian.

Txilek, berriz, Espainiaren aurkako salaketa aurkeztuko du Hagako Justiziaren Nazioarteko Epaitegian. Txilen gertatutako giza eskubideen urratzeak epaitzeko eskumena nork duen horrek argitzea nahi du Santiagoko gobernuak.

Diktaduran egin dako gehiegikeriak epaitu behar direla uste du Txileko Gobernuak. Horiek Espainian epaitzearekin ez dago ados ordea. Gobernuak herrialdeko epaitegietan ikusi nahi ditu errudunak.

Bestalde, Santiagoko gobernuak ez du erabaki giza arrazoiengatik diktadore ohia libre uzteko Londresi eskatuko dion ala ez, Juan Gabriel Valdes Txileko Atzerri ministroak atzo azaldu zuenez.

ALASTAIR GRANT / AP

Thatcher Pinocheten alde hitzetan. Atzeko argazkian ageri da Pinochet haur batzuekin.

epaiketaren mamia

Lau egunetako adierazpenak eta kontraesanak

Alun Jones fiskal britainiarrak Espainiako Gobernuaren izenean hitz egin zuen joan den astean Londresen lau eguneko epaiketan, eta Augusto Pinocheten aurkako argudioak azaldu zituen. Clive Nicholls abokatuak, berriz, Txileko diktadore ohiaren defentsa egin zuen.

■ Akusazioa

► **Aurkeztutako kasuak** • 34 kasu torturagatik eta bat torturarako konspirazioagatik. Diktadore ohia 1998ko irailaren 16an Londresen atxilotu zuenetik lehen aldiz irakurri ziren, banan-banan, Espainiako Justiziak Pinocheti leporatzen dizkion karguak.

► **Tortura sistematikoa** • 1973tik 1990era Txilen iraun zuen erregimen militarrean sistematikoa izan zen tortura.

► **Lorden epaia gogora ekarrita** • Lordek martxoaren 24an kaleratu zuten epaia argi adierazten du Pinochetek ez duela immunitatea 1988ko abendutik aurrera egindako krimenetan, eta horiei erantzun behar diela justiziaren aurrean.

► **Haserrea** • Espainiaren estradizio eskaera arrazoi politikoengatik zela esan zuen defentsak, eta akusazioa haserre azaldu zen horri buruzko argibideak inork azaldu ez zizkielako.

■ Defentsa

► **Kasu bakarra** • Pinocheti ezin zaizkio egotzi 35 kasu, tortura kasu bakarra baizik, 1988ko abendutik aurrera: Marcos Quezada Yañez 17 urteko gaztearena. 1989ko ekainaren 24an hil zen torturen ondorioz.

► **Polizi kriminalitatea** • Jeneralari leporatzen zaizkion kasuak polizi kriminalitate hutsa dira.

► **Jurisdikziorik eza** • Espainiak ez du eskumenik Pinochet epaitzeko, leporatzen zaizkien krimenetako bat ere ez zelako herrialde horretan gertatu.

► **Frogan beharra** • Espainiak frogak aurkeztu behar ditu akusazioak egiaztatzeko. Horrenbestez, Estradizioari buruzko Europako Ituna salatu behar da, horrek frogak aurkeztu beharretik salbu uzten duelako Espainia.

► **Arrazoi politikoak** • Espainiak arrazoi politikoengatik eskatu zuen estradizioa, defentsaren arabera. Ondoren, defentsak baztertu egin zuen argudio hau.

Mendebaldeko Sahararen «timorizazioa» eragitea leporatu dio Polisarioak Marokori

Rabateko poliziak irailean bi pertsona hil zituela salatu du talde independentistak

Erredakzioa / Donostia

Mendebaldeko Sahararen aurkako errepresioa areagotzea egotzi dio Fronte Polisarioak Marokori. Saharako talde independentistak herrialdearen «timorizazioa» hasi duela leporatu zien Rabateko agintariei. Polisarioaren ustez, jarrera horrekin 2000ko erreferenduma atzeratu nahi du Marokok.

FRONTE POLISARIOAK sahararren kontra Marokok erabilitako «metodo errepresibo eta basatiak» salatu zituen atzo. Horren adibide gisa jarri zituen joan den irailaren 22an Aaiunen, Mendebaldeko Saharako hiriburuan, izandako istiluak. Aaiunen egindako manifestazio baketsuan, Marokoko poliziak bi pertsona hil eta hainbat zauritu zituela salatu zuen Polisarioak.

Fronte Polisarioak, Mendebaldeko Saharako Juristen Elkartea (MSJE) eta Saharako Herriarekin Elkartasuneko Institutuzioen Estatuko Federazioak (SHEIEF) egin zuten salaketa deskolonizazioaz arduratzen den Nazio Batuen Biltzar Orokorraren IV. Batzordearen aurrean.

Polisarioaren ordezkari Ahmed Bujarik adierazi zuenez, 2000ko uztailaren egitekoa den autodeterminazio erreferenduma atzeratzeko saioak egiten ari da Maroko. Hasiera batean erreferenduma 1992an egitekoa bazen ere, 1998ra atzeratu zen eta hortik 2000ko uztailera.

Bujarik gaineratu zuenez, poliziaren unitate bereziak

DENIS DOYLE / AP

Saharako emakumeak, Kofi Annan NBeko idazkariaren zain, Aljeriako errefuxiatuen kanpamendu batean.

AHMED BUJARI

Parekotasuna

■ ■ ■ «Ekialdeko Timorren gertatutakoak eta Mendebaldeko Saharan joan zen irailaren 22an egindako manifestazioan izandako gertakariak duten parekotasuna nabaria da»

«kolono marokoarrez» osatuak zeuden. «Ekialdeko Timorren gertatutakoarekin dagoen parekotasuna nabaria da», adierazi zuen.

Ahmed Bujariren ustez, esperientziak erakusten du Nazio Batuek «deskolonizazio misioa amai dezaketela eta amaitu behar dutela». «Aldi berean erakusten du, lezio tragikoen bitartez, nazioarteko komunitateak neurri era-

ginkorrak martxan jarri behar dituela, erreferendum aske eta justu baten aurretik eta ondoren, herria babestu eta emaitzak errespetarazteko», esan zuen.

Antzeko adierazpenak egin zituen Fronte Polisarioak, ohar batean. Talde Independentistak Rabati eskatu zion «Nazio Batuen bake plana blokeatzeko jarri dituen trabak ken ditzan».

Ekialdeko Timorren abuztuaren 30ean izandako erreferendumean nazioarteko begirale aritu zen Felipe Briónes Mendebaldeko Saharako Juristen Elkartearen kidea, eta horren arabera, «zoritxarrez, Ekialdeko Timorren krisia sortu zuten faktoreak Saharan isla daitezke».

«Irailaren 22an kolono taldeek egindako eta Marokoko segurtasun indarrek sustatutako» gertakariak Indonesiaren aldeko milizien jokabidearekin parekatu zituen.

Ramon Orfila SHEIEFeko kideak azpimarratu zuenez, «Mendebaldeko Sahararen timorizazio arazoa denon buruan dago». Hori dela eta, dei egin zien Nazio Batuei ez dezatela onartu «bake prozesuaren eta autodeterminazio erreferendumen atzerapena».

Hinduek eta aliatuek gehiengo osoarekin aginduko dute Indian

■ Oposizioko Kongresuaren Alderdiak emaitza kaskarrenak lortu ditu orain 114 urte sortu zenetik

Erredakzioa / Donostia

ATAL BIHARI VAJPAYEEK Indiako jarduneko lehen ministro eta IHA Indiako Herriaren Alderdi hinduko buruzagiak berriro hartuko du agintea. Izan ere, irailaren 5etik urriaren 5era egindako hauteskundeetan IHAK eta aliatuek lortu dituzte emaitza onenak.

Atzo gauerako espero ziren behin betiko emaitza ofizialak. Hala ere, argi zegoen gehiengo osoarekin irabaziko zutela alderdi hinduak eta aliatuek. Legebiltzarreko 545 eskainuetarik 529 zehaztu ziren arratsalderako, eta Aliantza Nazional Demokratikoa koalizioarentzat —hor daude IHA eta 20tik gora alderdi aliatu— ziren 292.

Oposizioko indar nagusiarentzat, Kongresuko Alderdiarentzat, ordea, emaitza txarrenak izango dira duela 114 urte sortu zenetik. 130 aulki inguru lortuko ditu Legebiltzarrean.

Alderdia krisian dago eta zalantzak sortu dira buruzagi gisa Sonia Gandhik jarraituko ote duen —jaiotzez italiarra da eta Rajiv Gandhi Indiako lehen ministro zenaren alarguna—. Iturri batzuen arabera, baina, Sonia Gandhik lidergoari eutsiko dio Kongresuaren Alderdiak ez duelako buruzagi hoberik.

laburrean

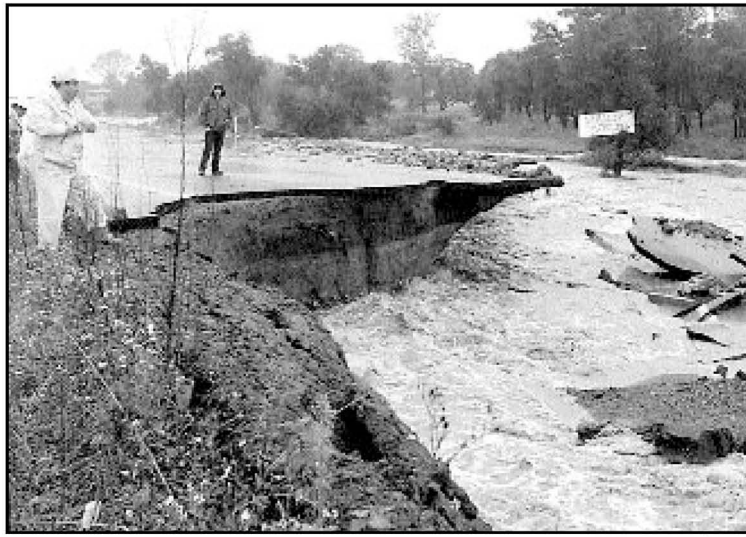
TURKIA

■ Ocalanen heriotza zigorrari buruzko bista atzeratu da
ABDULLAH OCALAN gerrilla kurdoaren buruzagiaren heriotza zigorrari buruzko sententzia emango duen bista atzeratzea erabaki du Apelazioen Auzitegiak. Hala, bista urriaren 21ean egingo da. Ocalanen abokatuek atzeratzea eskatu zuten defentsa prestatzeko denbora gehiago behar zutelako. Bestalde, Kurdistanango Langileen Alderdiko buru bat atxilotu zuten

atzo Alemanian, «asoziazio kriminalaz» eta txostenak falsifikatzeaz akusatutik.

ANGOLA

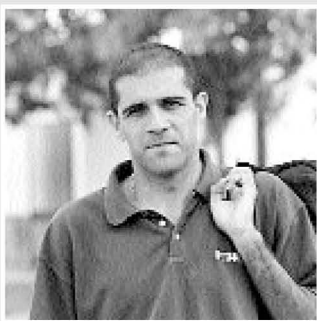
■ Savimbik su-etena eskatu dio presidenteari
JONAS SAVIMBI Angolako Independententziarako Batasun Nazionaleko buruzagiak (AIBN) «berehala su-etena» deklaratzeko eskatu zion Jose Eduardo dos Santos presidenteari. Su-etena bake prozesu berrirako beharrezkotzat jo du eta herriaren sofri-mendua eragotzi nahi du.

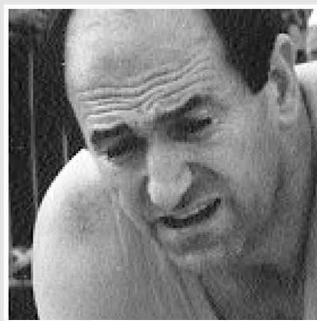
OMA TORRES / AFP

Euri jasek 130 hil eragin dituzte Mexikon.

Mexikon izandako euriteen ondorioz, gutxienez 130 pertsona hil eta 160.000tik gora kaltetu dira azken egunotan. Mexikoko hego-ekialdeko lurraldeak urak hartu ditu. Kalte handienak Puebla estatuan jazo dira. Zubi eta errepideak apurtuak, herri osoak urez beteak eta edonon lubi-ziak izan dira egunotan.

• **Futbola**

Alaves: Titular edo ordezkotzailea, polemikarik ez duela sortuko eta taldeari lagunduko diola esan du Antonio Karmonak → **31**

• **Aizkora**

Euskal Herriko Txapelketa: Igandeko finala irabazteko Olasagasti faborito argia dela uste du Antonio Jaunarenak → **36**

Reala ♦ Racingi datorren asteazkenean irabazteak garrantzi handia duela dio

De Pedro Kraussen alde

De Pedrok uste du Bernd Krauss kritika gehiegi jasotzen ari dela

Jon Balenziaga / Donostia

JAVIER DE PEDRO Realeko erdilaria berriz ere une gozotzailea ari da bizitzen, Atletico de Madriden aurka min hartu ondoren. Berealdiko Liga hasiera egin zuen. Sevillaren aurka denboraldiko lehen partiduan talde txuri-urdinaren bi golak bereak izan ziren. Atletico de Madriden aurka, ordea, nahi baino lehenago utzi behar izan zuen berdegunea. Rayo Vallecanoren aurkako norgehiagokan galdu ondoren, Mallorcaren aurka itzuli zen, baina partidua hartan erritmo falta zuela agerian utzi zuen.

Haatik, nahiz eta aurreko igandean Zaragozaren aurka galdu, Javier De Pedro izan zen taldeak itxura ona ematearen errudunetako bat. Lesioek, gainera, zer pentsatua ere eman ohi dute. Zentzu horretan, azken aldian Bernd Krauss entrenatzailea gehiegi kritikatu dela aipatu zuen atzo Realeko erdilaria. «Kraussek kritika gehiegi jaso ditu. Duela bi denboraldi Real Madriden aurka galdu ondoren orain bezala zigortu gintuen, eta orduan izaera gogorreko entrenatzailea zela esaten zen. Orain, aldiz, gauza bera egiten badu, kritikaz josten dute. Gure entrenatzaileak lan egiteko modu berbera dabil; bai lehen eta baita orain ere. Erabiltzen ari garen sistemarekin, berriz, duela bi denboraldi hirugarren izan ginen, eta orduan inork ez zuen deus esan. Egurra ematekotan, akaso, guri eman behar zaigu, eta ez hari»

Realak datorren asteazkenean Racingen aurka jokatu beharreko Liga partiduari buruz, «garaipena lortzea oso garrantzitsua» dela aipatu zuen, «kritikak uxatzeko».

Javier de Pedrok, kritikatzekotan, akaso jokalariek kritikatu behar direla uste du, eta ez Bernd Krauss.

Lesionatuak poliki baina osatzen

J. B. / Donostia

ATZO goizeko entrenamenduan fisikoan Oscar de Paula eta Mutiu Adepoju lesionatuak taldekideekin batera aritu ziren korrika. Bata zein bestea, guztiz osatu gabe daude oraindik, baina errehabilitazioa bide onetik doala bistan da.

De Paulak ez du berriz agertzeko datarik jarri nahi. «Presaka ibiliz gero, orain arte bezala, berriz ere lesionatzeko arriskua dut». Tal-

dearen egoerari buruz mintzatzean, lasaitasuna eskatu zuen. «Zuek (kazetariok) gehiegi exajeratzen duzue. Taldearen egoerari buruz ezkorrak zarete. Lasaitu beharra dago, guztien laguntzarekin ziur nago eta aurrera egingo dugula».

Agustin Aranzabal eta Joxe Felix Guerrero ere korrika aritu ziren atzo goizeko saioan. Iker Sarriegi izan ezik, min hartuta diren gainontzeko jokalariek osatzen ari dira; baina, Bernd Kraussek asteleheneko prentsaurrekoan aipatu bezala, Racingen aurka ez da inor berriz agertuko.

Realeko entrenatzailea goizeko lan saioan ez, baina arratsaldekoan Zubietan izan zen. Sa Pinto, Kuhbauer eta Barkero selekzioekin jokatzeko kontzentratuta daudenez, Joseba Llorente eta Diego Asorey gazteak deitu zituen Kraussek partidutxo bat jokatzeko.

Realeko entrenatzailea goizeko lan saioan ez, baina arratsaldekoan Zubietan izan zen. Sa Pinto, Kuhbauer eta Barkero selekzioekin jokatzeko kontzentratuta daudenez, Joseba Llorente eta Diego Asorey gazteak deitu zituen Kraussek partidutxo bat jokatzeko.

Athletic ♦

Riosen lesioa zenbatekoa den gaur jakingo dute

Atzo ekografia egin zioten, zuntz-haustura ote duen ikusteko

Erredakzioa / Bilbo

GAUR ARTE Athleticen medikuek ez dute jakingo Roberto Riosen lesioa zenbatekoa den. Atzo arratsaldean ekografia egin zioten Portugaleten atzelariari, baina giharreko lesioaren garrantzia ez du erabart argitu proba horrek, eta gaur beste analisi batzuk egingo dizkiote Rios; ziurrenik, erresonantzia magnetikoa.

Athleticeko mediku buru Sabino Padillak esana du Riosen lesioa seguruenik zuntz-haustura duela ezkerreko izterrean, baina diagnostiko hori behaketa sakonagoen bidez baieztatuta nahi du. Hala balitz, zenbait astez geldirik egon beharko luke atzelariak.

Riosen lesioari buruzko zehaztasunak gaur goizeko entrenamenduan saioaren ondoren ematea espero du Padillak. Izan ere, bi eguneko atsedena izan ostean, gaur itzuliko dira entrenatzailea Athleticen jokalariek.

Melillatik hasi dira Kopa berotze

Melilla kirol taldeko presidente Diego Bernalek, beren zelaia inoiz ez bezala betetzea espero du Athleticen kontrako Kopa partiduan. Zelaia leporaino betetzeari asko iritzi ez, eta Athletic Kopatik kanpo utzi gura du Melillak.

Kopako zozketan, Lehen Mailako ekipa batekin suertatzea normaltzat jotzen atzo Melillako presidentek, eta hori baliatuko dute Alvarez Clavo zelaia betetzeko irrikitan.

Alaves ♦ «Jokatzen ez badut ere, aritzen direnak lagunduko ditut», nabarmendu du zentralak

hor zain

Karmona zalantzan

Eggen eta Tellez aritu ziren zentral gisa atzoko partidutxoan

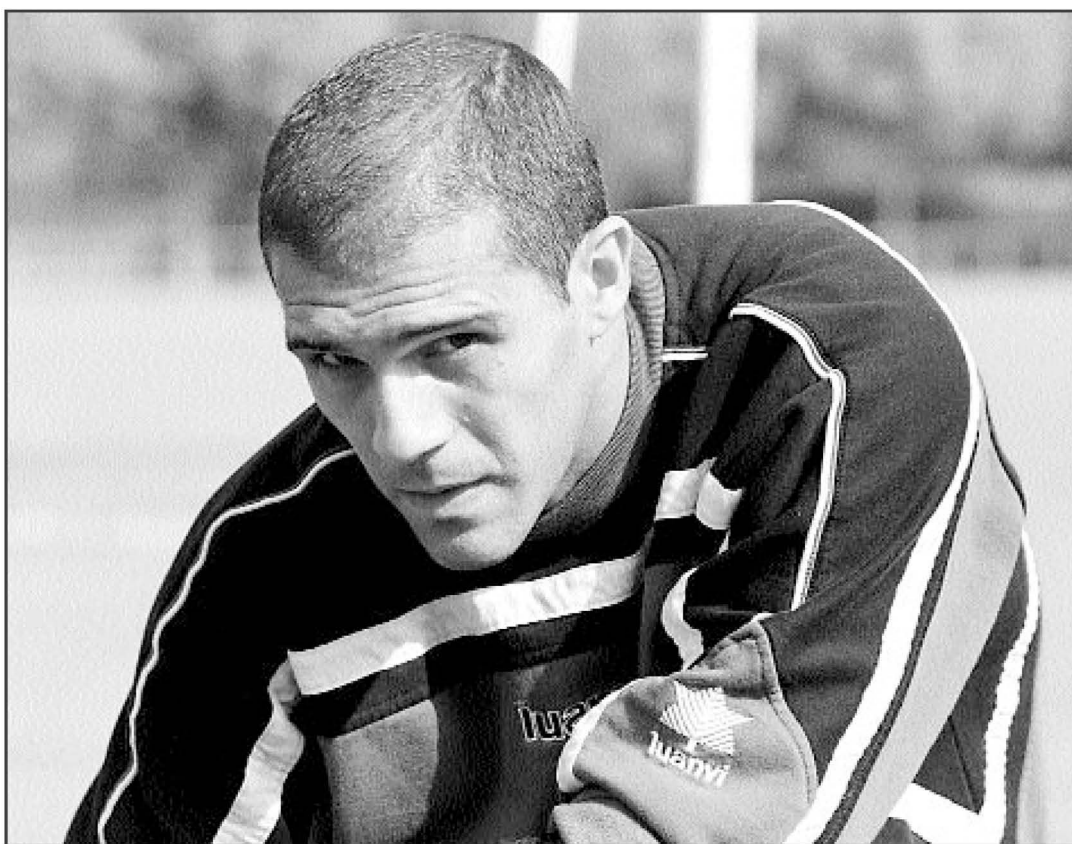
Ivan Santamaria / Gasteiz

ZENTRALEI buruzko eztabaidak aurrera jarraitzen du. Postu horretan lehiakortasuna handia izan da azken asteotan, eta atzoko entrenamenduan jokatuako partidutxoan beste aldaketa bat ikusi zen. Tellez eta Eggen zentral moduan aritu ziren talde batean, eta Karmona eskuin hegalean. Tellezek ia ziurra du titular postua zigorra bete eta gero, baina baliteke Dan Eggenek ere beste aukera bat izatea, Sevillaren aurka lan biribila egin baitzuen.

Partidua urrun dago oraindik, eta atzoko partidutxoak ez zuen agerian utzi zeintzuk diren entrenatzailearen benetako asmoak. Hala ere, lehenbiziko zantzuaren arabera, baliteke Karmona aulkian geratzea Vicente Calderonen.

Bermeoko zentralak, aldiz, ez du inolako polemikarik nahi, eta kazetariei gai horren inguruan «tentsioa» sortzea leporatu zien. «Denboraldia aulkian hasi eta gero argi eta garbi esan nuen: Jokatzeko badut edo aulkian banago berdin lagunduko dut taldea», zehaztu zuen Karmonak.

Entrenatzaileari dagokion erabakia dela azpimarratu ondotik, aldaketak «taldearen onerako» egiten direla adierazi zuen, «inork ez baitu bere taldearen kontra ezer egiten».

JOSE OLALDE

Antonio Karmona entrenamendu saio batean, ariketak egiten.

Torres Mestre: «Atletico talde handi bat da, eta zulotik aterako da»

Madrilarrak sailkapenean duten postu txarra ez dator taldearen kalitatearekin bat, Mestreren irudiko. Atzelariaren ustez oso garrantzitsua izango da partiduaren hasiera, gola jasotzen duenak presio handia nabaritu-ko duelako.

Audiovisual Sport-ek ohar bat bidali die Gasteizko 70 taberna eta jatetxeri

Alavesen telebista eskubideak kudeatzen dituen enpresak gutun bat bidali die ostalariei, Alavesek etxean jokatzeko dituen partiduak eskaintzea debekatuta dagoela gogorarazteko. Hala jarraitzekotan neurriak hartuko dituela ohartarazi du.

Jesus Gil banan-banan bilduko da gaur bere taldeko jokalariekin

Atletico de Madriden denboraldi hasiera eskasa dela eta, neurriak hartzea erabaki du Jesus Gil presidentek. Aste honetan Ranierirekin bildu da, eta gaur jokalariekin du hitzordua. Futbolari gehienak botako dituela mehatxatu du Gilek.

Josema eta Iban jokatzeko prest Osasunan

Albiste onak izan zituen Miguel Angel Lotina Osasunako entrenatzaileak: Josema eta Iban bihar Las Palmasen kontra jokatzeko moduan izango dira. Belauna zeukan minduta Josemak eta orkatila Ibanek. Jokalariek eurek adierazi zuten guztiz osatuta daudela. Gaitzerdi, Vasiljevic, Krutxaga, Yanguas eta Luis Perez ere lesionatuta baitaude, eta Orbaiz, Jusue eta Trzeciak selekzioarekin.

Edmundo Poliziaren esku lehenengo, eta aske ondoren

Vasco de Gama taldeko Edmundo Souza jokalaria-ri lau urteko espetxe zigorra ezarri zioten istripu batean hiru hildako eragiteagatik. Eguna espetxetik kanpo ematen badu ere, gaur espetxean dauka igaro beharra, baina ihes eginda zeraman egun oso bat espetxean agertu gabe. Atzo jarri zen Rio de Janeiroko poliziaren esku. Bere abokatuen errekurtsioa onartu eta aske uztea erabaki zuten egun berean.

Garitanok beste bi urterako berritu du Zaragozarekin

Hurrengo bi denboralditarako kontratua sinatu du Ander Garitanok Zaragozarekin. Akordioarekin «pozik» dagoela esan zuen jokalaria bizkaitarrak.

Italiak historia errepikatu nahi du

Sub'23ko proban bi euskaldun ariko dira: Gorka Gonzalez eta Patxi Ugarte

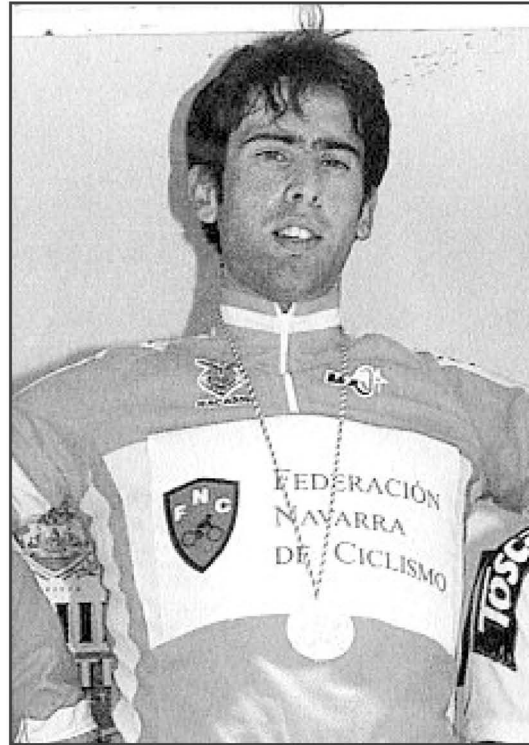
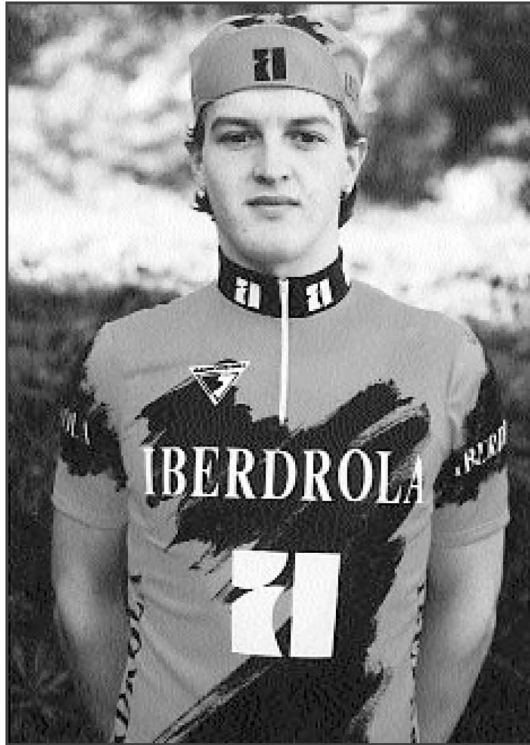
Xabier Usabiaga / Verona
Berriemaile berezia

ITALIARRAK urduri daude, oso urduri, oraindik ez baitute domina bat ere erdietsi —eta dagoeneko bost proba jokatu dira—. Baina ez dute itxaropenik galdu; nola, baina, oraindik iraupeneko probak jokatzeko daude eta. Oraindik inork ez dio tankerarik hartu Italiak duen nagusitasunaz. Eta jaialdia gaur has daiteke Sub'23 mailako probarekin. Gutxienez haiei begira daude begi guztiak.

Hemengo *tiffosi*-ek ez dute oraindik ahaztu iazko txapelketa, non podium osoa euren izan zen: Ivan Basso, Rinaldo Nocentini eta Danilo Di Luca. 1996ko poza ere ez da oraindik erabat itzali. Han nagusitasuna areagoa izan zen: podiuma ez ezik, laugarren postua ere italiarrentzat izan baitzen.

Hain iragarpen baikorren-tzat ez zaie pisuzko argudio-rik falta, aurtan ere. Europako Txapelketan aurrea eta bigarren izan baitziren, Michele Gobbi eta Luca Paolini hurrenez hurren, eta horien bien taldekideak ere (Leonardo Giordani, Angelo Lopeboselli, Antonio Rizzi eta Paolo Tiralongo) ez baitira herrenak.

Egoera horretan, ordea, aurkariak ez daude lo. Badakite erantzukizun osoa italia-

ARTXIBOKOAK

Gorka Gonzalez eta Patxi Ugarte izango dira parte hartuko duten bi euskal ziklistak.

Gonzalez: «Aurrean izaten saiatuko naiz»

X. U. / Verona

DEBUTARIEN urduritasun eta ilusioak halako zirrara nahasi berezia eragiten die Sub'23 mailan parte hartuko duten bi euskal ziklistei, Gorka Gonzalez eta Patxi Ugarteri. Atzo goizean biak ala biak, selekzioko beste kide guztiekin, zir-

kuitua ezagutzera joan ziren, eta ez ziren haserre itzuli. «Gustatu zait», esan zuen Gorka Gonzalez. «Malda luzea da, baina ez da gogorra, nahiz eta azkeneko itzulietan erabakigarria gertatuko den», esan zuen zarautarrak. Igoerak ez du malda gogorrik

eta, ondorioz, «plater handiarekin igotzeko modukoa da. Hala ere, aurreneko itzulietan plater txiki-kan igoko dut, indarrak alferrik ez erabiltzeko, baina ez dut dudarik azken erasoak platera handian jotakoak izango direla», zioen. «Ez da erraza izango, baina

agian proba erabakiko duen taldetxo horretan izan naiteke».

Patxi Ugarte ez da hain baikorra: «Ez nago Espainiako Txapelketan bezain ondo, nekatu samarra nago, baina ihesaldietan sartzen saiatuko naiz, eta ahal dudana egingo dut behintzat».

rrek izango dutela, haiek aginduko dutela tropelean, eta haien hutsegiteak baliatuz saiatuko dira haiek makurtarazten. Lan horretan Gerhard Trampusch baliatzen saiatuko da, afizionatu mailako gizonik onenetakoa. Europako Txapelketan laugarrena izan zen, eta postu bera eskuratu zuen Etorkizuneko Tourrean, etaparik gogorrenetan erakutsitako trebeziari esker.

Belgikarrek beste horrenbeste egin nahiko dute Bjorn Leukemans (Nafarroako itzuliko etapa bat irabazi zuen) eta Jehudi Schoonackerren eskutik.

Euskaldunei dagokienez, itxaropenak ez dira makalak. Gorka Gonzalez (Zarautz, 22 urte) eta Patxi Ugarte (Iruñea, 21 urte) dira Espainiako selekzioko euskal kideak. Bietan sasoikoe-na Iberdrolako Gorka Gonzalez da. Denboraldi amaiera aparta egin du: Goierriko Itzulia irabazteaz gain, Sub'23 mailako Paris-Tours proban 19. sailkatu zen. Aurreneko aldia du Munduko Txapelketan, eta eskarmentu ezaren ordaina garestia izango da, baina lan polita egin dezake.

Proba eguerdian hasiko dute 182 lagunek, eta 16,2 kilometroko zirkuituari 11 itzuli emango dizkiote 178 kilometro osatzeko.

Azpiroz eta Antxustegiren txanda

X. U. / Verona

JUNIORRETAN pronostikoak egitea ez da erraza, eta 61 partaideetan fabarito argirik ez da ageri. Adin horretan bilakaera goiztiarra izan duenak diferentzia handiak markatu ohi ditu, eta horien artean Trixi Worrack alemaniarra aipatu beharko litzateke, fabarito nagusietako bat.

Aurtan denboraldi bikaina egiten ari den emakume bat Sari Saarelainen finlandiarra da. Ez du inor izango laguntzeko (bera da selekzioko kide bakarra), baina aurtan jokatu dituen probetan aho bete hortz utzi

du bat baino gehiago (Bira ere izan zen). Australiarrek, oro har, proba bikaina burutu zuten joan den urtean eta aurtan ere aurrean izango dira.

Petoloia 61 txirrindularik osatuko dute, eta haien guztien artean bi euskal ziklista ariko dira: Arantzazu Azpiroz eta Eider Antxustegi. Azpiroz errodatzailea da, batez ere, eta Antxustegi eskalatzailea. biak dira debutariak, eta nazioarteko probetan ere eskarmentu handirik gabekak.

Ibilbideari buruz, Eider Antxustegik (Mungia,

18urte) dio oso gogorra dela, eta horretaz gain luzea ere badela dio Arantzazu Azpirozek (Berastegi, 18 urte). Antxustegi, batez ere, eskalatzailea da eta gainera sasoi bikainean dago: «Deboraldiko sasoi onenean nagoela uste dut».

Azpirozek badaki badela Espainiako selekzioan bera baino indartsuagorik. «Haientzako lanean aritu beharko dut lehenbiziko itzulietan», esan du. Berarentzat (errodadorea da, nahiz eta sasoi gora ere ederki ibiltzen den), «aldapa motzagoa izatea hobea litzateke».

MICHAEL PROBST / AP

Ullrich da idolo berria, baita Italian ere.

Marco Pantani jainkoa da Italian, baina azkenaldian etxezuloan sartuta dabil eta Italiako haurrek Ullrich dute orain gogoko.

Txirrindularitza Munduko Txapelketa Italian

Gogorra baino gehiago itoa

Iraupen probetako zirkuituko aldapak ez du malkar handirik, baina luzerak ekarriko dizkie zailtasunak ziklistei

Xabier Usabiaga / Verona
Berriemaile berezia

BETIKOAN gaude. Ez da gogorra baina gogorra egingo da. Ez da luzeegia, baina aldaparen lau kilometroak ez dira motzak izango. Ez da inor atzean uzteko modukoa, baina eraso guztiei erantzuterik ez da izango.

Modu horretako erabakira helduko da edonor partaideen adierazpen epelak entzun eta gero. Inork ez baitu esan Duitamako (Kolonbia, 1995) zirkuitua bezain gogorra denik aurtengo hau; aldi berean, erotzat hartuko lukete, inork Donostiakoa bezain ahula eta indargea denik esango balu.

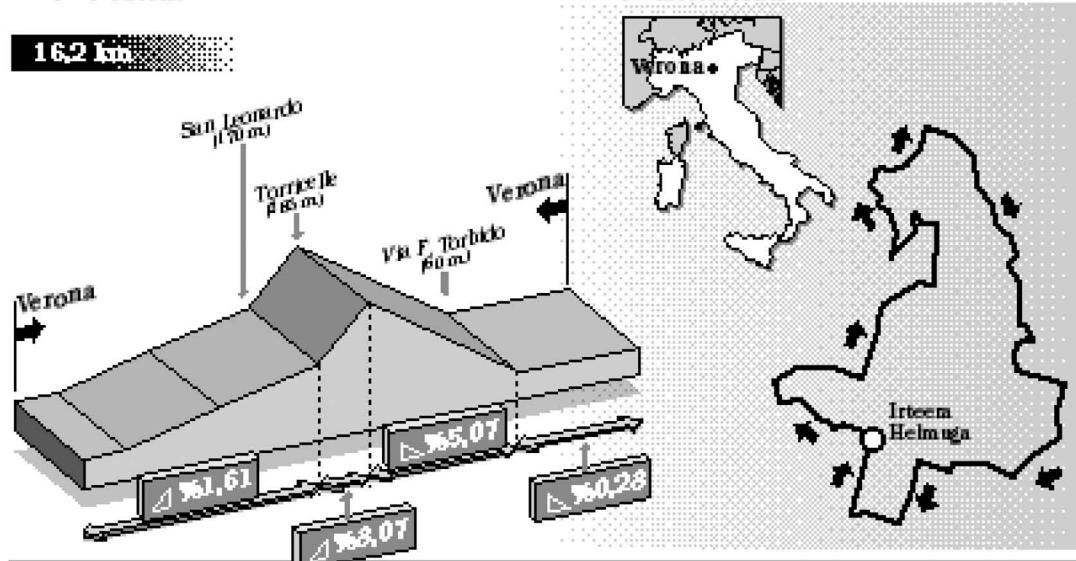
Lau kilometroko aldapa

Veronako (Italia) zirkuitua gogorra baino gehiago itoa da. Lau kilometro izan eta platera handian igo daitekeen aldapa ez da gogorra, bistakoa baita portzentaia larriak erosoago igotzen direla garapen motzagoarekin (salbuespenak salbuespen %8tik gora penditzak ez dira platera handiarekin igotzen).

Lau kilometroko igoera, ordea, bada nahikoa (batez ere kilometro asko egindakoa) faboritoen arteko diferentziarik ñimiñoena ere azaleratzeko, igoerak ez baitu atsedetik; beti behartuta joatera derrigortzen duen igoera da; ihes egin nahi duenak

Munduko Txapelketako zirkuitua

► Profila

gogotik jo beharra daukalako. Horregatik, ahaleginean borondatetsua izatea ezin bestekoa da, etsipena lagun txarra baita iraupena neuritzen duen igoeran. Bestalde kontuan izan behar da, 200 kilometrotik gora (batez ere azkar ibiliz gero) edozein maldatxok errepideari itsatsita uzten duela ziklista. «Maldarik ahulena ere igo ezina gertatzen da Munduko Txapelketako azken kilometroetan», dio Melcior Maurik, 33 urte eta profesionalek 13 urte gogoan hartuta.

Igoeraz gain, ordea, Veronako 16,2 kilometroko zirkuituak izan dezake beste une erabakigarriarik. Azken finean, igoeran ziklista guztiak baitoaz adi, nork eraso

egingo, eta han azken finean indarrek bakarrik erabakitzen dute desafioa; beti indartsuenaren alde, jakina.

Bihurgune arriskutsurik ez du

Baina igotzen hasi aurretik, eta jaitsi eta gero (hiru bat kilometro aurrea, eta lau bat helmugara ailegatu aurretik), ordeak aukera polita eskaini diezaiokie azti jokatzeko dakienari. Normalean igotzen hasi aurretik, denak indarrak gorde nahian ibiltzen dira, eta jaitsi ostean, aldiz, indarrak erreperatu nahian, eta maiz mementu horietan jotakoak izaten dira baliozko erasoak, eraginkorrenak.

Jaitsiera da txirrindulariak gutxien kezkatzen dituen zatia, beherantz izateaz gain ez delako batere arriskutsua. Zirkuitu guztiak bezalaxe, oso zoru ona du, eta jaitsierako zatirik handiena norabide berean eta ia zuzen egiten da. Bukaera aldera daude bihurgunerik larrienak. Jaitsierako azken kilometroan, aurrea ezker-eskuin egiten dute bihurgune bi daude, bata bestearen jarraian, eta hirugarrena handik 500 bat metrora. Abiadura asko motelduko da une horietan. Beste guztiak irekiak dira, erraz ikusten da non eta nondik bideratu behar diren, eta ziztu batean jaitseko modukoa da 5 kilometroko distantzia hori.

Erlojupeko guztiak jokatu, Alemania da domina gehien lortu duena

Erlojupeko proba guztiak jokatu dira dagoeneko, eta oraingoz Alemaniako selekzioak lortu du uztia handiena, urrezko bat (Ullrich) eta brontzezko bi (Worrack eta Knees). Australiak zilarrezko bi lortu ditu (Rogers eta Wilson), Errusiak zilarrezko bat (Kaiumov) eta brontzezko bat (Petrov), eta beste guztiek bana: Espainiak urrezkoa (Gutierrez), Kanadak urrezkoa (Jean-son), Suitzak urrezkoa (Canzeralla), Holandak urrezkoa (Van Moorsel), Suediak zilarrezkoa (Andersson), Frantziak zilarrezkoa (Vandekerckhove), Lituaniak brontzezkoa (Puncinskaite) eta Ingalaterrak brontzezkoa (Boardman).

Miguel Morenok Lehen Mailako taldea osa dezake datorren urterako

Miguel Moreno zuzendariak UCiKo Lehen Mailako taldea osa dezake datorren denboraldirako, Amena enpresari aurkezturiko aurrekontua onartua bada. Morenok Italiako 6 txirrindulari ditu hitzartuta, eta horiekin bakarrik Lehen Mailako taldea osatzeko adina puntu lituzke. Tartean Ferrigato dago.

Manuel Beltran Mapeira, Miguel Angel Peña ONCEra

Denboraldi amaiera hone-tan taldeak datorrenenerako ari dira prestatzen, eta fitxaketa zurrumurruak non-nahi ageri dira. Manuel Beltran Banesto utzi eta Mapeira itzuliko dela ziurtzat jo daiteke. Peña ONCEn izan daiteke.

Bixente Iza, Suitzako selekzioetik Espainiakora

Bixente Iza Banestoko masajista Suitzako selekzioarekin aritu da erlojupeko probetan, Canzeralla eta Alex Zulleri laguntzen. Iraupeneko proban, ordea, Espainiako selekzioaren-tzat egingo du lan.

Olano: «Vandenbroucke ez da faborito bakarra»

Erredakzioa / Donostia ABRAHAM OLANOK etxetik ikusi behar izan zuen herenegun Mundialeko erlojupekoa. Ezin izan zuen iaz irabazitako maillota defendatu. Zorionez lesioa osatu zaio, eta jadanik ez du minik Cordalگو jaitsieran hautsitako saihetsetan: «Apenas dudamini. Ohetik jaikitzerakoan ez dut ezer igartzen. Dena den, orain buruan oporrak baino ez ditut, eta ondoren datorren denboraldirako

prestatzen hasiko naiz». Olanoren ustez, erlojupeko proba oso polita izan zen, Vuel-takoetan baino alde txikiagoak izan baitziren: «Hasieratik jakina zen nork irabaz dezakeen, baina alde txikiak egon ziren, Vueltan baino askoz txikiagoak».

Igandeko iraupenezko probari begira Abrahamek faborito bat baino gehiago ikusten du. Vandenbroucke sasoi bikainean dela dio, baina ez ditu beste batzuk

baztertu nahi: «Garbi dago Frank Vandenbroucke faborito nagusia dela, baina ez nituzke ahaztu nahi Francesco Casagrande, Johan Museeuw eta Miguel Angel Perdiguero». Belgikarrak dira faboritoak italiarrekin batera, klasikoetan espezialistak baitira: «Belgikarrak oso onak dira proba haue-tan, baina italiarrek etxean korritzen dute. Bien artean egongo da. Espainiak lasterketa ona egin dezake, baina

zaila izango da irabaztea, tankera honetako probak ia ez baitira jokatzeko Espai-nian».

Anoetarrak bere bizitza profesionala ONCE taldean amaitu nahiko lukeela esan zuen atzo: «Ez dut inolako zalantzarik. Ni oso gustura nago hemen, eta esan dida-tenez beraiek ere bai nire-kin. Datorren urtean han izango naiz, eta espero dut bizikleta ONCE taldean nagoela uztea».

Txirrindularitza ♦ Joko Olinpikoekin batera gerta ez daitezen egin dute aldaketa

Hiru itzuli handiak aurrerratu dituzte

Tourra, Giroa eta Vuelta lehenago jokatu dira

Erredakzioa / Donostia

2000. URTEKO txirrindularitzako hiru itzuli garrantzitsuenak ohi baino lehenago jokatu dira. Sydneyko Joko Olinpikoak direla eta erabaki du UCIk Giroko, Tourreko eta Vueltako egutegiak aurreratzea, Joko Olinpiko horiekin batera gerta ez daitezen. Izan ere, Sydneyko txirrindularitza probak irailaren amaiera aldera jokatu dira: 27an iraupenekoa, eta 30ean erlojupekoa.

Horrenbestez, maiatzaren erdialdean hasiko da Italiako Giroa datorren urtean, 13an, eta ekainaren 4an bukatuko da. Frantziako Tourra, berriz, uztailearen lehen egunean hasiko da, eta 23an jokatu da azken etapa. Espainiako Vuelta, azkenik, abuztuaren 26tik irailaren 17ra bitartean jokatu da. Denboraldiko klasiko garrantzitsuenak ere aurrerratu egingo dira: besteak beste, Donostiako klasikoak abuztuaren 12an jokatu da.

UCI txirrindularitzako liga profesionalaren alde

Hein Verbruggen UCiko presidentek atzo esan

DONALD STAMPELI / AP

Verbruggen UCiko presidentea liga profesionalaren alde azaldu da.

zuenez, txirrindularitzako liga profesional bat egitekotan dabilta datorren denboraldirako: «Aspalditik gabilta ideia horri bueltak ematen. Izan ere, txirrindularitza profesionalak aldaketa handiak izan ditu azkenaldian, eta bestelako tratatu bat merezi duelakoan gaude. Zorte eta gogo pixka batekin 2000. urtean liga hori

prest egongo da», esan zuen Verbruggenek atzo Veronan.

Bestalde, UCIk Sydneyko Joko Olinpikoetan odol analisiak egiteko baimena eman duela ere jakinarazi zuen Verbruggenek: «Txirrindularitza ez dago ustelduta, eta dopinaren aurkako kontrol horiekin horrela dela erakutsiko dugu.

Elkar gogor salatu dute Julen Madariagak eta Joseba Belokik

Erredakzioa / Donostia
EUSKALTEL-EUSKADI taldearen eta Joseba Belokiren arteko konponezinak zeresan asko eman du, txirrindulariak profesionaletarako atea zabaltzeko taldea utzi eta Festinarekin sinatu ostean. Atzo, Belokik eta Euskadi Fundazioko buru Julen Madariagak ika-mikalarria izan zuten, eta elkarri salaketa gogorrak egin zizkieten Radio Euskadiko *El remate* irratsaioan.

Euskaltel-Euskadi «ezer esan gabe» uztean Belokik «labankada gaiztoa» eman

ziola esan zuen Madariagak, eta Festinarekin kontratua ekainaren 29rako sinatua zuela aurpegiratu zion.

Beloki Euskaltel-Euskadirekin «esker gaiztokoa» izan dela esan zuen Madariagak: «Bere aitak 1997ko urrian deitu zidan, eta, semea profesional egiten ez bazen, bere buruaz beste egingo zuela esan zidan. Josebak berak ere behin baino gehiagotan deitu zidan, negar batean, taldea itxita genuela esan bide ziotelako».

Belokik «eskerrak» eman zizkion Madariagari, profe-

sionalen artean aritzeko aukera eman ziolako, baina ondoren haren salaketa guztiak gezurtatu zituen: «Zeu zara nik taldea uztearen errudun nagusia. Nire aitaren telefono deiena gezurra da, hark zurekin hitz egin duenean ni aurrean izan bainaiz». Festinarekin kontratua Vueltan, Salamancako etapan, hitzartu zuela erantsi zuen, eta Julian Gorosperekin, taldearekin eta Pelayo Serranorekin konfiantza osoa izan dut beti. Zu tartean sartzean kakaztu da guztia».

laburrean

SASKIBALOI A

■ NBAko Denver Nuggets taldea Donald Sturm bankari aberatsak erosi du

DENVER NUGGETS taldea Donald Sturm bankari aberatsak erosi du, atzo NBAko arduraunek jakitera eman zuteenez. Saskibaloitza taldeaz gain, izotz hockeyko talde profesional bat ere erosi du, Colorado Avalanche taldea, eta Denverko kiroldegi bat ere bai. Horren guztiaren truke, 461 milioi dolar ordaindu ditu Donald Sturmek.

ATLETISMO A

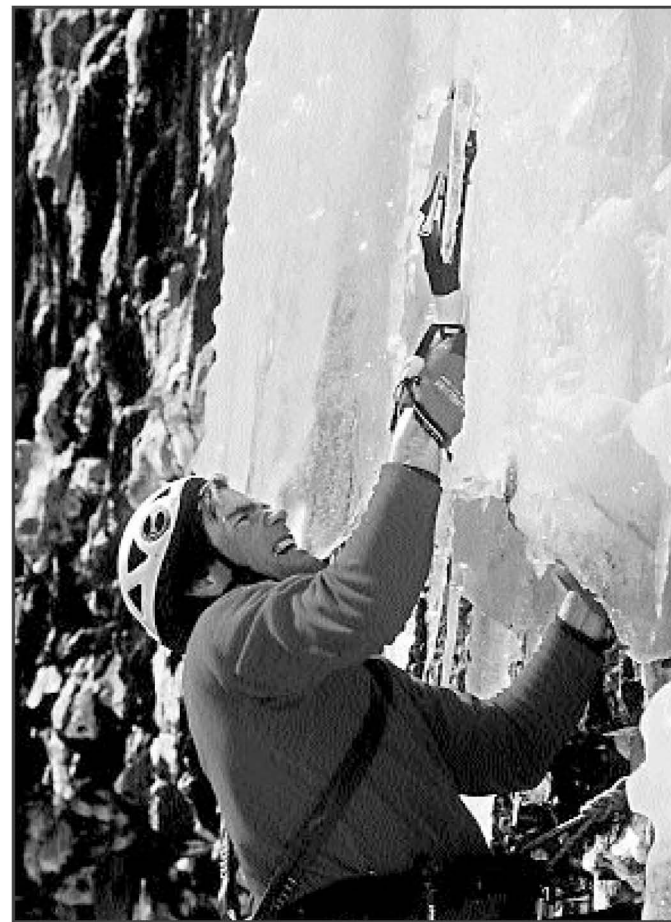
■ Durangoko maratoi erdiaren iazko itxura kaskarra hobetzeko asmotan antolatzaileek

IAZ Durangoko maratoi erdiaren emandako itxura kaskarra ahazteko asmoz antolatu dute aurtengo edizioa. Izan ere, duela urtebete Espainiako beteranoen txapelketa ere proba horretan jokatu zen, eta arazo dezente izan ziren: besteak beste, 200. postutik atzera iritsitako denborak ez ziren jaso. Hilaren 21ean jokatu da aurtengoa, eta inolako arazorik ez izatea espero dute antolatzaileek.

IGERIKETA

■ Maroney australiarrek Haiti-Kuba zeharkaldia egingo du datorren urteko maiatzaren

FIDEL CASTROK konbentziturak, Haititik Kubara arteko zeharkaldia igerian egiteko erabakia hartu du Susie Maroney igerilari australiarrek. Guztira, 80 kilometro egin beharko ditu igerian datorren urteko maiatzaren. Maroney horrelako zeharkaldietan oso trebatua dago lehenetik. Besteak beste, Jamaikatik Kubara bitartekoa egin berri du irailean, 160 kilometrokoa; iaz Mexikotik Kuba bitarteko 204 kilometroak egin zituen, eta duela bi urte Estatu Batuetatik Kubara bitartekoa.

KRISTOFFER ERICKSON

Alex Lowe Shisha Pangmako elurretan geratu da betiko.

Alex Lowe eta David Bidges Estatu Batuetako alpinista onenetako bi Shisha Pangmako elurretan desagertu dira behin betiko. Astearte goizaldean, Pakistanen goizeko 9:20ak zirenean zehazki, elurrolde batek azpian harrapatu zituen bi alpinistak. Aipatutako biek, Conrad Aker, Hans Saari, Andrew MacLean, Kristoffer Erickson eta Mark Hobrook-ek osatzen zuten taldea. Euren asmoa Shisha Pangma bide suitzar-poloniarretik igo eta ondoren tontoretatik bertatik eskiatzen jaistea zen. Alex Lowe Estatu Batuetako eta munduko eskalatzaile onenetakoa zen, alpinista sortzaile bezala ezagutuko diren horietakoa.

Eskozia, presiorik gabe

Bigarren postua ziurtatuko du Uruguai mendean hartuta

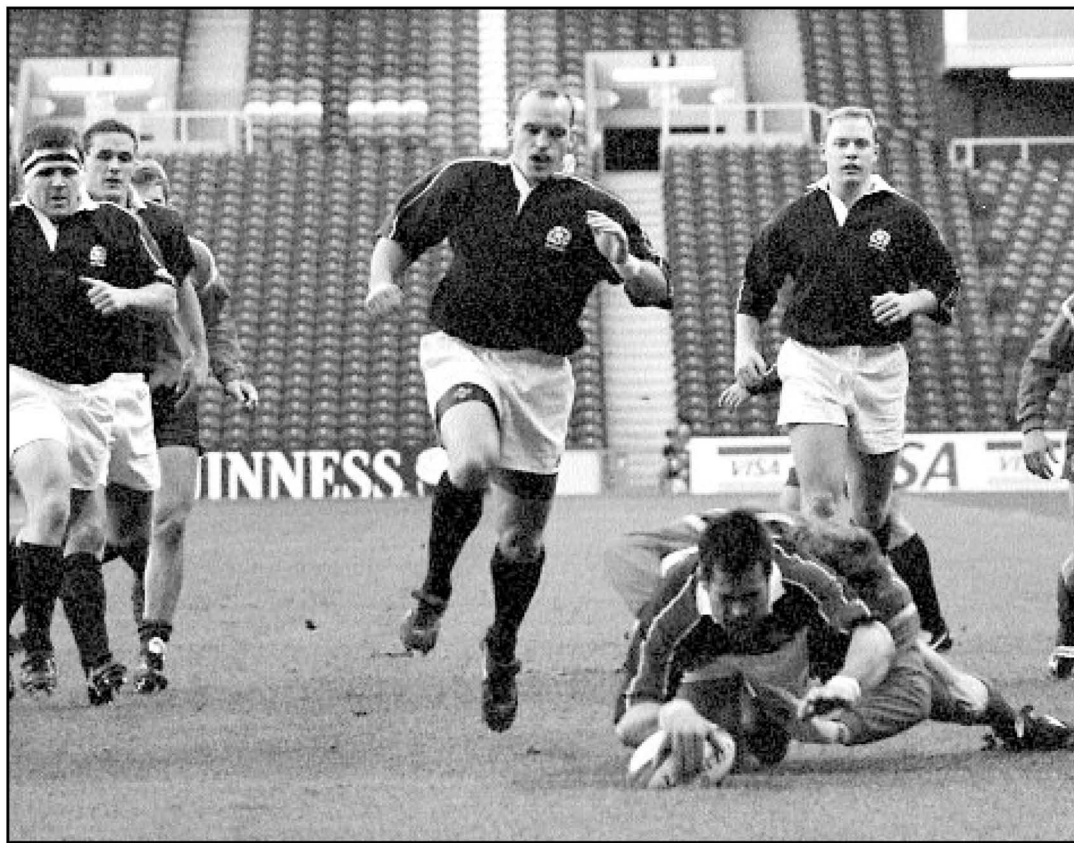
Koldo Aduntzin / Glasgow
Berriemaile berezia

KOPAKO bigarren jardunaldiari ekingo diote gaur Eskoziak eta Uruguai, Edinburgoko Murrayfield estadioan (17:00). A Multzoko neurketa da, eta beste partida igande arratsaldean jokatu dute Hego Afrikak eta Espainiak. Eskoziak final-laurdenetara zuzenean sailkatzeko aukera galdu zuen, Hego Afrikaren aurka: 29-46. Orain, Uruguai eta Espainia menderatzea du helburu, bigarren sailkatu eta final-laurdenetan sartzeko kanporaketa ziurtatzeko. Ezinezkoa baita Hego Afrikak Espainia eta Uruguaiaren kontra galtzea.

Eskoziak 21-24 galdu zuen Ingalaterraren kontra Londresen, joan den otsailean, baina gero V Nazioetako irabazi zuen. Une honetan ingeles eta frantziarren parean dago, baina Hego Afrika hobe da.

Joko erasokor etenik gabea eta abiadura handikoa erabiltzen du Eskoziak, bilketetan inpaktoa bilatuz; eta hala saiatu zen Springbooks-en aurka. Hego afrikarrek, ordea, gehiagotan eduki zuten baloia eskuetan, eta eskasetan askoz hobeto jardun zuten.

Uruguairi dagokionez, ahalmen nagusia aurrean dutela erakutsi zuten Espainiaren kontra. Jaun eta jabe izan zen uztartzeetan eta eskasetan.

PETER KEMP / AP

Kenny Logan eskoziarra, lurrean, entsegu bat egiteko unean.

Bestelako kontua izango dute gaur hego amerikarrek. Aitzinean Eskoziak baloi gehiago eskuratuko du, eta gibelean bizi-bizi erabiliko du baloia erasoan. Bi taldeek ez dute sekula elkarren kontra jokatu txapelketan. Uruguai EEBBen kontra galdu zuen sailkapen fasean.

Townsend eta Lemoine

Hamabostekoei dagokienetz, Eskoziak John Leslieren hutsunea izango du. Jokalari bat aipatzekotan, Gregor

Townsend joko zabaltzailea aukeratuko genuke. Arms-trong-ekin batera, aurtengo V nazioetako Torneoaren jokalaririk garrantzitsuenak izan zen. Animatzailea da, eta egungo joko zabaltzaileen dohain guztiak ditu. Hiru laurdenetako erdia eta atzekoa ere izan zen. Ingalaterrako Northamptonen hiru sasoi eman zituen, eta iaz Frantziako Briven hasi zen.

Uruguai hamabosteko hau zelairatuko du: Lemoine, Lamelas, Sanchez; Bado, Lame; Panizza, Ormaetxea

(kap.), Brignoni; Sciarra, Diego Agirre; Costabile, Mendaro, Vecino, Ferres; Cardoso. Talde honetan Lemoine nabarmenduko dugu. Hegal baten modura egiten du lasterka, harroina izanda, eta pasea ere, erdi baten tamainan. Nolanahi ere, haren dohain nagusia kontrarioa zunpatzea da (1,85 m. eta 130 kilo). Kontaktoan bel-durgarria da, batez ere, azpialdetik. Ingalaterrako Bristolen dihardu, eta profesionala da. Ingalaterran teknika ikasi du.

Frantzia-Namibia, edo frantsesen erasorako dohainak ikusgai

K. A. / Glasgow

KANADAREN aurka harrokeriarik gabe irabazita (33-20), Frantziak C Multzoko talderik apale-nari egingo dio aurre; Namibiari (Bordele, 21:00). Kanadari lau entsegu egin zizkioten frantziarrek, baina baita bi jaso ere. Kanadiarrek aitzin multzoarekin ondo moldatu ziren, baina pixkanaka Frantzia gailendu zen.

Namibiak soilik 950 lizentzi ditu, eta 27 klub. Zimbabwe, Maroko, Tunisia, Portugal, Espainia eta gainerakoen parean dago. Horregatik, ez da harritzekoa Fijik 67-18 irabazi izana lehen jardunaldian, bederatzi entsegu eginda. Namibiak aitzin-multzoan du batez ere indarra, baina, halere, Fijiren mendean egon zen.

Frantziarrei dagokienez, Abdelatif Benazzi izan zen jokalaririk onena (Agen). Mundialaren aitzinetik ez zuen asko jokaterik izan, kolpatuta zegoelako, baina aitzin-multzoko onena izan zen Kanadaren kontra. Lamaison eta Magne ere ongi aritu ziren. Kanadaren aurka defentsa zorrotza izan zen oinarri, baina gaur ez dugu uste hain gogorra egin beharko dutenik.

Namibiako Jantjies da txikiena

Jantjies Riaan da namibiako uztartze erdia, eta bere esku dago taldea gidatzea. Windjoek Harlequins taldean dihardu, benetako arraza anitzeko talde bakarra, eta 12 aldiz aritu da selekzioarekin. Kopako jokalaririk txikiena da (1,52 m. eta 65 kg.). Mundiala amaituta errugbia utziko du, 34 urterekin. Orain dela zortzi urte hasi zen selekzioan jokatzeko, eta harrezkero, beti aritu da. Oso langile eta borrokalaria da, eta joko dinamiko du gustuko.

Namibia lehen aldiz ari da Munduko Kopan, eta Jantjiesek pentsatzen du pixkanaka gorantz egingo duela errugbiak Nami-bian.

Errugbia dirudunen kirola da Eskozian

SUSTRAI sakonak ditu errugbiak Eskozian. 1856an sortu zen lehen taldea: Edinburgh Academicals; eta 1858ko otsailaren 13an lehen partida jokatu zuten Merchiston-ek eta Edinburgh High Schoolek.

Federazioa, berriz, 1873an sortu zen, eta bi urte aurretik Eskoziak nazioarteko lehen partida jokatu zuen, Ingalaterraren aurka: Calcuta Kopa.

Eskoziako errugbiak lizeoetan du oinarria. Barnetegi-tan behartuta zegoen errugbian aritzea, eta egun lizeo eta eskole-tan errugbi zelai ugari ikus daiteke. Joan den asteartean horietako bat ezagutu ahal izan genuen, eta han ari zen entrenatzen Eskoziako Lehen Mailan diharduen talde bat: Wasthoniens. Entrenatzeko sei zelai ditu, eta klub horretako

gizonezko bost talde eta emakumezko bat ari ziren lan-saioan.

Eskoziako errugbia burges edo dirudunen kirola da hein handi batean. Lehen kirola futbola da, batez ere hemen, Glasgoven. Guztira, 279 errugbi klub daude Eskozian, eta 29.600 lizentzia senior mailan. Zelai nagusia Murrayfield da (Edinburgo), eta 67.255 ikusle sartzen dira; denak eserita.

Belardiaren azpialdean sistema berezia du zelaia izoztu ez dadin.

Lau eskualdetan dago banatuta errugbia: Caledonia, Glasgow, Border eta Edinburgo. Hamar taldek osatzen dute Maila Nagusiko Liga Txapelketa. Heriot's da Liga txapelduna eta Gala Kopakoa. Hawick taldeak irabazi du titulu gehien: 10. Profesionaltasunaren kontra tinko jardun bazuten

ere, Weir eta Arms-trong Ingalaterrako Newcastle eta Tait XIII-ko errugbira joan zirenetik aldatzen ari dira; egun, onartuta dago hein batean. Hego Afrika eta Zeelanda Berriko Maorien kontra astindua hartu zuenetik aldaketa nabarmena izan du. Irvin, Jeffrey, Calder eta Gavin Hastings dira historian leku berezia beteko duten jokariak.

Antonio Jaunarena

• AIZKOLARIA •

«Ohiko prestaketa egin dut, baina zorte ona izan dut erakustaldiekin»

■ Heldu den igandean Euskal Herriko Maila nagusiko Txapelketaren finala jokatu da Donezteben (Nafarroa), eguerdiko 12:30etan. ■ Antonio Jaunarena eta Felix Etxeberria nafarrak lehen aldiz ariko dira. Jaunarena zazpigarren sailkatu izan da azken urteotan, kanporaketan. ■ Zubietakoa den arren, Leitzaan bizi da duela sei urtetik, 44 urte ditu, eta dagoeneko Maila Nagusiko hamabost bat kanporaketa jokatu ditu.

■ Behingoz finalera sartzea lortu zenuen; une berezia izango zen...

Dudarik gabe; gustura sentitu nintzen. Nire urteekin, eta azken bizpahiru urteotan finalerako mugan egonda, azkenean gorputzak lasaitua hartu zuen.

■ Aurten Larretxea ez aritu izanarekin pentsa daiteke errazagoa izan dela.

Bai, hori egia da, eta baita Arrospide ere. Horiek zuloa uzten dute, eta gu horretaz baliatu gara pittin bat.

■ Senosiain ere bazterrean utzi duzue. Zuk ondo eza gutzen duzu Olaguekoa; normala izan al zen?

Ez, ez zen guztiz normala izan, baina aurten ez dut hain ongi ikusi. Gainera, ez da oso erregularra Antonio, eta gorabeherak izaten ditu.

■ 18 urterekin irten zinen lehen aldiz plazara; aspal-diko kontuak ditugu.

Eguberri eguna zen, eta apustu bat tarteko. Gu bi gazte ginen, eta Inaxio Marizkurrena izan nuen lagun. Haiek, berriz, 45 urte inguruko bi aizkolari, asko jarduten ez zutenak. 45 ontzako sei enborrera jokatu genuen, 4.000 pezeta mahaian jarrita. Zubietan izan zen, eta irabazi egin genuen.

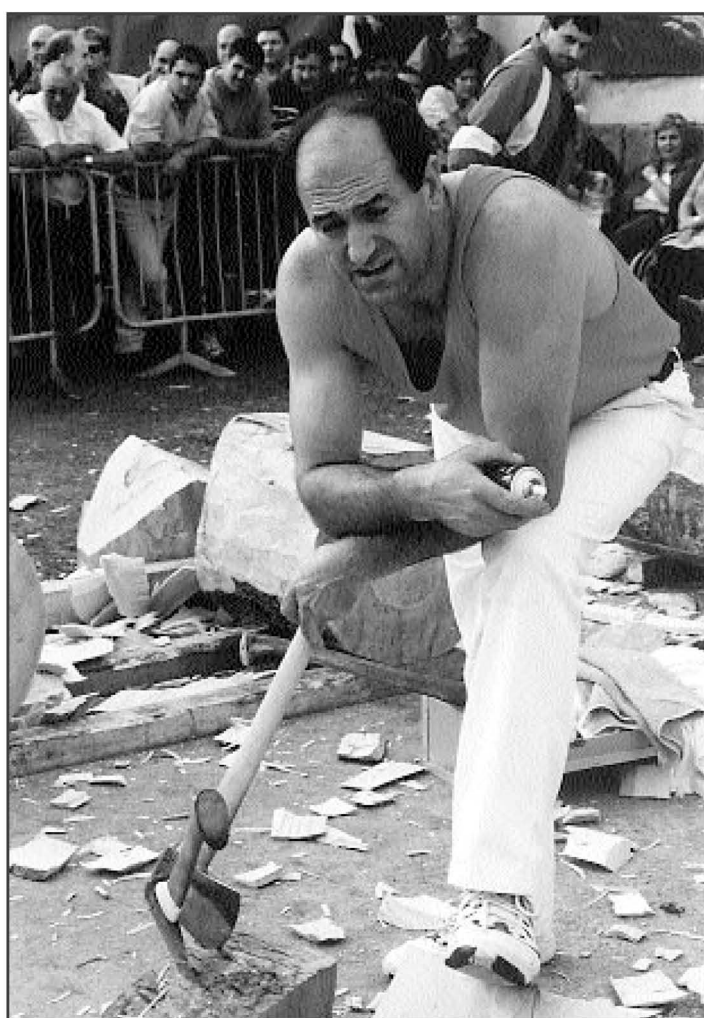
■ Euskal Herriko finalik ez, baina Nafarroakoak jokatu dituzu; zein izan da zure posturik onena?

Nafarroakoak dezente jokatu ditut, eta hirugarren postua izan dut onena.

■ Pentsatzekoa da taxuz pres-tatu duzula final handia.

Ez pentsa, kasik ohiko moduan. Hori bai, zortea izan dut erakustaldiekin, eta batzu-batzuk gehiago egin ditut. Niretzat exhibizioa gauza ona da, konfiantza

«Indartsuena Olasagasti ikusten dut, baina Peñagarikanok ere aizkora asko egiten du»

KOLDO ALDUNTZIN

hartzan baituzu zeure buruarekin. Mindegiarekin dezente ibili naiz Iparraldean.

■ Zu zeu bezala, Etxeberria ere lehen aldiz ariko da; nola ikusten duzu?

Aizkora ondo moldatzen da. Beharbada, ez da oso bizia eta azkarra, baina seguru egiten du lan. Iaz ere, txapela jantzi zuen II. Mailakoan.

■ Aurreko urteetako aintzat hartuta, badirudi zuen artean erabaki beharko duzuela azkena nor ez geratu.

Bistan da, beste laurak aizkolari handiak dira. Mindegia, esate baterako, bigarren, edo gutxi jota, hirugarren egingo du. Gu biok,

berriz, bosgarren eta seigarren postuan ibiliko garela uste dut.

■ Nor ikusten duzu indartsuena?

Gauzak normal joanda, Olasagasti ikusten dut indartsuena. Peñagarikanok ere aizkora asko egiten du, baina normalean Olasagastik jantzi behar luke txapela.

■ Beraz, lehia ikusgarria gerta daiteke bigarren postua eskuratzeko.

Dudarik gabe. Nazabal, Peñagarikano... eta Mindegia bera ere ezin da ahaztu.

■ Zuretzat nahikoa lan izango da igandekoa; ez zara oso ohituta egongo.

Bai, bai, bada nahikoa lan

izerdia ateratzeko; lasai samar hartu behar. Nolanahi ere, egunak asko esaten du, batzuetan gauzak erraz ateratzen baitira.

■ Zuek etxean ariko zarete.

Bai, baina okerragoa ere izan daiteke. Kasik denak bertakoak izango dira, eta presioa ere areagotu egiten da. Giroa polita izango da, baina etxetik urruti samar aritzea lasaigarria izaten da.

■ Zer diozu kontrarioez?

Olasagasti bizkorra da, eta oso erreperazio ona du. Nahi baduzu ez da aizkolari osoa, baina oso bizkorra da, eta kolpe handikoa. Nazabal, berriz, desberdina da. Aurten ongi dabil. Nafarroako Txapelketetan lan ona egiten du, baina denbora onak egin arren, Euskal Herrikoan ez du lortzen moldatzea. Mindegia dagokionez, gauza bat azpimarratuko nuke: bere trebetasuna. Peñagarikanok noizbait irabaz dezakeela uste dut, baina oraindik Olasagasti gehiago da.

■ Entrenamenduei neurria hartuta al zabilta?

Ez dut finaleko proba osoa egin, baina neurrian aritu naiz. Esate baterako, 60 ontzako sei eta hiru oinbiko ebaki ditut, eta nahiko gustura geratu nintzen.

■ Zein izan ohi duzu laguntzaile entrenamenduetan?

Normalean inor ez, baina azken egunotan Larretxeak lagundu dit pixka bat.

■ Zeure buruaz ere mintzatu beharko duzu; nolako aizkolaria da Antonio Jaunarena?

Azaleko lanetan gustura aritzen naiz, baina barrenean ez naiz hain ongi moldatzen.

Koldo Alduntzin

LEITZA

Herri kirolak

Euskal Herria eta Hego Tirol aurrez aurre segan

Emakumezkoek eta gizonezkoek txapel bana jokatu dute igandean Zaldibian

Erredakzioa / Donostia

EUSKAL HERRIKO lau segalari eta Hego Tirolgo beste lau elkarren aurka ariko dira datorren igandean Zaldibian, talde bakoitzetik bi gizonezko eta bi emakumezko hain zuzen ere.

Euskal Herriaren izenean Mitxelena eta Altzo ariko dira gizonezkoetan. Azkena etxekoa, zaldibiarra; aurrea, berriz, Euskal Herriko aurtengo txapelduna. Ez dituzte inolako aurkariak izango, ordea, Mitxelena eta Altzok igande eguerdian, Hego Tirolek Europako bi txapeldun ekarri baititu. Hubert Pamerrek duela bi urte irabazi zuen Europako txapelketa, 1997an, eta Georg Spiessek aurten. 40 minutuko saioa egingo dute bi taldeek, eta belarra Euskal Herriko era tradizionalean bildu eta pisatuko da.

Emakumezkoek, berriz, 20 minutuko saioa egingo dute, eta horiek ere bertako ohiturari jarraituz bildu eta pisatuko zaie belarra. Euskal Herriaren izenean, aurtengo Europako txapelduna, Izaskun Larrarte, eta Arantxa Agirrebarrena ariko dira, eta Hego Tirolenean, berriz, duela bi urteko Europako txapeldun Irmgard Baumgartner eta Petra Mair.

Zokor biltze txapelketa, asteartean

Euskal Herriko zokor biltze txapelketa, bestalde, datorren asteartean jokatu da Basauriko Arizgoiti enparantzan. Bai gizonezkoek bai emakumezkoek 50 lokotz -1,25 metrora jarrita- jaso beharko dituzte.

Gizonezkoetan Araba, Gipuzkoa, Nafarroa eta Bizkaiko ordezkariak ariko dira Euskal Herriko txapelaren bila. Emakumezkoetan, berriz, Araba eta Nafarroako ordezkariak bakarrik hartuko dute parte.

Pilota ♦ Eugi-Goñi III.ak eta Goñi II.a-Bernak jokatu dute partidu nagusia

Ongi etorri berriro Labriterara

Nafarroa Oinezen aldeko jaialdiarekin hasiko da gaur denboraldia

Enekoitz Telleria / Donostia

HIRU hilabetetan ez da esku-pilota profesionalik izan Iruñeko Labriten. Uztailaren 11n jokatu zen azkeneko jaialdia. Berezia: Eugi-Bernak eta Titin-Elkorok jokatu-tako partidu nagusiaren ostean, Mikel Goñik Aritz Berraondoren kontra jokatu zuen buruz buru, baina ezker eskua erabiliz bakarrik —irabazi egin zuen Goñik—. Ordutik ez da pilota profesionalik izan Labriten, eta iruindarrak irrikitan daude gozatu on bat hartzeko. Gaur, beraz, Nafarroa Oinezen aldeko jaialdiarekin (22:30) Iruñeko denboraldia hasiko da.

Uztaileko azken jaialdi hura jokatu zuten pilotarietatik hiru kantxan izango dira gaur ere: Patxi Eugi, Mikel Goñi eta Bernabe Herrero Berna. Fernando Goñi da orduan aritu ez zen bakarra. Eugirekin ariko da azken hori eta Mikel Goñi eta Berna elkarrekin. Ez da saltsarik gabeko estelarra.

Mikel Goñik azkena jokatutako lau partiduak irabazi egin ditu —Logroñoko sanmateoetako finalerdia galdu zuen bere azkeneko partidua, irailaren 24an, Fernando Goñirekin, Titin III.a eta Lasa III.aren kontra—. Azken bietan primeran aritu da. Aitor Elkorori irabazi zion lau t'er-

ARTXIBOKOA

Goñi II.ak bere azken lau partiduak irabazi ditu. Bosgarrena nahi du gaur.

dian Erretereriako Kilometro-en alde antolatutako Bertso-Pilota jaialdi berezian, eta herenegun atarrabian indar erakustaldi bikaina egin zuen Atarrabiako frontoian

—13-22 irabazi zuen Fernando Goñirekin Titin eta Santirekin kontra—. Frontoi berezia da Labrit pilotari nafar ororentzat, eta Mikel Goñik erakutsi nahiko du

bere berpiztea benetakoa dela eta ez dela berriro gora-beheratan amilduko.

Ez dauka zeregin erraza. Aspeko beste izarretako bat izango du aurreko koadroetan kontrario: Patxi Eugi. Lau t'erdikorako prestaketan buru-belarri sartuta, ez dugu aspaldian binaka ikusi, baina beti ematen du hark bere neurria Labriten. Atzean apur daiteke norgehiagoka. Fernando Goñi eta Bernaren esku dago hori.

Tolosa III.a eta Atxa lau t'erdian

Partidu nagusiaren ondoren, Euskal Herriko Lau t'erdiko txapelketako partidua jokatuko dute Inaxio Tolosak eta Mikel Atxak. Tolosarentzat txapelketako estreinako partidua da eta Atxarentzat bigarrena. Aurrelari nafarrak Jon Milikua utzi zuen txapelketatik kanpora joan den asteartean Agurainen (22-9). Atxa aurrelari gazte eta bizia da. Inaxio Tolosa aurkari egokia izan daiteke lau t'erdian gora egin ote dezakeen jakiteko. Amezketarrak urteak daramatza pilotan.

Txapelketako bigarren jardunaldiko lehenengo partidua da gaurkoa. Irabazleak Fernando Goñiren kontra jokatuko du hurrena.

Golfa ♦

Talde nagusiak hutsik gabe Dunhill Cupeko estreinakoan

Jose Mari Olazabalek irabazi egin zuen Espainiarekin Frantziaren kontra jokatutako partida

Erredakzioa / Donostia

SAINT ANDREWS zelaian atzo (Eskozia) izan zen uste baino partida gogorragoren bat edo beste, baina talde indartsuenak aparteko arazorik gabe gailendu ziren, Dunhill Cup torneo-ko estreinako jardunaldian. Suedia da nagusi lehenengo taldean, Eskozia bigarren, Hegoafrika hirugarren eta Irlanda laugarren. EEBBak Australia, Ingalaterra eta Espainiak ere euren partidak irabazi zituzten.

Jose Mari Olazabal hondarribitarra Espainiako taldearekin ari da. Frantziaren kontra jokatu zuen atzo Espainiak eta Olazabalek Jean Van de Velde-ren kontra jokatu eta irabazitako partidua erabakiorra izan zen 2-1 garaipena lortzeko. Olazabalen taldekide Sergio Garcia 67-70 irabazi zion Jean François Remeseyri, baina Miguel Angel Jimenezek galdu egin zuen Marc Farryren kontra (73-68). Olazabalek 74na berdindu zuen Van de Velde-ren kontrako, baina desentzatean gailendu eta puntu erabakiorra lortu zuen.

Golf txapelketa Miarritzen

Europako emakumezkoen arteko golflari onenak Miarritzen dira atzodanik Air France Madame Biarritz Pro txapelketan. Hiru egunez iraunen duen lehian, Sandrine Mendiburu Europako sailkapen profesionalean hamahirugarrena den golflari lohizundarra eta Marina Arruti hondarribitarra bertan izanen dira lehian. Orotara 96 emakumezko golflari izanen dira hiru egunotan Miarritzeko belardietan, 54 zulotan jokatuko den txapelketan. Milioi bat libera daude sari-tan; hots, 25,3 milioi peze-ta.

txokoan

Beste garaipen bat Ezkurrarentat

Erritmo bizian jokatutako estelarra izan zen atzo Hernaniko Galarretan jokatutakoa. Abiadura horren ondorioz, izan zen tartean ezohiko hutsen bat edo beste, baina polita joan zen norgehiagoka. 40-36 irabazi zuten Ezkurrak eta Auzmendik Garikoitz Altuna eta Jon Eizagirreren kontra. 34na ere joan ziren berdinduta, baina gorriak nagusitu ziren azkenean. Ongi lau pilotariak. Bigarren estelarra, Patxi Zerberio-Etxabek irabazi zuten Urreta I.a-Iriarteren kontra (40-34). Galarretatik, bestalde, Erremonteko Binakako Txapelketako datorren aste-

lehenean aurkeztuko dela ere jakinarazi da.

Rekalde izan zen onena Deportibon

39-45 nagusitu ziren Urkia eta Rekalde atzo, Sanchez eta Juan Pablaren kontra Bilboko Deportibon jokatutako partidu nagusian. 35nako berdinketa arte joan ziren orekatuta, baina 35-41 egin zuten ihes irabazleek, eta alde hori erabakigarria izan zen. Rekalde izan zen lau palisten artean onena. Atzelari iruindarraren boladak ez du etenik. Atzo ere mendean izan zuen gehienetan Juan Pablo errioxarra atzeko koadroetan. Jaialdiko estreinakoa Zabalza-Ibarraren alde

amaitu zen 23-35. Ermua eta Beldarrain zituzten kontrario. Zabalza eta Ermuaren debutekoa zen.

Espainiako Federazioak ez du bere Manomanista antolatuko

Eskupilota enpresak Euskal Herriko Pilota Federazioaren babesera bildu eta hark antolatutako txapelketa ofizialetan elkarrekin aritzea erabaki ostean, Espainiako Federazioaren txapelketak kolokan gelditu dira. Federazioko presidente Julian Garcia Angulok, gainera, ez daukala Espainiako buruz buruko txapelketarik antolatzeko asmorik iragarri du

«enpresek proposamenen bat aurkeztu ezean».

Gipuzkoako I. Opena Zaldibian erabakiko da gaur

Zaldibiako Santa Fe jaien barruan, Gipuzkoako I. Openaren finala jokatuko da gaur (22:00): Zabalza eta Iñurategi Oiaga eta Mendiaren kontra.

gaurko partiduak

IRUÑEA. 22:30 (ETB1).

- Nafarroa Oinezen aldeko jaialdia:
- Eugi-Goñi III.a / Goñi II.a-Berna
- Tolosa III.a / Atxa (Lau t'erdiko txapelketa)
- Goñi I.a-Biscoubey / Gabarri I.a-Hirigoién.

ZALDIBIA. 22:00.

- Gipuzkoako I. Openaren finala:
- Zabalza-Iñurategi / Oiaga-Mendia.

Jose Saramago Nobel sariduna Bilbon

BERE LEHEN LAN EUSKARATUA AURKEZTU DU IDAZLE PORTUGALDARRAK: 'LISBOAKO SETIOAREN HISTORIA'

«Sormen antzutasun oso larria dago gaur egungo European»

■ Jose Saramagok bost orduko bisitaldia egin du Bilbora, *Lisboako Setioaren Historia* aurkezteko, Jon Alonsok itzulia

■ Iazko Nobel saridunaren ustez, «European jendea horren pozik dago daukanarekin, non sormen antzutasun oso larria dagoen»

■ Urtebete barru kaleratuko du *La Caverna*, iaz hasitako eleberria, Nobel saria jaso zuenetik ez baitu idazteko astirik izan

MIKEL MARTINEZ

Jose Saramagori Bilboko fundatzaile Diego Lopez de Haroren estatuatxo bat eman zioten opari atzo.

Montse Arregi / Bilbo

LABURRA bezain emankorra izan zen atzo arratsaldean Jose Saramago idazle portugaldarrak Bilbora egindako bisitaldia. Jon Alonsok itzuli dion *Lisboako Setioaren Historia* eleberraren aurkezpean hartu zuen parte, literaturaz mintzatu zen Bidebarrieta Kulturunean egindako ekitaldian eta aurretik kazetarien itaunei erantzun zien. *Lingua portuguesa, um oceano de culturas* erakusketan inauguratu zuen, areto berean, eta *Egunerokotasunaren gunea* liburutegiak abian jarritakoa ireki.

Liburutegian gustura zegoela berretsi zuen Saramagok

bere hitz jarioarekin. Urtebete da gaur Nobel saria jaso zuela, eta ordutik ez duela ezer idazteko astirik izan ziurtatu zuen. «Argi daukat azaroaren amaieratik gauzak aldatu egingo direna», azaldu zuen, eta, ildo horretan, *La Caverna*, iaz idazten hasia zeukan eleberria, 2000. urteko urrirako kalean izango dela espero du. «Portugalen eta Brasilen argitaratuko da lehenik, baita Espainian ere. Euskal Herrian nahi duzunean has zaitezke itzulpena prestatzen», esan zuen irribarrez.

Euskal Herrian izanik, bertoko kulturaren eta Portugalgoaren arteko harremana oso urria dela esan zuen.

JOSE SARAMAGO

■ ■ ■ «Gizakiak naturan ez diren hainbat gai asmatu ditu, baita krudeltasuna ere»

■ ■ ■ «Idazleak ezin du ezer aldatu. Gizarte ez-konprometitutik ezin da literatura konprometitua espero»

«Espero dut egoera hori aldatuko dela hemendik aurrera». Ildo horretan, duela urte batzuk idatzi zuen Penintsula Iberikoari buruzko saiakerara lana ekarri zuen gogora. «Han nioen legez, Espainia estatu federal bilakatuko balitz, nazionalitate ezberdinen arteko harremana aldatu egingo litzateke, baita Portugalak gainontzeko kulturekin daukana ere. Alde bikoia izatek askotarikoa izatera igaroko litzateke, Estatu-Estatu arteko harremanen galbahea baztertuta».

Saramagok ez du uste bere literatur lanari ezkortasuna darionik. «Saiatzen naiz analisi errealistak egiten, eta beraz, lana ez da ezkorra, egi-

lea baizik». Idazlearen ustez, gaur egun «oso baikorra izan behar du batek gauzak baikortasun apurtxo batez ikusteko». Jarraian azpimarratu zuenez, «pertsona moduan munduari egiten diodan begirada ezkorra bada, hori neur lanean islatzen da». Ikuspuntu horren adierazle garbia da, bere ustez, *Ensaio sobre a cegueira* eleberria. «Gizakiak artea, literatura eta naturan ez diren hainbat gai asmatu ditu, baita krudeltasuna ere. Nola liteke gizakiok elkarrekin bizi behar eta arrazoia eta sentsibilitatea bizitzaren zerbitzura jartzeko gai ez izatea? Bizitza defenditu beharrean eraitsi egiten dugu», adierazi zuen.

Jose Saramago Nobel sariduna Bilbon

Bilbora egindako bisitaldian Saramagok ez zuen eztabaidetan sartze-ko gogorik izan. Cabrera Infante bere lana interesatzen ez zaiola adierazi duela eta, hasieran horren inguruan berbarik ez zuela egingo esan zuen. Hala ere, segituan egin zuen atzera. «Mediku bat ez duzue entzungo bere lankide batez gaizki esaka. Baina artistek ez dute elkar hiltzen ezin dutelako. Gehien hiltzen duenetakoa da Cabrera Infante, Vaticanoa dirudirik lan bat kaleratzen dudan bakoitzean». Horregatik, Cabrera Infante Nobel saria opa zion, «eta orduan esango dut zer pentsatzen dudan».

Literatura konprometitu ez duela sinisten berretsi zuen portugaldarrak, «pertsona konprometitueta baizik». Bere ustez «kontuz ibili beharra dago literatura panfletoa ez egiteko». Une horretan, Engels ekarri zuen gogora, «Hark zioen moduan, mezua zenbat eta gutxiago nabarmendu, hobe». Konpromisoaren izenean «liburu txar asko» idatzi dela deritzo, «agian onen bat ere tartean, baina gutxi».

Idazlearen papera

Bere burua idazle konprometitutzat hartzen du, «persona konprometituta naizelako, eta biak ezin dira bereizi». Ez du uste gaur egun idazleak gizartearen betebeharrak jakinik izan behar duenik, «ahalik eta hobe idaztea ez bada». Azken finean, bere ustez, «idazleak ezin du ezer aldatu. Gizarte ez konprometitutik ezin da literatura konprometitua espero». «Gaur egungo Europan sormen antzutasun oso larria dago, jendea horren pozik dago daukanarekin, arlo artistikoan zein literarioan».

Amalia Rodrigues *fado* abeslari zendu berriarentzat ere izan zituen berbak Saramagok. «Ez dut *fadoa* gehiegi atsegin, baina Amaliak kantatzen zuen moduan inork ez dituela abestu uste dut», adierazi zuen. Dena den, Frantzia kantaria Portugalgo enbaxadore gisa definitu duela eta, idazleak uste du badirela bi milioi enbaxadore portugaldar bertan.

Jon Alonso: «Liburu hau itzuli izanak eragina izango du nire hurrengo lanetan»

Jose Saramagok biziki goraipatu zuen itzultzaileak eginiko lana Bilboko berbaldian

Patxi Gaztelumendi / Bilbo

JOSE SARAMAGO idazleak bi motatako itzultzaileak daudela esanez hasi zuen bere berbaldia Bilbon. Batzuek testu bat itzultzerako orduan ezelango kezkarik ez dutela izaten aitatu zuen. Beste batzuek, ordea, dudak eta zalantzak izan ohi dituztela aipatu zuen idazle portugaldarrak. Azken talde honetan kokatu zuen Jon Alonso itzultzaile eta idazlea.

Lehenik eta behin, itzultzerako *Lisboako Setioaren Historia* hautatu izana eskertu zuen. Izan ere, beste hizkuntza batzuetan ohikoagoak suertatu baitira beste lan batzuk. «Liburu honek Portugalen ez du fortuna handirik izan», gaineratu zuen.

Nobel saridunak Jon Alonsorekin izandako hartu-emaña goraipatu zuen: «bi hizkuntzen arteko ezberdintasunak ikusita, bere lan egiteko moduari ezin egokiagoa deritzot». Izan ere, lana burutzeko garaian, iruindarrak behin eta berriro bere kezkek azaldu zizkien Pilar del Rio eta Jose Saramago berari. «Kezkak eta zalantza zerrenda interesgarria igorri zidan Alonsok Euskal Herritik», aipatu zuen Nobel saridunak.

Gaztelaniazko bertsioa egokitu beharra

Jonek berak, lan egiteko orduan, portugesezko edizioaz gain, gaztelaniaz argitaratuak dauden biak ere erabili izan dituela azpimarratu

MIKEL MARTINEZ

Jose Saramagok eta Jon Alonsok adiskidetasun giroan egin zuten aurkezpena, atzo, Bilbon.

zuen. Une hori profitatu zuen itzultzaile nafarrak Ines del Rioren «lan eskerga eta pazientzia estimuz eskertzeko». Alonsok idazleari eta Pilar del Riori igorritako kezen ondorioz, gaztelaniazko bertsioa egokitua agertuko da aurrerantzean. Hori biziki eskertu zion Jose Saramagok Jon Alonsori, eta oro har adiskidetasun bat antzematzen zitaien bi idazleei.

Saramago zalea zen Alonso lan honetan murgildu aurretik, eta oraindik gehiago mai-

te duela aitortu zuen, eta Saramagoren hizkuntza aberatsa eta idazteko modua nabarmendu zituen. «La konaturatu barik, eta koma bakar bat erabilia, idazle hau gai da irakurlea XII. mendetik gaur arteraino eramateko».

Lana hiru bider irakurri eta testua zehatz mehatz jarraitu ostean jabetu da Alonso Saramagoren idazteko gaitasunaz, eta horrek, zelan ez, bere «hurrengo lanetan eragina izango du», berak aitortu zuenez. «Senti-

menduak islatzeko duen gaitasunak izugarri harritu nau, eta horrek guztiak zerbait ekarriko du neregana».

Jon Alonsok, azkenik, Saramagok Euskal Herrira etortzean eginiko ahalegina nabarmendu gura izan zuen. «Biziki arduratu da euskaraz eginiko lan hau aurkeztera etortzeko eta horrek erakusten du gizon hau nolakoa den». Alonsok ez ezik, Saramagok hitzaldira hurbildutakoan esker ona jaso zuen, txalo zaparrada batez.

hitzaurrea

Hitzaren atzean usnaka ari den ehiza-zakurra

• Jon Alonso itzultzaileak, Saramagoren irakurle pribilegiatu izaki, idazle portugaldarraren literaturgintza sakonetik aztertu du liburuaren hitzaurrean. Hona bertako pasarte batzuk.

■ *Lisboako Setioaren Historia* hau 1989koa da; Saramagoren idazkeraren dirdirak gaina jotzen duen garaiko liburua duzu. Perpausak kadentzia baten arabera txirikordatu eta lotzeko gaitasunak su-festa baten antzera egiten digu eztanda begien aurrean, baina gaita-

sun hau bi aldiz mirestekoa da, ahalegina ez baitago asmo narzisista baten menpean, kontatzeko tekniken eraberritzearen alde dagoen ber; liburu honetan ongi agerian gelditzen dira Saramagoren estiloaren aurkikuntzarik onenak.

(...) *Lisboako Setioaren Historia* honek sormen literarioari buruzko ohar jakin-garriak eskaintzen ditu —ikusita denez, idazlearen betiko kezka bat—, agian ondorengo esaldi honetan laburbil litezkeenak: hitzak, hitz guztiak, airean dira, hartu eta erabiliko dituenaren zain. Hori dela eta, Jose Saramagok ederki erakusten digu bere hitzarekiko ardura noraino iristen den. Berak aitortzen duen bezala, hitzaren atzean usnaka ari den ehiza-zakurra da, eta hitzaren

atzean ibiltze honetan, denetariko aleak harrapatzen ditu.

(...) *Lisboako Setioaren Hstoriak* badu, gainera, —Saramagoren liburu gehienek bezala—, maitasun istorio bat —edo agian bi, funtsean bakarria diren arren, edo agian, horregatik, maitasun istorio guztiak—, eta badu gauza guztien gainean ipintzen duen ukitu ironikoa. Eta badu, baita ere, Lisboa hiria jendaurrean aurkeztu nahia.

(...)Eta, azkenik, liburu honek, egile honen beraren guztiek bezala, badu gogetarako eta gozamenerakoa beste makina bat zoko ezkutu eta harrigarri ere. Norbera testu trinkoak exigitzen duen arreta emateko prest egotea dela baldintza bakarria.

Walter Niedermayr argazkilariaren ilusiozko paisaiak ikusi ahal dira Bilbon

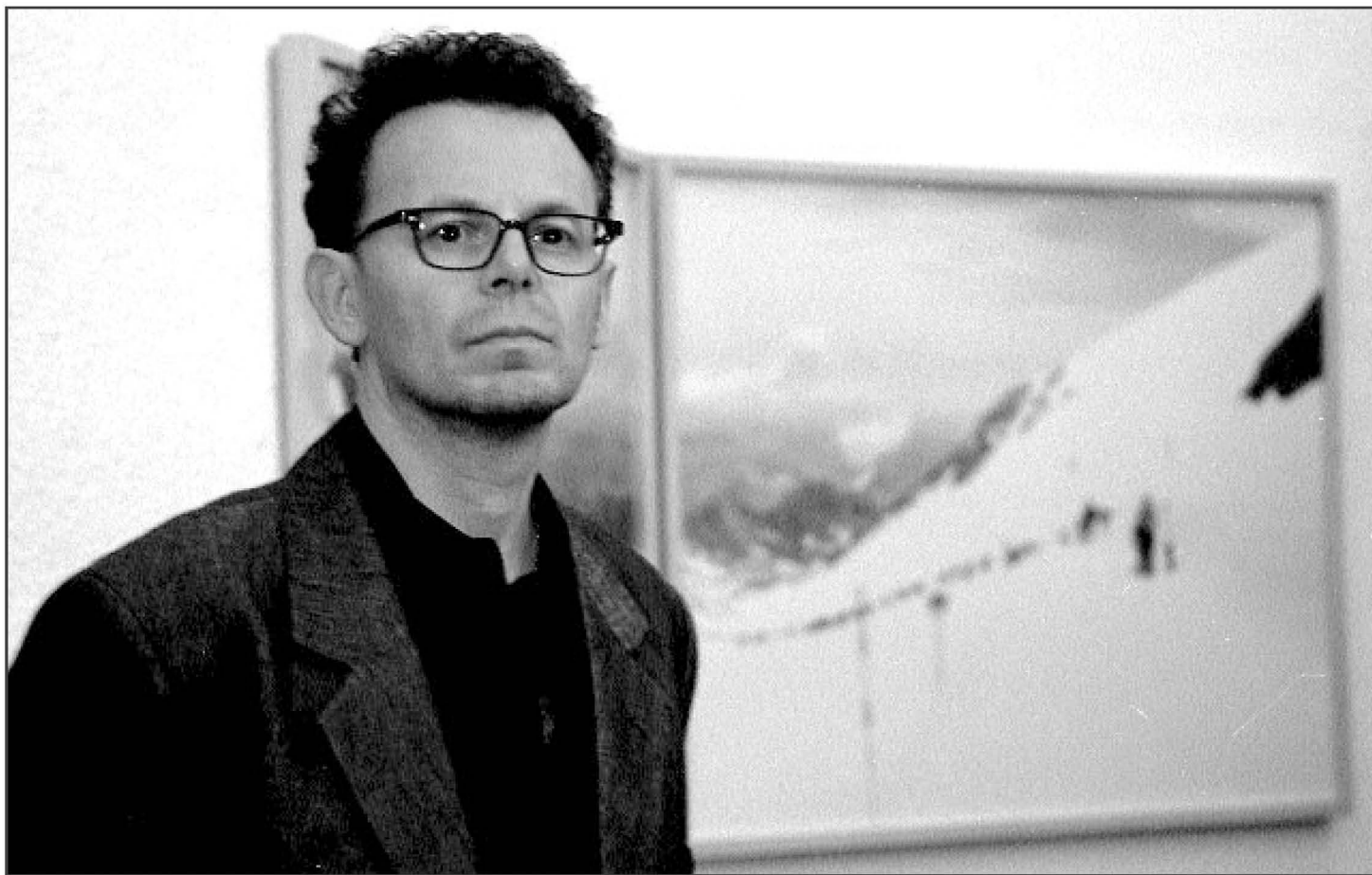
Italiarraren lanak azaroaren 14a arte egongo dira BBKren kultur aretoan

Montse Arregi / Bilbo

Walter Niedermayr argazkilari italiarraren erakusketa antologikoa ireki dute Bilbon, BBKren kultur aretoan. Alpeetako irudiak islatzen dituzte ar-

gazkiek, egileak berak asmatutako paisaietan. Tamaina handiko argazkiak dira. Panoramikak diruditenak argazkilariak hainbat perspektiba eta unetan ateratako argazkien el-karketak dira. Lehen aldiz ikusi ahal

dira Walter Niedermayeren argazkiak Euskal Herrian. Bilboko Elkano kaleko 20an dagoen aretora, aurretik Europa eta Estatu Batuetako galerietan erakutsi ez dituen hiru lan berri ekarri ditu argazkilari italiarrak.

MONIKA DEL VALLE

Walter Niedermayr argazkilaria, atzo Bilbon, *Liparreko lurraldeak* erakusketaren aurkezpen ekitaldian.

WALTER NIEDERMAYR italiarraren argazkiak ez dira diruditena. Islatzen dituzten paisaiak ez dira benetakoak, argazkilariak berak osatzen ditu, hainbat toki eta unetan hartutako irudien bitartez. *Liparreko lurraldeak* erakusketa antologikoarekin iritsi dira Niedermayren argazkiak lehenengoz Euskal Herrira. Bilbon, BBKren kultur aretoan, azaroaren 14a arte egongo da zabalik erakustaldia. Bilborako bereziki prestatutako hiru lan ekarri ditu italiarrak: *Kitzsteinhorn VII*, *Hochjochferner* eta *Vedretta Presena IV*.

Argazkilaria bera izan zen atzo Bilbon, erakusketaren inaugurazioan. Bere lana «sekuentziala» dela azaldu zuen, eta 1985etik serieetan egiten duela lan azpimarratu zuen. «Irudi bakartua ez zait interesatzen», ziurtatu zuen.

Azken urteetan jorratzen duen bidean eroso sentitzen da. «Material bat erretratatzen dut, eta gero beste testuinguru batean kokatzen dut, irudia eraikitzen dut.

Horrela, itxuraz errealtate dokumentala dena irudi zeharo ezberdina bilakatzen da».

Mendiko paisaiak

Mendiko paisaiak osatzen dute erakusketa. Naturalizat jotzen du Niedermayrek mendialdea erretratzatzea, bera Bolzano herrian jaiotakoa baita, Dolomiten magalean. Hala ere, 1989tik 1999ra

Alpeetan egindako lana nazioartean ezagunena badu ere, argazkilariak hiri espazioen edota autobideen inguruko proiektuak ere garatu ditu.

Niedermayrek nabarmendu zuenez, «ez zaizkit mendiak berez bakarrik interesatzen. Mendiko paisaien inguruan hausnarketa egin ez munduko gainontzeko arloei buruz hausnar daiteke».

Ramon Esparza adituak egin zituen aurkezpen lanak, atzo, BBKren aretoan. Haren ustez, Walter Niedermayr «gaur egun Europako panoraman ari den argazkilari interesgarriena» da.

Espazioaren arazoa eta horri nola aurre egin lirateke, Ramon Esparzaren arabera, argazkilariaren kezka nagusiak. Lan horiek «oso minimalistak» direla deritzo.

Erakusketa ibiltariaren azken pausoak

■ BILBORA iritsi aurretik, bide luzea egin du *Liparretako lurraldeak* erakusketak. Estatu Batuetako eta Europako hainbat erakunderen arteko elkarlanaren emaitza da Walter Niedermayren lanen erakusketaren produkzioa. Tartean Bilbao Bizkaia Fundazioa ere izan da.

Argazkilari italiarraren lanen erakusketa antologikoa iazko udazkenean aurkeztu zuten lehenengoz, Parisen.

Ondoren, ibilbide luzea jarraitu du Europa eta Estatu Batuetako hainbat aretotan zehar. Besteak beste, Milan, Londres, New York, Santa Monica, Annecy eta Bolzanon eraku-

tsi dute. Bilbon BBKren aretoan azaroaren 14a arte ikusgai izan ondoren, Salzburgoko Museum Rupertinum delakora eramango dute. Horrenbestez emango zaio amaiera Niedermayren lan ezagunenak biltzen dituen erakusketa ibiltariari.

Erakusketaren antolaketako partai-

de Rafael Calviñoren ustez, Niedermayren proposamena «oinarrian dagoen lurraldetasunaren ideologiak» egiten du interesgarri. «Erakusten dituen mendiak ez dira ikuspegi erromantikoaren Natura garbia, turismoaren industriak egiten duen lurraldearen erabileraren adibide baizik».

Apokalipsiaren kodize bat argitaratu du Juan Chapak Londresen

■ III. edo IV. mendekoa da aurkitutako papiroa

Efe / Iruñea

NAFARROAKO Unibertsitateko Teologia Fakultateko irakasle Juan Chapak Apokalipsiaren kodize baten zenbait pasarte argitara eman berri ditu, Londresen. Agiria III. edo IV. mendekoa da. Itun Berriko azken liburua aztertzeke garrantzi handiko pieza izan daiteke, adituen arabera. Nafarroako Unibertsitateak aditza eman duenez, orain arte hainbat eskuizkribu berantiaragotan agertzen ziren Apokalipsiaren pasarteak jasotzen ditu orain argitaratutako papiroak.

Oxirincoseko papiro bildumako kodize bat da orain aurkitutakoa. Oxfordeko Ashmolean Museum men gordetzen da bilduma hori (Ingalaterra); bilduma horretako papiroak mende osoan eman ditu argitara Egiptoko Ikerkuntza Elkarteko Londreseko egoitzak.

Juan Chapa irakasleak azaldu duenez, «Apokalipsiko piztiaren zenbakiaren aldaera garrantzitsua jasotzen du kodize berriak», 666 zenbaki ezagunaren ordez orain plazaratutako testuak 616 zenbakia jasotzen baitu.

Interes sozialeko ekitalditzat jo du Gobernuak Iruñeko Orfeoien egitaraua

Erredakzioa / Iruñea

NAFARROAKO Gobernuak interes sozialeko ekitaldi izendatu du Iruñeko Orfeoia 1999rako antolatutako egitaraua. Ondorioz, Iruñeko Orfeoien ekitaldiak babesten edo laguntzen dituzten enpresa eta erakundeek inbertitutako diruaren % 50era bitarteko hobari fiskalak eskuratu ahal izanen dituzte.

Berri hori «oso pozik» hartu, eta Iruñeko Orfeoien finantziazioan «aldaketa handia» ekarriko duela azpimarratu dute arduradunek. Duela 107 urte sortu zen Iruñeko Orfeoia.

Gipuzkoako Herri Arteko Bertsolari Txapelketa

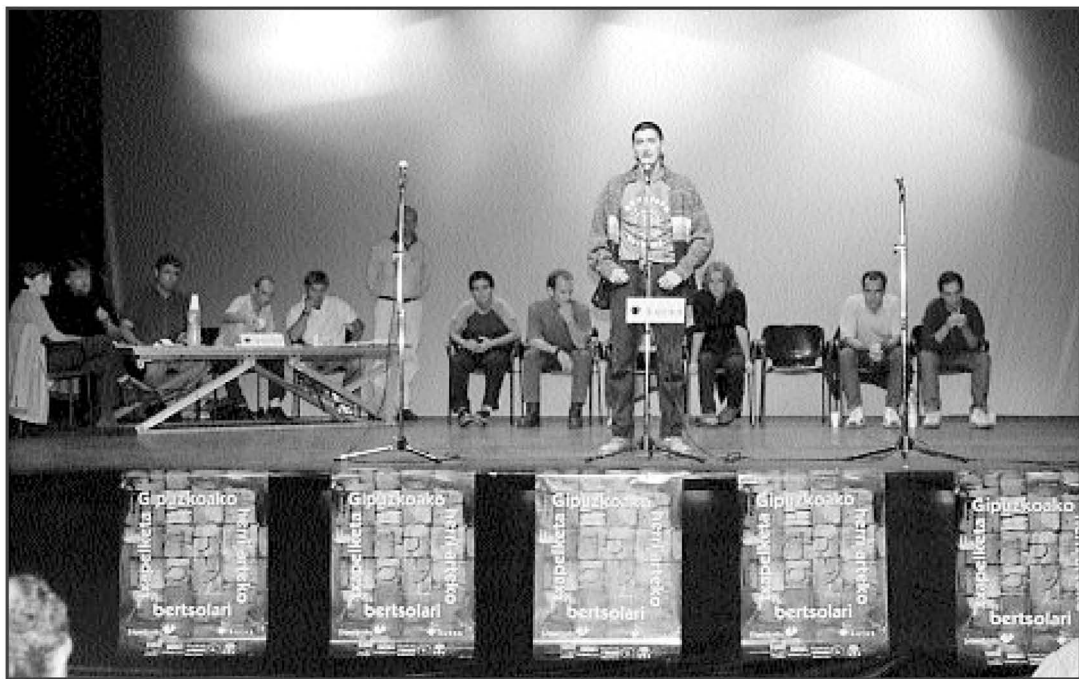
Lehen faseko azkeneko kanporaketak asteburuan

Leintz, Azpeitia-Oñatz, Xenpelar eta Oiartzun ariko dira gaur

Jon Abril / Donostia

Iragan asteburuan kanporaketen erdiak jokatu, asteburu honetan izango dira gainerako saioak Gipuzkoako Herrien

Arteko Bertsolari Txapelketako lehendabiziko fasean. Leintz eta Azpeitia-Oñatz taldeak ariko dira gaurko kanporaketa batean, eta Xenpelar eta Oiartzun taldeak, berriz, bestean.

PABLO S. QUIZA

Urnieta-Andoain eta Hernani-Txisplau taldeen arteko kanporaketa, iragan urriaren 4an, Urnietan.

ARRASATEN, Azpeitia-Oñatz eta Leintz taldeak ariko dira gaur, Alkartu elkartearen afariaren ostean. Azpeitiarrek alde nabaria lortu zuten etxean jokatuakoa saioan, baina Leintzeko taldean bi aldaketa izan daitezke, eta aurkeztuko duten taldea aski desberdina izan daiteke.

Alde tikiagoa dute puntuetan Hernani-Iraulio eta Oiartzungo taldeek. Hernaniko taldean Iñaki Zelaia ariko da ziurrenik, lehendabiziko kanporaketan ez baitzen aritu. Zelaia, Urdangarinek batean, fin aritu zen Euskal Herriko azkeneko txapelketan, eta

biak taldekide izanik, saioa polita gerta daiteke. Oiartzuarrek ez dute abantaila galtzen utzi nahi izan.

Bihar, Azpeitia-Landetak eta Oñatik lehia handirik gabeko saioa egingen dute. Azpeitiarrek ia-ia segurtaturik dute sailkapena, eta gauzak anitz okertu beharko litzaizkieke kanpoan gelditzea. Bertso afaria egingen dute bi taldeek, Azpeitiko Añota jatetxean, 20:30etatik goiti.

Hernani-Iñatzu taldeak hernaniarren ordezkariaren bat bermatu nahiko du bihar Oreretan, Xenpelar taldearen aitzinean. Xenpelar taldea puntu erdiko aldearekin aterako da. Saio hau ere

bertso-afari moduan iraganen da, Batasuna Elkartean, 20:30etan.

Biharko azken saioa Orioko kultur etxean egingen da, 22:00etan. Zumaia eta Orioko taldeek jardungo dute. Zumaiarrek abantaila lortu zuten aurreko saioan, eta oraingoan ere eurak izanen dira faborito. Oriotarrek hirukoterik gazteena aurkeztuko dute: Esoain, Gurrutxaga eta Sukia.

Lehendabiziko faseko azkeneko saioa heldu den astelehenean jokatu da, eta Toloxa eta Goierrri-Beasain taldeak ariko dira aurrez aurre, Tolosako Usabal sagardotegian.

Ikusleek erabakiko dute zer ikusi Tricicleren antologian

■ Taldearen 20 urteak ospatzeko prestatu dute

Erredakzioa / Donostia

KATALUNIAKO Tricicle antzerki talde ezagunak ikuskizun berezia prestatu du 20. urteurrena ospatzeko. *Manicomio, Exit, Slastic, Terrific* eta *Entretres* lanetako hogeitaz emango dizkie aukeran ikusleei, eta bakoitzak zazpi edo zortzi hautatu beharko ditu. Boz gehien jasotzen duten esketak antzeztuko ditu Triciclek. Bartzelonako Victoria antzokian antzeztuko du gaurtik aurrera datorren urteko urtariraren 16z arte. Geroago, Bilbo eta Donostian izango da.

Ordu eta hiru laurden inguru iraungo du emanaldiak, «ohi baino askoz gehiago», Tricicleko kide Paco Mirren arabera. Ikusleek erabakien baitakoa izango denez, egunero aldatuko da eta muntaia agertokiaren atzean ere egingo dela esan zuten taldekideek, azkar aldatu beharko dituztelako jantziak.

Antzokietako atarietan aukeran dauden esketxei buruzko orriak banatuko dituzte azafatek, eta pantaila batean ikusgai izango dituzte bitartean.

Ikuskizuna jai berezi

bihurtuko da azaroaren 1ean, orduan beteko baititu Triciclek hogeitaz urte.

Liburu bat, eta zinemarako prest

Ikuskizun antologikoarekin liburu bat egingo du Tricicle taldeak Espainiako Egitel eta Editoreen Elkartearekin batera, hamargarren urtea ospatzeko kaleratu zutenaren antzekoa. Gainera, zinemari jarraitzeko asmo sendoa agertu zuen pasa den astean taldeak, ikuskizunaren aurkezpenean. Joan Gracia: «Zinemak eragina izan du gure lanean, eta zinemari erregulariki lan egiten bukatuko dugu». Kataluniako TV3 telebista kateko ere ari dira lan bat prestatzen: *Dinamita* tele-saioa.

Umoreista talde kataluniarrek 3.000 ikuskizun inguru eman dituzte sortu zutenetik hona. Katalunian, Euskal Herrian, Japonian, Bosnia-Herzegovinan, Estatu Batuetan, Israelen, Finlandian eta beste hainbat lekutan izan dira, eta ezin dietez erantzun lan eskaintza guztiei, beste pare bat konpainia ere ari dira Tricicle-ren lanak taularatzen.

ARTXIBOKOA

Tricicleko kideak, *Palace* filmean.

G u z k k h r r r t k
r t s l r t x l k t
/

sl f z l

u t x

MONIKA DEL VALLE

Permeteko Lela Sendia talde albaniarra.

Lela Sendia, ahots eta musika tresnen nahasketaren maisuak

Albaniako taldea gaur eta bihar ariko da Udazkenean Folk jaialdian

Kristina Martin / Bilbo

Biolin, klarinete, akordeoi, laute eta pandero handi baten antza duen def izeneko tresnen doinuekin batera adineko zazpi ijito albaniarrek osatzen dute Lela Sen-

dia. Polifonia instrumentala zein ahotsezkoa, inprobisazioa eta ijitoen artean oso ohitura zabala diren tradiziozko ezkontzako dantzaldiak Euskal Herrira ekarriko ditu oraindik gure artean guztiz ezezaguna den Albaniako zazpikoteak.

ALBANIAKO hegoaldeko Permet herrikoak dira Lela Sendia musika taldekoak, eta Udazkenean Folk jaialdiaren aurtengo edizioan gure artean oraindik ezezaguna den Balkanetako musika ezagutaraztea egokitu zaie. Hamabost urte daramatza Ikerfolk elkarteak Udazkenean Folk jaialdia Gipuzkoan antolatzen, baina aurtun zabaldu egingo da jaialdia, Bizkaira ere hurbilduko baita. Atzo Barakaldon egin zuen Lela Sendiak kantaldia, gaur Donostiako Egiako kultur etxean egingo dute, eta bihar berriz Elgoibarko Foruen plazan izango dira.

Tresnetan zein ahotsetan aberastasun itzela du zazpi ijito arrazako artistak osatzen duten Lela Sendia taldeak. Inprobisaziorako gaitasuna, alde batetik, eta polifonia,

hau da, tresna eta ahots anitzen harmoniazko nahasketa, bestetik, talde albaniarren ezaugarriarik nabarmenenak dira. «Batuetan musika tresna guztien nahasketa, bestetan ahots hutsak, eta beste askotan ere tresnak eta ahotsak nahasten ditugu», esan zuen Lela Sendia taldeko kide batek.

Ikuskizuna sortzeko gaitasuna

Biolina, klarineteak, akordeoia, lauteak eta def deritzon pandero handia: zazpi musika tresna jo eta aldi berean kanta egiten dutenek ikuskizuna sortzeko daukaten gaitasunaren zuzeneko erakustaldi ederra egin zuten prentsaurrekoan.

Lela Sendiaren erreperitorio zabalaren barnean, gainera,

ezkontzetako dantzaldietarako konposizioak daude. «Saze edo ijito arrazarengan oso sustraituta dagoen ohitura baita ezkontzetako ospakizunetan orkestra tradizionalen erritmoetan dantza egina-raztea», azaldu zuen taldekide batek.

Horretaz gain, inprobisazioaren artistak ere badira Lela Sendiakoak. Kaba izeneko konposizioan, adibidez, polifonia instrumentala gauzatzen da. Aurretik neurri eta erritmo jakinik ez du, jo bitartean sortzen baita. Musika jole batek erritmoaren oinarri ezarri eta besteek horren arabera segitzen dute. Musikari bakoitza, beraz, besteen erritmoari egokitzen saiatzen da, eta oso erritmo geldoan hasitakoa intentsitate dramatiko handiz amaitzen da.

l a b u r r e a n

M U S I K A

■ **Nafarroako II. Trikitilari eguna ospatuko da etzi Arbizon HELDU** den igandean ospatuko den Nafarroako Trikitilari Eguna Sakanan (Arbizu) antolatu izana ez da kasualitatea. Izan ere, Sakanan asko dira trikitixa eta panderoa jotzen eta ikasten ari direnak. Igande goizean, Arbizuko plazan eskola guztiei harrera egin ondoren, hainbat herritan egingen dira kalejirak. Arratsaldean, berriz, bertsolarien saioa eta eskola bakoitzaren saioa izango da Arbizuko frontoian. Bukatzeko, arratsaldeko 20:00etan Gozategi taldearen saioa izango da.

■ **Milaka lagunek eman diote azken agurra Amalia Rodrigues kantari portugaldarrari, Lisboako Estrela basilikan** FADOAREN dama handia bezala ezaguna zen Amalia Rodrigues abeslaria, eta herenegun hil zen, 79 urte zituela. Haren gorpua lorez estalirik dago ordudunik Lisboako Estrela basilikaren aurrean, eta milaka lagunek ilarak sortu dituzte kantariari azken agurra emateko. Besteak beste, Eusebio futbol jokalaria ohia, Lisboako alkate Joao Soares eta beste zenbait pertsona ezagun igaro dira hilotzaren aurretik.

■ **Joe Strummer-ek, The Clash-eko buru izanak, bakarkako lehen diskoa kaleratuko du datorren urriaren 18an** X-RAY STYLE izenburupean kaleratuko du bere lehen diskoa Joe Strummer musikari ingelesak. Strummer The Clash punk talde sonatuko kide eta buru izan zen, eta Bartzelonan kontzertu bat eskainiko du lan berria aurkezteko. Doctor Music promotorak aditzera eman duenez, aipatu kontzertua heldu den abenduaren 2an izango da, Bartzelonako Zeleste aretoan.

D A N T Z A

■ **Errobiko Kaskarrotak elkarteak bere biltzar nagusia egin du UZTARITZEKO** (Lapurdiko) elkarte horretan diren hirurogei bat kide bildu ziren iragan larunbatean. Errobiko Kaskarrotak elkarteak Uztaritzeko dantza eta musika eskolaz ardura-tzen da, baita Izartxo dantza taldeaz eta Uztaritzeko txaranga-ere. Hartzaro festibala antolatzen du baita ere Uztaritzeko ohitura zaharrak diren Kaskarrotak eta Ihauteriak. Elkarteak dioenez, azken bi gertakari horiek «Iparraldeko dantza hitzordu handienetakoak dira».

A R T E A

■ **Gunter Grassen lan plastikoez osaturiko erakusketa ikusgai dago Madrilgo Arte Ederretako Zirkuluan** LITERATUR Nobel Saria eskuratu berri duen arren, Gunter Grassek bere jardura artistikoa ez du idaztera mugatzen. Horren adibide da atzodanik Madrilgo Arte Ederretako Zirkuluan ikusgai dagoen erakusketa. Bertan, artista alemaniarren grabatu lanak, akuarelak, txuri-beltzean eginiko margoak... ikus daitezke. Orotara, 60 artelanetik gora daude ikusgai.

■ **Brossa poeta bisualaren lanak eta Picassori buruzko ekitaldiak izango dira 'Picassoren Urria'-ren ardatzak** JOAN BROSSA poeta bisualaren erakusketa bat eta Pablo Picasso herritarrengana gerturatzeko ekitaldiak izango dira Picassoren Urriaren XII. aldiko ardatzak. Pablo Picassoren bi argazki jarriko dira Malagako kaleetan haren 118. urteurrena oroitzeko. Denda eta tabernek margolariarekin erlazio-natutako objektuak banatuko dituzte doan. Joan Brossa artista katalanari Unesco erakundearen Picasso Domina eman zioten 1988. urtean, kulturari egindako ekarpenaren-gatik.

I G K I M E K E K 3 3 2 2 2

EUSK A
IR K SLE K
h r l u u
usk lt n l n
ls s k k
KU IKURUM K
1179
ST KOTIK MLL
I LI

L t
t z u l r
t z n
n a s l r z u z i t
l i m k l u r k z u z a k t x
TL 35153 Fx 35213

31 x 33 mm

31 x 33
M UL
(E z r k rr)
E un 2.
st (un) 2.2
2 st (12 un) 2.
HI t (2 un) 1.

31 x 33 mm

31 x 33
M UL
(r N f rr)
E un 2.1
st (un) 1.
2 st (12 un) 1.5
HI t (2 un) 1.1

31 x 33 mm
M UL
(l rr l)
E un l.
st (un) 2.1
2 st (12 un) 1.
HI l (2 un) 55 l.

La Troppa taldeak hasiko du NAEren Udazkeneko Zikloa

Urriaren 12tik abenduaren 19a arte izango dira emanaldiak

Edurne Elizondo / Iruñea

Udazkeneko Antzerki Zikloa antolatu dute, hamalagarren aldiz, Nafarroako Antzerki Eskolak (NAE) eta Nafarroako Gobernuak, elkarlanean. Zikloa dagoene-ko «errotuta» dagoela azpimarratu zuen

NAEko zuzendari Tekniko Javier Perez Eguarasek, eta aurtengo zikloa osatzen duten konpainia eta ikuskizunen kalitatea nabarmendu zuen atzo. Aurtengo zikloaren ezaugarri nagusiak taldeen konpromisoa eta Latinoamerikako konpainien esku-hartzea direla gaineratu zuen.

GARI GARAIALDE

Yllana taldeko Juan Francisco Ramos (aktorea eta argien zuzendaria) eta David Ottone (zuzendaria).

ZIKLOA hilaren 12an hasiko da, Txileko La Troppa konpainia ezagunaren eskutik. Taldeak bere ikuskizun berria aurkeztuko du; *Geme-los*, alegia. Hilaren 16an eta 17an, Nafarroako Iluna taldeak parte hartuko du, *La extraña pareja* obrarekin, eta 24an, berriz, Sevillako Producciones Imperdibles konpainiaren *Un poeta en Nueva York* ikusi ahal izanen da.

Hilaren 31n, Galiziak Mofa y Befa taldeak parte hartuko du zikloan, *Para ser exactos* lanarekin, eta, azaroaren lehenengoan, berriz, Esteve y Ponce taldeak *Los hermanos Pirracas en Nemequitepa* eskainiko dute NAEko aretoan. Azaroaren 7an, Venezue-

lako Grupo Actoral 80 taldea ariko da, eta 14an, berriz, Ekuadorko Malayerba. Charo Frances nafarra konpainia horretako kide da.

Ondoren, azaroaren 21ean, Albena antzerki talde valentziarrak parte hartuko du zikloan *Besos* lanarekin, eta 28an, berriz, Arabako Pikor antzerki taldeak *Franki Stein* aurkeztuko du.

Txotxongiloak ere bai

Txotxongiloek ere izanen dute lekuri Udazkeneko Zikloan, Jordi Bertranen *Supermonstruos* ikuskizunaren eskutik. Azaroaren 29an izanen da Bertran Iruñean. Abenduaren 8an, berriz,

Nicomicon taldeak *La ciudad sitiada* aurkeztuko du, eta Yllana konpainiak, ondoren, 12an, 666 eskainiko du. David Ottoneren zuzendari-tzapean, Fidel Fernandez, Raul Cano, Joe O'Curneen eta Antonio de la Fuente aritzen dira Yllana talde madrildarraren lanean. 666 da haien hirugarren ikuskizuna, eta umore beltza eta zentzugabekeria nahasten dituzte hor.

Abenduaren 18 eta 19an Producciones del Callao talde madrildarraren *Como los griegos* obrak emanen dio amaiera zikloari. Alfredo Sanzol nafarrak zuzentzen du lan hori. Emanaldiak NAEn dira, 20:00etan.

Sanchis Sinisterraren obra bat Gasteizko Antzerkialdian

■ Juan Diego aktorea ariko da, 17 urteren buruan

Luis Karlos Garcia / Gasteiz

JOSE SANCHIS SINISTERRA autore bikainaren testu batek Gasteizko Antzerkialdia bisitatuko du gaur berriro ere, iaz *El cerco de Leningrado* arrakastatsuan egin bezala. Oraingo honetan, *El lector por horas* izenburuko ikuskaria izango da, Teatre Nacional de Catalunya ekoitzirik eta Juan Diego aktore nagusia izanik, 20:30etan, Principal antzokian.

Testugilea garrantzi handikoa da lanaren aurkezpenean, baita aktorea ere, baina antzelanak honako irizpide honi jarraitu dio: «Antzerkia ikuslearengan gertatzen den zerbait da, ez autoreak paperean idazten duen zerbait, ezta antzezle-

ek okupatzen duten eszena ere». Ikuskariaren ardura-dunek «keinu moral-politikotzat» hartu dute «ikuslea kontsumitzaile pasibo gisara ez tratatzea». Horretarako, publikoak elkarriketa puska batzuk aditu eta kontakizunean moldatu behar izaten ditu.

Jolas horrek presentzia handiko aktore esperientziaduna du: Juan Diego. Clara Sanchis eta Jordi Dauderrek osatzen dute aktore taldea. Zuzendaria, berriz, Jose Luis Garcia Sanchez da. Ikuskariak baditu nahikoa motibu publikoaren arreta erakartzeko. Arduradun bakoitza berme handikoa da, baina, era berean, ziur zaleek gogoan izango dutela hamazazpi urte igaro direla Juan Diego ikusi gabe.

Baionako antzerki festibalari gaur emanen diote hasiera

■ Musika eta irakurraldiak ere izanen dira egitarauan

Iñaki Etxeleku / Baiona

KATALUNIATIK lau antzezlan, Andaluziatik bat, Txiletik bat eta Frantziatik lau emanak izanen dira aste batez Baionako Antzerki Jaialdian. Musika orotarik entzunen da: Kepa Junkerarena, Stronboli Salsa taldearen musika latino eta Errumaniako Ciocarlia fanfararen *tzigano* musika. Festibalean, egun oroz, espainol eta latinoamerikar idazle batzuen testu irakurraldiak izanen dira, eta baita ikusgarrien kritika mintzaldiak ere.

Iberiar, latinoamerikar, frantses eta euskal kulturak nahasiko dira, beraz,

Baionan eta Miarritzen, Theatre des Chimerekek antolatzen duen jaialdian. Aste guztiko egitarauaren aurkezpen baten ondotik, Carlos Sauraren *Flamenco* filma erakutsiko da Baionako Atalante zinemagelan.

12 orduko irakurketa

Biharamuneko proposatua dena ez da hemen inoiz ikusi. Larunbatean eta igandean, bi antzerkilarik, 12 orduz, Cervantesen *Don Quijote* obra irakurriko dute. Zaila dirudien ariketa horren egileak Jean-Marie Broucaret eta Alain Simon zuzendari eta jokalaria dira.

MUSIKA

ALEGIA

► **Joxe Ripiau.** Gaztetxean.

ANDOAIN

► **DJ Prest** eta **DJ Lou K.** Itzala tabernan, 23:00etan.

ARRASATE

► **The Virus** (Galizia) eta **Factoria 77.** Gaztetxean, 22:00etan.

ATARRABIA

► **Color Humano, Marea.** Plazan, 00:00etan.

BAIONA

► **Excise I.** Txitxaki ostatuan, 21:00etan.

BARAKALDO

► **Cilian Vallely** (gaita), **Tony Cuffe** (kitarra) eta **Seamus Connolly** (bibolina). Irlandako taldea. Barakaldo antzokian, 20:30etan.

BILBO

► **Zer Bizio?** eta **Non demontre.** Kafe Antzokian, 22:00etan.
 ► **J. Aranbarri, W. Lutoslawski.** Euskalduna jauregian, 20:00etan.
 ► **Errenteriako Andramari abesbatza eta Bilboko Orkestra Sinfonikoa.** Euskalduna jauregian, 20:00etan.
 ► **Abesbatzak Andoni Arregiren omenez.** Bilborock aretoan, 20:00etan.
 ► **Resident Dj's.** Cotton Clubean, 00:00etan.

DONOSTIA

► **DJ Makala.** Etxekalten.
 ► **Permeteko Lela Sendia.** Gaastezenan, 20:30etan. Udazkenean Folk.
 ► **Etsaiak.** Amara-Berrin. Jaiak.
 ► **Eztanda.** Martuteneko plazan, 23:30etan.
 ► **Euskadiko Orkestra Sinfonikoa.** Kursaalako auditorioan, 20:00etan.

DURANGO

► **Turron de binagre** eta **MPB.** Sapuetxe gaztetxean, 22:00etan.

ELORRIO

► **Bide Ertzean** eta **Petti.** Parra tabernan, gauean.
 ► **Gema 4** eta **Suavesito.** Arriolan, 22:30etan.

ERMUA

► **Hautzarrak.** Zuloan, 19:00etan.

IRUN

► **Satanic Surfers.** Tunk! aretoan, 23:00etan.

IRUÑEA

► **Los Rosslis.** Artsaia aretoan, 23:00etan.
 ► **La Asunción abesbatza.** Los Gigantesen, 20:00etan.

MUSIKA

ARTXIBOKOA

Irlandar gaua gaur Barakaldon, eta bihar Donostian

Cillian Vallely (gaita), **Tony Cuffe** (gitarra, argazkikoa) eta **Seamus Connolly** (bibolina) musika joleek Irlandako doinuak interpretatuko dituzte gaur Barakaldon (Bizkaia), izen bereko antzokian, 20:30etatik aurrera. Bihar, berriz, Donostian joko dute, Gazteszena Egiako kultur etxean, Udazkenean Folk 99 jaialdiaren barruan.

ZALDIBIA

► **Sakatrik.** Dantzaldia, 00:00etan. Santa Fe jaiak.

ANTZERKIA

BILBO

► **Entiendeme tu a mi.** Ayala antzokian, 20:00etan.

DONOSTIA

► **Las mujeres sabias.** Victoria Eugenia antzokian, 20:00etan.

ERMUA

► **La Casa de Bernarda Alba.** Izarraitz taldea. Ermua zinema aretoan, 22:15etan. Antolatzailea: Gaztela-Leoneko kultur zentroa.

ETXARRI-ARANATZ

► **Para ser exactos.** Mofa y Befa, kultur etxean, 21:00etan.

GASTEIZ

► **El lector de horas.** Nal zentro dramatiko. Principal antzokian, 20:30etan.

GETXO

► **Dama eta Kardinala.** Txalo taldea Getxo antzokian, 19:30etan eta 22:30etan. Getxoko XVII Antzerki Jardunaldiak.

IRUN

► **Choriz " & Salchichons.** Paco Pacolmo taldea. Kale antzerkia

Luis Marianon, 19:00etan. XV. Gazte Antzerkia.

► **Trainspotting / Stand up comedy.** Buhame taldea. Kafe antzerkia, Kabigorri ateneoan, 22:00etan.

VILLABONA

► **El sueño del pato.** Miedomeda taldea, Gurea zinema aretoan, 22:30etan.

ZIZUR NAGUSIA

► **666.** Yilana, kultur etxean, 22:00etan.

ZINEMA - BIDEOA

BEASAIN

► **Diapositiba emanaldia.** Mendiko gaiei buruz, Aizkorri mendizale elkartearen, 20:00etan.

GERNIKA-LUMO

► **Solas.** Zine-kluba. Benito Zambanoren filma, Gernika zinema aretoan, 20:00etan.

HITZALDIA

DONOSTIA

► **Euskal selekzioaz mahaingurua.** Hizlariak: Xabier Exposito, Agustin Aranzabal, Unai Osa. Moderatzailea: Julian Beloki. Casares kultur etxean, 19:30etan.
 ► **Rutas de tierra y de hombres: Costa Rica y Panama.** Hizlaria: Antxon Agirre Sorondo. Okendo kultur etxean, 19:30etan.

► **PNL norberaren garapenerako eta komunikaziorako tekniken ikuspegia.** Hizlaria: Iñaki Olaskoaga psikologoa. ONCeren aretoan (Etxaide, 14), 19:30etan. Antolatzailea: Hobe-ki-AFEDES.

GERNIKA-LUMO

► **Energia eraberrikorrak.** Hizlaria: INNOVA Ingurugiro ingegneria enpresako kide bat. Kultur etxean, 18:00etan.

IRUN

► **Arraunketari buruzko hitzaldia.** Hizlaria: Ketxus Ponce. Amaia hitzaldi aretoan, 17:30etan. Antolatzailea: Irun-go AEK euskaltegia.
 ► **Irungo bandoleroak.** Hizlaria: Mikel Alberdi. Amaia hitzaldi aretoan, 20:00etan. Antolatzailea: Irun-go AEK euskaltegia.

BERTSOLARITZA

ARETXABALETA

► **Gipuzkoako Herri Arteko Bertsolari Txapelketa.** 1. kanporaketa: Leintz taldea / Azpeitia-Oinatz taldea. Alkartu elkartearen.

HERNANI

► **Gipuzkoako Herri Arteko Bertsolari Txapelketa.** 1. kanporaketa: Hernani-Iraulio taldea / Oiartzun taldea. Peña Olano elkartearen.

ERAKUSKETAK

ANDOAIN

► **Maisu errusiarrak: Totize, Kulikov eta Elistratov.** Ayerbe galerian. Gaur azken eguna.
 ► **Edurne Lizasoren lanak.** Irun-berri elkartearen, urriaren 14a arte.

ARRIGORRIAGA

► **Jaietako argazkiak.** Kultur etxean, urriaren 15a arte.

ASTIGARRAGA

► **Antton Olariagaren erakusketak.** Gizarte kultur etxean, urriaren 17a arte.

BILBO

► **Massimiliano Tonelliren argazkiak.** Espacios de los Mundos (Simon Bolivar) tabernan, azaroaren 1a arte.
 ► **Walter Niedermayrren argazkiak.** BBKren kultur aretoan (Elkano, 20). Azaroaren 14a arte.
 ► **Alberto Rementeriarren pinturak.** Windsor kulturgintzan, azaroaren 6a arte.
 ► **Cantos del desierto (1979-1999).** Richard Misrachen lanak, Rekalde aretoan, urriaren 12a arte.
 ► **Herbe.** Iratxe Larrearen lanak, Rekalde aretoan, urriaren 12a arte.
 ► **Euskal Txirrindularitzaren 100 urte.** Euskal Museoa, urriaren 17a arte.
 ► **Picassoren litografiak (1920-**

1950). Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioko erakusketa aretoan, urriaren 15a arte.

► **Amateur.** Fermin Morenoren lanak, Bilbao Arte galerian, urriaren 24a arte.

DONOSTIA

► **Euskal Selekzioaren historiari buruzko erakusketa.** Casares kultur etxean. Gaur azken eguna.

► **Antitrack.** Manuel Saizen lanak, DV galerian, urriaren 10a arte.

► **Argazki Ondarearekin antolatutako erakusketa.** Bazkideek musutruk emandako lanak, Gipuzkoako Argazkilari elkartearen, urriaren 13a arte.

► **Collection Nina Sidow & Peio Agirre / COOP.** DAEko hirugarren proiektua. Egiako kultur etxean. Bihar azken eguna.

► **Mamen Arrutiren pinturak.** Kutxako Garibai erakusketa aretoan, urriaren 17a arte.

► **Rodriguez Catalanen akuare-lak.** Kutxako Garibai erakusketa aretoan, urriaren 17a arte.

► **Alvarez Plágaroren pinturak.** Dieciseis galerian, urriaren 24a arte.

EIBAR

► **Iñaki Olazabalen eskulturak.** Portalean urriaren 30a arte.

ELGOIBAR

► **Antxon Agirre Sorondoren argazkiak.** Kultur etxean, urriaren 17ra arte.

ENKARTERRIAK

► **Arenaza I kobazuloko arpoia aztergai.** Enkarterrietako museoan, abenduaren 1a arte.

GASTEIZ

► **Germen.** Erakusketa kolektiboa Zuloan, azaroaren 3a arte.

GERNIKA-LUMO

► **Energia berriztagarriak.** Erakusketa didaktikoa kultur etxean, urriaren 13a arte.

► **Erraldoiak eta buruhandiak Bizkaian.** Euskal Herria museoan, urriaren 31a arte.

GETXO

► **Naiara Oliver.** Pintura abstraktoa, Erromoko erakustaretoan, urriaren 16a arte.

HONDARRIBIA

► **Henri Lallemanden pinturak.** Zuloaga Etxean, urriaren 19a arte.

LEGAZPI

► **Guraizarekin margotu.** Collage erakusketa, kultur etxean. Gaur azken eguna.

ORDIZIA

► **Euskal Pilota Jokua.** Barrena kultur etxeko erakusketa aretoan.

ANTZERKIA

Antzerki obra: Josep Maria Beneten 'Ay, Caray!' • Zuzendaria: Manuel Angel Egea • Lekua: Bilbon, Arriaga antzokian • Egunak: atzotik igandea arte, egunero • Gaurko emanaldia 20:00etan izango da

Josep Maria Beneten 'Ay, Caray!' komedia Bilbon

JOSEP MARIA BENET antzerkigile katalanaren *Ay, Caray!* obra Bilbon ikus daiteke egunotan, Arriaga antzokian, gaztelaniaz. Atzo eskaini zuten lehenengo emanaldia, baina igandera bitartean egunero emango dute.

Benetek berak prentsaurrekoan adierazi zuenez, ez du beste komediarik idatzi: «Hauxe da idatzi dudakomedia bakarra, eta estilo klasikoa du, generoko arauak betetzen ditu gutxi gorabehera».

Kazetari heldu baten gaineko gorabeherak kontatzen ditu lanak. Kazetari ezaguna da bera, prestigio-tsua; baina egun batean, bizimoduan aurrera egiteko erabaki garrantzitsua hartu behar duenean,

XOUSE SIMAL

Ay, Caray! obrako aktoreak eta zuzendaria.

espero ez duen zerbait esango dio amoranteak.

Benetek antzezlan honekin zer lortu nahi duen ere azaldu zuen: «Ezohiko unekak, ustekabeko irtenbideak, momentu historikoak, eta ahal dela benetako pertsonaiak lortu nahi dira».

Lan hau Bartzelonan estreinatu zutela gogoratu zuen Manuel Angel Egea, obraren zuzendariak,

1989an. Kataluniako beste antzoki askotan ere harrera ona izan zuela esan zuen.

Gaztelaniazko bertsioa interpretatzeko, Bilbo aukeratu dute hain justu, eta Egeak esan zuenez, «hiri honetan antzerki zale-tasun handia dagoelako» eta «ikusleria jakituna delako» aukeratu dute Bizkaiko hiriburua.

Salvador Collado pro-

duktorea ere bat etorri zen Egeak esandakoarekin, eta datorren astean ziurrenik Madrilen interpretatuko dutela aurreratu zuen.

Aktoreak, berriz, Guillermo Montesinos, Fernando Delgado, Iñaki Miramon, Alejandra Torray eta Miguel Angel Tocado dira.

I. Basterretxea

DONOSTIA

IKASTAROAK

AIZTONDO

► **Sendabelarrak, txalaparta, malabareak, bertsolaritza eta txistua.** Ikastaro horiek guztiak Aiztondoko Gizarte Zerbitzuen Elkartek antolatu ditu, eta izena emateko edo informazio gehiago izateko, 943 69 39 30 telefonora deitu, urriaren 15a baino lehen.

BASAURI

► **Adierazpen plastika tailerrak.** Argazkigintza, pintura eta irudigintza, keramika, eskulturgintza, eta bestelako ekitaldiak. Izena emateko edo argibide gehiagorako Social Antzokira jo (94-44263185 telefonora dei dezakezue).

BEASAIN

► **Elikagaien kontserba artisauki ikastaroa.** Ezkiaga auzo etxean izango da azaroaren 4tik aurrera. Izena urritik aurrera eman behar da, eta argibide gehiagorako 943-161024 telefonora dei dezakezue.

► **Saskigintza ikastaroa.** Ezkiaga auzo etxean izango da azaroaren 3tik aurrera, asteazkenetan

18:00etatik 20:00etara. Argibide gehiago 943-161024 telefonon.

BILBO

► **Grafologia ikastaroak.** Hezikuntzarako Eskubideari buruzko legedi arautzailearen araberrako diploma lortuko da ikastaroaren amaieran. Izena emateko Berastegi kalea, 1-3-eskubira jo dezakezue.

► **Dantza garaikideko doanezko klasea Lizbeth Pizano mexikarraren eskutik.** Urriaren 16an izango da, eta parte hartu nahi duten guztiek urriaren 14a baino lehen 94-4420626 telefonora deitu beharko dute.

► **Psikoterapia ikastaroa: Ni eta nire harremanak besteekin.** Urria, azaroa eta abenduan zehar izango da Oartu psikoterapia institutuan (2 ordu astean). Argibide gehiago 94-4418941 telefonon.

DONOSTIA

► **Euskara ikastaroak.** Legazpi 6 euskaltegiko ikasturte berria. Maila guztiak. Argibideak 943-424366 telefonon.

► **Udazkenerako ikastaroak Groseko auzo elkartearen.** Astelehenetan hitanoa, asteazkenetan

euskal aditza lantzen, astearte eta ostegunetan euskal dantzak eta txalaparta, eta ostegunetan bertso eskola. Ikastaroen hasiera urriaren lehenengo astean izango da. Argibide gehiago 943-278577 eta 943-286727 telefonotan.

► **Geriatria, lehenengo laguntzak, orientazioa mendian eta masaje ikastaroak.** Gurutze Gorrian izango dira urritik aurrera. Argibide gehiago 943-321055 telefonon.

TOLOSA

► **Erretzeari uzteko ikastaroak.** Tolosako Udaleko Osasun Departamenduak, Minbiziaren Aurkako Elkartearekin batera, erretzeari uzteko ikastaroa antolatu du. Asteartero izango da urriaren 19tik azaroaren 30a arte. Izen ematea irailaren 27tik urriaren 13ra egin beharko da, 943-652099 telefonora deituz.

ZUMAIA

► **Eskulan ikastaroa.** Udalak antolatuta Eskulan ikastaroa egingo da Foronda kultur etxean urriaren 18tik aurrera. Izena emateko edo informazio gehiago izateko, 943 86 10 56 telefonora deitu, urriaren 13a baino lehen.

ARABA

GASTEIZ

GURIDI. *Novia a la fuga*: 17:30 - 20:00 - 22:30 - 01:00. *Una terapia peligrosa*: 17:30 - 20:00 - 22:30 - 01:00. *Soñando con peces*: 17:30 - 20:00 - 22:30 - 01:00. *Existenz*: 17:30 - 20:00 - 22:30 - 01:00. *Locos en Alabama*: 17:00 - 19:45 - 22:30 - 01:00. *American Pie*: 17:00 - 19:45. *Volaverunt*: 22:30 - 01:00. *La lengua de las mariposas*: 17:00 - 19:45 - 22:30 - 01:00.

MIKELDI. *Eyes wide shut*: 19:30 - 22:30.

MIKELDI ZINEMAK. *La novena puerta*: 17:30 - 20:00 - 22:45 - 01:00. *Una terapia peligrosa*: 17:30 - 20:00 - 22:45 - 01:00. *The Haunting*: 17:30 - 20:00 - 22:45 - 01:05. *Novia a la fuga*: 17:30 - 20:00 - 20:45 - 01:00. *Cuando vuelvas a mi lado*: 17:30 - 20:00 - 22:45 - 01:00.

SAMANIEGO. *Austin powers*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *El secreto de Thomas Crown*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Eyes wide shut*: 18:00 - 21:00. *Star Wars: la amenaza fantasma*: 17:00 - 19:45 - 22:30.

BIZKAIA

BILBO

CAPITOL. *Eyes wide shut*: 16:30 - 19:30 - 22:30. *Volaverunt*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Locos en Alabama*: 17:15 - 20:00 - 22:30. *La Guarida*: 17:00 - 20:00 - 22:30.

COLISEO ALBIA. *Cuando vuelvas a mi lado*: 17:30 - 19:45 - 22:00.

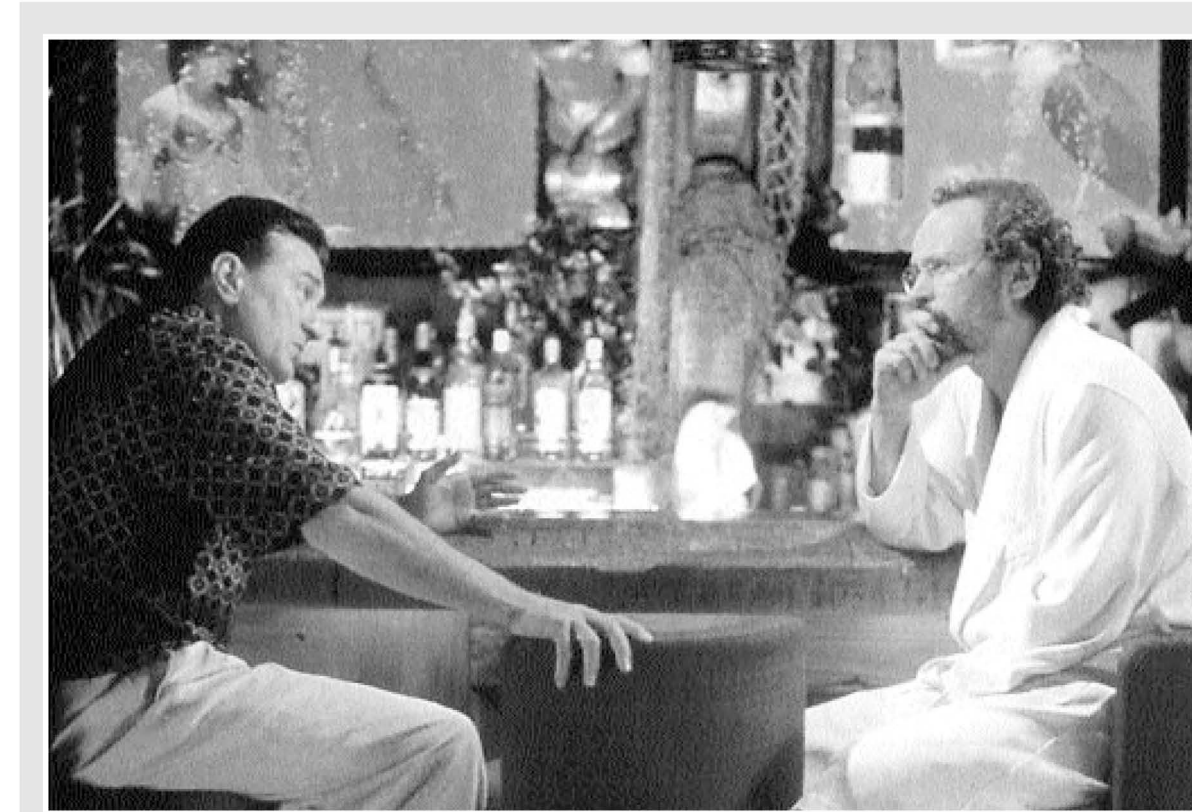
IDEALES. *American Pie*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Austin Powers 2*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Soñando con peces*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Infierno*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *La lengua de las mariposas*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Novia a la fuga*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Terapia peligrosa*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Existenz*: 17:30 - 20:00 - 22:30.

MIKELDI. *La novena puerta*: 20:00 - 22:30. *Una terapia peligrosa*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Star Wars: La amenaza fantasma*: 17:00. *The Haunting*: 17:15 - 20:00 - 22:30. *Novia a la fuga*: 17:15 - 20:00 - 22:30.

MULTI. *200 cigarettes*: 17:30 - 19:45 - 22:30. *Novios*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *El secreto de Thomas Crown*: 17:30 - 19:45 - 22:30. *París Tombuctú*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Buho gris*: 17:30 - 19:45 - 22:30. *American Cousine*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Volaverunt*: 17:30 - 19:45 - 22:30. *Cruelles intenciones*: 17:30 - 20:00 - 22:30.

BARAKALDO

MAX CENTER. *Inspector Gadget*: 17:15 - 20:00. *Novia a la fuga*: 22:30. *Infierno*: 17:15 - 20:00 - 22:30. *The Haunting*: 16:45 - 19:45 - 22:30. *Locos en Alabama*: 16:45 - 19:45 - 22:30.

‘Una terapia peligrosa/Mafia Blues’

Harold Ramisek zuzendu du film hau. Paul Vitti New Yorkeko gangsterra da, kupidarik gabea. EEBBetak ekialdeko kostako mafiako buru bihurtzekotan dago. Baina familiaren lema hartu behar duenean, estutasun krisiek erasango diote, amesgaiztoek, negarraldiek: egoera lotsagarria, noski, hain gizon gogorarentzat. Ben Sabel psikologo aspergarriak salbatuko du. Baionan eta Hegoaldeko lau hiruburuetan ikus daiteke.

Austin Powers: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. *Una terapia peligrosa*: 17:00 - 20:00 - 22:30. *Existenz*: 17:00 - 20:00 - 22:30. *Novia a la fuga*: 16:45 - 19:45 - 22:30. *Eyes wide shut*: 22:30. *American pie*: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. *Star Wars: la amenaza fantasma*: 17:00 - 19:45. *La lengua de las mariposas*: 17:15 - 20:00 - 22:30. *Cuando vuelvas a mi lado*: 17:00 - 20:00 - 22:30.

BASAURI

BILBONDO. *Eyes wide shut*: 16:45 - 19:45. *Austin Powers*: 17:15 - 22:45. *Novia a la fuga*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Volaverunt*: 22:30. *Star Wars: La amenaza fantasma*: 17:00 - 19:45. *Infierno*: 17:15 - 20:00 - 22:30. *The Haunting*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Locos en Alabama*: 20:00 - 22:30. *American Pie*: 17:15 - 20:00 - 22:30.

SOCIAL ANTZOKIA. *Celos*: 17:15 - 20:00 - 22:30.

GALDAKAO

TORREZABAL. *El diablo metió la mano*: 20:00. *La novena puerta*: 22:30.

GERNIKA

GERNIKA. *Zine kluba*: Solas: 20:00. *El secreto de Thomas Crown*: 22:30.

GETXO

LAUREN. *Existenz*: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30 - 00:45. *El secreto de Thomas Crown*: 16:15 - 18:20 - 20:25 - 22:35 - 00:45. *Cruelles intenciones*: 16:20 - 18:25 - 20:30 - 22:35 - 00:45. *Eyes wide shut*: 16:30 - 19:30 - 22:30. *París Tombuctú*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *Star Wars: La amenaza fantasma*: 16:30 - 19:30 - 22:30 - 01:00. *Locos en Alabama*: 16:10 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *Austin Powers 2*: 16:45 - 18:45 - 20:45 - 22:45 - 00:45. *The Haunting*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *Novia a la fuga*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *American Pie*: 16:15 - 18:20 - 20:25 - 22:35 - 00:45. *Una terapia peligrosa*: 16:00 - 18:00 - 20:20 - 22:45 - 01:00. *AREETAKO GRAN CINEMA*. *Novia a la fuga*: 17:30 - 20:00 - 22:30.

LEIOA

CINESA ARTEA. *Locos en Alabama*:

16:30 - 19:15 - 21:45 - 00:15. *Novia a la fuga*: 16:15 - 19:15 - 22:15 - 01:00. *The haunting*: 16:30 - 19:00 - 22:00 - 00:45. *Cuando vuelvas a mi lado*: 16:15 - 18:15 - 20:15 - 22:15 - 00:30. *El secreto de Thomas Crown*: 16:00 - 20:00 - 22:30 - 01:00. *Inspector Gadget*: 18:15. *American Pie*: 16:15 - 18:15 - 20:15 - 22:30 - 00:45. *Una Terapia peligrosa*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *Austin Powers 2*: 16:15 - 18:15 - 20:30 - 22:45 - 01:00. *Star Wars: La amenaza fantasma*: 16:15 - 19:15. *La novena puerta*: 22:00 - 00:45.

MUNGIA

LAUREL & HARDY. *El secreto de Thomas Crown*: 20:00 - 22:30. *El inspector Gadget*: 20:00 - 22:30.

ONDARROA

BIDE ONERA. *Seducción a la carta*: 22:30.

PORTUGALETE

COLISEO JAVA. *Locos en Alabama*: 17:30 - 20:00 - 22:15.

SANTURTZI

SERANTES. *American pie*: 17:30 - 20:00 - 22:00. *El amor apesta*: 17:15 - 19:45 - 22:15. *The haunting*: 17:15 - 19:45 - 22:15.

SESTAO

AMEZAGA. *Manolito gafotas*: 19:30 - 22:00.

GIPUZKOA

DONOSTIA

ASTORIA. *Eyes Wide Shut*: 16:45 - 19:45 - 22:45. *La lengua de las mariposas*: 17:15 - 20:00 - 22:15. *Novia a la fuga*: 17:00 - 19:30 - 22:15. *Locos en Alabama*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Austin Powers 2*: 17:15 - 20:00 - 22:45. *The Haunting*: 16:45 - 19:45 - 22:45. *American Pie*: 17:00 - 19:30 - 22:15. *ANTZOKI ZAHARRA*. *Soñando con peces*: 17:30 - 19:45 - 22:30. *TRUEBA*. *Volaverunt*: 17:30 - 19:45 - 22:00. *The killing*: 17:30 - 19:45 - 22:15.

PRINCIPE. *la novena puerta*: 17:00 - 19:30 - 22:15. *Locos en Alabama*: 17:00 - 19:30 - 22:30. *Volaverunt*: 17:15 - 19:45 - 22:15. *Cuando vuelvas a mi lado*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *Existenz*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *American Pie*: 17:15 - 19:45 - 22:30.

GARBERA. *Novia a la fuga*: 17:00 - 19:30 - 22:15. *American Pie*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *Austin powers*: 17:30 - 20:00 - 22:30. *Inspector Gadget*: 17:15. *El secreto de Thomas Crown*: 19:30 - 22:15. *Una terapia peligrosa*: 17:15 - 19:45 - 22:30. *Star Wars: la amenaza fantasma*: 17:00 - 19:45. *Eyes wide shut*: 22:30. *The Haunting*: 17:30 - 20:00 - 22:45.

WARNER LUSOMUNDO. *Unos peques geniales*: 16:15. *Eyes wide shut*: 18:10 - 21:15 - 01:15. *La lengua de las mariposas*: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. *Notting Hill*: 00:30. *Infierno*: 16:00 - 18:35 - 22:50 - 01:00. *París Tombuctú*: 18:00 - 20:20. *Cuando vuelvas a mi lado*: 16:15 - 18:20 - 20:30 - 22:40 - 00:45. *Novia a la fuga*: 16:00 - 18:20 - 20:40 - 23:00 - 01:20. *The Haunting*: 17:00 - 19:30 - 22:00 - 00:30. *Locos en Alabama*: 16:15 - 20:40 - 23:00. *El secreto de Thomas Crown*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:50 - 01:00. *Inspector Gadget*: 16:30 - 18:15. *Star Wars: La amenaza fantasma*: 20:20 - 22:40 - 01:10. *Una terapia peligrosa*: 16:00 - 18:10 - 20:20 - 22:30 - 00:45.

ARRASATE

ALAI. *Wild wild west*: 19:00 - 22:00.

AZKOITIA

BAZTARTXO. *Star Wars: la amenaza fantasma*: 22:15.

AZPEITIA

SOREASU. *Cruelles Intenciones*: 22:00.

ZELAITXO. *Vampiros*: 22:00.

BEASAIN

USURBE. *Cruelles Intenciones*: 22:15.

BERGARA

NOVEDADES. *Wild wild west*: 22:30.

DEBA

ZUBELZU. *Cruelles intenciones*: 22:30.

EIBAR

RIALTO. *Eyes wide shut*: 19:30 - 22:30.

UNZAGA. *American Pie*: 19:30 - 22:15.

ELGOIBAR

HERRIKO ANTZOKIA. *Instinto*: 22:15.

ERREENTERIA

ON BIDE. *Locos en Alabama*: 22:30.

HERNANI

BITERI. *Notting Hill*: 22:15.

hiriburuetako filmak

AMERICAN CUISINE. Frantzia, 1999. Zuz.: Jean Yves Pitoun. 90m. Loren Collins Estatu Batuetako gaztea da. Ez du sukaldaritza ikasketarik, baina Armadarentzat lana egiteaz gain, pizza negozioa zuen familia batetik dator, eta bere ametsa Louis Boyer Frantziako sukaldaririk onenarekin lana egitea da. *Bilbo (Multi)*, *Donostia (Warner Lusomundo)*.

AMERICAN PIE. EEBB, 1999. Zuz.: Paul Weitz. 93 m. Jim (Jasson Biggs) buru duen ikasle talde batek ikastetxeko neskekin larua jotzea du helburu bakarra. Filmaren izenburuak Estatu Batuetako tradizioetako baten inguruko jokoa egiten du: American pie tarta bati deitzen diote. *Gasteiz (Guridi)*, *Bilbo (Ideales)*, *Donostia (Astoria, Príncipe, Garbera)*, *Iruñea (Olitte)*.

AUSTIN POWERS. EEBB, 1999. Zuz.: Jay Roach. 95 m. Mike Myers doktore-ak denboran aurrera eta atzera egiteko balio duen makina ekarri du. Bere bidez, Austin Powers 60. hamarkadara itzuliko da, bere aurkariari aurre egiteko, mundua salbatzeko eta berea dena errekupe-
tzeko. *Bilbo (Ideales)*, *Donostia (Astoria, Garbera)*, *Iruñea (Olitte)*.

200 CIGARETTES. EEBB, 1999. Zuz.: Risa Bramon. 101m. Monica, antolatu duen Gabon Zahar gaueko jaira bi gonbidatu agertu dira bakarrik. Bere lagunik onena, eta mutil-lagun ohia. Bitartean, New Yorkeko Gabon Zahar gauean pertsonaia desberdinen arteko elkartzek gertatuko dira. *Bilbo (Multi)*.

BUHO GRIS. EEBB, 1999. Zuz.: Richard Attenbrouh. 117. Pierce Brosnanek Archie Belaneyren rola beteko du filme honetan. Archie, Sussexkoa zen izatez, baina 17 urte zituela etxetik alde egin eta bere burua Canadako Indio bihurtu zuen. Txabola batetan bizi zen, ehizan eginez, eta inguriroaren defentsan aitzindaria izan zen oraindik modan ez zegoenean. Britainia Handiko eta Canadako Gobernuei India zela sinestarazi zieten aita Eskoziarra eta ama apatxea zuen gazte honek. *Bilbo (Multi)*.

EYES WIDE SHUT. EEBB, 1999. Zuz.: Stanley Kubrick. 159 m. William Hartford doktorea da (Tom Cruise) eta

Alice emaztea (Nicole Kidman) arte galeria baten jabea. Gaur egungo New Yorken bizi dira, eta glau batean jai dotore batetik irten eta gero etzabaidan hasiko da bikotea. Alicek beste gizon batzuekin fantasia sexualak dituela aitortuko dio senarrari, eta hura, bere alderdi ilunari jarraituz, hiriko txokorik ilunenetara joango da sexu harreman berrien bila. *Baiona (Marine)*, *Gasteiz (Mikeldi, Samaniego)*, *Bilbo (Capitol)*, *Donostia (Astoria, Garbera)*, *Warner Lusomundo)*, *Iruñea (Golem Baiona)*.

INSPECTOR GADGET. EEBB, 1999. Zuz.: David Kellogg. 77m. John Brown (Matthew Broderick) zinpeko guardia inozoa da, eta munduko polizia-rik onena izatearekin amets egiten du. Bere bidean Sanford Scolex (Rupert Everett) gaizkile maltzurra gurutzatzen denean, hiltzat emango dute. Baina ospitalean Brenda Bradford (Joely Fisher) erabiltzeko errazak diren 14.000 gailu ezarriko dizkio gorputzean. Brown esnatzen denerako, Inspector Gadget bihurtuta egongo da. *Donostia (Garbera)*,

Warner Lusomundo), *Iruñea (Golem Baiona)*.

LA LENGUA DE LAS MARIPOSAS. Espainia, 1999. Zuz.: Jose Luis Cuenda. Monchori, etxetik eskolarako pausoa Gregorio maisuak lagunduko dio, eta bizitzan beharrezkoak diren baloreak transmitituko dizkio: sentiberatasuna, maitasuna... Guzti hau, ordea, 36ko militarren altzameduak moztuko du. *Gasteiz (Guridi)*, *Bilbo (Ideales)*, *Donostia (Astoria, Warner Lusomundo)*, *Iruñea (Golem Yamaguchi)*.

LA NOVENA PUERTA/A NEUVIÈME PORTE. EEBB, 1999. Zuz.: Roman Polansky. Johnny Depp aktoreak betetzen du film honetako protagonistaren papera. Lucas Corso (Johnny Depp) liburu zaharren bila-tzailea da, eta bildumagile aberatsentzat aritzen da lanean, liburu bila. Orain, haren misioa Satan gurtzeko bi eskuliburu zahar aurkitzea eta benetakoak direla frogatzea izango da. *Baiona (Marine)*, *Gasteiz (Mikeldi zinemak)*, *Donostia (Príncipe)*, *Iruñea (Yamaguchi)*.

LES ENFANTS DU SIECLE. 1999. Zuz.: Diane Kurys. 135 m. George Sandek, emakume gazte aske eta independenteak, idazle izatea erabaki du. 1833ko ekainean, bere bidean Musset 23 urteko poeta gaztearekin egiten du topo. Paristik Veneziaara joango dira, eta maitasun istorio sutsu eta lazgarria biziko dute. *Baiona (Vauban)*.

LA TETE DANS LE CARTON A CHAPEAUX / LOCOS EN ALABAMA. EEBB, 1999. Zuz.: Antonio Banderas. Askatasunari, emakumearen eskubideei eta arrazakeriari buruzko istorio hunkigarria da. 1.965. urtean gertatutako istorioa kontatzen du. Gazte batek, bizitzari buruzko ikasgai ugari jasoko ditu bere izebaren gaudik. *Baiona (Marine)*, *Gasteiz (Guridi)*, *Bilbo (Capitol)*, *Donostia (Astoria, Príncipe, Warner Lusomundo)*, *Iruñea (Golem Baiona)*.

MA PETITE ENTREPRISE. Frantzia, 1999. Zuz.: Pierre Jolivet. Protagonista Ivan izeneko gizona da. Lantegitxo bat du, eta aurrera ateratzen du emaztearen eta langileen laguntza, emaztea gimnasiako maisuare-

kin joan zaion arren. Behin batean, su hartuko du lantegiak, eta aseguratu gabe zeukaten, porrota eragingo die. *Baiona (Vauban)*.

NOTTING HILL. EEBB, 1999. Zuz.: Roger Michell. 124 m. William Thacker (Grant) ezinezko maitasun batekin amets egiten duen gazte lotsati bat da, eta Notting Hilleko liburutenda batean egiten du lan. Egun batean, Anna Scott Hollywoodeko izar distiratsua (Roberts) sartuko da liburutendari: bien begiradak gozo gurutatuko dira. *Baiona (Vauban)*, *Donostia (Warner Lusomundo)*.

NOVIOS. Espainia, 1999. Zuz.: Joaquín Oristrell. Neska arrunt bat nazkanak eginda dago bere maitalearen dibortzioaren zain. Ezkontza bazkarietan espezializaturik dagoen jate-txe bateko nagusia da maitalea, eta neskak ere bertan egiten du lana. Gizonak dibortzioa lortzen ez duenez, mende-ku moduan, haren semearen (Boto) neska-lagun egingo da. *Bilbo (Multi)*.

PARIS TOMBUCTU. Espainia, 1999. Zuz.: Luis García Berlanga. 107m. Joe-

zinema

IRUN

TXINGUDI. The Haunting: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. Terapia peligrosa: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. El inspector Gadget:16:00. Locos en Alabama: 18:00 - 20:15 - 22:45. American Pie: 16:00 - 18:00 - 20:30 - 22:45. Volaverunt: 17:00 - 19:45 - 22:30. Eyes wide shut: 16:00 - 19:00. Celos:22:30. Novia a la fuga: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45.

LEGAZPI

LATXARTEGI. Zine kluba: Lulu on the Bridge: 22:15.

MUTRIKU

EDERRENA. La trampa: 22:30.

OÑATI

SANTA ANA. Star Ward:La amenaza fantasma: 22:30.

ORDIZIA

HERRI ANTZOKIA.París Tombuctú: 22:15.

TOLOSA

LEIDOR.Eyes wide shut: 22.30. IPARRAGIRRE. Instinto: 22:30.

ZARAUTZ

MODELO.American pie: 19:30 - 22:15.

ZUMAIA

AITA MARI.Star Wars:La amenaza fantasma: 22:15.

LAPURDI

BAIONA

L'ATALAN.Ghost dog:14:30 - 22:45. Kadosh: 16:45.

VAUBAN.La debandade: 14:30 - 19:45 - 22:15. Maffia blues: 14:30 - 19:45 - 22:15. Coup de foudre a Notting Hill: 14:30 - 19:45 - 22:15. Les enfants du Siecle: 14:30 - 19:45 - 22:15. Ma petite entreprise: 14:30 - 19:45 - 22:15. Ghost dog: La voie du samorai 14:30 - 19:45 - 22:15.

MARINE.La tête dans le carton a chapeaux: 14:30 - 19:45 - 22:15. Me myself 1: La chance da ma vie: 14:30 - 19:45 - 22:15. Le deshonneur d'Elisabeth Camprell: 14:30 - 19:45 - 22:15. Eyes wide shut: 14:30 - 20:30. La neuvieme porte: 22:15.Thomas Crown: 22:15. La maladie de Sachs:14:30 - 19:45. Chilli con carne: 14:30 - 19:45.

DONIBANE LOHIZUNE

REX. La debandade: 21:00. Eyes wide shut: 21:00.

MIARRITZE

ROYAL. La debandade: 14:30 - 19:45 - 22:15. Les enfants du Siecle:14:30 - 19:45 - 22:15. Ma petite entreprise:14:30 - 19:45. Chilli con Carne: 22:15.

STAR WARS: LA AMENAZA FANTASMA. EEBB, 1999. Zuz.: George Lucas. 133 m. Qui-Gon Jinnnek eta Obi-Won Kenobik planeten artean egiten duten bidaia kontatzen da.Biak Nabao planetara bidalki dituzte, han arazo politikoa baitute Komertzioko Federazioarekin: planetako bide komertzialen arantzelak igo ditu. Gainera, Nabao planetan euren presentzia komertziala, bermatzea nahiko dute. *Gasteiz (Samaniego), Bilbo (Mikeldi), Donostia (Garbera, Warner Lusomundo), Iruñea (Golem Baiona, Príncipe de Viana).*

THE HAUNTING. EEBB, 1999. Zuz.: Jan De Bont. 114m. Mendixka baten

estreinaldiak

Novia a la fuga filmaren irudi bat.

■ **NOVIA A LA FUGA.** EEBB, 1999. Zuz.: Garry Marshal.116 m. Maggie (Julia Roberts) emakume oldarkorra da. *Kickboxing*-a egiten du, eta informatika denda batean dihardu lanean. Ezkontzak izugarri gustatzen zaizkio, baina beldurra ematen dio ezkontzeak. Dagoeneko bost aldiz egin du ihes senargaia alda-rean utzita. Ike (Richard Gere) kazetaria da, eta Maggieren kasuaren berri emateaz arduratuko da. Maggie bosgarren aldiz ezkontzera doanean, Ike bertara joango da. *Gasteiz (Guridi, Mikeldi Zinemak), Bilbo (Ideales, Mikeldi), Donostia (Astoria, Garbera, Warner Lusomundo), Iruñea (Golem Baiona, Olite), Barakaldo (Max Center), Basauri (Bilbondo), Getxo (Lauren), Leioa (Artea), Irun (Txingudi), Tuter a (Cinemax).*

■ **EXISTENZ.** EEBB, 1999. Zuz.: David Cronenberg.97 m. Allegra Gellerrek *Existenz* izeneko jokoa asmatu du. Konexioa eginda-koan, jokalaria errealitate birtual batera bidaiatuko du, eta ez du bereiziko zer den egitakoa eta zer ez. Jokoa aurkezten den egunean, Allegra Geller ia hiltzear egongo da atentatu batean, eta errealitatearen beste aldera igaroko da. *Gasteiz (Guridi), Bilbo (Ideales), Donostia (Príncipe), Barakaldo (Max Center), Getxo (Lauren).*

■ **CUANDO VUELVAS A MI LADO.** Espainia, 1999. Zuz.: Gracia Querejeta. Hiru ahizpa berririo elkartuko dira, euren amaren azken borondatea betetzeko. Amak bere errautsak iraganeko hiru pertsonari ematea nahi zuen. Hiru alabek barne bidaiari ekingo diote bidaia fisikoarekin batera, eta familiaren sekreturik min-garrienak berririo bizi beharko dituzte. *Gasteiz (Mikeldi Zine-mak), Bilbo (Coliseo Albia), Donostia (Príncipe, Warner Lusomundo), Iruñea (Príncipe de Viana), Barakaldo (Max Cen-ter), Leioa (Artea).*

■ **SOÑANDO CON PECES.** EEBB, 1997. Zuz.: Finn Taylor. 97 m. Terry (David Arquette) gazte lotsatia da, eta etsita dago bizitza-rekin. Behin bere buruaz beste egitea erabakiko du, eta zubi ba-tera joango da. Salto egitekotan dagoela, Nick (Brad Hunt) ager-tuko da, eta pilula batzuekin hiltzeko eskaintza egingo dio. Ha-la ere, pilulak hartutakoan, Nickek salbatu egingo du, eta Terry haserre doakionean tratua egingo dute: Nick hiltzear dago, gai-xo, eta Terryk bere fantasiak ordaintzen badizkio, hilko duela aginduko dio Nickek. *Gasteiz (Guridi), Bilbo (Ideales), Donos-tia (Antzoki Zaharra).*

■ **INFIERNO.** EEBB, 1999. Zuz.: John Avildsen.90 m. Eddie Lo-max (Jean Claude Van Dame) erdi hutsik dagoen Infierno hirira iritsi da gerrak traumatizaturik. Hiria, bi bandak dute menpe-an: Rylertarra, eta Raverstarrak. Van Dame justizia ekartzen saiatuko da. *Bilbo (Ideales), Donostia (Warner Lusomundo), Iruñea (Olite), Basauri (Bilbondo).*

■ **LA DEBANDADE.** Frantzia, 1999. Zuz.: Claude Berri.100m. Pro-tagonista Mary izeneko emakume batekin ezkontuta dago, eta zoriontsua da azken hamabost urteetan. Baina berrogeita ha-mar urte baino gehiago ditu, eta behin emaztearekin maitasuna egin ondoren gauza batekin konturatuko da: bere erekzioa ez da lehengoa. *Baiona (Vauban), Miarritze (Royal), Donibane Loitzun (Rex).*

■ **GHOST DOG.** EEBB, 1999. Zuz.: Jim Jarmusch.116m. Ghost Dog izeneko hiltzaile bakarti eta zuhurra da protagonista. Oso ona da bere lanean, eta antzinako samuraien kode moralari jar-rarituz bizi da. Egun batean, mafiako kideak kode hori apur de-zan ahaleginduko dira, eta orduan mafiari aurre egingo dio. *Baiona (Atalante, Vauban).*

■ **ME MYSELF 1.** Australia. 1999. Zuz.: Pip Karmel. 94m. 30 urteko neska bat gaztetan zituen ametsak ez dituela bete kon-turatzen da. Ezkondu egingo zela, seme-alabak izango zitue-la... amets egiten zuen, baina ez zaizkio bete. *Baiona (Mari-ne).*

NAFARROA

IRUÑEA

GOLEM (BAIONA).Novia a la fuga: 17:15 - 20:00 - 22:45. The Haunting: 17:30 - 20:10 - 22:45. Una terapia peli-grosa: 17:30 - 20:10 - 22:45. Locos en Alabama: 17:15 - 20:10 - 22:45.Eyes wide shut:19:45 - 22:45. Inspector Gadget:18:00. Star Wars: La amenaza fantasma: 17:00 - 20:00 - 22:45.

GOLEM (YAMAGUCHI). La len-gua de las mariposas: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 23:00. Volaverunt: 17:30 - 20:00 - 22:45. Instinto: 17:15 - 20:00 - 22:45. París Tombuctú: 17:30 - 20:00 - 23:00. La novena puerta: 17:15 - 20:00 - 22:45.

OLITE. Novia a la fuga: 17:30 - 20:00 - 22:30. Infierno: 17:30 - 20:15 - 22:30. Austin Powers 2: 17:30 - 20:15 - 22:30. American Pie: 17:30 - 20:00 - 22:30.

PRINCIPE DE VIANA. The Haun-ting: 17:30 - 20:00 - 22:30. Cuando vuelvas a mi lado: 17:30 - 20:00 - 22:30. El secreto de Thomas Crown: 20:00 - 22:30. Star Wars: la amenaza fantasma: 17:15.

LIZARRA

LOS LLANOS. The Haunting: 17:30 - 20:00- 22:45. American pie:17:45 - 20:30 - 22:30. Inspector: 17:00 - 18:45 - 22:30. Volaverunt: 22:30.

TUTERA

VERSALLES..Volaverunt:22:45. CINEMAX.Austin Powers:18:00 - 20:00 - 22:30 - 01:00.The Haunting: 18:00 - 20:15 - 22:30 - 01:00. Novia a la fuga: 18:00 - 20:15 - 22:30 - 01:00. American Pie: 18:00 - 20:15 - 22:15 - 01:00. París Tombuctú:18:00 - 20:15 - 22:30 - 01:00. Locos en Alabama:18:00 - 20:15 - 22:30 - 01:00. El secreto de Thomas Crown: 18:00 - 20:15 - 22:30 - 01:00. La lengua de las mariposas: 18:00 - 20:00. Eyes wide shut: 22:00 - 01:00. Infierno: 18:00 - 20:00 - 22:30 - 01:00.

NAFARROA BEHEREA

DONIBANE - GARAZI

VAUBAN. Rugby:14:00. Una Liaison Pornographiqué: 21:00.

DONAPALEU

ARGITZE. Le projet blair wich: 21:00.

ZUBEROA

MAULE

MAULE BAITHA.Chilli con carne: 21:00.

gáinean duela 130 urte eraikitako etxe zahar bat dago, heriotzari eta ezbeharrei buruzko kondairaz ingu-ratua. Etxea hutsik dago, edo hala dirudi behintzat, harik eta David Marrow (Liam Neeson), beste hiru lagunekin, bertara joaten den arte. *Gasteiz (Mikeldi Zinemak), Bilbo (Capitol, Mikeldi), Donostia (Asto-ria, Garbera, Warner Lusomun-do), Iruñea (Golem Baiona, Prín-ci-pe de Viana).*

VOLAVERUNT. Espainia-Italia-Fran-tzia. 1999. Zuz.: Bigas Luna. 108m. Albako Dukeak galazko afaria eskaini du bere jauregi berriaren inaugurazioan. Afarian daude beste-ak beste, Francisco de Goya; Manuel de Godoy lehen ministroa; eta Pepita Tudo, Godoyren amorante eta Goya-rekin modelo lanetan jardundakoa, honek La maja desnuda margotu zuenean. Afariaren hurrengo goize-an Albako Dukea hilda agertuko da.Argitu beharrekoa, ordea, duke-sa nola hil den da. Erahil egin ote dute? Eta hala bada nor izan da hil-tzailea?. *Gasteiz (Guridi), Bilbo (Capitol, Multi), Donostia (Trueba, Príncipe), Iruñea (Golem Yamagu-chi).*

horoskopoa

Uxue Agirre

A R I E S
marboak 21 - apirilak 20

Zure pazientzia amaitu de-la? Une hau ez zela iritsiko pentsatzen hasia negoe...

T A U R U S
apirilak 21 - maiatzak 20

Ikusi duzu nola ez den bate-re arazorik izan? Zorionak eman behar al zaizkizu?

G E M I N I
maiatzak 21 - ekainak 20

Ez duela haserretzeko arra-zoirik? Bat ez, ehunka arra-zoi ditu.

C A N C E R
ekainak 21 - uztailak 20

Zuregatik sentitzen duena esatera ez dela ausartzen? Horixe nahi duzu zuk...

L E O
uztailak 21 - abuztuak 23

Ikusten duzun bakoitzean gehiago maitemintzen zare-la? Esaiozu berari.

V I R G O
abuztuak 24 - irailak 23

Haren begiek magia berezia dutela? Hark beste inork baino hobeto dakl hori.

L I B R A
irailak 24 - urriak 23

Haren ondoan mundua bes-te modu batean ikusten du-zula? Beno, beno...

S C O R P I U S
urriak 24 - azaroak 23

Sedukzioaren artea ez dela goizetik gauera ikasten? Bar-katu, zenbat urte dituzu?

S A G I T T A R I U S
azaroak 24 - abenduak 23

Ez pentsatu gehiago. Bada ordua aspaldiko asmo hori betetzeko.

C A P R I C O R N U S
abenduak 24 - urtarrilak 20

Telebista ikusi, ikusi daite-ke. Hori bai, egunerio hamar ordu ere...

A Q U A R I U S
urtarrilak 21 - otsailak 18

Egun guztia txisteak konta-tzen ematen duzu. Gutxie-nez onak balira...

P I S C I S
otsailak 19 - marboak 20

Zenbait amodio ez direla inoiz ere ahazten? Zer uste zenuen, ba?

efemerideak

Nafarroako Errege titulua, deuseztatua

1789ko urriaren 8an, Fran-tziako agintari iraultzaile ber-riek Nafarroako Errege titulua deuseztatu zuten. Fernando Katolikoak 1512an, Nafarroa Garaia inbaditzean, Luis XII.a Frantziako erregearekin Nafa-rroa zatitzea hitzartu zuen. Na-farroa Beherea Enrike II.aren menpe geratu zen, eta haren seme Enrike III.a Frantziako errege bihurtzean, ondorengo guztiei Frantzia eta Nafarroako Errege titulua eman zitzaien.

1200. Gipuzkoak Gaztelarekin bat egin zuen.

SANTUAK

Baiona, Simeon, Demetrio.

Araba

GASTEIZ. 09:00-22:00: MORENO, Basoa ka-lea, 1. FZ. ELIZEGI, Santa Barbara plaza, 1. VAZQUEZ, Ariznabarra kalea, 3. *Gauetz:* GONZALO-BILBAO, Posta kalea, 34. **LAUDIO.** *Gau eta egun:* CARLOS FUERTES, Mahasti Zahar kalea, 9. **AMURRIO, ARTZINIEGA, AIARA, URDUÑA.** *Gau eta egun:* CACERES, Udaletxe plaza, 19 (Aiara).

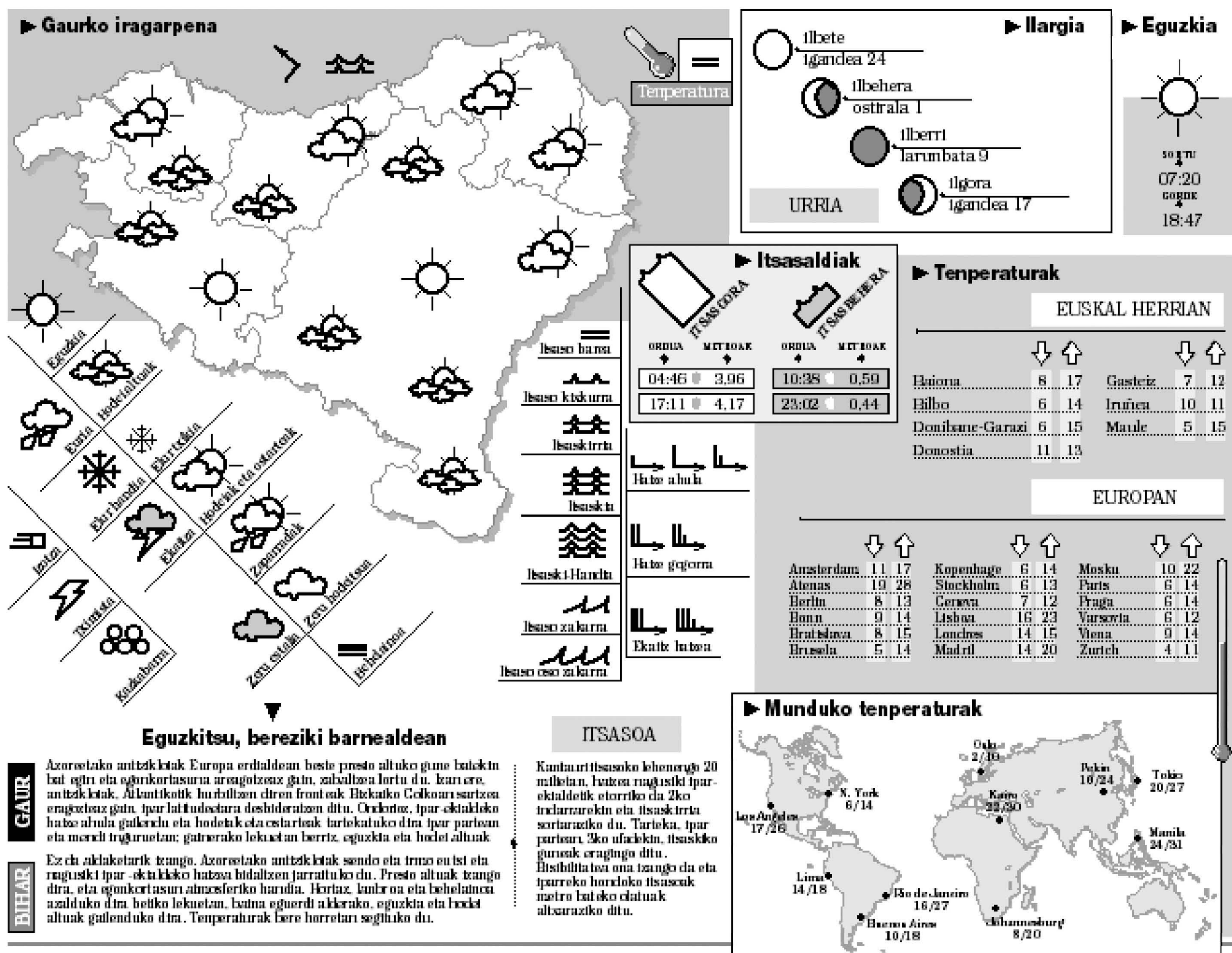
Bizkaia

BILBO. 09:00-20:000: ARRUIZA, Ciudadela, 7 (Rekaldeberri). ESCARTIN, Uribarri, 3. EU-BA-ORUETA, Nafarroa kalea 1. GOIRI, Gran Via, 69. SALAN, Agirre Lehendakariaren etorbidea, 30 (Deustu). 22:00*etatik aurrera:* ARIETA-ARAUNABENA, Agirre Lehendaka-riaren etorbidea, 1. EGIRAUN, Hurtado Ame-zaga, 10. **ARRATIA.** *Gau eta egun:* ZAMALLOA, Askata-suna kalea, 15 (Areatza). **BARAKALDO.** *Gau eta egun:* ETXEBARRIA, Okeluri kalea, 6 (Gurutzetza). **BASAURI.** *Gau eta egun:* GOMETZA, Fran-tzisko Kortabarria, 2. **BERMEO, MUNDAKA.** *Gau eta egun:* MU- NIOZGUREN, Askatasun Bidea, 15. **DURANGALDEA.** *Gau eta egun:* SAN- ROMA, Uribarri kalea, 5 (Durango). **ERANDIO-TXORIERRI.** *Gau eta egun:* QUIJANO, San Martin kalea, 158 (Zamudio). **GALDAKAO.** 09:00-22:00: GARCIA PEREZ, J.B. Uriarte, 30. **GERNIKA, BUSTURIA, FORUA.** *Gau eta egun:* VITORIA, Urtarrilak zortzi kalea, 7. **GETXO.** *Gau eta egun:* DE PABLO, Maidagan kalea, 61. **LEIOA.** 09:00-22:00: VADILLO, Mai-tzaren Bata, 2. **LEKEITIO-EA.** *Gau eta egun:* CAS-TRO, Atea kalea, 14. **MEATZALDEA.** *Gau eta egun:* GON-ZALEZ-ESTRADA, Antonio Trueba, 23 (Muskiz). **MUNGIALDEA.** *Gau eta egun:* GUMUZIO, Ai-ta Elorriaga, 17 (Mungia). **ONDARROA, MARKINA, BERRIATUA.** *Egunez:* BEREZIBAR, Artibai kalea, 36 (Mar-kina). *Gauetz:* URRUZUNO, Kantxoep, 12 (Ondarroa). **PORTUGALETE, SANTURTZI, SESTAO.** *Gau eta egun:* MADARIAGA UGALDE, San Roke, 13 (Portugalete). *Egunez:* MARTINEZ, Mendi-zabal Kapitainaren kalea, 24 (Santurtzi). EGUSKIZA, Galindo kalea, 7 (Sestao). **URIBE-KOSTA.** *Gau eta egun:* IRUSTIA, Aitz-Gane, 1 (Berango). **ZORNOTZA.** *Gau eta egun:* GOIRIA, Sabino Arana, 6.

Gipuzkoa

DONOSTIA. 09:00-22:00: NAVARRO LOIDI, Hernani kalea, 11. GOENAGA, Antso Jakitu-na, 10 (Amara). SIRVENT, Erreken plaza (Egia). GOIKOETXEA, Ategorrieta, 81. *Gauetz:* ETXEBERRIA, Txurruka kalea, 5. **ANDOAIN.** *Gau eta egun:* ARZALLUS, Plaza-ola kalea, 17. *Gauetz:* OA, 1. Poligonoa (Usur-bil). **ARRASATE.** *Gau eta egun:* MORALES, Alaba etorbidea, 17. **AZKOITIA, AZPEITIA.** *Egunez:* BERISTAIN, Urbitarte auzoa, 3 (Azpeitia). *Gau eta egun:* RUIZ, Kale Nagusia, 13 (Azkoitia). **BEASAIN, ORDIZIA.** *Egunez:* URBIZU, Kale Nagusia, 8 (Beasain). *Gauetz:* ATORRASA-GASTI, Pakea auzoa (Ordizia). **BERGARA.** *Gau eta egun:* CAMACHO, Oxi-rondo kalea, 4. **VILLABONA, ANOETA, IRURA, ASTEASU, ZI-ZURKIL.** *Gau eta egun:* SANTAMARIA, Nafa-rroa Etorbidea, 2 (Tolosa). **DEBA, MUTRIKU.** *Gau eta egun:* PORTILLO, Astillero, 2 (Deba). **EIBAR, ERMUUA.** *Gau eta egun:* LEKUNBE- RRI, Otaola kalea, 3 (Eibar). **ELGOIBAR, SORALUZE, MENDARO.** *Gau eta egun:* ESCALA, Rekalde kalea, 1 (Soraluze). **ERRETERIA, LEZO, PASAIA.** *Egunez:* AR-TETXE, Erdiko kalea, 26 (Errenteria). *Gauetz:* PAGES, Biteri kalea, 11 (Errenteria). **ESKORITATZA, GATZAGA.** *Gau eta egun:* ITU- RRAIDE, Mitarte kalea, 18. **HERNANI, URNIETA.** *Egunez:* CHUCIA, Kar-daberaz, 48 (Hernani). *Gauetz:* OA, 1. Poligo-noa (Usurbil). **HONDARRIBIA.** *Gau eta egun:* FIZ, Donosti kalea, 6. **IRUN.** *Gau eta egun:* OLLO, Pinar kalea, 13. **LASARTE-ORIA, USURBIL.** *Egunez:* ATXA-ORBEA, Hipodromo etorbidea, 6 (Lasarte). *Gauetz:* OA, 1. Poligonoa (Usurbil). **OIARTZUN.** *Gau eta egun:* IRAGORRI, Mike-letak z/g. **OÑATI.** *Gau eta egun:* BARRENETXEA, Kale Zaharra, 1. **TOLOSA.** *Gau eta egun:* SANTAMARIA, Nafa-rroa Etorbidea, 2 (Tolosa). **URRETXU, ZUMARRAGA, LEGAZPI.** *Gau eta egun:* OÑATIBIA, Izaspi kalea, 1 (Zumarra-ga). **ZARAUTZ, ORIO, AIA.** *Gau eta egun:* MUTIO-ZABAL, Mayor kalea, 12 (Zarautz). **ZUMAIA, ZESTOA, GETARIA, AIZARNAZA-BAL.** *Gau eta egun:* OTANO, Gurrutxaga pla-za, 4 (Zumaia).

Oharra: Frantziako legeei segituz, se-gurtasun neurriengatik Ipar Euskal Herriko guardiako farmazien izenak ematea debeka-turik dago. Guardiako farmazia batera joateko herriko edo eskualdeko polizia etxera deitu beharra dago derrigorez.

denborapasa ♦

HITZ GEZIDUNAK

Sein thuk	▼	Zee n colchinn angum am n	▼	Trango Zukaren en d n	▼	Zee n ▼	▼
teulu						Tam d n ▼	
▼		▼		▼		▼	
Fl. a n n a n n n	▶						
Ukel							
▼				N hro gen n R h n n en d n	▶	U r n n ▼ I p n n n n	▶
leu	▶		leu r	▼		▼	
R h n n en d n			leu r en d n	▼			
▼			▼				
Zee n en d n	▶			U n n n n n n	▶		U n n n
Ukel				Rok n			U n n n
▼				▼		U n n n	▼

AURREKOAREN SOLUZIOAK

KEKER ESKUIN: 1. Muschlagilek, 2. Kralakigipari, 3. Nagi, kataluk, 4. D. U. Arness, 5. Kralik, A. Mar, G. Kraluk, Su. A. 7. Un, K. Kraluk, 8. Aur, Bai, Iuk.

E-2732

telefonoak ♦

Hegoaldetik Iparraldera hots egiteko: 00-335 aurrezenbakia. Iparraldetik Hegoaldera: 00-34

IPARRALDEA			
• Kostaldeko ospitalea	59443535	• Errepidetako informazioa	945222058
• SAMU	15/59633333	• Ertzaizantza-Arkaute	945282000
• Pozoindatze kasuetan	56.96.40.80	• Miñoiak	945135500
• Suhiltzaileak	18	• Goardia Zibila	945256100
• Suhiltzaileak BAMen	59635555	• Txagorritxuko Ospitalea	945007000
• Polizia	17	• Santiagoko O. Orokorra	945007600
• Baionako Suprefetura	59590919	• Ospitale Militarra	945136577
• Elektriika gas arazoak	14/59521018	• Poliklinikoak	945140900
• Errepidetakot berri	56963333	• Arana Eritetxea	945282800
• Kontseilu Orokorra	59257840	• 'N.a. S. Esperanza' klinika	945252500
• Miarrizteko aireportua	59239066	• Asepeyo klinika	945274655/66
• SNCFO trenbideak	59555050	• Araba klinika	945142100
• Labortaniza Ganbara	59295043	• Forondako Aireportua	945163591
• Ordua telefonoz	3699	• Gasteizko RENFE geltokia	945230202
• Meteo agiria (grabatua)	59220330	• Autobus geltokia	945258400
• Meteo zerbitzuko	59238415	• 'Radio Taxi'	945273500
• Baiona Taxi	59594848	• Elbarrituentzako taxiak	608870144
HEGOALDEA		BIZKAIA	
• SOS Delak	112	• Diputazioko suhiltzaileak	949422800
• Udaltzaingoa	092	• Bilboko suhiltzaileak	944233000
• Polizia Nazionalea	091	• Gurutze Gorria	944222222
• Ordua telefonoz	093	• DYA	944319200
• Telefono argibideak	1003	• Ertzaintza	944441444
A R A B A		• Larrialdiak (Osakidetza)	944007474
• Suhiltzaileak	945161163	• Basurtoko ospitalea	944006099
• Gurutze Gorria	945222222	• Daldakaako eritexea	944007000
• DYA	945281020		
		G I P U Z K O A	
		• DYA	943464622
		• Gurutze Gorria	943222222
		• Itasoko Gurutze Gorria	943272222
		• Ospitale Probintziala	943006000
		• Erresidentzia	943007000
		• Gurutze Gorria (Donostia)	943214600
		• Gurutze Gorria (Iruin)	943611203
		• Poliklinikoak	943462200
		• Deba Garaiko eritetxea	943035300
		• Zumarragako ospitalea	943035000
		• Bidasoako ospitalea	943007700
		• Mendaroko ospitalea	943032800
		• Amarako ospitalea	943007400
		• Ertzaintza	943288888
		• Goardia Zibila	943211100
		• Hondarriribiko aireportua	943642240
		N A F A R R O A	
		• SOS Delak/foruzaingoa	112
		• Iruñeko suhiltzaileak	948222222
		• DYA	948171717
		• Gurutze Gorria	088
		• Errepidetako informazioa	948237000
			948427500
		• Goardia Zibila	948221100
		• Eguneke Psikiatri O.	948273812/61
		• Nafarroako Ospitalea	948422100
		• Bideko Ama Birjina O.	948429400
		• Noaingo aireportua	948168700
		• Iruñeko Autobus geltokia	948223854
		• RENFEko geltokia	948130202
		• Delatxi	948221212
		• Radio Taxi	948232300

zozketak ♦[illegible]

telebista ♦ irratia

HABE eta Euskadi Irratiaren 'Euskara hobetzen' saioa hasi da

Hizkuntz kalitatea hobetzeko nahia du Antton Aranburuk koordinatutako saioak

Erredakzioa / Donostia

Euskara hobetzen saioa hasi berri da Euskadi Irratian, eta Euskal hiztunen hizkuntz kalitatea du helburu. HABEk eta Euskadi Irratiak elkarlanean prestatua da irratisaioa, eta bi minutu inguruko iraupena du. Astelehenetik larunbatera ematen da.

EUSKARA hobetzen irratisaioa abiarazi berri du Euskadi Irratiak. Egunean hiru aldiz eskaintzen da; 06:58an, 12:58an eta 18:05ean. Izenak berak adierazten duen bezala, euskal hiztunen hizkuntz kalitatea hobetzea du helburu irratisaioak, eta horretarako eguneroko jarduneko hizkuntz akats ohizkoen jartzen die arreta. Gauzak horrela, saio bakoitzak gai bakarra du ardatz, oker esandakoak euskara egokian nola esan behar diren azaltzen duela. Euskara hobetzeko ahalegin horretan, hiztunen zalantzei ere lekua ematen die irratisaioak.

Euskara hobetzen saioko koordinatzailea Antton Aranburu Euskadi Irratiko kazetari eta hizkuntz arduraduna da, bere lanean Alex Mungia HABE Helduen Alfabetatze eta Berreuskal-

Alex Mungia, HABEko teknikaria, eta Antton Aranburu kazetaria dira *Euskara hobetzen* saioko arduradunak.

duntzerako Erakundeko teknikariaren laguntza duela. Izan ere, kontuan izan behar da saioa HABE eta Euskadi Irratiaren arteko elkarlanaren fruitua dela.

Hiztunen kezak jasotzeko zerbitzua

Euskara hobetzen irratisaio berria dela eta, HABEk hiztunen kezak jasotzeko zerbitzu bat abian jarri duela

ere nabarmendu behar da. Hala, hizkuntz zalantzaren bat duen herritarrak HABEko 943-022640 telefono zenbakira edota habe@ej-gv.es korreo elektronikoko helbidera jo beharra du.

GKEtan lanean ari diren gazteei laguntzeko enkanteak Euskadi Gaztea irratiko 'Hi bizi haiz hi' saioan

■ 240.00 pezeta bildu zituen irailean irratisaioak hainbat pertsona ezagunek emandako gauzeekin

Erredakzioa / Donostia

ELKARTASUNA suspertzeko ekimena jarri du abian Euskadi Gazteko *Hi bizi haiz hi* saioak. Dani Arizala irratisaioko esatariak azaltzen duenez, saioa Euskal Herri-
tik kanpo dauden gazteekin harremanetan jartzen da, eta GKEn bidez aurrera ateratzen diren proiektuentzat laguntza eskaintzen die.

Irailean adibidez, 240.000

pezeta lortu zituen saioak Asier Bengoa kooperanteari laguntzeko. Bengoa Boliviako Fe y Alegria taldean dago lanean eta lortutako diruarekin gazte tailerra jarri dute abian. Dirua lortzeko, berriz, David Etxeberriak sinatutako ONCEko mailota, Alaitz eta Maiderrek sinatutako bi pandero, Igor Jauregi Realeko erdilariak sinatutako elastikoa eta Ruben Belokik sinatutako pilota eta elasti-

koa jarri zituzten enkantean.

Urrian, berriz, Iker Urangari —Indian dago— laguntzeko enkatea egiten ari da *Hi bizi haiz hi* irratisaioa. Iker Urangak urtebete darama Indian Gandhi-Assefa izeneko GKE batekin. Enkantean lortutako diruarekin Ettayampathy eta Poosaripattyko bi eskoletako haurrentzat zabuak, txirristak... erosi nahi dituzte. Hala, dagoene-

ko Rupert Ordorikak bere diskoak eman ditu enkate-rako, eskaintza eta guzti.

Elkartasuna suspertu eta gazte boluntarioei laguntzeaz gain, enkateekin gazte horien lana ezagutzera eman nahi dutela azaltzen du Dani Arizalak. Era berean, «gazteoi egozten zaigun materialismoa baztertu eta elkartasunerako prest gaudela» erakutsi nahi izan dutela dio Arizalak.

txoritxoari mokoka ♦

Ines Intxausti

Eta gaur filosofia

GIZA taldeak, osorik hartuta, aureikusteko modukoak dira. Indibiduo berriz ez. Gizakia banan-banan harturik ez da batere aureikusteko modukoa. Eredu zuzen eta sinpleegi batekin adieraziko dizuet hau, telebistarako edo beste tramankuluetarako estrapolagarria delako. Jantoki batera bi urtez egunero doazen bezeroak taldeka aureikusteko modukoak dira menu bat antolatzeko. Are gehiago jantoki hori Euskal Herrian badago, noski. Entsaladak, lekak, arroza, eta abarrekin biribil dezakezu eguneko mana. Osagaiekin ere trankil ibil zaitezke berakata eta perrexiletik inor ez delako aterako. Baina bi urte horietan egunero gauza berberarekin konformatzen ziren batzuk, hau da alboko igeltseroak edota aurreko alemaniarak, egunen batean batek arroza ez duela jango esaten dizu eta besteak kurkuma eskatzen dizu babarrunei botatzeko. Talde barruan jarraitu arren, denok emantzat hartzen ditugun ohiturak hausteko proposamenarekin datorkizue jangelara. Eta zure giza-taldeko-ardi-buru karratua trapezoide bihurtzen da, zu ere aureikusteko moduko elementu erraza zarelako. Agian tesis dietetiko batean aplikagarria den adibide hau telebistarako ere erabilgarria izan daiteke.

Bihotz prentsako albisteak existitzen direnetik programazio finko bezala prestatzen dituzte telebistek programa friboloak. Ekoizpen merkeak direlako zentzu guztietan. Bai horixe. Eta ikus-entzuleari ez dio beste jakirik eskaintzen. Jantoki aproposa ETBrena, hemengo gastronomiarekin jarraiturik, maiteok! Euskal sukalde berria baino prostituituago baitabil telebista. Ez dakit zenbat aldiz eta zenbat jende mota ezberdinekin eztabaidatu dudan saio friboloen esentziaz. Seguraski zuek hainbeste, noski. «Zergatik hitz egiten du halako jendilajeri buruz, bere jokoan sarturik?». Ba nik neuk badut nire erantzuna. Gaur, artikulua betetzen lagundu didatelako. Ni ere prostituitagarria naiz. Eta aureikusteko modukoa. Hori bai. Erabaki indibiduala hartu dut eta askoz ere libreago sentitzen naiz. Telefono mugikorrarekin Gorbeia-
ra ihes joaten direnak bezala. «Telefono honek gero eta libreago egingo zaitu». Eta Gorbeia-
ko puntan daudela aparailuak jo eta er-tzaintza da. Askatasun galanta, telebistarena, telefonia mugikorrarena eta gure jantoki txinatarrena.

telebista ♦ irratia

Eskuz binaka

ETB1 • 22:25ean

Eugi-Goñi III.a eta Goñi II.a-Berna pilotariek eskuz binaka jokatu du gaur Iruñeko Labrit pilotalekuan, Nafarroa Oinez jaialdiaren barruan.

Frantzia-Namibia

TF1 • 20:50ean

Frantzia eta Namibiako errugbi selekzioek izango dute gaur Munduko Koparen barruan partidua, eta TF1ek eskainiko du.

Depresioa hizpide

La2 • 17:20ean

Gaur egungo gizartean askoren ahotan entzuten da depresioa. Bada, horri aurre egiteko bideez mintzatuko dira gaur *A su salud* saioan.

TVE1

06:00: Canal 24 horas.
07:30: Telediario matinal.
09:00: Los Desayunos de TVE. Gonbidatua: Rafael Ribo.
09:50: Luz Maria.
11:20: Saber vivir.
12:45: Así son las cosas.
13:35: Noticias.
13:45: Informativo territorial.
14:30: Corazón de verano.
15:00: Telediario-1.
15:55: El Tiempo.
16:05: Calle nueva.
16:45: Rosalinda.
19:15: El precio justo.
20:00: Gente.
21:00: Telediario-2. Albistegia.
21:45: El tiempo.
22:00: El gran concurso del siglo.
01:15: Telediario 3.
02:00: Savannah.
03:00: Corazón de verano.
03:30: Telediario 4.
04:00: Peligrosa.
05:30: Gente.

LA 2

06:00: Euronews.
06:30: El sur.
07:30: TPH Club.
09:30: Alatul.
10:00: TV Educativa.
11:00: Zinema.
Caravana de pioneros.
Zuzendaria: Stephen Herek. Aktoreak: Glenn Close, Jeff Daniels, Joely Richardson. 1996.
13:00: TPH Club.
15:15: Saber y ganar.
15:45: Grandes documentales.
17:20: A su salud.
17:50: Hyakutake.
19:00: El callejón del trueno.
19:30: Nido vacío.
20:00: Informativo territorial.
20:30: Ellen.
21:00: Cuatro.
21:30: Infelices para siempre.
22:00: La 2 Noticias.
22:25: El tiempo.
22:30: Copa America. Bela.
22:50: La noche temática. Gaia: Burdeles del mundo.
Filma (00:15etan): **La pasión de China Blue.** Zuzendaria: Ken Russell. Aktoreak: Kathleen Turner, John Laughling, Anthony Perkins, Annie Potts. 1984.
Dokumentalak: El negocio del sexo (II) (02:00etan), eta Barrio chino (02:45etan).
03:00: Gimnasia artística. Munduko Txapelketa.
04:55: Zinema.
Prohibido enamorarse.
Zuzendaria: J. A. Nieves Conde. Aktoreak: Isabel Garcés, Angel Garasa, Tere Velázquez. 1961.

TF1

05:40: Elisa, un roman photo.
06:00: Des filles dans le vent.
06:30: TF1 info.
06:35: Météo.
06:40: TF1 Jeunesse.
08:30: Têleshopping.
09:05: La joyeuse tribu. Telesaila.
10:05: Faust. Telesaila.
11:15: Chicago hope. Telesaila.
12:05: Tac o tac TV.
12:15: Le juste prix.
12:50: A vrai dire.
13:00: Le journal.
13:40: Bien jardiner.
13:55: Les feux de l'amour. Foiletoia.
14:45: Arabesque. Telesaila.
15:40: Sydney police. Telesaila.
16:40: Sunset Beach. Foiletoia.
17:35: Melrose Place. Telesaila.
18:25: Exclusif. Magazina.
19:05: Le bigdil.
19:55: Clic & Net.
20:00: Le journal.
20:45: Special rugby.
20:50: Errugbia: Frantzia-Namibia.

22:40
Sans aucun doute.

Magazina.

01:40: Clic & Net.
01:45: Très chasse.
02:40: Reportages.
03:00: Histoires naturelles.
05:00: Musique.
05:05: Histoires naturelles.

FRANCE 2

05:55: La chance aux chansons.
06:30: Télématin.
08:35: Amoureuement votre.
09:05: Amour, gloire et beauté. Foiletoia.
09:30: C'est au programme.
11:00: Motus.
11:35: Les Z'Amours.
12:20: Pyramide.
12:55: Météo.
13:00: Le journal.
13:55: Inspecteur Derrick. Telesaila.
14:55: Le renard. Telesaila.
16:05: La chance aux chansons.
16:50: Des chiffres et des lettres.
17:25: Cap des pins. Foiletoia.
18:00: Le prince de Bel Air.
18:25: Hartley, coeurs a vif. Foiletoia.
19:25: Qui est qui?.
20:00: Le journal.
20:55: Une soirée deux polars. Telesaila.
22:45: Bouche a oreille.
22:55: Bouillon de culture.
00:10: Le journal.
00:35: Judoa.
01:05: Histoires courtes.
01:25: Tatort. Telesaila.
02:55: Mezzo l'info.
03:10: Union libre.
04:10: Un rêve d'enfant.
04:35: Tonnerre de Zeus.
05:00: Nuit blanche ou l'enfer du décor.
05:15: Ballons glaces.

FRANCE 3

06:00: Euronews.
06:40: Les minikeums.
08:35: Un jour en France.
09:40: Comment ça va aujourd'hui?
09:45: Les enquêtes d'hetty.
10:40: La croisière s'amusé.
11:30: A table!
11:55: Le 12-13.
13:20: Une maman formidable.
13:45: Corky, un enfant pas comme les autres.
14:40: Keno.
14:45: Téléfilma.
Après la pluie, le beau temps.
Zuz.: Shawn Levy.
16:20: Les zinzins de l'espace.
16:35: Les minikeums.
17:40: Kadox.
18:10: Comment ça va aujourd'hui.
18:20: Questions pour un champion.
18:55: Le 19-20.
20:05: Fa si la.
20:35: Tout le sport.

20:55
Thalassa.

Itsas magazina: La Balade de l'Astrolabe.

22:05: Faut pas rêver.
23:05: Soir 3.
23:30: Cine week-end.
Y aura-t-il de la neige a Noël?
Zuz.: Sandrine Veysset. Akt.: Dominique Reymond, D. Duval.
01:05: 3 x + Net.
01:55: Nocturnales.

A 3

07:15: Sally la maga. Telesaila.
07:40: Club Megatrix.
09:15: Noticias.
09:30: El primer café. Gonbidatua: Antonio Luchetti.
10:20: El cronómetro.
10:50: Como la vida misma.
12:25: Se ha escrito un crimen.
13:35: Padres forzosos (Nafarroan).
13:35: Albistegia (EA-En).
14:00: Nada es para siempre.
14:25: Sabrina: cosas de brujas.
15:00: Noticias. Albistegia.
16:00: Sabor a ti.
18:55: Alta tensión.
19:55: Los Simpson.
20:25: Nuevo Impacto TV.
21:00: Noticias-2. Albistegia.
21:55: Lluvia de estrellas.
00:05: Vigilantes de la noche. Telesaila.
01:10: Noticias. Albistegia.
01:45: Chicago Hope.
02:45: El cronómetro.
04:40: Punto de venta.
05:10: Zinema.
Destellos de muerte.
Zuzendaria: Tony Zarindast. Aktoreak: Arthur Jeremy Nay, Doreen Alderman. 1986.

T 5

06:30: Informativos T5.
09:30: La mirada crítica.
10:00: Vacaciones en el mar.
11:00: Día a día.
14:00: El juego del eurromillon.
14:30: Informativos TeleCinco. Albistegia.
15:25: Al salir de clase.
16:15: Zinema.
Viaje mortal.
Zuz.: John Mackenzie. Aktoreak: Omar Epps, Joss Ackland, Sean Pertwee. 1996.
18:15: ¿Quiere ser millonario? (50x15).
19:00: Diagnóstico asesinato.
20:00: El Super.
20:30: Informativos TeleCinco. Albistegia.
21:30: Telecupón.
21:35: El Informal.
22:00: Zinema.
Causa justa.
Zuz.: Arne Glimcher. Aktoreak: Sean Connery, Laurence Fishburne, Kate Capshaw. 1995.
01:10: Zinema.
Conducta indecente.
Zuz.: Kelley Cauthen. Aktoreak: Shannon Tweed, Sam Hennings, Collen Coffey. 1995.
02:00: Informativos T5.
02:45: Luchadores WCW.
03:30: Como se hizo...
03:45: Infocomerciales.
04:45: Zinema.
La otra cara del éxito.
Zuz.: Peter Werner. Aktoreak: Albert Finney, Marsha Mason, John Mahoney, Brad Pitt. 1990.

M 6

05:45: M comme musique.
08:00: M6 express.
09:05: M6 boutique.
11:50: M6 express.
12:00: Madame est servie.
12:35: La petite maison dans la prairie.
13:30: Telefilma.
Deux coupables pour un crime.
Zuzendaria: Gilbert Gates. Aktoreak: James Earl Jones, Jason Bateman.
15:15: La belle et la bête.
16:10: M comme musique.
17:20: Highlander.
18:25: Le flic de Shanghai.
19:20: Unisexe. Magazina.
19:54: 6 minutes.
20:05: Mode six.
20:10: Une nounou d'enfer.
20:40: Politiquement Rock.
20:55: Graines de star.
23:00: Players: les maitres du jeu.
23:55: Total security
00:45: Chapeau melon et bottes de cuir.
01:45: M comme musique.
02:45: Unisexe.
03:05: Culture pub.
03:30: Frenqueter.
04:20: Jazz 6.
05:20: Sports événement.

CANAL + (e)

05:49: Zinema: El expreso de medianoche.
07:46: Piezas. 08:00: CNN+. Noticias. 08:20: El juego de las lunas. 08:45: Zap, zap... zapin. 09:10: Lo + Plus. 10:00: Zinema: Dobermann. 11:49: Zinema: Matame mucho. 13:30: Los 40 principales. 14:00: Más deporte. 14:55: CNN+. Noticias. 15:00: El secreto de Veronica. 15:30: Todas las serpientes del mundo. 16:23: Zinema: Alien resurreccion. 18:08: Zinema: El proceso Paradine. 20:00: Lo + Plus. 21:00: De repente Susan. 21:25: Contrarreloj. 21:30: Redaccion. Noticias. 21:52: Las noticias del Guíñol. 22:00: Zinema: 101 dalmatas. 23:40: Zinema: Chacal. 01:40: Erotip. 01:42: Zinema: Asi es la vida 2. 04:27: Zinema: Amor y otras catastrofes. 05:43: Zinema: Las manias de mamá.

CANAL + (f)

07:05: ABC News. 07:25: Le journal de l'emploi. 07:35: Teletubbies. 08:00: TV+. 09:00: Zinema: L'inconnu de Strasbourg. 10:40: Zinema: Conte d'automne. 12:30: Le journal du cinema. 12:40: Un autre journal. 13:35: Le journal de l'emploi. 13:45: Zinema: Souviens-toi... l'été dernier. 15:25: Les souris des requins. Dokumentala. 16:15: Zinema: Insomnia. 17:45: C'est ouvert le samedi. 18:20: Nulle part ailleurs. 20:30: La menace star wars. 21:00: Zinema: Zonzon. 22:40: Jeunes en prison. 23:50: Zinema: Minuit dans le jardin du bien et du mal. 02:15: South Park. 02:40: Seinfeld. 03:00: Spin city. 03:25: A la recherche de Stanley Kubrick. 04:30: Surprises. 04:45: Errugbia. 06:35: La legende de Calamity Jane.

LA CINQ

03:00: Les ecrans du savoir. 04:40: Les grands documents de la cinquieme. 05:30: Les amphehis de la cinquieme. 06:25: Methode Victor. 06:45: Au mon de la loi (54/94). 07:15: Ça tourne Bromby. 08:25: Les ecrans du savoir. 10:10: Naissance du XXe siecle (3/12). 10:40: Zanskar, les écoliers de l'Himalaya. 11:30: Le tour de France des metiers. 11:50: Le monde des animaux. 12:15: Cellulo. 12:50: 100 % question. 13:15: La vie au quotidien. 13:40: Le journal de la santé. 14:00: L'île Maurice. 14:35: La cinquieme rencontre.. famille-école. 16:00: Les temps changent: chronique des 35 heures (8/8). 16:30: Alf. 17:00: Le magazine ciné. 17:30: 100 % question. 17:55: Les couples légendaires. 18:30: Le monde des animaux.

ARTE

19:00: Tracks. 19:50: Arte info. 20:15: Mon pays, mon amour. 20:45: Pepe Carvalho. Telesaila.
22:20: Qu'avez-vous vu de Sarajevo? Dokumentala. 23:40: Zinema: Streetlife. 01:20: Les dessous des cartes. 01:30: Les belles italiennes. Dokumentala. 02:20: Black adder. 02:55: Amaiera.

Tolosa III.a-
Atxa

ETB1 • 23:30etan

Tolosa III.a eta Atxa pilotariek 4 1/2an Euskal Herriko Txapelketako partidua jokatu dute gaur, Iruñeko Labriten, eta euskal kateak zuzenean emango du.

gaurko filmak Ane Muñoz

■ VIAJE MORTAL.

Omar Eppsek protagonizatu-tako telefilm gogor eta biolentoa da, kalitatez arrunt samarra, eta gertakari errealetan oinarritutako istorio ezatsegina kontatzen du. Polizoi afrikar batzuen bidaia zail eta arriskutsuaren lekuko egingo gaitu; ez da oso esperientzia atsegina izango, egia esanda.

■ CAUSA JUSTA.

Gazte beltz bati neska bat bortxatu eta hil izana leporatzen diote. Haren abokatuak, berriz, Sean Conneryk antzez-tua bera, gaztea errugabea dela sinetsi nahi du, eta frogen bila dabil, alde batera eta bestera, Ed Harris arriskutsuarekin topo egin arte. Intrigazko zinta poliziako komertziala da, edukiz nahikoa ezatsegina, ezerosoa eta itogarri samarra, halaber. Bestalde, entretenimendu gisa ikusteko ez dago gaizki.

■ PROHIBIDO ENAMORARSE.

Nieves Conde zuzendari ezagunak, Edgar Neville prestijiozkoaren gidoia abiapuntutzat hartut, zuri-beltzeko melodrama zahartxo hau filmatu zuen 60ko hamarkadaren hasieran. Bi gizon alargun, euren semeekin balneario batean daudela, inguruan dituzten emakumeekin gora eta behera ibiliko dira, flirteatzen. Isabel Garcés eta Angel Garasa ahaztuek rol nagusiak antzeztzen dituzte. Nahikoa film arin eta entretenigarria duzue.

■ MALAS INFLUENCIAS.

Extraños en un tren klasikoan oinarritutako intrigazko film hau onargarritzat dut, eta ahal izanez gero ikus dezazuen gomendatuko dizuet. *La mano que mece la cuna* izeneko thriller-aren arduradunak egin zuen, hau da, Curtis Hansonek, eta aurpegi ospetsuak biltzen ditu kameraren parean. Rob Lowe garai bateko idolo

Kathleen Turner da *La pasión de China Blue* filmeko aktoreetako bat.

China Blue Turner ederraren pasioak

■ LA PASION DE CHINA BLUE. Ken Russellek zuzenduriko zinta erotiko kurioso eta interesgarri samar honi, beharbada, merezi baino prestijio handiagoa eman zitzaion estreinatu zenean. Eszenen indarra ukazina dela onartzen dut, baina Sandlerrek idatzitako gidoiak akats nabarmenak ditu eta, besteak beste, erritmoz herren samarra da. Hala eta guztiz ere, drama grotesko honetan azaltzen diren aktoreen lan txukunak asko laguntzen dio azken emaitzari; egun isil samar dabilen Kathleen Turner erakargarria eta Anthony Perkins zena azaltzen dira rol nagusietan.

Caravana de pioneros ♦♦ 1956, William Beaudine, 90 m. 11:00 La2	Minuit dans le jardin du bien et... ♦♦♦ 1997, Clint Eastwood, 150 m. 23:50 C+ (f)
Viaje mortal ♦♦ 1996, John Mackenzie, 87 m. 16:15 T5	Conducta indecente ♦♦ 1995, Kelley Cauthen, 92 m. 00:10 T5
Zonzon ♦♦ 19Laurent Bouhnik, 95 m. 21:00 C+ (f)	La pasión de China Blue ♦♦♦ 1984, Ken Russell, 103 m. 00:15 La2
Causa justa ♦♦ 1995, Arne Glimcher, 98 m. 22:00 T5	Malas influencias ♦♦♦ 1989, Curtis Hanson, 95 m. 01:00 ETB2
101 dálmatas ♦♦♦ 1996, Stephen Herek, 98 m. 22:00 C+ (e)	La otra cara del éxito ♦♦ 1990, Peter Werner, 89 m. 04:45 T5
Y aura-t-il de la neige a Noël? ♦♦ 1996, Sandrine Veysset, 90 m. 23:30 F3	Prohibido enamorarse ♦♦ 1961, J. A. Nieves Conde, 84 m. 04:55 La2
Streetlife (J.B.A.) ♦♦ 1995, Karl Francis, 100 m. 23:40 Arte	Destellos de muerte ♦♦ 1986, Tony Zarindast, 94 m. 05:10 A3
♦ TXARRA ♦♦ ESKASA ♦♦♦ BALEKOA ♦♦♦♦ ONA ♦♦♦♦♦ BIKAINA	

gaztetxoa eta James Spader biltzen ditu rol nagusietan. Argumentua, berriz, bi pertso-

naia horien arteko harreman obsesiboaren inguruan gartzen da.

ETB 1

06:35: Bertatik Bertara.

07:05: Superbat.

Marraski bizidunak eta telesailak. 'Lau izugarriak', 'Potto-kiak', 'Ninja dorkak', 'Tom eta Jerry', 'Candy, Candy', 'Kazetari ausartak'.

09:45: Euskal Herritik.

10:00: Sorginen laratza.

11:30: Bidaide.

12:55: Iparraldearen Orena.

13:05: Pantera arrosa.

13:05: Pantera Arrosa.

13:30: Gaur egun.

14:05: Bruno gaztea.

14:30: Sinbad gaztea.

14:35: Tex Averyren marrazki bizidunak.

14:45: Bertatik Bertara.

15:15: Goenkale.

16:00: Egin kontu.

17:30: Bidaide. Dokumentalak.

19:00: Borroka taldea.

19:20: Porky txerritxoak.

19:30: KTM!

20:30: Gaur Egun.

21:10: Bertatik bertara.

21:40: Goenkale.

22:25: Pilota. Nafarroa Oinez. Eskuz binaka.

23:30: Pilota. 4 1/2an Euskal Herriko Txapelketa.

00:30: Boxeo izarrak. Pedro Mari Goikoetxeak borrokarik onenak aurkeztuko ditu.

01:40: Mendeari begira.

02:45: Egin kontu.

04:15: Amaren etxea.

04:45: Benta Berri.

05:10: Alien Empire.

05:40: Ibilbideak.

06:20: Ikusgela.

07:05: Amama sukaldari.

07:10: Urak handi.

07:40: Perretxikoen munda.

ETB 2

08:00: Del país de los vascos.

08:30: Oficios tradicionales.

09:00: Sustraiak.

09:30: El Punto...

10:00: Forum.

10:30: Entre 2 fuegos.

11:00: Esta es mi gente.

12:05: Patrulla de rescate.

13:25: Ned y Stacey.

13:55: La Niñera.

14:28: Teleberri. Albistegia.

15:45: Lo que faltaba.

17:50: Esta es mi gente.

19:30: Pacific Blue.

20:20: Da la talla en la pantalla.

20:58: Teleberri.

22:00: 100 % Vascos.

01:00: Zinema.

Malas influencias.
Zuzendaria: Curtis Hanson. Aktoreak: James Spader, Rob Lowe, Lisa Zane. 1989.

02:35: Lo que faltaba.

04:30: Forum.

05:00: Amaiera.

irratia ♦

Bizkaia Irratia. Aupa Bizkaia goizeko saioaren barruan, 08:40an, Salhaketako kide bati egingo diote elkarrizketa. Egurdian, berriz, *Jirabiran* irratsaioa eskainiko dute, eta 12:05ean mahai-ingurua egingo dute, eta horretarako, Elkarri-ko Gorka Espiau eta Gara egunkariko Martin Garrantano izango dira mikrofonoen aurrean. Asteko gai nagusien gainean egingo dute berba hizketaldi horretan. Jabi Onaindiak eta Dorleta Alberdik aurkeztzen dituzte

Aupa Bizkaia eta *Jirabiran*. Iluntzean, osterar, 20:30etatik aurrera *Disko Barriak* tartean disko berrien eta nobedadeen berri emango dute Rosi Guarrotxenak eta Koldo Isusik.

Radio Euskadi. Gaztelarazko irrati honetan Karmelo Landa Herri Batasuneko Mahai Nazionaleko kideari egingo diote elkarrizketa, goizean, *Boulevard* irratsaioaren barruan. Karmelo Landari elkarrizketa

egin ondoren, Iparraldeko Euskal Departamenduaren gainean eztabaida saio bat egingo dute; eta horretarako, Jacques Saint Martin Euskal Departamendu berri bat sortzearen aldeko elkarteko presidentea, Jean Aniotzbehere Sarako alkatea eta Frantxua Maitia Izpurako alkatea eta Iparraldeko sozialisten bozeramailea izango dira hizketan. Bestelako gaiak ere helduta, Balenciaga jostunari buruz hitz egingo dute Getariatik, unitate ibiltaritik.

Zapataren oihana Deustuan

■ Hirugarren Mundua eta Bakea erakundeak Chiapasi buruzko erakusketa ireki du Bidarte auzo etxean

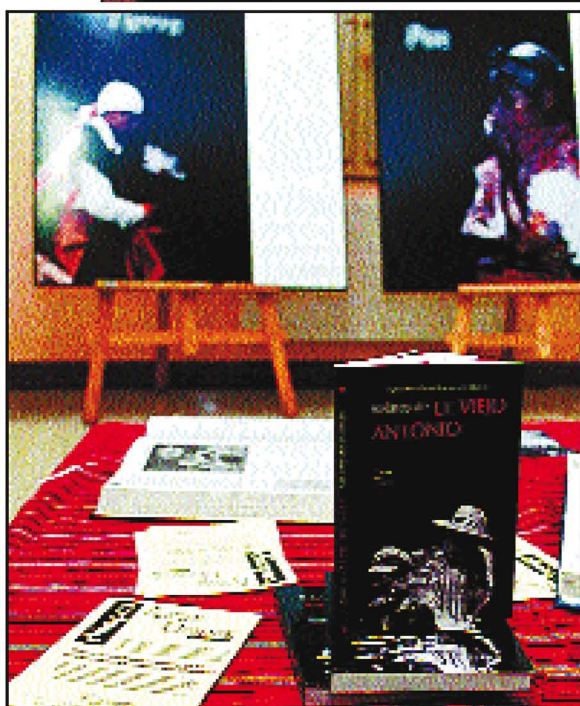
LAINOA oihana estaltzen duen zapia da. Zapatistek oihanean aurpegia zapiz estaltzen duten antzera, oihanaren ingurumarian lainoa ageri da. Horrela azaldu zigun Eduardo Galeano idazleak. Eta guk, lanbro artean, oihanean sartzeko beta izan dugu hemen bertan. Deustuan Lacandona txiki batekin egingo duzu topo, *Chiapas: samina eta itxaropena* erakusketa jarri dute Bidarte auzo etxean. Une batez, gaztelania hutsez bada ere, Mexikon zapatistek eta komunitate indigenak aurrera daramaten burrukaren eskakizunak irakurriko dituzu. Lana, irakaskuntza, giza eskubiak... hemengo lemak diruditen arren, hemendik milaka kilometrotara sortutako eskariak dira. Hain da txikia mundu arrano hau.

Irudi, argazki eta abarrekin batera, hango berbak ekarri dizkigute Deustura, itsasontziz-edo heldu dira kai nagusiraino. *Relatos de el Viejo Antonio* Mexikon Markos komandanteordeak izkiratutako azken liburuaren orriak ere eskura dira, *La Jornada* egunkariko aleekin batera. Markosen liburuaren aurkezpena Fermin Muguruza musikariak egin zigun. Muguruza, Italiatik etorri berria hainbat kontzertu eman ostean, Mexikoko egoeraz eta Markosen literaturaz mintzatu zitzaigun. Une batez, oihanera egin dugu jauzi, lainopean ibili gara eta literatura izan da mintzagai nagusia, Latinoameriketako errealismo magikoa hartuko baitu hizpide irundarrak.

Markos komandanteordearen hizkera «orain arte hainbat komunikatutan aurki genezakeen guztietatik ezberdina da, eta denok izan dugu era horretako

XOUSE SIMAL

agiriak irakurtzeko beta, eta ni neu ere liluratuta nautza idazkera mota horrek». Muguruza ez da Iparragirre, baina musikariak lagun, kantari ibili da han-hemenka, tartean Mexikoko lurretan ere. Chiapasen ere egona da — kanporatu egin zuten —, eta hango berri dakarkigu, kantuan batzuetan eta berbaz besteetan, atzo esaterako. Muguruzak hitz lauak izan zituen Markos komandanteordearengat. Laudorioak. Ez Octavio Paz nobel saridunak egingakoak; honek, nahiz eta zapatazaleen etsai amo-

Bisitariari, tarte batez, Lacandona oihanean sartzeko aukera eskaintzen dio Bidarte auzo etxean jarri duten erakusketak.

rratua izan, onartu izan du oihaneko idazlearen literatur maila.

Markosek, «Antonio Zaharraren kontakizunekin, maia indigenen pentsamendua eta ikuspuntua helarazten digu, kosmobisio bat, gizaki zuriari egokitutako diskurtsoa, eta oso maila jasoan gainera». Antonio Zaharrak, borroka zirkulu bat dela aitatu zion Markosi, hasten dena baina inoiz amaitzen ez dena. Markosek bere liburu honetan «borrokak... aurrera darrai» esaldiarekin bukatzen du. Euskaldunok, Antonio Zaharrik ez, baina badugu gure Agirre zaharra, Metxa.

Patxi Gaztelumendi

BILBO

Miranda

mundumira@egunkaria.com

4. alea OSTIRALA, 1999ko urriaren 8a

Peru

Bakardade aberatsa goi ordokian

Mikel Egara

natura ✕ Dimilinen arriskua udazkenean **sokan** ✕ Mendia neguan

Shisha Pangma

Frederic Lafitte eta Fernand eta David Gracy aita-semeak, abiatu aurreko prestakizun lanetan. Bob Edme

«Mendira kirol balentriaren egitera doazenek jendearen ezagutzea bazterrera utzi ohi dute», uste du Fernandek. «Guk biak egiten ditugu, eta, ondorioz, jendea ere guregana etortzen da», zehaztu zuen. Hiriko eta kanpainako bizia ezagutu dute orain arte. «Gurezat, *miseria* deitzen dugu-na ikusten dugu, baina jende horiek zoriontsu dira; ez dugu nehoiz ikusi gutaz jeltos zen nehor», azaldu zuen Fernandek. «Haien aberastasuna beste nonbait da», gaineratu zuen Frederic Lafittek.

Bi urtez lanean

Badu bi urte proiektu horren lantzen ari zirela. Ideia izan zutenetik, espedizioerako diruaren biltzeko aukeren ikertzen hasi ziren. Kamisetak egin zituzten, Azkainen zikiro jan bat antolatu zuten, jende batzuek dirua eman diete, izan dadin ofiziale, saltzaile eta abar. «Emeki-emeki proiektu hori bere egin dute», erran digu Fernandek. Dirua zakutik ala zorrotik atera behar zuten, Gracy aitak dioenaren arabera; pertsona bakoitzeko 50.000 liberako gastua baitzuten.

«Jendearengana joan behar da esplikatzeko zer den espedizio bat», azpimarratu zuen Davidek. «Gure heinean, amateur heinean, oso zaila da laguntzaileen aurkitzea», jarraitu zuen Fernandek: «Kirol batzuek estimu handiagoa dute, hala nola pilotak, errugbiak, surfak...». Hein horretako mendia nahiko gauza berria dela iduritzen zaio. Lan asko eskatzen duela aitorturik ere, lan horren fruituez pozten da hirukotea.

Kaskora igotzeko «bide errazena» hautatu dutela erran zigun Davidek. «Lehen aldia da holako mendi bati lotzen gatzazkiola. Beraz, xume geldituko gara», esplikatu zigun. «Goratasun horretara zailtasun teknikorik gabe iristen bagara, pozik izango gara», gehitu zuen.

Bi belaunaldi elkarrekin

Hirukote hau elkarretaratu zen, Hego Ameriketara joateko gogoia baitzuten. «Aitari aipatu nion eta gurekin etortzeko gogoia izan zuen», kontatu zigun Davidek. Geroztik bidaiak elkarrekin egin izan dituzte. Argentinara bidai bat egin zuten, eta berriz itzultzea erabaki zuten, baina mendira joateko. Bi urteren buruan Txilera abiatu ziren. Goi mendietako lehen esperientzia izan zen.

Fernandek aitortu zigunez, goi mendizaletasuna berriki etorri zitzaion. Lehen ere ibilaldiak egiten zituen, baina besterik ez. Errugbilaria zen. Gelditu ondoan lotu zitzaion mendizaletasunari. «Ezin da 45 urtetan horrelako mendien igotzen hasi, lehenago kirolaria izan gabe. Kirola eta oinez ibiltzea, jendearekiko harremanak eta taldeko bizia maite izan behar da», azaldu zuen.

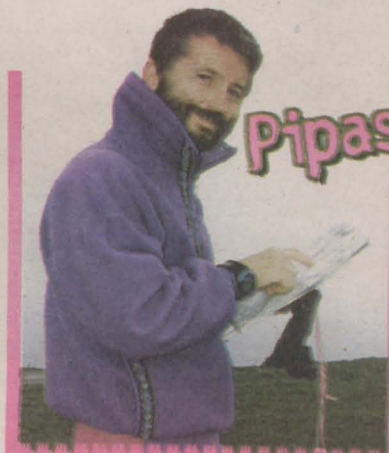
Azkaindarrak, mendia eta jendea ezagutzera

Fernand eta David Gracy aita-semeak (51 eta 27 urte) eta Frederic Lafitte (27 urte) Shisha Pangmara abiatu ziren irailean. Espedizioak urriaren 16a arte iraunen du. «Buru kolpe bat izan zen Himalayara joateko erabakia», zioen Fernand Gracyk abiatu aitzin.

Eneko Bidegain

Azkaindarrak ez ziren sekulan izanak Himalayan, baina mendian nahiko ibiliak dira, hala nola Argentinan (Aconcagua eta Cerro Plata), Txilen (Tatio eta Ojos del Salado), Perun, Bolivian eta Marokon. Tibetean hautua ez zuten ustekaberik egin. «Herri txikia da, pixka bat gurea bezalakoa», zehaztu zigun Davidek. Mendiaz gain, herria ere ezagu-

tu nahi dute. «Ez gara luzaz egonen, baina ekartzera ahaleginduko garen irudiak izango dira», gehitu zuen Fernandek. «Ez da balentria baitezpada interesatzen zaiguna, baizik eta zorigaitzez emeki-emeki desageritzen ari den herri baten ikustea». Lehengo espedizioetan ere, mendia ezagutzeaz aparte, jendearen eta kulturen ezagutzeari toki berezia eman diote. Herriarren ezagutze hori «karrikan ibiliz, etxeetan lo eginez, jatetxeetan janez» egin izan dute orain arte.

Pipas-en aholkuak

✘ Shisha Pangman izan da aurrez Iparraldeko mendizalerik. Azkaindarrek Robert Larrañabururekin harremanak izan dituzte. Pipas izan zen zortzimilako bat igo zuen Ipar Euskal Herriko lehen mendizalea, Shisha Pangma bera, hain justu. «Gauza indibiduala da, lan luzea eskatzen du», adierazi zigun

Fernandek. Prestaketa lan izugarriaz mintzatu zitzaigun. Teknikoki behar den prestaketa, azpiegiturak, janaria eta abar luzea da. Pipasek sail horretan lagundu ditu. «Beti ardatz nagusiei buruz pentsatzen da, baina xehetasun txiki buruz ez», zehaztu zigun Davidek. Esperientzia duten jendeek holako aholkuak eman dizkiete. Lan luzea izan da baimenen galdetzea eta administrazio sail guztia.

Dimilino

Pinudiak sendatu nahi eta gaitza areagotzen

Mendizale asko gozatzen da mendiaz udazkenean: gustukoak izan ohi ditu Euskal Herriko basoak, eta ez bakarrik hartzen duten kolore polit eta edertasunagatik, baita eguzkipean itzal eskergarri eta euripean aterpe bilakatzen direlako ere. Baina espero ez dugun arriskuren bat ere topa dezakegu basoan urri aldera: dimilina.

Garikoitz Lekuona

DIMILINA izurrikarri edo pestizida moduan erabiltzen den diflurbenzuron deituriko produktu kimikoaren izen komertziala baino ez da. Produktu hori prozesionaria beldarraren izurritea borrokatzeko erabiltzen da; pinu mota guztiei eta bereziki insignis pinuei erasotzen die prozesionariak.

Produktua hegazkinen bidez zabaldu ohi da, nagusiki irailean, izurritea zabaldutako pinudi eremuetan. Dimilinak irensketa bidez eragiten du, hau da, beldarrak pinu azikuletan erantsitako produktua irentsi egin behar du eraginkor izateko. Horregatik, iraunkortasun handiko produktua da, eta, gainera, hori areagotzeko asmoz, gasoila nahasten zaio.

Prozesionariaren beldarra plaga izendatu zenetik, EAEko Aldundien eta Nafar Gobernuaren ardura izan da plaga borrokatzea, eta horretarako erabiltzen duten produktua gutxienez eztabaidagarritzat jo daiteke. Izan ere, ia erabiltzen hasi zenetik, dimilinarekin arriskuak azaleratzen zituzten txosten zientifikoak ezagutu dira. Horren ondorioz, Estatu Batuetan eta Holandan jendea bizi den lekuetan edota nekazaritza ustiaketak dagoen inguruetan debekatuta dago erabiltzea.

Produktuaren arriskuak zuzenki onartzen ez badira ere, Gorbeiaiko zein Urkiolako natur parkeetan, Urdaibaiko erreserban eta nekazaritza biologikoa lantzen den inguruetan debekatzeak azaleratzen ditu arriskuak.

Dimilina bidezko tratamenduak hasiak dira Araba nahiz Gipuzkoan, eta hastear dira Nafarroan.

Baina agian arazorik larriena produktua-
ren zabalkundean dagoen zehaztasun falta da. Izan ere, urte hauetan guztietan askok jasan dituzte, araudia hautsiz, dimilina eta gasoil nahasketa horren eraginak (baserri-tarrak, mendizaleak,... soroak, zelaiak eta

sastrakak goitik behera busti dituzte). Eta okerreza zera da, instituzio arduradunek ezin zihurta dezaketela horrelakoak errepikatuko ez direnik.

Arazoak arazo, aurten hasiak daude tratamenduak Araba eta Gipuzkoan, eta hastear dira Nafarroan. Bizkaian ez dakigu, Aldundiak ez baitigu daturik eman. Lehenengo kexak ere azaldu dira, Laudio eta Oken-doko baserri-tarrak kexu azaldu baitira haien soro, zelai eta etxeak jasan duten bonbardaketaz.

Gorabehera horien guztien adierazgarritzat jo dezakegu EHNERen iritzia. Nekazarien

sindikatu horrek sarri azaldu duenez, dimilinarekin ondorio dira fumigazio edo lurrinez-taketan ondoren animalia osasuntsuak hiltzea (albaitarien txostenen bidez baieztatu daiteke hori), ibai eta erreketan aparra azaltzea eta beste zenbait egoera. Eta izurritearen inguruan urteotan dimilinarekin erabilerak emandako emaitzaren txostenak ere (eraginkortasuna, ondorio kaltegarriak...) eskatzen ditu borroka selektiboagoa egingo duten metodoak erabiltzea.

Beraz, badakizue, egun hauetan pinudiren bat zeharkatzean tantoak sumatzen baidituzue eta euri arriskurik ez badago, alde ingurune hartatik dimilin zaparrada bat hartu baino lehen.

Dimilinarekin Arriskuak

✖ **Ez da selektiboa:** Intsektu ugari era-giten dio (erleak...), baita izurritearen etsai naturalak diren intsektuen %10-30ri ere.

✖ **Iraunkorra da:** 17 hilabetetik gora iraun dezake, eta lur azaleko zein lurrazpiko ura eta lurra ere kutsa ditzake.

✖ **Toxikoa:** Gizakiak erabiltzean kontaktu zuzena ekidin behar du eta babes arropa eta eskularruak erabili behar ditu.

✖ **Informazioa falta:** Beste metabolis-motan duen eraginaren gainean eta beste produktu kimikoekin sortzen duen erreazioen inguruan ez dago informazio askorik.

✖ **Kutsadura:** Dimilina desegitean sor-tzen den azpiproduktuetako bat kutsakorra da, berau zuzenki ez bada ere.

Dimilinari alternatibak topatzen

✖ Dimilina ez da prozesionariaren arazoa konpontzeko era bakarra, baina, kasu gehienetan bezala, irtenbidea ez da neurri bakar bat. Lehenik eta behin, basogintza eredu aldatu beharra dago: pinuaren txanda motzeko monokultiboa alde batera utzi eta zuhaitz espezieen aniztasunera eta mozketaren txanda luzeagoetara jo beharko litzateke.

Izurriteak indarrez jarraituko balu, beste-lako produktu selektiboak erabili beharko lirateke, hala nola *Bacillus thuringiensis* bazi-loa (beldarrei eta harrei erasotzen die) eta feromonen tranpak (prozesionaria emearen bila doazen prozesionaria arrak hiltzen ditu).

Peru

Bizikletan hobeto

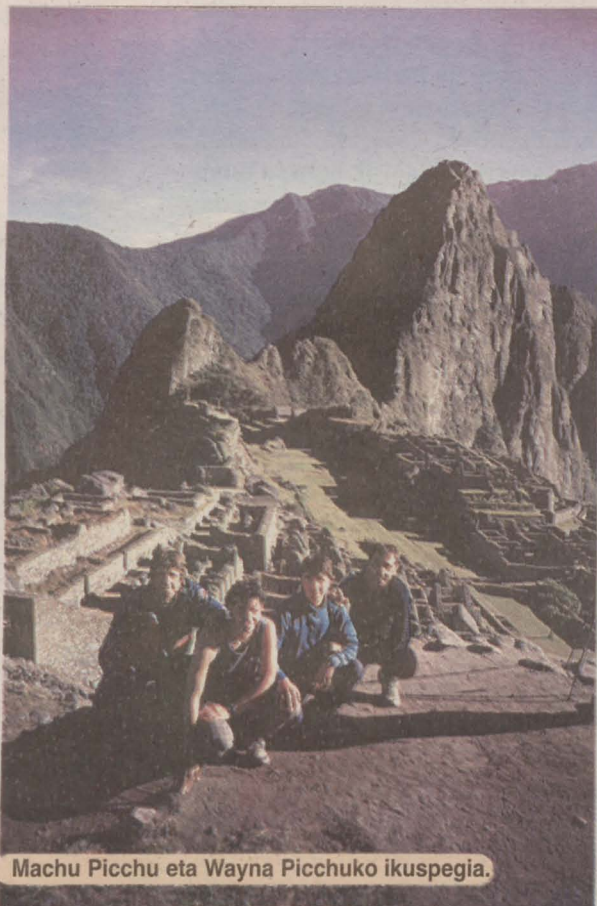
Peru hegoaldea eta erdialdean barrena, inguru eder anitz topa daitezke: Andeak, goi-lautada, Titikaka lakua, Macchu Pichu... Bizikleta lagun, turistak heltzen ez diren herri galduak ezagutu eta bertakoen bizimodu xume bezain aberatsaren xehetasun asko jasotzen dira. Hau guztia merke-merke, gainera. Opor erosoekin oroitzeko tartea ere bada sei astetan, 1.300 kilometroko zeharkaldian. Etengabe 3.500 metrotik goiti bidaiatzearen 'oztopo' bakarretakoa da.

Testua: Andoni Urbistondo
Argazkiak: Mikel Egaña

ONGIETORRIA ez da batere samurra Liman. 12-13 orduko hegaldi nekearen ostean, Peruko hiriburua estaltzen duen behelaino trinkoak (garua) ematen dio lehen agurra bisitariari. Aireportuaren kanpoaldean, 12 milioi biztanleko hiriaren errealitatea modu zatarrean ezagutzen da. Dozenaka pertsona hurbiltzen dira ostaturainoko garraioa eskaintzera, oihuka, turisten sosena bila.

Lima hiri itsusia da, kontraste handikoa, eta trafikoa, arriskutsua. Kaleetan bizikletan ibiltzea Peruko hizkuntzako biraoak berehala ikasteko ariketa ona da. Erakargarritasunik ezean, Arequipara, hegoaldera joan ginen. 1.000 kilometroko bidaiak autobusean, Panamerikana errepidean barrena.

Arequipako eskualdea idorra da oso. 2.300 metroan altxatzen da eta hurbil, zaindari, Misti (5.822) eta Chayani (6.051) sumendiak daude, elurtuta. Bizikleta zeharkaldiari ekin aurretik, zetorkigunaren berri eman ziguten: «Punora zoaztela bizikleta eta pisu horrekin? Ez zarete iritsiko», esan zigun perutar batek; «20 kilo galduko dituzue», alboko lagunak. Une hartan umoretsu entzun genituen ohar horiek, baina egun batzuetako bueltan askotan gogoratu ginen hitz madarikatu haiekin.

Machu Picchu eta Wayna Picchuko ikuspegia.

zeharkaldiko kideak

Ramon Arrizabalaga
Unai Muñoz
Mikel Egaña
Aitor Dorronsoro
Andoni Urbistondo

Hasiera gogorra: aldats luzeak eta 'soroche'-a

Hasi eta berehala 45 kilometroko aldapa igo genuen, 2.600 metrotik 4.300 metro arte, eta soroche-arekin, altuerako gaitzarekin, dezente sofritu: Buruko mina, bihotz taupada azkarrak... Ur terminal goxoekin osatu ostean berriz ekin genion bideari, goi lautadan barrena, 4.000 metrotik goiti. Ibilaldian, bakartasuna sentitzen da. Bikuinak eta alpaka bakarrik bizi dira han, eta artzainen bat haiek zaintzen. Neguan, haize hotza eta -10 eta -15 gradu arteko hotzberoa izaten dira 12 orduko gauetan. Inguru bakarti horretan dago Imata, 4.300 metrora. Ez dago ez argindarrik, ez telefonorik, ezta edateko urik ere. Are gutxiago ostatu edo jatetxerik, baina gringo ezezagunok goxo afaldu eta epelean igaro ahal izan genuen gaua. Han ezagutu genuen lehen aldiz perutarren laguntasun zintzoa. Leku turistikoetan, atzeritarra jainko moduan hartzen dute, baina dirua tartean ez dagoenean ere bai, gure harridurarako.

Bizi baldintza gogorrak

Imatako eskolako irakaslea da Jose Antonio Cornejo. Beste hiru kidearekin 87 haurren irakaskuntzaz arduratzen da. «Hemen

Eguzkia gurtzen x Tres Cruces behatzaileak lehen printzekin batera, urrutitik etorritako perutarren gurtzen dute eta esker ona adierazten diote otzari. Guztia hotzari ahal bezala aurre eginda.

bizitzera zaila da oso. Lanorduetatik at ez dago zereginik. Argia, telefonoa... eta gisako ondasunak ez edukitzea gogorra da», azaldu zigun. 500 sol irabazten dituzte hilean (30.000 pezeta, 1.200 libera), eta greba ugari antolatzen dituzte Gobernuari 2.000 soleko soldata eskatzeko.

Punora bidean, Lagunillas tren geltokian ezagutu genuen lan ordutegi finkoa betetzen duen langile kuadrila bakarretakoa. Trenbide trabesak aldatzen jarduten dute, 100 dolar pasatzeko soldataren truke (20.000 pezeta inguru). Jaiegun bakarra dute 15 egunetik behin. Aukera hoberik ezean, langileek pozik betetzen dute lana, «gosea ez pasatzeko bide bakarra baita».

Atsedonaldia goi lautadan ■ 4.000 metrotik gora, eremu bakarti eta idorrean, indarbertitzeko unea, Imata herrixkara bidean. Zuzengune amaigabeetan, altueraren eraginez nozitzen den sofrimendua gaintzen saiatzeko modu bakarretakoa.

Munduko trenbide garaiena ■ 4.818 metro arte goititzen da Ticlio mendateko pasabidea. Atzean trenbidea ikusten da, munduko garaiena. 120 kilometroko jaitsierari ekin aurretik, ingurune zoragarriokin gozatzeko aukerarik ez dutenekin gogoratzeko tartea da.

Ustekabeko oztopoa ■ Ehunka kilometrotan uraren arrastorik ez, eta bat-batean, erreka. Oinetakoak eta galtzerdiak kendu, eta ahal zen tarte txikienean bestaldera igaro. Errekako uraren tenperatura aintzat hartuta, bainua hartzea ez zen oso komenigarria.

Tres Cruces behatokia ■ Andeak eta Amazonasko oihana banatzen diren gunean dago Tres Cruces behatokia, Cuzcotik 100 kilometrora. 3.800 metrora, munduko egunsenti ikusgarrienetakoarekin goza daiteke bertatik.

**Intza, Sendero
oso, Fujimori...**

**Titicaca: aintzira erraldoia
3.800 metrotan**

Puno da (Lagunillastik bi egunera) Titicaca aintzirako hiri handiena. Lakua Nafarroa baino txikixeagoa da. Aintzirako uharteak ezagutzeko txangoak egiten dira eta uharteetako ketxuen etxeak dira ostatu.

Punotik Cuzcora bidean, Abra la Raya mendatea (4.335 metro) gaintitu baino lehenago, perutarren laguntza emateko presutasunak mugarik ez duela ziurtatu ahal izan genuen berriro. Caracara herrira gáuez iritsi ginen. Gau hotza babesik gabe igarotzea zen gure patua, baina herritarrek, bizikletekin agertu ziren boskote arraro eta ezezagun hari babesean lo egiteko aukera eman zioten, ordainetan deus eskatu gabe.

Inken Bidea eta Machu Picchu

Cuzco Peruko turismoaren hiriburua da. Hiri horretatik 100 kilometrora dago Machu Picchu. Baina baita beste leku eder asko ere. Amazonasko oihana adibidez. Machu Picchura turistekin trenean joan daiteke, edota oinez, Inken Bidea eginda. Hiru egunetan egin ohi da bide hori, baina azkarrago

egitea ez da zaila. Turismo agentziek txango lasai moduan saltzen dute, baina ez da hain erraza. Bideak 4.000 metrotik gora egiten du, eta 6.400 eskilara igo eta jaitsi behar dira orotara. Ikusgarriena Machu Picchuko bisita da. Inti Punkutik aurrena, eguzkiaren atetik; Wayna Picchutik ondoren, Machu Picchu ondoan altxatzen den gailurretik.

Paradisutik infernura, infernutik paradisura

Limara garaiz ezin heldu, eta Cuzcon autobusa hartu genuen Huancayoraino (900 kilometro). Huancayotik Limara 300 kilometro daude. Bizikletan osatzeko tarte txikia, baina handia erdibideko mamua aintzat hartuta: Ticlio mendatea, 4.818 metrokoa.

Ticlio gainean, 30 kilometro igota, infernua paradisu bihurtzen da. 120 kilometro Limaraino, guztiak beherantz. Lau orduko gozamenen Limako garu-ak boskoteari ongietorria eta oporrei agurra egin arte.

Han amaitu zen 1.300 kilometroko zeharkaldia, eta berarekin hotzak, nekeak, bizipenak eta arrangurak. Guztia, ametsa eta ilusioa izan ezik. Osatzeke dagoen hurrengo abenturarena, noski.

nak edo nekazariak hiltzen dituzte», esan ziguten, horren zergatia zehaztu gabe. Kontrako iritzi honetan Gobernuak paper garrantzitsua betetzen du, prentsa, irratia eta telebista kontrolatuz.

Jendea Fujimoriren aurka mintzatzen da, baina hauteskundeetan aise irabazten du. Arrazoia, haxe: «Jendearen bozak erosten ditu, jatekorik ez duena jangela publikoetara eramanda eta jendeari arroza edo patata zakuak oparituta». Beste batzuentzat, politika peruarrentzat arlo ezezaguna delako irabazten du Fujimorik. «Perutarrek ez dute interesik erakusten, eta erraza da manipulatzeko», azaldu ziguten. Bitartean, pobreziak bere horretan segitzen du, ekonomia atzeraldian dago eta langabezi tasa gero eta handiagoa da.

ibilaldiak

urriak 9tik 12ra

ARABA

- Gasteiz** (Manuel Iradier) • Karria Haitza. Tel: 945-286532.
Gasteiz (Peña Karria) • Harizko monasterioa, Zaragoza. Tel: 945-270591.
Gasteiz (Goiena) • Euskal Herriko Pirinioetara zubi osorako.

BIZKAIA

- Basauri** (Baskonia) • Navacerradara irteera berezia hilaren 12a arte. Tel: 94-4495728.
Durango (Tabira) • Nagusien 26. Ibilaldia. Tel: 94-6203153.
Galdakao (Ganguren) • Navacerradara irteera berezia hilaren 12a arte. Tel: 94-4562326.
Leioa (Leioa M.T.) • Cardano de Arriba eta Cardano de Abajo (Palentzia) zubi osorako. Peña del Fraile, Peña Prieta, Espiguete eta Murcia gaina igoko dira.
Sestao (Alpino) • Tuc de Mulerres (3.010 m.), Besiberri (3.014 m.), Montardo (2.830 m.). Tel: 94-4721379.

GIPUZKOA

- Andoain** (Euskalduna) • Cuencako mendilerroa. Albarracin. Tel: 943-593233.
Arrasate (Besaide) • Hilaren 9tik 12ra San Mauricioko Parke Nazionalera irteera, Kataluniako Pirinioetara. Tel: 943-798474.
Azpeitia (Lagun-Onak) • Pirinioetara zubi osorako. Anayet, Aspe eta Pala de Ip igotzeko asmoa dago. Izena eman urriaren 5a baino lehen. Tel: 943-812025.
Beasain (Aitzgorri) • Arantzazu, Enaitz, Duru.
Donostia (Antiguako Mendizaleak) • Baigorri, Buztanzelai, Arrieta, Hurdos.
Elgoibar (Morkaiko) • Zubi osorako irteera Saint Laryra. Handik 3.000 metroko gailur batzuetara igotzeko asmoa dago. Tel: 943-740297.
Oiartzun (Girizia) • Hiru handien ibilaldia hilaren 8tik 12ra. Gopegitik abiatu eta Zalduondon bukatu, bost etapako zeharkaldia. Gorbeia, Anboto eta Aizkorri igoko dira. Tel: 943-490835.
Tolosa (Alpino Uzturre) • Karrantzara zubi osorako. Ranero (729 m.) igoko da. Tel: 943-652789.

- Zarautz** (Pagoeta) • Europako Mendietara zubi osorako. Sotresko aterpean igaroko dituzte gauak. Izen emateak, Mendizabal dendan. Tel: 943-132911.

- Zarautz** (Zikloturista E) • Zarautzko BTT zeharkaldia. Informazioa: 943-831585.

NAFARROA

- Altsasu** (Mendigoizaleak) • Europako Mendietara zubi osorako.
Elizondo (Orreaga Elkartea) • Orreagako Elkarleen Elkartuneak mendi martxa antolatu du iganderako, Gure nortasuna aldarrikatuz goiburupen. Ibiltariak goizeko 09:00etan elkartuko dira, Elizondoko plazan. 10:00etan ekitaldia izango da Amaiurko monumentuan, eta ondoren mendi martxa Amaiurtik Elizondora. 15:00etan bazkaria izango da, eta ondoren bertsolariak, trikitilariak...

urriak 16-17

ARABA

- Gasteiz** (Peña Karria) • Perretxikoak biltzera. Tel: 945-270591.
Gasteiz (Manuel Iradier) • Telera mendigunera asteburu osorako. Tel: 945-286532.

BIZKAIA

- Bilbo** (Eguntentia) • Peña Mayor (1.256 m.).
Bilbo (Juventus) • Otsaurte, Pinpil, Gaboño/Artia, Larrea. Tel: 94-4151990.
Durango (Tabira) • Nagusien ibilaldi neurtua. Tel: 94-6203153.
Galdakao (Ganguren) • Kapildui, Azazeta. Goiz buelta. Tel: 94-4562326.

Pablo S. Quiza

- Meatzaldea** (Meatzal-Fabrik) • Elizondo, Alba, Urkiaga mendatea.

- Santutxu** (Santutxu M.T.) • Alba Haitza (1.244 m.), Villabasil.

- Sodupe** (Gallarraga) • Armañon (854 m.).

GIPUZKOA

- Andoain** (Euskalduna) • Zazpiak Bat ibilaldiko 8. etapa. Orozko, Ubixeta, Gorbeia (1.481 m.), Zarate. Tel: 943-592232.
Azpeitia (Lagun-Onak) • Arno, Olatz. Gaztetxoan ibilaldia. Tel: 943-812025.
Beasain (Aitzgorri) • Nafarroa Oinez-era.
Donostia (C.V.Camping) • Ordunteko mendilerroa. Tornos mendatea, Zalamako mendiak, Balgerri, Maza de Pando, Burgueno, Kolitza, Pandozales, Balmaseda. Tel: 943-428479.
Eibar (Kirol Elkartea) • Jardunaldi mikologikoak.
Tolosa (Oargi) • Atxarte, Anboto.
Tolosa (Caracol Peña) • Tolosaldeko BBTT

zeharkaldia. Distantzia: 23 km. Irteera 09:30etan, Berazubitik.

- Trintxerpe** (Trintxer M.T.) • Urdaite, Larrain (16 km.).

- Urretxu-Zumarraga** (Ostadar) • Bisjueces, La Tesla edo Peña Corva (1.332 m.), Puente Arenas.

ZUBEROA

- Maule** (Bortikariak) • Hundurrette, Pic de Teulles.

proiekzioak

urriaren 8tik

- Donostia** (C.V.Camping) • Datorren ostegunean, hilak 14, bi ikus-entzunezko eskainiko dira Okendo Kultur Etxean Mendia eta Natura zikloaren barruan. Lehena, Urederrari buruzkoa izango da, eta bigarrena Pirinioa, udazken eta neguan, Batis Goikoetxea eta Miguel Angel Otsoa de Aldaren eskutik. Okendo Kultur Etxean, arratsaldeko 19:30etatik aurrera.

erakusketak

urri osoan

- Iruñea** (Nafarroa K.E.) • Azkeneko urteotan Nafarroa Kirol Elkartek, Anaitasunak eta Donibane taldeak antolatu lehiaketan aurkeztu diren argazkirik

onenak ikusgai izango dira taldearen egoitzan (Jarauta kalea, 78).

ikastaroak

urriak 13, 14 eta 15

- Bilbo** (Bideak) • Orientazio ikastaroa, koloreetako mapen inguruan. Informazio gehiago: 94-4414879.

urriak 23/24 eta 30/31

- Donostia** (Goimendi Eskola) • Mendiko orientazio ikastaroa Aiztondo haranean (Zizurkil). Klase teorikoak Abeletxe aterpean izango dira, eta praktikak inguruko mendietan. 25 ikaslerentzat dago lekua. Prezioa, dena barne: 17.000 pezeta. Informazioa: 943-461440 eta 943-764851.

lehiaketak

2000. urteko urtarrilaren 15a arte

- Madril** (Desnivel) • Desnivel argitaletxeak mendia, bidaia eta abenturako bigarren literatura sariketa antolatu du, lehen ekitaldiak izandako arrakastaren ondoren. Lanak 100 folio izan beharko ditu gutxienez, espazio bikoitzean, eta datorren urteko urtarrilaren 15a baino lehen bidali beharko dira, helbide honetara: Ediciones Desnivel/ San Victorino, 8/ 28025-Madril. Informazio gehiago: 91-3602273.

azaroaren 5a baino lehen

- Amurrio** (M.Lagunak) • Mendiari buruzko argazki lehiaketa. Zuri-beltzean edo koloreetan. Formatua, libre. Argazkiak 40 x 50eko kartulina baten gainean ezarrita aurkeztuko dira, atzean izenburua eta egilearen datuak ipinita. Ez dira onartuko ordenagailuz ukitutako argazkiak. Sari nagusia 50.000 pezetakoa izango da. Lanak helbide honetara bidali: Mendiko Lagunak, (12 posta kutxatila), 01470 Amurrio. Informazioa: 945-39 38 32.

oharra:

Bidali zure ibilaldi, proiektio, ikastaro, proposamen eta gutunak EGUNKARIAren helbidera, Mundu Mira gehigarriko direla zehaztuz, edo gure helbide elektronikora: mundumira@egunkaria.com

Segurtasun jardunaldien aurkezpena

✱ Euskal Mendizale Federakundeko Pako Iriondo, Ramon Garate eta Antxon Burciok Osasuna eta segurtasuna mendian jardunaldiak aurkeztu zituzten asteartean. Datorren asteburuan hasiko dira, Donostian, eta gero Gasteiz, Bilbo eta Iruñean izango dira. Hiriburu bakoitzean ardatz bat jorratuko dute: Donostian, osasun arloa; Gasteizen, sorospena eta salbamenduak; Bilbon, prebentzioa; eta Iruñean, goi mendia.

Euskal Pirinioa

Uhaitzarre edo Ehujarreko errekarroa.

Pirinioetako
Zuberoako isurialdea,
hau da, iparretik
Belagoarekin muga
egiten duen
mendilerroko
iparraldea, zenbait
errekarrok
zeharkaturik dago.
Batzuetan, eztarri
mehar bilakatzen
dira eta lehen
mailako paisaiagune
dira, euskal
Pirinioetako
bihotzean bertan,
interesgarri bezain
ezezagunak.

Lau errekarro handiak

Koldo Aldaz

Labirintu karstikoaren ezaugarri bereziak direla kausa, Larrako mendi multzoko ia ur guztia jasotzen duten kare-haitzezko arraildura hauek Belagoatik urrundu gabe ikus daitezke gainaldeetatik.

Eztarririk garrantzitsuenak Arphidia, Uhaitzarre (Ehujarre), Kakueta eta Holtzarte-Olhadubikoak dira. Ipar-hegoko norabidean daude kokaturik, bi adar hurbilkorrez Y moduko bat eratzen duten Holtzarte eta Olhadubi izan ezik.

Izabatik Aretarako errepidean hasiko gara, Ferialeko fondo-aldaitik hurbileko tunela baino lehenago, Euskaldunen Pasabidea deritzon iparraldeko sarrera argi batean, Arrasagardiako Atakatik haragoxe. Bidea margo gorritz markaturik dago. Arrahandia izeneko basoan sartuko gara eta lepo txiki bateraino zeharkatuko dugu, non argi eta garbi Arphidia lehenengo errekarroa ikusten baita. Markaturiko bideari jarraituko diogu ezkerraldetik, zenbait borda eta abeletxe dauzkan Ligoletako Tupatza larre zabalerraino. Gure ondoko Utzigainara igotzen bagara, multzoaren goitiko ikuspegia edukiko dugu, bai Arphidiako errekarroa zein hurrengo den Uhaitzarrekoa barnesartuz.

Ligoletara itzulirik, larreetako mendebaldeko muturrean margo berde eta zuriz markaturiko lepo txiki eta argia zeharkatuko dugu; gero bide hori utziko dugu eta beste bat hartu. Margozko seinaleren bat dauka, eta pagadi batean barneratuz Eraizeko ordekarra garamatza, plubiometro zahar baten

jakingarriak

- Angel Oloron aterpea** (1.428 mts.). Angel Oloron, Nafarroa Kirol Elkarteko presidente ohia (adinekora, historiko bat, baina bizirik eta sasoiari). Nafarroa Kirol Taldea da jabea. Jarauta kalea, 78. Tel: 948224324. Aterpeko telefonoa: 948394002 (erreserbak beti taldean). Gertuen dauden beste aterpeak: Laberouat, Santa Grazi eta Linza.
- Kokapena:** C-137 errepidean (Sauzetik Frantziara, Erronkari ibarrean barna) Iza-batik 22 kilometroa.
- Zerbitzuak:** Ez dago aterpe librerik. Urte osoa zabalik. 106 ohe litera baxuetan. Egutero xehetasun meteorologikoak.

Olhadubiko
tupatzatik
abiatuz, imajina
dezakegun
biderik
ederrenaz
gozatuko dugu,
Logibarreraino

parera. Orain dela bederatzi urte Eraizeko lepora iristeko bidetarte eder bat dinamitatu zuten aldai bat eraikitzeke. Ez dakit zein zen asmoa, baina niri eta gero belaunaldi zerbait lapurtu zigutela sentitu nuen: deuseztu egin zuten pagadi txiki baten misteriozko xarma.

Eraizeko ordekatik, mendebaldeant, seinala urdinetako bidetik joko dugu; lehenik Erussoko lepora garamatza eta gero Iskondiseko; bertatik Iskondise mendira igo gaitzek bigarren eta hirugarren errekarroak ikusteko, Uhaitzarre eta Kakueta alegia. Kurioso da lehenetik laugarrenera gero eta gehiago mehartzten direla ikustea. Arphidia irekia eta eguzkitsua da ibilbide guztian, eta Holtzarte ia tunela da, errekarroa ez ezik leizea diruditen bidarte ilunetan.

Iskondisetik Lakorako iparraldean gaindi Arrakogoitiko leporaino joanik, ezagunen eta bisitatuena den Kakueta eztarriaren bertikalean kokatuko gara. Horren amaieran mendi multzo karstikoan jasotako uraren hiru irtengune nagusiak daude: Bentia eta Illaminakoak, Ligiko urtegian, eztriburuan, eta Kakueta ur-jauzia, barruan.

Honaino egun erdiko ibilbidea izango litzateke, Izabatik Aretarako errepidetik arin itzuliz. Baina lau errekarroen zeharkaldia osatu nahi badugu, ibilbidea egun oso eta gogorra bete arte luzatuko da. Horretarako, Ginbaleto lepora iritsi behar dugu eta Lakartxelako iparreko hegia zeharkatu, GR seinaladun bidetik, Belaiko mendateraino. Bertan, 900 metroko desnibela gaindituz jaitsiko gara, Olhadubiko tupatzaraino, Holtzarte-Olhadubiko errekarroaren eskuin adarren hasieran. Belagoara itzuli behar badugu, hobe Harluiziako tupatzan itzultzea. Aldiz, Larrainera bila joango badira, Olhadubiko tupatzatik abiatuz imajina dezakegun biderik ederrenaz gozatuko dugu, Olhadubiko errekarroaren ertzeetatik, Logibarreko zubiraino. Ibiltari porrokatuentzako txango luze honen amaieran egundoko sorpresa izango da esperoan.

sokan

Kepa Lizarraga **Bizkaiko Mendi Federakundeko medikua**

Negua eta osasuna

Udatik negura igaro ahala, mendiak bere aurpegi gozoa aldatzen du. Udan ere susto batzuk ematen ditu, adibidez, udaldiko ekaitz ikaragarriak gertatzen direnean, baina, udazkeneko kolore beroen konpentsazio iragankorrarekin, poliki-poliki gogorragoa eta hotzagoa bihurtzen da.

Elurrezko maindire zuriak estalita, neguko mendiak bere edertasunagatik erakartzen gaitu, baina ez dugu geure burua engainatu behar: irudi aratz horren atzean arrisku aldakor batzuk ezkutatzen ditu, zeinek hiljantzi ere bihur baitezakete.

Izan ere, goi- eta erdi-mendietako ingurumena, neguan, muturrekoagoa eta oldarkorragoa baita aurreko urtarotetan baino.

Baliteke hotza izatea gure arreta erakartzen duen lehendabiziko gauza. Gure energiaren zati bat gorputzaren tenperatura maila onargarrian iraunarazten erabiltzera behartuko gaitu. Ahul sentitzen garelako gelditu behar badugu eta, ondorioz, bero gutxiago sortzen badugu, jantzi egokiak aukeratzeko soilik salbatuko gaitu hipotermia bat izatetik, izozketetatik edo, txarrean, heriotza zuria delatik.

Baina, gainera, hotzak, garaierarekin batera egokitu gero, giroa lehorragoa izatea ekartzen du, eta, ho-

rregatik, organismoa gero eta gehiago deshidratatzen da arnasa hartzen dugun batzuetan. Fenomeno hori erraz ikusteko modukoa da; izan ere, galdutako ur-lurri kondentsatu egiten da, eta hodeitxo bat osatzen du ahotik eta sudur-hobietatik ateratzean.

Deshidratazioak, gure errendimendu fisikoa gutxitzeaz gain, egoera larrian jartzen ditu hotzari aurre egiteko mekanismoak, eta handiagotu egiten du izozketak gertatzeko arriskua. Horregatik, beste urtarotetan bezala neguan ere, beti eraman

behar dugu kantinplora aldean mendi ibilaldiak egiten ditugunean.

Haizea, bestalde, udan atsegina ere izan daiteke, baina neguan bere eragin agresiboak izaten ditu, eta bere adierazpide mekanikoei hotzaren ondorioen areagotze izugarria gehitzen die; hala, tenperatura zero gradutik gorakoa izan arren, haizeak halako lastertasun bat hartzen badu, izozketak izan ditzakegu haren eragina jasaten duten larruazaleko guneetan, hozteko ahalmena handitu egiten delako. Hortaz, oso zorrotzak izan beharko dugu neguko jantziak aukeratzeko, eta betiere ezinbestekoa izango da haizearekiko geruza iragazkaitz bat edukitzea, eskularruak eta txanoak edo buru-berokiak ahanzi gabe.

Eta zer esan eguzki-erradiazioei buruz?

Lurraren ardatzaren inklinazioa dela eta erradiazioak udan baino horizontalagoak izan arren, eta, beraz, energia gutxiagokoak, eguzkiak gune zabal elurtuetan distiratu eta horma eta haran zurituetan isla egiten duenean, areagotu egiten da begietan eta larruazalean lesioak izateko arriskua, bai epe laburrean bai epe luzean, eta, horregatik, oraindik ere beharrezkoagoa da betaurrekoak eta babesteko arropak erabiltzea. Hasieran ohartu bezala, eragotzi egin behar dugu mendiak neguan batzuetan erakutsiko digun edertasun bareak gu engainatzea, arrisku ugari ezkutatzen dituelako.

Arriskuak neguan

Antxon Burcio

EMFko zuzendari teknikoa

Mendia arriskutsua delako mitoa ezagutzen ez dutenen irudimenean baino ez da existitzen. Hala ere, ez da gezurra mendiak badituela arrisku batzuk bertan barneratzen direnentzat. Mendizalea suizida hutsa dela pentsatzea bezain burugarria da uste izatea mendiko kirolak ez direla inolaz ere kaltegarriak. Hain zuzen, mendien erakargarritasunetako bat, zergatik ukatu, arriskua bera da, onartua eta arrazoiz kontrolatua denean, ezein bide erretzetatik asalatu gaitzakeen

arrisku itsu horren aldean oso bestelakoa.

Horregatik, azter ditzagun zeintzuk diren mendiko kirolek dituzten arriskuak, eta modu horretan jakingo dugu zein istripu diren mendizaleen errua, zeintzuk mendiaren errua, eta zeintzuk, besterik gabe, zorigaitzaren ondorioa. Aurrenak, mendizalearen beraren ezgaitasun fisiko eta moralaren ondorio dira, prestakuntza eskasa edo animo faltaren ondorio, zailtasunak gutxietsi eta norberaren indarrak gehiegizko ustearen ondorio. Horra hor, galarazi zitekeen istripu asko-

ren jatorria.

Mendiak joko arau batzuk ditu, inon idatziak ez badaude ere, zehatzak oso; mendizaleentzat erakargarria da oso zailtasunak bere irudimen eta kirol gaitasunagatik gainditzea.

Arrisku objektiboak mendiaren natura eta izaerari berari dagozkionak dira: izotzak urtzen diren aldian harri erortetak, serac erortetak, elur berriaren ezkatututako artesiak... Negua hurbiltzearekin bat arrisku objektibo horiek ere aldatu egiten dira. Neguan mendia elurrez estaltzen da, eta asko pilatzen denean, orduan ger-

tatzen dira elurroldeak. Neguan eta goimendian eguraldia oso-oso aldakorra da eta horixe da istripuen beste faktore nagusietako bat. Haizea, hotza, behelainoa eta ekaitzak iragarri litezke meteorologia ezagutzaren edota elur eta eguraldi iragarpenen bidez. Hala ere, ekaitzak bat-batean harrapatuz gero, orduan zuhertasunez, adorez eta erabaki egokiak hartuz jokatu beharko luke mendizaleak.

Suizida ez da mendiko kirolak egitea, beharrezko prestakuntza eta bitartekorik gabe berez arrisku batzuk badituen eremu batean menturatzea baizik.

Nafarkaria

• ostirala • 1999ko urriaren 8a

Egunkaria

Gehigarri honetan

Bera. Ehun lagun inguru ariko dira bihartik aitzinera larunbatero egingen diren Gazte Jokoetan

Petti. «Momentu txarrak dira abesti onak ateratzeko unerik aproposenak»

• JOSU SANTESTEBAN

Kofradiak, bertako produktuen goraipamena

Nafarroako nekazaritza produktuen defendatzeko eta goraiatzeko kofradia gastronomikoak ugaritzen ari dira azken urteotan zizen antzera. Kofradia hauetako batzuk arintasunez sortu dituztela dio batek baino gehiagok. Bertakoa bertakoa delako goraiatzen dute. Besteak zurea mirestera etortzea nahi izanez gero, zuk ere besteengana joan beharko duzu haiena mirestera. Horrek igandero alde batetik bestera ibiltzera behartzen ditu kofradiakideak, eta nekatzen hasiak dira.

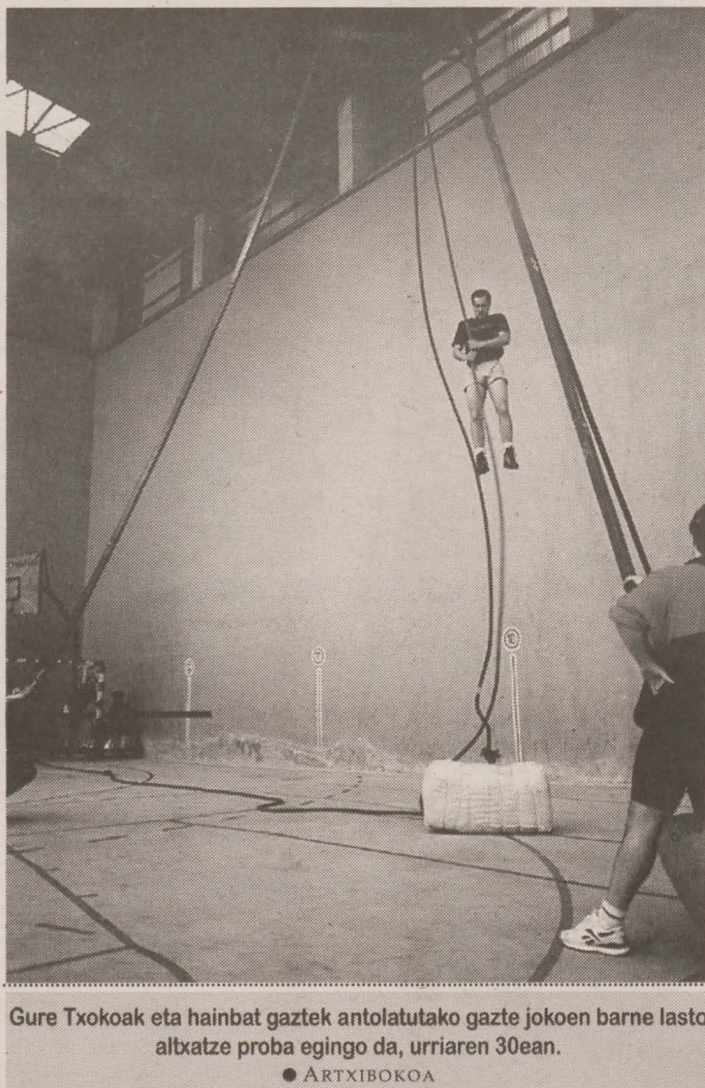
Bera • Gazte Jokoak larunbatero, bihar hasita

Ehun lagun inguru ariko dira bortz asteburutan, Gure Txokoa elkarteak antolatuta

Laugarren urtez segidan, Gure Txokoa elkarteak antolatuta, eta gazteen laguntzaz, Gazte Jokoak 99 hasiko dira bihar. Azaroaren 6a bitarte, larunbatero ehun gaztek baino gehiagok bortz ekitaldi izanen dituzte.

HASIERAKO BI URTEETAKO filosofiari eutsiz bortz asteburutan egingen dira aurtengo Gazte Jokoak. Lehendabiziko proba, ohi bezala, karrikan egingen da. Proba hori bihar jokatu da Altzateko karrikan, Insumisoak soldaduskan izenburupean. Partehartzaileek makina bat oztopo gainditu beharko dute, trebetasuna, umorea eta kirola uztartuz.

Bigarren proba bihar zortzi jokatu da. Kiroldegi aitzinean, kultura galdetegi zabal bati eta zenbait probari erantzun beharko diete gaz-

Gure Txokoa eta hainbat gazte antolatutako gazte jokoen barne lasto altxatze proba egingo da, urriaren 30ean.

• ARTXIBOKOA

teek Piruaren Jokoa-ren bidez.

Hirugarren proba urriaren 23an egingen da. Arratsaldeko 16:00etan elkartuko dira talde guztiak euren eskultura

eraikitzeko. Talde guztiek nahi duten moduko eskultura egingen dute; betiere berzilatutako gaiekin egin beharko dute, eta bi orduko denbora tartearen barrenean.

Bidenabar, eta eremu berean, patata-tortila txapelketa egingen dute gazteek.

Astebete geroago, hilaren 30ean, aitzinako jokoak eta herri kirolak izanen dituzte. Arratsalde osoan zehar lasto altxatzea, laien lasterketa, esneontziak... eta bertzelako kirolak gainditu beharko dituzte.

Azkeneko proba da lau urteetan zehar errepikatuko den bakarra. Talde bakoitzak bere antzezlan edo parodia atondu beharko du, kultur etxeko taula gainean jendeari erakusteko. Ondotik, eta bestari akabera emateko afaltzera bilduko dira partehartzaile guztiak.

Partehartzaileak taldeka aritzen dira, eta gutenez 8 lagunekoak dira. Talde bakoitzak proba guztiak gainditu behar izaten ditu. Hala ere, eta antolakuntzaren helburuei so, ez dago inolako sariarik partehartzaileentzat. Ber- te urteetan aurtan baino jende gehiagok parte hartu izan du. Lehen bi urteetan udaberrian egin ziren Gazte Jokoak, joan den urtean uztailean egin ziren, baina, data hobe- en bila, aurtan udazkenara iragan dira. Orotara 15 bat laguneko sei taldek parte hartuko dute aurtengo aldian.

→ Jon Abril

Arbizu

•
Nafarroako II.
Trikitilari
Eguna egingen
dute igandean

NAFARROAKO trikitilarien eskolek, iaz Barañainen egin zuten gisara, trikitilarien eguna ospatuko dute igandean Arbizun. Eguneko ekitaldiak goizeko hamarretan hasiko dira eskola guzietan Arbizuko plazan egingen zaien harrerarekin. Hamaiketan karrika dantzak egingen dituzte taldeka Arbizun, Altsasun, Olaztin, Etxarrin eta Lakuntzan. 14:00etan berriz ere denak Arbizun elkartuko dira eta ordu erdi geroago pilotalekuan bazkalduko dute. Arratsaldeko bortzetan bertso saioa izanen da, eta eskola bakoitzaren saioa (bina kanta), ikasleek urtearen buruan ikasirikoa erakuts dezaten. Trikitilarien egunari Gozategi taldearen kontzertuak emanen dio akabera. Arratsaldeko zortzietan izanen da.

Trikitilari Eguna Sakanan antolatzeko arrazoia ez da kasualitate hutsa. Izan ere, Sakanan anitz dira trikitixa eta panderoa jotzen eta ikasten ari direnak. Hortxe dira, erranikoaren adibide, Arbizuko, Altsasuko eta Olaztiko trikitixa eskolak, ehun ikasletik gora biltzen dituztenak, eta Sakanako herrietako bestetan trikitixari egiten dioten leku handia.

→ Daniel Urrutia

Inkomunikatzen

muga enea

MIKEL REPARAZ

Telefonoaren seinale intermitentea entzun eta «komunikatzen du» esaten genuen garai batean.

Honezkero iragana den esamoldea. Airtel, Euskaltel, Jazztel eta Ostitel horiek guztiak mundura etorri zirenetik, iragan. Neskaren etxera behin eta berriz hots egin eta hamairugarrenean kezkatzen hasteko arrazoiak zirela pentsatzen hasten ginen; gero geure burua lasaitzen genuen. Betiko lagun berritsu horrekin ariko zela solasean, segur. Horixe esan ohi zuen hamalagarrenez telefono-doinu luzexka atseginek «baai» goxo bati

lekua utzi ondoren. Garai batean lagun guztiek asmatzen zuten: «Aldi pare batez deitu nian, eta ez zegoan inor hire etxean, ez zian nehork hartzen». Nahikoa baitzen «komunikatzen du» haren pi-pi-pi intermitenteen bidea jarraitzea edonor, edozein etxean kontrolpean izateko.

Egun, ordea, kaos tenorean bizi gara. Inkomunikazio garaietan. Telefonía digitalak eta multifuntzio superfuntzionalaren funtzio anitzek etxe eta bulegoak inbaditu dizkigute. Komunikazioaren zerbitzura, diote. Eta gauza da neskari behin eta berriz deika

ibili arren, inoiz ez dugula etxean harrapatzen, eta kasurik onenean bere izebaren etxera desbideratu duela deia, eta bere amona bizkaitarra jartzen zaigula aurikularrean, sorra dagoela eta faborez berba ozenago egiteko oihukatuz. Zinez, nahiago nuen garai hura, telefono harietan zirikatzeak pribilejioa CESIDeko espiek eta Mortadelok zutenekoa.

Behinola «komunikatzen du» esamoldea baztertu genuen bezala, erraizun berriak bahitu beharko dizkiogu orain hizkuntzari. Inkomunikatzen, betiere.

Lizarra • Zubi berria Ega ibaian

Fray Diego eta Antso Jakituna kaleak elkartuko ditu datorren urtean eraikiko den zubiak

Ega ibaiak zeharkatzen duen hiriak aldaketa nabarmenak izan ditu azkeneko hilabeteetan. Irailetik aitzina aparkaleku gehiago daude hirian —lurpekoa barne—, eta datozen egunotan bi biribilgune egingen dituzte. Halaber, zubi berria eraikiko da Ega ibaiaren gainean.

Lizarra Los Llanos-eko pasarela. Horren ondoan, 15 bat metrotara, beste zubi bat eraiki nahi dute.

KRISTINA BERASAIN

Los Llanos pasealekuaren sarreran eraikiko da zubi berria, Antso Jakituna kalearen bukaeran, eta kale hori eta Fray Diego kalea elkartuko ditu hain zuzen ere. Nafarroako Gobernuak Pavimientos de Navarra (Pdenasa) enpresari eman dio lanak burutzeko aukera —176.435.468 pezeta kostako da—. Zubi eraikitze lanak urte honen bukaeran hasiko dira, eta lanak amaitzeko epea hamabi hilabetea izanik, 2000 urterako izanen da

prest. Proiektuan aurreikusia dagoenez, zubiak ingurumenarekin bat egingen du. Izan ere, zonalde hori hainbat zuhaitz motak inguratzen dute, eta horiek errespetatzeko asmoa erakusten du proiektuak. Zubiaren egitura sinplea izanen da, eta itxura modernoa izanen du. Gauzak horrela, zubiaren goikaldea laua izanen da, hormigoizkoa eta arkurik gabekoa. Zubiaren behealdean, berriz, oinezkoentzako pasealekua

egonen da, 112 metrokoa, Ega ibaiaren ertzetik.

Datorren urterako prest egonen den zubi honek Lizarra hiri barnean dagoen zirkulazioa hobetuko du. Horrela, zirkulazioaren antolamendua aldatu egingen da, eta, Azucarero zubia, orain arte trafiko osoa jasaten baitzuen, norabide bakarrekoa izanen da. Zubi berriak, berriz, bi karril izanen ditu, eta oraindik zehaztu gabe baldin badago ere, ziurrenik

Lizarra Iruñea aldera eta Logroño aldera joanen den trafikoa bideratuko du. Zubiak, halaber, oinezkoentzako bi espalo izanen ditu alboetan.

Proiektu hau Lizarra trafikoa hobetzea helburu duen plangintza nagusiaren baitan kokatu behar da. Iragan irailetik aurrera kotxeak aparkatzeko hiru leku daude. Aurrenekoa, Lizarra ikastolaren ondoan; bigarrena, autobus geltokiaren atzealdean; eta azkenekoa, Los Llanos pasealekutik hurbil. Halaber, hiru zonalde horietan lurpeko aparkalekuak egin dituzte. Bertetik, aipatu beharra dago datozen egunotan El Volante eta Capuchinosko bidegurutzeetan bi biribilgune egingen dituztela eta hauek ere trafikoa bideratzeko erraztasunak emanen dituztela. Proiektu horiei guztiei Lizarra saihesbidea —asteartean ireki zen— gehitu behar zaie. Izan ere, lehen 11.437 auto inguru pasatzen ziren egunero Lizarra erdigunetik, eta orain, bertara datozenak baino ez dira pasatzen. Beraz, aldaketak nabarmenak dira dagoeneko, eta etorkizunak ere aldaketa gehiago ekarriko ditu.

→ Kristina Berasain

herri aldizkariak

Edurne Elizondo

Afrikatik Irurtzunera

Irurtzunen bizi diren etorkinei buruz idatzi du Nerea Baldak **Guaixe**-ko azken zenbakian. Haien kezak eta helburuak jasotzeko asmoz, elkarrizketa egin dio Irurtzunera heldu berria den RokHayaton Diague senegaldarrari. Nafarroara zergatik etorri den azaldu du afrikarrak **Guaixe**-n: «Bi hilabete besterik ez daramat Irurtzunen, baina zazpi urte eman ditut Madrilen. Iruñean lana aurkitzea errezagoa zela esan zidaten; Madrilen oso zaila da, etorkin asko dago eta lan gutxi. Gainera, han ezin nituen gastuak ordaindu. Agiriak behar bezala izateko ordaindu behar

da, pisuak ere, nahiz eta Madriletik kanpo egon, oso garestiak dira; hemen, ordea, 30.000 pezetatan aloka dezakezu pisu bat».

«Hemen ez dut familiarik, baina beste etorkinekin elkarrekin bizi garenez, guztiak bat eginda gaude. Jendea herrialdetik ateratzen denean bere lurraldeko jendearekin bat egiten du. Nik nahiago dut beste senegaldarrekin bizi; Madrilen Nigeriako neska batekin bizi nintzen, baina nere herrikide gehienek nahiago izaten dute beren lurraldeko jendearekin elkartu. Gure artean ez dugu arazorik izaten. Musul-

manak gara. Iruñean mezkita bat dago; ostiraletan, egun sakratuetan, hemen goak hara doaz. Gertu bizi direnak egunean bost aldiz joaten dira, besteak ostiraletan».

Irurtzunen ongi dagoela erran du RokHayaton Diaguek: «Ni etorri berria naiz, baina beste batzuk hamar urte daramatzate hemen, gaizki egon izan balira ez ziren hemen egongo. Herriko jendearekin ez dute arazorik izan. Haiek ere ez dute inolako arazorik sortu. Lan egin ondoren elkartzen gara, tea hartzeko, pelikula bat ikusteko... ez dugu herrian arazorik sortzen».

urdairen mintzoa

Xabier Larraburu

Nire Nagusiari

Nafarkaria-ko Jefe, agur eta ohore. Xabier naiz, Xabier Larraburu. Urdaiaren mintzoaren egilea. Lehengoan ikusi nuen Maixux Rekaldek, bi urte luzez Egunkariako artikulugintzan aritu eta gero, agur esaten zigula bere asteoroko zutabetik eta zera pentsatu nuen: gauzek hasiera bat eta bukaera bat behar dutela, baietz! Gero kontuak atera nituen eta ohartu nintzen neuk ere bi urte eman ditudala jada zutabegintzan, eta akaso alde egiteko garaia heldu dela. Eeeee! Jefe!, ez negarrik egin Jefe! Zer? zigarroaren kea dela? Bale sinetsi egin dizunaren itxurak egingo ditut. Baina segi dezagun aurrera... Zuk eta biok ongi dakigu inertzia mada-rikatuaz zenbat eta zenbat bete-behar luzatzen ditugun eta zein errendimendu eskasarekin gainera. Zuk eta biok ongi dakigu inertziaren aurrera eramandako edozein lanetara nagitasuna eta gogogabezia atxikitzen zaiela. Begiratu besterik ez dago funtzionarioen karikaturak, horiek baitira beraiek deskribatzeko erabiltzen diren kolore nabarrak, kolore ilun eta aspergarriak. Horrexegatik inportantea deritzot gauzak hasiera eta bukaera bat izan behar dutela esakerari. «Bainan jan, jan egin behar dugul!», esango didazu. Baietz! Hortan arrazoa duzu Jefe. Hor dago oztopo nagusia: gauzei modu duin eta jator batean amaiera ematen diegu, oso fin, oso dotore, erabat modu eskuzabalean... eta gero... ai dios!... hilabete honetan ez didate sosik batere sartu! Horrexegatik inertziaren indarra, hain juxtu. Bestela ez legoke ez inertziarik ez ostik ere! Denak bilduko ginatke tabernan, kontu kontari, kanta kantari... eta beste. «Orduan hasiko ginen Tabernaren Inertzia sofritzen», esango didazu, bainan, al loro, Jefe, gogoeta egin Tabernaren Inertziak kolore biziak dituela, laranja, gorria, aupa aupa!, horia, eta ez dagoela konparatzerik! Zertaz ari nintzen?, a bail, jan egin behar dugula. Horixe, jan egin behar dugula!, eta Eroskiko kutxazainari ezin diogu «zutabea utzi dut» esan eta kitto, zeren berak «oso ongi iruditzen zait, usteldu aurretik hobe uztea» esan eta segituan «guztira 2.745 pezeta dira» gehituko du, eta orduan zer? Zer esango diot kutxazain dioxosozkoari?, euskal kulturaren (ejem!) kontra ari dela?, inertzia eta funtzionarioen kolore zikinen alde? Ez ba! Berak ere jan jan egin behar du! Horrexegatik, Jefe, zure aurrean belaunikaturik eta ez niregatik, ez!, baizik eta munduko kutxazain guztiengatik, eta beraien umeengatik, Maixuxen eredu ongi dagoela, bainan... nirekin kontaktzen segitzeko eskatzen dizut. Ai, eta hau ez argitaratu e?, gero bidaliko dizut zutabea. ●

Bertako produktuak goraipatzeko kofradiak

Nekazaritza produktuak goraiatzeko dituzten kofradiak ugaltu egin dira Nafarroan, kofradiakideak gogaitzeraino

Kofradiak jatorriz elkarte erlijiosoak baldin baziren ere, geroago herri eta lurraldeen defentsarako antolaturiko zaldunen elkarteak bilakatu ziren. Euskal Herrian hiru kofradia mota izan dira historikoki: nekazarien kofradiak, arrantzale kofradiak eta kofradia politikoak. Historia alde batera utzita, orain, zizen antzera, kofradia gastronomikoak ugaltu dira Nafarroan. Batzuk arintasunez sortu egin direla diote.

KOFRADIA HAUEK ERDI AROAREN USAINA dute. Txerriaren inguruan 1992an eraturiko Tafallako Jainkozko Kutoaren ordenaren kide Julian Sixto Condok kofradien jerarkia azaldu du: «Lehendakaria maisua handia da; lehendakariordea, lehen maisua; idazkaria, eskribanoa; eta diruzaina, ekonomoa». Kapa luzeak, txapela handiak eta dominak osatzen dute kofradiakidearen uniformea. Kofradia gehienetan emakumeek sartzerik dute baina gizonezkoak dira kofradiakide gehientsuenak. Kofradia guziek egoitza duten lekuaren produkturen bat «defenditzen eta goraiatzeko» dute. Tuterako alkatzofaren eszelentziak goraiatzeko

urte honetako martxoan sortu zen kofradia da berriena, nahiz eta dagoeneko Erriberako barazkiak goraiatzeko zuen Itzulipurdiaren Ordena esistitzen zen. Horrelako beste zazpiren bat daude Nafarroan.

Joxe Migel Galarregi Elgorriagako Onddo eta Zizen Kofradiako lehendakaria da. Kofradian hamasei kide daude eta duela bost bat urte jaio zen «onddoak eta zizak defenditzeko». Galarregik erran duenez, ez da «barkaltzeko kofradia bat soilik» eta «onddoak defenditzeko lehenbizi onddoak atera behar direnez», ingurumenaren defentsa ere kofradiaren zioa da. azken hilabeteetan makina bat ekitaldi egin dituzten zizen inguruan: argazki rallya, onddo eta zizen bidéa, enkante bat, txapelketa bat, haur marrazki lehiaketa, margolanen erakusketa. Zuhaitz mikorrizatuaren proiektua dute bestetik. Onddo eta zizen esporak hartu eta ezkurretan sartu dituzte arbola tikiak sortzeko. Gero mendian paratu dituzte: «Erraten dute sainetan gelditzenmdirela esporak eta gero ateratzen direla onddoak», dio galarregik. «Ikusiko dugu». Gainera, museo mikologikoa paratu nahi dute Elgorriagan.

Kofradiakide izateko merituen bila

Nafarroako Arnoaren Kofradia Erriberrin sortu zen 1990eko urrian «Nafarroako ardo-

en bertute eta ezaugarriak zabaltzeko eta goraiatzeko». Luis Fernandez da bere lehendakaria. Euren ekitaldirik garrantzitsuena kofradiakide berrien inbestidura da eta urtean behin egiten dute. Aurten Elizondon egingen dute. Arnoen lehiaketa egiten dute, mahats biltzearen besta, nobedaden erakustaldia, dastatze ikastaroak, bisitaldiak, hitzaldiak eta argazki lehiaketa.

Fernandezek azaldu duenez, kofradiakide izateko idatzi behar zaio eskutitz bat kofradiaren lehendakariari erranez zeintzuk diren kofradiakidegaiaren meritoak. «Batzordean bi herenek baietza eman behar dute eta ezetz erratekotan zazpi urtez itxoin beharko du berriz ere eskutitza bidaltzeko. Hortaz, zazpi urte izanen ditu meritoak egiteko. Arnoaren munduaren inguruko meritoak hartzen dira kontuan. Mahastizainak, enologoak, arnotegizainak eta arnozaleak dira gure kofradiaren kideak».

Juan Jesus Corcin fundatzaileetako batek esplikatu du nola otu zitzaizen kofradia sortzea. «Orduan Erriberriko udaleko zinegotzia nintzen. Bortole ondoko herri batekin geunden anaituak eta egin genien bisitaldi batean bertako ohorezko kofradiakide izendatu gintuzten. Hortik atera genuen ideia Nafarroako arnoaren kofradia egiteko. Lurralde arnoegile indartsu baten bizi gara eta anitz interesatzen zitzaigun arnoaren inguruko guzia. Nafarroako arnoaren defentsarako, arnoaren ohitura onak erakusteko, eta arnoaren mundua gehiago ezagutzeko sortu genuen kofradia».

Baztan Balleko Gaztanbera Kofradia 1993ko abenduaren 31an sortu zen. Lander Santamaria kofradietako bat da. «Bilatu

genuen gurea zen produktu bat», komentatu du Santamariak. «Baztaneko txekorraren txuleta hartu behar genuen. Baina azkenean gaztanbera aukeratu genuen bertako produktu tipikoagoa zelako». Santamariaren aburuz, mamiaren promozioa egitea zaila da baserrietan artzainek egiten dutena leku batetik bestera ezin delako eraman. «Dano- nek saltzen duena ez da benetazko gaztanbe- ra. Guk antzinako produktua goraipatzen dugu». Baina helburua ez da bakarrik gaz- tanbera promozionatzea, baita kaiku eta gaztanberaren inguruko lanabes guziak ere.

Igande librerik gabe

Kofradia bakoitzaren ekitaldirik garrantzi- tsuena urteko kapitulua da, non kofradiaki- deak izendatzen baitituzten. Beste kofra- diak haraino joaten dira. Lehen, Santama- riak azaldu duenez, Gastronomía Kofradien Federazioaren barnean dozena bat kofradia zeuden. Orain, hogeita hamazortzi. «Orain kasik ez dago igande librerik», dio Santama- riak. «Kofradia bakoitzetik bizpahiru kide jo- atea nahikoa da eta horretarako kapitulu- y ezberdinen artean aukeratu behar da».

Santamariaren iritziz Nafarroan kofradiak arintasun handiz sortu dira. «Kofradia bate- an izateagatik obligazio batzuk daude. Eta zure kapitulura beste kofradiak etortzea nahi baduzu besteen kapitulueta joan be- harko duzu ere. Gu berrogei bat kide gara eta lehen bi urteetan ia kapitulu guzietara joaten ginen. Baina orain ez. Arazo handiak ditugu kapitulueta kofradiakideak bidal- tzeko».

Iragan igandean Elgorriagako kofradia guziekin anaitze eguna egin nahi zuten. «Es- parragokoak eta gu bakarrik geunden», dio Santamariak. «Gipuzkoan ez bezala, hemen fundamenturik gabe sortu dira kofradiak. Gure ustez, behintzat Nafarroako kapitu- lueta joan behar da».

Sakanako Txistorraren Kofradia duela bost bat urte sortu zen, Patxi Galarza kofra- diakideak dioenez, «bertan oso txistorra

Ohorezko kofradiakideak

Iragan igandean Elgorriagako Honddo eta Zizen Kofradiak bere kapitulua egin zuen. Kapituluak kofradiakide be- rriak izendatzen diren ekitaldiak dira. Bi kofradiakide mota daude: kofradiakide osoak eta ohorezkoak. Elgorriagan Pedro Carrasco boxealaria, Raquel Mosquera bere emaztea, Nafarroako Unibertsitateko errektore Jose Maria Bas- tero eta Espainiako Telebistako gidogile Jose Maria de Juana izendatu zituzten. Pertsona entzutetsu hauen izen- dapenek nolabaiteko haserre sortzen dute beste kofradiako kideen artean kofradien munduari seriotasuna ken- tzen omen diotelako. Horixe uste du Gaztanberaren Kofradiako kide Lander Santamariak. «Guk ez genuke Pedro Carrasco eta Raquel Mosquera izendatuko ohorezko kofradiakidegaien alderdi humanista kontuan hartzen saia- tzen baikara». Gaztanberakoek Miguel Delibes, Mariano Izeta, Pello Salaburu, Ramon Arozarena, Pedro Migel Etxe- nike, Jorge Oteiza izendatu dituzte ohorezko kofradiakide, baita Hegoaldeko lau futbol talde nagusiak ere.

Elgorriagako kofradiaren lehendakari Joxe Migel Galarregik dio ohorezko kofradiakideak «kofradiari izena ema- teko» izendatzen dituztela eta egin kritikaren aitzinean galdetzen du ea Osasunaren lehendakaria izendatzea serioa ote den.

Lodosako Pikillo Piperraren Kofradiako Angel Esparza lehendakariak erran du piperrarekin zerikusia duen nor- bait bilatzen dutela beti, «piperraren defentsan aterako dena, piperrari maila handiagoa emateko». Piperraren oho- rezko kofradiakidean artean dira Juan Mari Arzak, Pedro Subijana, Beloki, Retegi, Miguel Indurain eta Odon Elor- za.

Esparragoaren kofradiaren lehendakari Jesus Maria Astrainek onartu du orain arte aukeratu dituztela ohorezko kofradiakide bezala euren izenarekin esparragoaren goraipatzean lagun zezaketenak. «Baina farandula ez dago bo- ladan eta bestelako jendea bilatzen dugu orain», gaineratu du.

onak egiten diirelako». Txistorra altxatzeko eta ezagutarazteko aitzakiarekin ezagutzen dira beste kofradiak, herriak eta giroak. Ia astebururo egiten dituzte ateraldiak. Iraila- ren 12an, erraterako, Bidasoako Izokinaren kapitulua izan zen, 19an Donibane Lohitzu- neko Euskal Korsarioena, 26an Pikillo Pipe- rrarena, eta urriaren 3an Valladolideko Ar- noarena eta Arabako Patatarena. Denbora behar da guzietara joateko. Galarzari kofra- dien kapitulueta joatea gustatzen zaio baina bi haurtxo gazte ditu eta ezin du nahi bezainbat kofradian ibili hurrek astebu- ruetan aitarekin egon nahi dutelako.

«Lehen txistorra txapelketa bat egiten genuen», dio Galarzak. «Baina nik irabazi nuen urtean beste haragitegiko bat haserre- tu egin zen eta izugarritzko iskanbila sortu zen. Hori dela-eta utzi genion txapelketa egiteari. Orain kofradia eguna egiten dugu».

Elgorriagan makina bat ekitaldi egin dute onddo eta zizen inguruan, eta horien artean ezin falta zen herritarrek prestaturiko afaria.
● JOSHU SANTESTEBAN

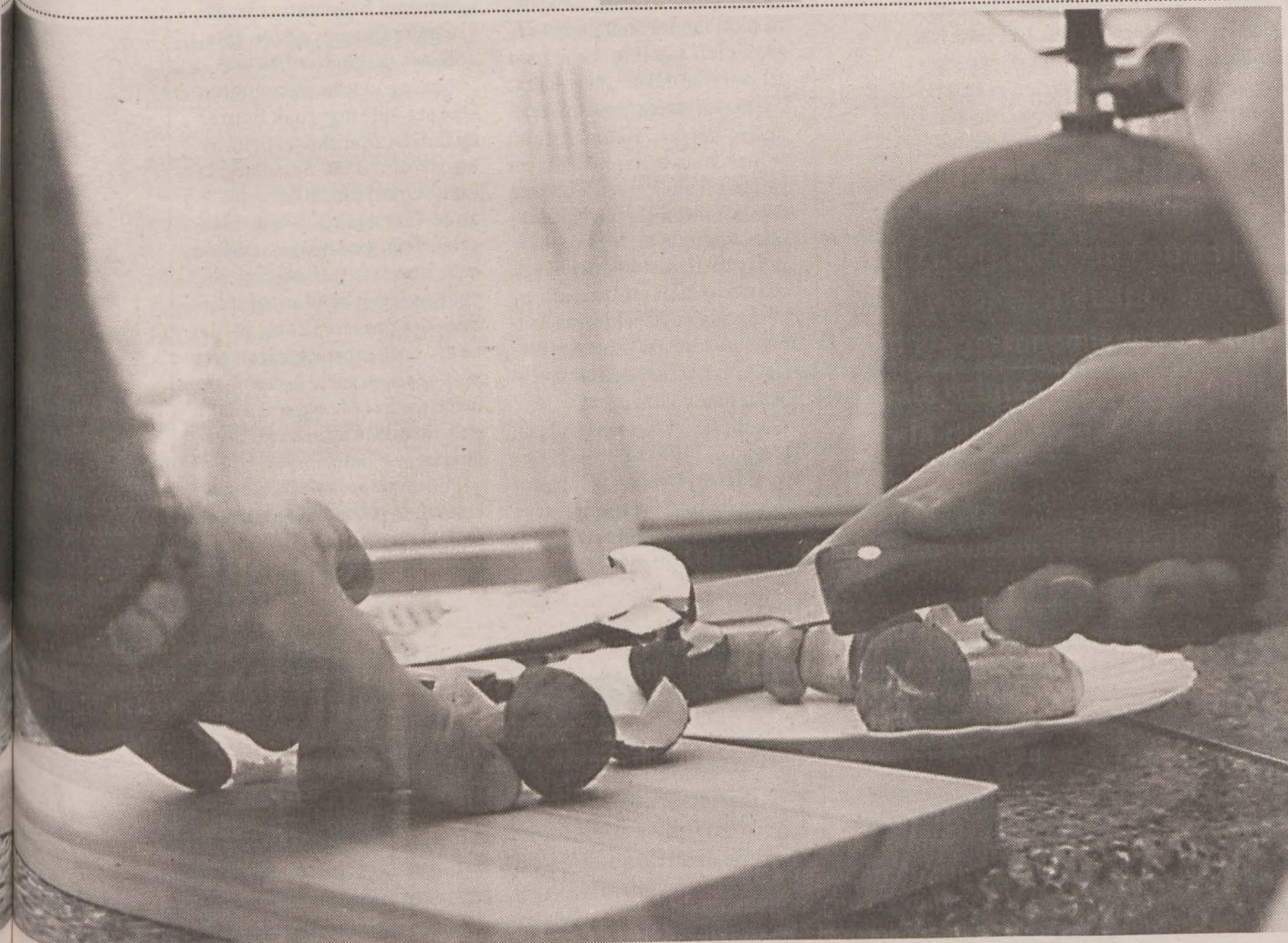
Galarzari pena ematen dio bere kofradiak izan duen beheraldi tiki honek. «Antolatuta egon behar zuen hobekixeago, seriedade pixka bat behar da. Borondatea badago, baina ez da kobratzen eta egiten da ahal dena. Eta bat edo beste serio samar sartzen badira tartean hasten dira bata besteari enbidoak botatzen eta. Oso ongi egondu da eta nik uste horrelako gauzak egiten jarrai- tu behar dela txistorra naturala, eta ez industrial, goraipatzeko». Galarzaren beste pena bat da kofradiak guti erabiltzen duela euskara eta horretan ari da lanean bere kofradiakideen artean.

Kofradien federazioak

Gastronomia Kofradien Federazioak (Feco- ga) EAE, Nafarroa, Iparralde, Kantabria, Asturias, Galizia eta beste hainbat lekutako kofradiak biltzen ditu. Nafarroako zenbait kofradiak Fecogan daude eta beste batzuk ez. Erriberriko arnoia kofradia ez dago Fecogan, Corcinek dioenez, «ez dugulako zerikusirik Tolosako babarrunarekin, Bello- zako txahalarekin ezta gaztanberarekin ere. Guk harremanak ditugu arnoaren inguruko kofradiekin, besterik ez».

Bestetik badago Nafarroan kofradien federazio bat sortzeko mugimendua. Batzuk ikusten dute Fecogaz aparte beste kofradia bat sortzeko nahi hori Fecoga eta Euskadi identifikatzearekin bat datorrela. Jesus Maria Astrain Nafarroako Esparragoaren Kofradiaren lehendakariak duela urte batzuk Nafarroako Gastronomía Ordena sortu nuen Obanosen. «Ideia zen Nafarroa- ko kofradia gastronomiko guziak eta kont- seilu erregulatzailak federazio berdinean biltzea bertako produktuak goraipatzeko», adierazi du Astrainek. «Baina horrek ez du erran nahi Fecogan jarraituko ez genuenik», gaineratu du. Astrainen aburuz, Nafarroako kofradien mundua berrantolatu beharko litzateke. «Geroz eta kofradia gehiago dago eta igande guzietan baditugu ekitaldiak han eta hemen. Jende guzia karrikadantzan gabiltza alde batetik bestera. Jendea nekatu egiten da eta obligazio bilakatu da kofradia ezberdinen kapitulueta joatea. Nire ustez Nafarroako Kofradien Eguna egin beharko genuke. Eta horretan gaude».

→ Asier Azpilikueta

Klasiko bitxi • arront klasiko

Joxemiel Bidador

Alberto Pelairea poeta eta antzerkigilea

Bilbon jaioa baina Tuteran hazia eta Fiteron bizi izandakoa eta zendua, Alberto Pelairea Garbayo mende honetako olerkaririk haundienetakoa dugu Nafarroan zalantzarik gabe, eta hala aitortu izan ohi zaio, alabaina...

EKOIZPEN ZABALEKO EGILEA izanagatik ere, gutxi izan dira Pelaireaz arduratu direnak, eta huraxe gutxi bailitzan, aspaldikoxe eta laburki: Luis Gil Gómez tuterarrak *Tudela-nos notables contemporáneos* (NTCP, 181 zbk., 25-28 or.) eta *Estampas ribereñas* (NTCP, 267 zbk., 7-12 or.) antigualeko kaineretan, Angel García Sesma Mexikotik ekarri *Poemario Fiterano* kausigaitzan (Iruñea, 1969, 225-233 or.), eta Fernando Pérez Ollok aguro zahar-kitzen ari den *Gran Enciclopedia Navarra*-n (IX. alea, 67-68 or.). Are tamalgarriago, ordea, Pelairearen idazgintza ezagutzeko ditugun lagin eskasak, bada, dagoen gauza bakarra, eta egun arras eskurazail diren garaian garai agerturiko testuetz lekot, Jose Javier Urangak zuzentzen zuen egunkariaren liburu bildumarako eskaturik, 1973.ean Gil Gómezek bildu *Antología poética* baita, bere hitzetan, orduan jada gutxi xko gertatzen zena, orain eskasago oraino. Hirukoitza da Pelairearen ekarpena ongi ezagutzeko egiteke dirauen lana, hots, bere lan guztien ikerketa seriosa eta sakona, eta olerki-lan zein antzerki-lan guztien edizio osatu eta iruzkindua. Esanikoak etortzen diren bitartean, eta biziki kostako da, bihoaz hutsunea hala edo nola zarratzeko honako berri eli mentsa.

Alberto Pelairea Garbayo Bilbon jaio zen 1878 maiatzaren 16an. Erronkarikoa zen bere aita Kalixto bertako bigarren hezkuntzako ikastetxe batean marrazki irakasle zegoelako. Albertok bi urte baizik zituela, familia Tuterara aldatu zen, bere ama Rita hangoa zen eta. Hemeretzi urterekin aita zendu zitzaion -ordurako hilik ere bazuen Luisa arreba-, eta ama lagun, hainbat ikastaldiri ekin zion Zaragozan, Madrilan zein Bartzelonan, bakar bat ere osoro

amaitu gabe: militarra, filosofia eta zuzenbidea. Etxeko ekonomia eskolario urteek arras makaldurik, Tuterara itzuli ziren, azukre lantegiko bulego-etan langile hasteko; geroago, Sitgesera joan zitzaigun lau urtez, oinetako lantegi batean ber lana burutuz; azkenik, berebiziko lana zukeen Fiteroko Mainuetako administrari sartu zen 1908.ean. Ordurako, Tuterako Zezilia Albarekin ezkondua zegoen, eta seme-alabarik ez bazuten ere, Zeziliaren iloba zen Maria Alava Albak arraheinki bete zuen bere abizenak adierazten zuten papera -hau izan zen, bestalde, Pelairearen paper gehienak gorde zituen pertsona-. Ama 1925.ean eta emaztea 1931.ean hil ostean, Albertoren osasuna zeharo kaxkartu zen, eta eztarriko minbiziak jota, 1939.eko apirilaren 17an zendu zen, amarekin eta emaztearekin batera hilobi berean, Fiteron bertan ehortzirik dagoela. Egun liburuetan horren naroki jaso ez den esker ona eta mira, aisa erakutsi zuten Fiteroko eta Tuterako bizilagunek bi hirietan karrika bana olerkariari eskeini ziotenean.

Esan bezala, bi izan ziren Pelaireak landu zituen literatur arloak, olerkia eta antzerkia hain zuzen. Bertsoegile joria, metrika eta eredu estrofikoak maisuki menperatzeaz gain, hari oparoko erdal bertsolaria genuen, inprobisatzaile fin eta ugaria; bere poetika orduko istmoetatik at eduki zuen

gutxi gehien, nahiz Rubén Daríoren eragina nabaria datekeen zenbaitetan, bere egile gogozkoenak aipatu modernista, Amado Nervo eta Jacinto Verdaguer zirelarik; Pelaireak lurrari atxikimendu itsua zion, bertako txikikerietan jartzen zuen garrantzirik gehien, eta aukeratu idazgintzan murgiltzeagatik ordaindu beharreko bidesaria garestixegia atera zitzaion, ikusi lez. Bere olerki gehienak, laupabost salbu, orduko hainbat aldizkako argitalpenetan azaldu ziren -Iruñeko *Diario de Navarra*-n eta *La Voz de Navarra*-n; Zaragozako *Heraldo de Aragón*-en; Tuterako *El Anunciador Ibérico*-n, *La Ribera de Navarra*-n, *El Porvenir Agrícola*-n, *El Ribereño Navarro*-n, *El Eco del Distrito*-n eta *La Voz de la Ribera*-n; eta, finean, Fiteroko *La Voz de Fitero*-n zein *Fitero Mercantil*-en, argitaragabe geratu ez zitzaizkionean bederik ere, eta aunitzetan ere, Acotolo, Lodares eta El gallo de la Malena ezizenen pean.

la gehienetan taularatu ziren hogeita koska antzerkilar borobildu zituen Pelaireak bere bizitza osoan zehar; guztiak zartzuela edo sainete laburrak, gehienetan Fiteron edo Tuteran kokaturik, eta askotan musikak lagundurik. Pelaireak musikaz ere zertxobait bazekien; García Sesmak eskeini olerkian honela irakur daiteke: "Aficionado a la música, tocaba con maestría, el acordeón y el piano, la guitarra y la ocarina, y ejecutaba a menudo fragmentos de la Bohème, por afinidad de espíritu con Marcel y con Mussette". Sitgesen zegoela, Cuscó maisua izan zen

bere antzeppen musika egilea, eta behin Fiteron egoenez gero, berriz, Toms Jiménez, Luis Gil Lasheras, Antoni Catal, Felipe Bernad, baina bereziki José María Viscasillas Fiteroko organojole korellarra.

etorri ahalean

Patzi ku Perurena

ooo

Lizarra

MUNDUKO HERRI askotan bezalaxe, gurean ere, arbola mitikoa eta sakratua izandu da lizarra, eta nik dakidanez, behinik behin, hagitz bakan aztertu eta aipatu da. Hala dio Lakoizketako eroak: «Fraxinus excelsior (erne izenaren bigarren parteari), L.: cast. FRESNO: FRESNO COMUN: fran. FRENE: Vas. LIZARRA, de LITSA hilacha ó pedazo de hilo y ARRA gusano y cuyo conjunto equivale á hilacha que dejan los gusanos, aludiendo al fenómeno que se nota en sus hojas, cuyo limbo queda convertido en una especie de red, constituida por sus costillas cuando las orugas de las cantáridas que se crían en este árbol comen su parénquima. De aquí LITSAKIA cuya etimología equivale á cosa que proviene del fresno, y quiere decir ó significa cola, licor pegajoso y pasta fuerte, transparente, aludiendo al maná que desprende la especie siguiente (Fraxinus ornus). Los labortanos le llaman LEIZARRA, y de aquí LEIZA pueblo ó villa de Navarra. Card. le llama LEJARRA».

«Lizarra» eta «Leizea» ezin bereiztu horretan, Mitxelenak ere erakutsi zituen bere zalantzak. Patxi Altunari, berriz, hala aditu nion behin: «nik amari entzun nion aspaldi: «erlekutza zer den ez al dakiz? Batzuk lizarra esaten ziotek. Azpeitin erlekutza, horra». Baina, Altuna jaunak jakin behar luke lizarra zahartzera bihotzetik hasten dela usteltzen eta barrenustutzen, eta hain zuzen ere, lizar zahar barrenustu horiekin egiten zirela maiz eultzak edo erlauntzak edo Azpeitiarren esanera erlekutzak». Nahaste filologiko honek, hagitz zentzagarri behar luke politikan ere.

Atzera Lakoizketagana bihurtuz, liburu ondarreko eraskinean hauxe erasten du: «Se recogen y se secan las hojas de este árbol en el mes de Septiembre para que sirvan de pas-

to al ganado lanar durante los malos tiempos del invierno; su madera, dura y tenaz, es propia para radios de ruedas y varas de coches».

Inozentzio Munitak, Aramako erretore landarezaleak, apenas deus haundirik erasten duen. «Zuaitz au ezagutzen ez duan euskaldunik ez da. Asko zabaldua dago gure lurretan. Lur arro xamarak edo errekon-do ingurukoak ondo artzen ditu. Nolanai ere, emengo lurrik geienetan ez dator gaizki. Beste zuaitzekin nastuta ere ondo... Bere zura gogorra ta iraunkorra, aroztegieta gurpil eta beste gauza askotarako pozik artzen dute... Baita ere ona da lubizi bildurra dagon tokian lurrari eusteko arkaziaren antzera; asko zabaltzen baititu zañak; ortatik lurrari eusteko oberik ez izatea».

Azkuek ere apenas aipatzen duen, baina, bistan da gure herri sineskeran eragin nabaria izan duela. Esate bateko, Lizarra ez omen da bedeikatzen berez bedeikatua delakotz. Lizar arbaztak erabili ohi dira oraindik leku askotan Donibane bezperan etxe atariak apaintzeko, hortatik behar bada, San Juan berde esaiara. Martzelino Sorok dio Donostiko Konstituzio Plazan lizarra sartu goizean, eguardian bedeikatu apezak, eta gabeen sutu egiten zela, 1886ean debekatu zuten arte.

Sakana aldean, ezkontideen etxe eta bide inguruak lizarrez apaintzen zireneko testigutzak jasoak ditu J. M. Satrustegik. Etxe berriari estalia emandakoa ere lizar adaska paratzen zen galdurrean, oraingo erramu orde. Etxeko atalburuan ere, egungo elorri orde lehen lizar adaskak paratzen ziren gurutzean. Lurrak bedeikatzean ere lizar adaskak sartzen ziren han hemen, eta borda inguruko muga sakratuak zaintzeko lizar landareak aldatu.

Politikan ere ezkontide berrien bideak eta euskaldunon etxe lur mugak bedeikatzeko muskilberritu ote da Lizarra?

ziria

• Motxorrosolo •

Oinez

EZER IKASTEKO PARADA IZAN OHI DUGU. EUSKALGINTZAREN inguruko eztabaidak atzerapenez iristen zaizkigu. Jarrera arduratsuak ez dira urri gurean. Alta, Nafarroa Oinez bi urtez jarraian hiriburuzagian antolatzearenak ez dio inolako mesederik egingen horren beharrezkoa den elkarlanari.

Petti

Kantaria

«Momentu txarrak dira abesti onak ateratzeko aproposenak»

PROMOZIO ORRIEK BERE DISkoa blues eta folkaren artean dagoela erran badute ere, Pettik ez du horren argi ikusten.

■ Nola definituko zenuke diskoa?

Disko gogorra da lehenbiziko aldian entzuteko, eta nahiko iluna. Blues eta folkaren artean dagoela erran dugu, baina ez dut uste blues eta folka denik. Horien eragina badago, baina ez da erabat horrela. Lehendik ere banituen kanten bilduma da. Banituen kanta gehiago, baina hauek atera nituen lehenik, eta, horregatik, landuagoak nituen. Eta bertzeak bertze baterako izanen ote diren ikusiko dugu.

■ Zeintzuk dira kantetan Pettik kanporatzen dituen haserreak?

Mila izaten ahal dira.

■ Zeri buruz hitz egiten duzu zure kantetan?

Depresio garaian egindako hitz pila dago diskoan, momentu txarretan burutik pasatzen zaizkizun hitzak. Momentu txarrak dira abesti onak ateratzeko momenturik aproposenak. Momentu onetako abestiek martxa handiago dute. Diruaren kontuaz hitz egiten dutenak ere badi-ra. Edo amodioaz. Eta bada kantari bati eginiko omenaldi bat ere. Baina hitzak normalak dira, jendeak normalean pentsatzen dituenak. Gauza da batzuk apuntatzen ditugula eta bertze batzuek ez. Edo nola ere, abesti zailak dira. Nire kanteak existentziari buruz hitz egiten dute, bizitzari buruz. Sentimenduz beteriko kanta dira.

■ Petti bakarra da?

Beharbada musika mota ilun hori entzuteko ohitura ez dagoelako jarri didate adjektibo hori disko etxeoket promozio orrian, baina bakarra naitzela erratea soberan da. Hemendik bertz edo hamar urtera normalagoa izanen da nik egiten dudana musika mota.

■ Nolakoak dira zure kontzertuak?

JOSU SANTESTEBAN

Petti ezizeneko beratarrak Amets bat izenburuko diskoa atera berri du Gaztelupeko Hotsak disko etxearekin. Ahots sakoneko eta erantzun motzeko kantaria da Petti, eta bere kanta sentimenduz beterik daudela dio.

s o s l a i a

Juan Luis Perez Mitxelena, Petti, Beran jaio zen, 1973ko urriaren 24an. Institutuan elektrizitatea ikasi eta Ibardingo supermerkatuan eta Berako pare bat tabernatan egin du lan. Orain lanaldi erdiko lan baten bila dabil, kantatzen segitzeko.

Hamabortz urtekin hasi zen gitarra jotzen, Noise Hole punk-rock taldean. Gero, zazpi edo zortzi urteren buruan, ZUP taldean hasi zen jotzen eta kantatzen. ZUPekin zela, erabaki zuen etxean idatziak zituen hitzei musika jartzea eta bakarrik jotzen hastea. Gitarra klasikoa eta elektrikoa jotzen du. Ahal duelarik, zortzi ordu entsegatzen da egunero.

Pettik mota askotako musikatik edan du. "Garai txarretan, musika lasaia entzutea gustatzen zait", azaldu du: "Tom Waits edo Nick Cave, musika iluna batez ere. Garai hobea badut, denetarik entzuten dut, mexikar bat edo Napalm Death". Euskal Herrian Anari da gehien hurbiltzen zaion kantaria, eta Xabier Montoya, Morau, Joxi Ubeda, Mikel Laboa eta Rupert Ordorikaren eragina jaso duela onartu du.

Amets bat diskoa lagun batek erosi zuen ekipo batean grabatu zuen Pettik, Beran. Grabaturikoa Gaztelupeko Hotsekoei eman, eta haiek diskoa ateratzeko baietza eman zioten. Pettik zorte handia izan zuela uste du, ametsa disko bilakatzea ez omen baita erraza. Diskoaren mila kopia jarri dituzte salgai, eta dagoeneko erdiak saldu dituzte.

Diferenteak dira guztiak. Nik inoiz ez dut egin bi kontzertu berdina, kanta berdinekin edo ordena berarekin. Kanta berria egiten badut, hurrengo kontzertuan jo egiten dut, eta zaharra kendu. Bertzetik, kontzertuak progresiboak izaten ohi dira. Lasai hasi eta bukaera kañeroagoa da. Denak dira jende gu-

tiko kontzertuak. Normalean, batez bertzeak sei edo zazpi pertsona izaten da. Hasten denean hogeit bat egoten dira, baina bukatzerako sei edo zazpi gelditzen dira soilik. Tolosako azken kontzertuan, ni autoan eramaten nauena kenduz, lau pertsona zeuden. Baina jende anitz egotea ere ez zait gustatzen.

■ Eta holakoetan nola sentitzen da kantaria?

Beti erran dut hobe dela musika gustuko duten hiru pertsona jotzen ari zarela ohartu ez diren zortziehun baino. Ezin duzu jendea behartu. Nik egiten dudana musika gero eta jende gehiagok gustuko baldin badu, hobe, baina berdina dio ez

bazaio gustatzen. Beti nahiago duzu jende anitz egotea eta ez jende guti, baina ezin bada, ezin da, eta kito. Kontzertua hasten denean begiak ixten ditut, ez deskontzentratzeko, eta bukatu arte ez ditut berriz irekitzen. Hortaz, ez dakit jendeak zer dudanean ateratzen naiz.

■ Taberna ttikiak edo areto handiak?

Nahiago dut taberna ttikian jo. Holakoetan izan dira kontzertu gehienak. Bakarka ibiltzen naitenez edozein toki ttikitant sartzen ahal naiz. Areto handitan ez dut jo, Iruñeko Artsaian eta Bilboko Kafe Antzokian izan ezik. Jendea ondoan izatea atsegin dut. Kafe antzokian, erraterako, ez zegoen inor nire ondoan. Gero eta leku ttikiagoa, jende gutiago eta niregandik hurbilago. Gainera, igual jende gutirentzako musika da nirea. Eta diskoa ere guti salduko da. Baina, beno, Gaztelupeko Hotsekoak ongi portatu dira, eta behintzat haiek jarri dutena berreskuratzeke saldu nahi dugu.

■ Zer-nolako musika egiten da Bera aldean?

Kañero-a eta esperimentala. Orain badira hiru talde: Borrokan, Gutariko Bat eta ZUP. Eta hirurek egiten dute musika kañero-a eta oso zaila entzuteko. Musika mota hori entzuteko ohitura ez dutenei ez zaie erraza egiten lehendabizikoz entzutean. Ez dakit zergatik, baina esperimentazio lekua da Bera. Beti erran dute arraroak garela beratarrak, igual mendi tarteetan zulo batean bizi garela-koz.

→ Asier Azpilikueta

Nafar Kronika

Gontzal Agote

Kartzela zaharra

Euskaldunok, beste hainbat akatsen artean, jakinduria gutxiko gizabanakoak izan omen gara, sabela bete bai baina burua deus gutxi. Dena den, gure historia, hurbil zein aspaldikoari, errepaturuz gero kartzelen inguruko kon-tuetan aditu handiak garela ukazina da. Mendeetan zehar kartzela izan da euskal erresistentziak akabatzeko mota eta kolore guztietako agintariek erabili duten irtenbide antzua, eta ondorioz, hura izan da kultur sorlekua eta, batez ere, saminlekua.

«Espetxe politikaren» gaia pil-pilean dagoen honetan Iruñeko kartzela emakumeentzako gunea zabaltu berri dute. Oker irakurri ez badut, dagoeneko egon behar lukete hemen lehenengo presoek... baita hauen zaindariek ere. Bederatzi emakume izango dira egoitza berriak hartuko dituen lehenbizikoak, eta hauen-tzako hamabi kartzelero egongo dira, batez besteko nahiko polita osatuz.

Emakume presoak Iruñera ekartzearenak (hau ere keinu bat ote?) ez du batere zerikusirik presoak herri-ratzeko eskaerarekin. 300 presoentzako espetxe berria egiteko nahia egundoko berria izango bailitzan saldu digute politikari eta haien bozgo-railuek, lehengo egunean emakume-en modulu berria «erosotasunez» josirik, hotel baten moduan, aurkeztu ziguten berberek. Kartzela berri eta handiago bat eraikitzea ezin daiteke inolaz ere albiste ona izan, presoek preso segitzen duten bitartean.

Kartzela berria izango dugula jakitea ez da batere lasaigarria; alderantziz, gure mandatariak dagoeneko etorkizuneko zigorrak ari direla planifikatzen hotzikara sortarazten du. Horren beharrezkoa ikusten badute kartzela eta zigor-sistemaren bizi-raupena ziurtatzea, zergatik ez dute, txaletekin egiten duten moduan, partzela bana erosten?

gure aukerak

OKONTZERTUAK

- **Aizoaia:** Los Rossis taldea Artsaia aretoan ariko da gaur 23:00etan. Sarrera doakoa da.
- **Atarrabia:** Gaur Color Humano eta Marea taldeek kontzertua emanen dute gau erditik aurrera herriko plazan.
- **Bera:** Bihar 22:30etan kultur etxean, Mikel Laboa eta Pettiren kantaldia izanen da.
- **Tutera:** Numidia taldeak Nomas diskoa aurkeztuko du bihar, larunbata, Gaztanbide antzokian 22:30etan.
- **Otsagi:** Benito Lertxundik kontzertua emanen du bihar herriko frontoian 22:30etan.
- **Lizarra:** Bihar, 23:00etan, Gattetxean Malarians eta ES 3 taldeen kontzertua izanen da.
- **Iruñea:** Astelehenean Etxabakoizko bestak direla-eta Etsaiak eta El Trono de Judas taldeen kontzertua izanen da 23:00etan jailetako karpan. Sarrera doakoa da.

HITZALDIAK

- **Itzaltzu:** Jolasen altxorra izeneko hitzaldia eta diapositiba emanaldia izanen da gaur 21:00etan Anduñ ibai- elkartean.
- **Iruñea:** Asteazkenean, Andres Iñigo euskaltzaina Zaldiko Maldiko elkartean ariko da 20:00etan Euskaltzaindiaren eginkizunei eta aurrera begirako urratsei buruz.

ANTZERKIA

- **Zizur Nagusia:** Gaur, ostiralarekin, Kultur Etxean Yllana taldeak 666 ikuskizuna eskainiko du 22:00etatik aurrera.
- **Iruñea:** «Emakume protagonis-tak» zikloaren barnean, bihar eta etzi, Aristofanesen *La asamblea de mujeres* antzez-lana taularatuko dute Gaia-re antzokian. John Stras-bergekin zuzentzen du eta

Esperanza Roy da protago-nista.

IKASTAROAK

- **Iruñea:** Udalaren euskarazko X. Sormen Tailerrak urriaren 18an hasiko eta Aste Santua-rekin bukatuko dira. Ikasta-

roak: argazkigintza, pintura, tapizgintza, zeramika, an-tzerki teknikak, txalaparta, kantua, euskal dantzak, dantza latinoak, dantzaren historia, irratia, animazio eta multimedia, internet, yoga, sukaldaritza eta jantzigintza. Izena urriaren 15a baino

lehen eman behar da Gazte-riaren Etxean.

ERAKUSKETAK

- **Tafalla:** Euskara eta kultura Nafarroan erakusketa ikus daiteke bihar arte Garces de los Fayos kultur etxean.

Arestiren liburutegia

Castelao nos

Erguete, pelengrín, que o paxaro da morte está enriba de ti.
"Como en Irlanda, érguete e anda."

Aik gora, erromes, hire gainean baituk herioaren hegaztina.
"Irlandan bezala, haik etahabil".